

Opetussuunnitelma

(Lukion opetussuunnitelman perusteet nuorille tarkoitettua lukiokoulutusta varten 2003/Opetushallitus/15.8.2003. Paikalliset opetussuunnitelmat otettiin käyttöön viimeistään 1.8.2005 lukion aloittavilla opiskelijoilla.)

1.8.2013(viimeisimmät muutokset) -

Sisällysluettelo

- 1 LAPUAN LUKIO
- 2 KOULUTUKSEN TEHTÄVÄ JA ARVOPERUSTA
 - 2.1 Lukiokoulutuksen tehtävä
 - 2.2 Lapuan lukion toiminta-ajatus
 - 2.3 Arvoperusta
 - 2.4 Lukion kehittäminen ja toiminnan arviointi
 - 2.4.1. Miksi itsearviointia?
 - 2.4.2. Arvioinnin periaatteet
 - 2.4.3. Arvioinnin kohteet, tavoitteet ja menetelmät
- 3 OPETUKSEN TOTEUTTAMINEN
 - 3.1 Oppimiskäsitys
 - 3.2 Opiskeluympäristö ja -menetelmät
 - 3.3 Toimintakulttuuri
 - 3.4 Luokattomuus, jaksojärjestelmä ja kurssimuotoisuus
 - 3.5 Opintojen rakenne
 - 3.6 Kieliohjelma
 - 3.7 Tuntijako
 - 3.8 Itsenäinen opiskelu
 - 3.9 Oppilaitosten yhteistyö
 - 3.10 Muissa oppilaitoksissa suoritettut opinnot
 - 3.11 Poissaolot ja niiden vaikutus opiskeluun ja arviointiin
 - 3.12 Koeviikko ja kurssikokeet
 - 3.13 Kurssikokeiden ja kurssien suorittaminen uudelleen
 - 3.14 Tietostrategia
 - 3.15 Voimaantulo
- 4 OPISKELIJAN OHJAUS JA TUKEMINEN
 - 4.1 Kodin ja oppilaitoksen yhteistyö
 - 4.2 Ohjauksen järjestäminen
 - 4.3 Opiskelijahuolto
 - 4.4 Opiskelun erityinen tuki
 - 4.5 Kieli- ja kulttuuriryhmien opetus
- 5 OPPIMISTAVOITTEET JA AIHEKOKONAISUUDET
 - 5.1 Opetuksen yleiset tavoitteet
 - 5.2 Aihekokonaisuudet
- 6 OPPIMISEN ARVIOINTI.
 - 6.1 Arvioinnin tavoitteet
 - 6.2 Kurssisuorituksen arviointi
 - 6.3 Oppiaineen oppimäärän arviointi
 - 6.4 Lukion oppimäärän suoritus
 - 6.5 Todistukset ja niihin merkittävät tiedot

7 OPPIAINEET

- 7.1 Äidinkieli ja kirjallisuus
- 7.2 Ruotsin kieli
- 7.3 Vieraat kielet
 - 7.3.1 Englannin kieli
 - 7.3.2 Saksan kieli
 - 7.3.3 Ranskan kieli
 - 7.3.4 Venäjän kieli
 - 7.3.5 Espanjan kieli
- 7.4 Matematiikka
- 7.5 Biologia
- 7.6 Maantiede
- 7.7 Fysiikka
- 7.8 Kemia
- 7.9 Evankelis-luterilainen uskonto
- 7.10 Elämäkatsomustieto
- 7.11 Filosofia
- 7.12 Historia
- 7.13 Yhteiskuntaoppi
- 7.14 Psykologia
- 7.15 Musiikki
- 7.16 Kuvataide
- 7.17 Liikunta
- 7.18 Terveystieto
- 7.19 Opinto-ohjaus
- 7.20 Lukion tehtävään soveltuvat opinnot
 - 7.20.1 Tietotekniikka
 - 7.20.2 Draama ja teatteri
 - 7.20.3 Kotitalous
 - 7.20.4 Käsityö
 - 7.20.5 Yrittäjyyskasvatus
 - 7.20.6 Liikennekasvatus

LIITTEET

- Liite1 Lapuan lukion järjestyssäännöt
- Liite2 Tieto- ja viestintätekniikan opetuskäytön strategia
- Liite3 Kieliohjelma
- Liite4 Kielitaidon tasojen kuvausasteikko
- Liite5 Valtioneuvoston asetus lukiokoulutuksen yleisistä valtakunnallisista tavoitteista ja tuntijaosta (955/2002)

1 LAPUAN LUKIO

Lapuan lukio - perinteikäs Etelä-Pohjanmaan oppikoulu

Ensimmäiset Etelä-Pohjanmaan oppikoulut olivat ruotsinkielisiä Pohjanlahden rannikkokaupunkien kouluja. Maakunnan ensimmäinen suomenkielinen oppikoulu Vaasan Suomalainen Lyseo aloitti toimintansa läänin pääkaupungissa vuonna 1880. Sen rinnalle perustettiin vuonna 1891 tyttöjä varten oma oppikoulu, Vaasan Suomalainen Tyttökoulu. Vaasan läänin suomenkielisen maaseudun kouluolot helpottuivat vasta vuonna 1904, kun Lapuulle perustettiin yksityisestä aloitteesta Yhdysvalloista saadun esikuvan mukaisesti tytöille ja pojille tarkoitettu yhteiskoulu, Lapuan yhteiskoulu. Tämän jälkeen Kristiinankaupunki sai oman suomenkielisen yhteiskoulunsa vuonna 1906 ja Seinäjoki vuonna 1913.

Lapuan yhteiskoulun keskeisiä perustajia olivat kirkkoherra Wilhelmi Malmivaara, pastori Emil Sarparanta ja kruununvouti Bruno Vikman sekä valtiopäivämies Fredrik Wilhelm Lagerstedt ja hänen poikansa Oskari Lahdensuo. Lapuan koulutustilanne parani vielä entisestäänkin vuonna 1915, kun paikkakunnan yhteiskoulu sai rinnalleen maatalousaineiden opetukseen erikoistuneen maanviljelyslyseon, joka vuonna 1926 yhdistettiin Lapuan yhteiskouluun luonnontieteellis-taloudellisena linjana. Syyskuun 1952 alussa Lapuan yhteiskoulu muuttui valtion oppikouluksi, Lapuan yhteislyseoksi. Tämän rinnalla oppikouluopetusta Lapualla antoivat Lapuan keskikoulu vuosina 1959-1964, sittemmin nimellä Kiviristin yhteiskoulu vuodesta 1964 alkaen sekä Tiistenjoen yhteiskoulu vuosina 1962-1974. Peruskoulujärjestelmään siirryttäessä lapualaiset oppikoulut sulautettiin vuonna 1974 yhdeksi kouluksi, Lapuan lukioksi. Tämä on vuodesta 1974 alkaen vastannut yksin lapualaisesta oppikouluopetuksesta.

Lapuan lukio

Lapuan lukio on yksi suurimmista Etelä-Pohjanmaan lukioista. Lapuan lukio on monipuolinen yleislukio ja tarjoaa nuorille turvallisen oppimisympäristön ja tasokkaan opetuksen. Sen opetussuunnitelmassa ei ole painotusta yksittäiseen oppiaineeseen tai oppiaineryhmään. Opetussuunnitelma mahdollistaa opintojen painottamisen eri suuntiin: vieraisiin kieliin, matemaattisiin aineisiin, taito- ja taideaineisiin sekä käden taitoihin, joissa on syventäviä ja soveltavia kursseja tarjolla ja toteutuu selvästi yli opetussuunnitelman perusteiden vähimmäismäärän. Opetussuunnitelmassa on syventäviä kursseja 114 ja soveltavia kursseja 67.

Lapuan lukion opetussuunnitelma on monipuolisesti valinnainen sisältäen

- laajan kielivalikoiman: ruotsin kielessä A- ja B1-oppimäärä, englannin kielessä A-oppimäärä, B2-kielinä ranska, saksa ja venäjä sekä B3-kielinä ranska, saksa, venäjä ja espanja
- runsaan tarjonnan kursseja matematiikassa ja luonnontieteissä
- monia taito- ja taideaineita sekä runsaasti niiden kursseja:

- kuvataide, musiikki, liikunta, kotitalous, käsityö, draama ja teatteri
- mahdollisuuden viiteen lukiodiplomiin: kotitalous, kuvataide, käsityö, liikunta ja musiikki

Suomalaisen yhteiskunnan muutokset, väestörakenteen muutos ja ikäluokkien pieneminen merkitsevät suuria haasteita Lapuan lukion toiminnalle. Menestyminen kilpailussa opiskelijoista muiden toisen asteen oppilaitosten ja toisten lukioiden kesken edellyttää, että hyviksi koettujen perinteisten toimintatapojen säilyttämisen rinnalla on kyettävä uudistumaan ja toimimaan yhä taloudellisemmin. Tämä merkitsee jatkuvaa oman toiminnan arviointia ja kehittämistä ja se edellyttää, että Lapuan lukion resurssit, tilat, varustelu ja välineet ovat kanssakilpailijoiden tasolla.

2 KOULUTUKSEN TEHTÄVÄ JA ARVOPERUSTA

2.1 Lukiokoulutuksen tehtävä

Lukio jatkaa perusopetuksen opetus- ja kasvatustehtävää. Lukiokoulutuksen tehtävänä on antaa laaja-alainen yleissivistys. Sen tulee antaa riittävät valmiudet lukion oppimäärään perustuviin jatko-opintoihin. Lukiossa hankittuja tietoja ja taitoja osoitetaan lukion päättötodistuksella, ylioppilastutkintotodistuksella, lukiodiplomeilla ja vastaavilla muilla näytöillä.

Lukion tulee antaa valmiuksia vastata yhteiskunnan ja ympäristön haasteisiin sekä taitoa tarkastella asioita eri näkökulmista. Opiskelijaa tulee ohjata toimimaan vastuuntuntoisena ja velvollisuuksistaan huolehtivana kansalaisena yhteiskunnassa ja tulevaisuuden työelämässä. Lukio-opetuksen tulee tukea opiskelijan itsetuntemuksen kehittymistä ja hänen myönteistä kasvuaan aikuisuuteen sekä kannustaa opiskelijaa elinikäiseen oppimiseen ja itsensä jatkuvaan kehittämiseen.

2.2 Lapuan lukion toiminta-ajatus

Lapuan lukio on yleislukio, jonka tavoitteena on tarjota laadukas ja kilpailukykyinen opetus sekä monipuolinen oppiaine- ja kurssivalikoima, jonka puitteissa opiskelija voi itse painottaa opintojaan haluamaansa suuntaan. Monipuolisella tarjonnalla pyritään siihen, että mahdollisimman moni lukiokoulutusta haluava lapualainen nuori voisi käydä lukion omassa kotikunnassaan. Opetuksen laadun mittareina toimivat Lapuan lukioon tulevien osuus ikäluokasta, kurssivalintojen toteutuminen, ylioppilastutkinnon tulokset suhteessa lähtötasoon sekä opiskelijoiden sijoittuminen jatko-opintoihin.

Tasokkaan opetuksen lisäksi Lapuan lukio pyrkii tarjoamaan opiskelijalleen turvallisen oppimisympäristön, jossa hän voi kasvaa aikuiseksi ja saada muitakin hyvän elämän eväitä kuin lukion oppimäärään sisältyvät tiedot. Tämä edellyttää panostamista kasvatustyöhön ja yhteishengen kehittämiseen, hyvää opintojen ohjausta sekä opiskelijahuoltoa.

2.3 Arvoperusta

Lukio-opetuksen arvoperusta rakentuu suomalaiseen sivistyshistoriaan, joka on osa pohjoismaista ja eurooppalaista kulttuuriperintöä. Lukiossa kulttuuriperintöä tulee oppia vaalimaan, arvioimaan ja uudistamaan. Opiskelijoita kasvatetaan suvaitsevaisuuteen ja kansainväliseen yhteistyöhön.

Lukio-opetuksen lähtökohtana on elämän ja ihmisoikeuksien kunnioitus. *Ihmisoikeuksia määrittäviä keskeisiä asiakirjoja ovat YK:n yleismaailmallinen ihmisoikeuksien julistus, Lapsen oikeuksien julistus, Lapsen oikeuksien sopimus sekä Euroopan ihmisoikeussopimus.* Lukion sivistysihanteena on pyrkimys totuuteen, inhimillisyyteen ja oikeudenmukaisuuteen. Lukiokoulutuksen tulee edistää avointa demokratiaa, tasa-arvoa ja hyvinvointia. Opiskelija ymmärretään oman oppimisensa, osaamisensa ja maailmankuvansa rakentajaksi. Opetuksessa tulee ottaa huomioon, että ihminen haavoittuu ja jäsentää todellisuutta kaikkien aistiensa kautta.

Kasvatustyössä korostetaan yhteistyötä, kannustavaa vuorovaikutusta ja rehellisyyttä. Tavoitteena on, että opiskelija oppii tuntemaan oikeutensa ja velvollisuutensa sekä kasvaa aikuisen vastuuseen omista valinnoistaan ja teoistaan. Opiskelijan tulee saada lukioaikanaan kokemuksia siitä, miten tulevaisuutta rakennetaan yhteisillä päätöksillä ja työllä.

Lukio-opetuksen tulee kannustaa tunnistamaan julkilausuttujen arvojen ja todellisuuden välistä ristiriitaa sekä pohtimaan kriittisesti suomalaisen yhteiskunnan ja kansainvälisen kehityksen epäkohtia ja mahdollisuuksia. Opiskelijan tulee saada lukioaikanaan jäsentynyt käsitys siitä, mitkä ovat kansalaisen perusoikeudet Suomessa, Pohjoismaissa ja Euroopan unionissa, mitä ne käytännössä merkitsevät sekä miten niitä ylläpidetään ja edistetään. Lukion tulee korostaa kestävän kehityksen periaatteita ja antaa valmiuksia kohdata muuttuvan maailman haasteet.

Lukion arvoperustaa syventävät kohdassa 5.2 esitettävät aihekokonaisuudet, jotka ovat arvokannanottoja ajankohtaisiin kasvatukseen ja koulutushaasteisiin.

Opetussuunnitelmassa arvoperustaa konkretisoidaan oman lukion kannalta olennaisissa asioissa. Arvoperustan tulee välittyä lukion toimintakulttuuriin, kaikkien oppiaineiden opetuksen tavoitteisiin ja sisältöihin sekä koulutyön organisointiin.

Lapuan lukion arvoperusta

Koulun antama opetus ja kasvatustavoitteet perustuvat arvoille, tiedostetuille tai tiedostamattomille. Arvot ohjaavat tavoitteita ja toimintaa, esimerkiksi eri oppiaineiden sisältöjen valikointia. Arvot ovat väistämättä mukana kaikessa opetuksessa ja kasvatuksessa.

Kuitenkin tarvitaan myös varsinaista arvokasvatusta. Koulun keskeinen tehtävä on tuottaa nuorelle kokemuksia ja elämyksiä arvokkaista asioista ja tällä tavalla ohjata nuoren opiskelijan arvomaailman kehittymistä. Opettajan on otettava rohkeasti kasvattajan rooli ja ilmaista selkeästi, mitä asioita pitää tärkeinä ja arvokkaina. Tämän päivän kansainvälistyvässä ja yksilökeskeisessä yhteiskunnassa yleisesti hyväksytyt kasvatustavoitteet saattavat vaikuttaa keskenään ristiriitaisilta. Toisaalta täytyy hyväksyä moniarvoisuus. Eri kulttuureilla ja eri yksilöillä saattaa olla omat toisistaan poikkeavat arvokäsitykset. Sivistynyt nuori ymmärtää ja hyväksyy tämän ja kokee sen itse asiassa rikkautena. Toisaalta on olemassa tiettyjä asioita, jotka ovat selvästi oikein tai väärin ja nämäkin on koulussa tuotava esiin. Tämän ristiriidan kanssa joudutaan elämään ja järjen ja omantunnon avulla ratkaisemaan yksittäisiä ongelmatilanteita. Lapuan lukiolla on seuraavia arvoihin liittyviä peruseriaatteita, joiden varassa työtä tehdään.

Elämän kunnioittaminen

Suomalainen kulttuuri perustuu kristillisiin ja humanistisiin arvoihin. Näitä ovat esimerkiksi elämän ja ihmisarvon kunnioittaminen, lähimmäisen huomioon ottaminen, kyky asettua toisen asemaan, suvaitsevaisuus ja yksilön vapaus.

Vastuuntunto

Vastuuntunto on elämää säilyttävä voima. Sen varaan rakentuvat hyvinvointi, oikeudenmukaisuus, tasa-arvo sekä demokraattinen yhteiskuntajärjestelmä.

Henkinen ja fyysinen terveys

Terveys on elämän perusta. Yksilön terveys luo perustan hänen omalle hyvinvoinnilleen ja yksilöiden terveys puolestaan koko yhteiskunnan toimivuudelle. Jokainen pystyy tiettyyn rajaan saakka vaikuttamaan omaan terveyteensä, niin henkiseen kuin fyysiseen. Koulu pyrkii luonnollisesti vaikuttamaan siten, että nuori valitsisi terveet elämäntavat. Koulun tulee tukea oppilaiden sosiaalisuutta ja itsetunnon kehittymistä ja luoda työympäristö, jossa vallitsee avoin ja rehti ilmapiiri.

Tiedolliset arvot

Koulun tehtävä on kasvattaa nuoria arvostamaan tietoa ja yleissivistystä. Koulutus, tieto ja tiede ovat yhteiskuntamme hyvinvoinnin perusta. Nuorelle opiskelijalle ne ovat reittejä työelämään ja välineitä elämän hallintaan. Tieto ei ole kuitenkaan pelkästään väline, vaan se voi olla myös itseisarvo. Monipuolisen yleissivistyksen avulla yksilö voi paremmin ymmärtää maailmaa ja kehittää omaa ajatteluaan ja persoonallisuuttaan. Tärkeitä taitoja ovat myös kyky hakea tietoa sekä kyky arvioida tiedon hyödyllisyyttä ja totuudellisuutta.

Kulttuuri

Jokaisella yksilöllä on niin sanotusti juuret. Yksilö kuuluu suurempaan kokonaisuuteen, yhteisöön. Yhteisön elämänmuotoa kutsutaan kulttuuriksi. Lapualainen nuori kuuluu moneen eritasoiseen yhteisöön. Hänen on syytä tuntea länsimaisen kulttuurin perusperiaatteet, mutta myös suomalainen kansallinen kulttuuri sekä oman maakuntansa ja paikallisyhteisönsä erityispiirteet. Tunteamalla juurensa ja taustansa nuori aikuinen oppii hahmottamaan maailmaa ja rakentamaan oman identiteettinsä. Tunteamalla tervettä ylpeyttä omasta kulttuuristaan pystyy myös terveeseen kanssakäymiseen vieraiden kulttuurien kanssa.

2.4 Lukion kehittäminen ja toiminnan arviointi

Lapuan lukion tavoitteena on

- tarjota lapualaisille nuorille tasokas ja kilpailukykyinen mahdollisuus lukio-opintoihin omassa kotikunnassa

- järjestää ja toteuttaa opetus siten, että lukio-opinnot suoritetaan pääosin kolmessa vuodessa ja että kaikki opiskelijat suorittavat ylioppilastutkinnon säädetysajassa
- opinnot lukiossa johtavat jatko-opintoihin yliopistossa, korkeakoulussa, ammattikorkeakoulussa tai ammatillisessa koulutuksessa.

Vuosittaisen arvioinnin kohteita ovat ylioppilastutkinnon tulokset, ylioppilaskokeiden tulosten ja kouluarvostelun korrelointi, jatko-opintoihin siirtyvien määrä, laatutulokset, opiskelijoiden tarpeet, oppisisällöt, fyysinen oppimis- ja työympäristö, täydennyskoulutus ja opetussuunnitelman toteutuminen.

Opettajien toiminnassa arvioidaan työtyytyväisyyttä, ilmapiiriä, kehittämisaktiivisuutta, opetuksen ja opetusmenetelmien ajan tasalla pysymistä sekä johtamista ja suhtautumista opiskelijoihin.

Opiskelijoiden tekemään arviointiin sisältyy arviointia koulun toiminnasta, arviointia omasta menestymisestään kurssin päättyessä sekä opettajan johdolla tehtävä yhteinen arviointi kurssin onnistumisesta.

Taloudellisuuden arvioinnissa arvioidaan käytettävissä olevat resurssit ja niiden kohdentaminen, talousarvio suhteessa toimintaan ja sen edellyttämiin muutoksiin sekä toiminnan opiskelijakohtaiset kustannukset.

Toimintakulttuuria arviotaessa arvioidaan tavoitellun ja toteutuneen toimintakulttuurin yhtäpitävyyttä.

2.4.1. Miksi itsearviointia?

Valtakunnallista sääntelyä on koulumaailmassa merkittävästi vähennetty viimeisimmän vuosikymmenen aikana. Käyttöön on otettu koulukohtaiset opetussuunnitelmat ja vuoden 1999 alussa voimaan tullut uusi koululainsäädäntö antaa kunnille ja kouluille vastuun omasta toiminnastaan. Tähän vastuuseen kuuluu velvoite arvioida omaa toimintaa.

Koulutuksen järjestäjän tulee arvioida antamaansa koulutusta ja sen vaikuttavuutta sekä osallistua ulkopuoliseen oman toimintansa arviointiin. Tämän arvioinnin tarkoituksena on turvata lukiolain tarkoituksen toteuttamista sekä tukea koulutuksen kehittämistä ja parantaa oppimisen edellytyksiä. (LL 16§)

Yksittäisen koulun kohdalla itsenäinen toiminta ja oman toiminnan arviointi liittyvät kiinteästi ja luontevasti toisiinsa. Valtakunnallisen ohjauksen ollessa entistä vähäisempää yksittäisen koulun oma vastuu laadukkaasti koulutuksen takaajana on korostunut. Arvioinnin tarkoituksena onkin nimenomaan koulutuksen laadun ja koulutuksellisen tasa-arvon turvaaminen.

2.4.2. Arvioinnin periaatteet

Arviointi ei ole itsetarkoitus vaan sen tulee johtaa kehittämiseen. Koulun toiminnan arvioinnissa oleellista on tavoitteiden määrittely. Koulun täytyy tietää, mihin se pyrkii. Seuraavaksi tulee tunnistaa ja selvittää koulun tila. Tavoitteeseen pyrkiessä tulee tietää miten lähellä tavoitetta ollaan. Tämän jälkeen tulee määritellä toimintatavat, joiden avulla koulua kehitetään tavoitteiden suuntaan. Lopuksi vedetään johtopäätökset ja arvioidaan kehittämistyön tuloksia. Arviointityön tulee olla järjestelmällistä mutta ei kaavoihin kangistunutta.

Lapuan lukion arviointi- ja kehittämistyö lähtee koulun omista tarpeista ja voimavaroista ja arviointijärjestelmän tulee olla juuri Lapuan lukion työyhteisölle sopiva. Arviointityön tulee olla avointa ja kriittistä, mutta se ei saa olla hajottavaa. Arviointia toteutetaan kahdella tasolla. Jokainen opettaja arvioi omaa toimintaansa ja pyrkii kehittämään sitä. Tämän lisäksi toteutetaan koko koulun toimintaa koskevaa arviointia. Arvioinnissa ovat mukana opettajat, koulun muu henkilökunta, opiskelijat sekä vanhemmat ja muut sidosryhmät.

2.4.3. Arvioinnin kohteet, tavoitteet ja menetelmät

Oppiminen ja opetus

Lapuan lukion tavoitteena on tuloksellinen ja motivoiva opetus, joka tarjoaa laajan yleissivistyksen, kehittää opiskelutaitoja sekä antaa hyvät valmiudet jatko-opintoihin ja ammatinvalintaan. Lisäksi tavoitteena on tarjota laaja valinnaisuus. Itsestään selvä tavoite on se, että opiskelijat saavat lukion päättötodistuksen ja ylioppilastodistuksen.

Tavoitteisiin pyritään kehittämällä opetussuunnitelmaa ja työskentelytapoja. Kehittämistyötä ohjaavat opettajien näkemykset, ympäröivän yhteiskunnan muutokset sekä opiskelijoiden antama palaute. Taloudelliset resurssit on oltava sillä tasolla, että valinnaiset kurssit voidaan toteuttaa mahdollisimman usein. Myös opinto-ohjausta ja muita tukitoimia pyritään kehittämään niin, että opiskelijoiden opinnot etenisivät ja johtaisivat tuloksiin. Luokattoman lukion suomia mahdollisuuksia, kuten neljän vuoden ohjelmaa, pyritään käyttämään hyväksi.

Tavoitteiden toteutumista mitataan sekä opiskelijoilta että opettajilta kerätyn palautteen avulla. Selkeänä mittarina toimivat myös yksittäiset kurssiarvioinnit, ylioppilaskirjoitusten tulokset sekä opiskelijoiden sijoittuminen jatko-opintoihin. Vertailukohteina ovat valtakunnan keskiarvot, lähikoulujen tulokset ja oman koulun aikaisemmat tulokset. Myös lukion keskeyttäneiden määrä ja päättötodistusta vaille jääneiden määrät ovat kriteereitä, joista tulee vetää johtopäätöksiä.

Kasvatus

Lapuan lukion kasvatustavoitteena on auttaa opiskelijaa kehittymään itsenäiseksi, yhteistyökykyiseksi ja vastuulliseksi aikuiseksi, jolla on myönteinen maailmankuva, terve itsetunto ja joka kykenee pitkäjänteiseen työskentelyyn. Myös hyvä käytös sekä fyy-

sinen terveys nähdään tavoiteltavina ominaisuuksina. Näin ollen, kasvatustyön tulisi auttaa sekä oppilaita että opettajia viihtymään koulussa.

Kasvatustyön menetelmiä ovat esimerkiksi teemapäivät ja juhlat, päivänavaukset, keskustelut oppilaiden sekä myös vanhempien kanssa. Myös opinto-ohjauksella on kasvatustehtävä. Kasvatus ei ole kuitenkaan mikään erillinen saareke. Kaikki, mitä koulussa tapahtuu, on kasvatusta, ja opettajan tehtävänä on toimia aikuisen mallina. Kasvatustyön tuloksia voidaan mitata erilaisilla palautteilla, joita voidaan kerätä opettajilta, terveydenhoitajalta sekä oppilailta itseltään. Myös poissaolojen määrä ja opiskelun tulokset ovat osittain kasvatustyön tuloksia.

Henkilöstö

Tavoitteena on ylläpitää ja kehittää henkilökunnan ammattitaitoa, motivaatiota sekä fyysistä ja psyykkistä terveyttä. Tämä edellyttää riittäviä taloudellisia resursseja. Opettajilla tulee olla hyvät mahdollisuudet täydennyskoulutukseen. Myös opetusryhmien koko ja välineistön taso tulee pyrkiä pitämään asianmukaisella tasolla.

Motivaatioon ja jaksamiseen vaikuttavat muutkin kuin taloudelliset tekijät. Työpaikan ilmapiirin tulee olla avoin, kannustava ja luottamuksellinen, niin että jokainen voi tuntea kykenevänsä vaikuttamaan asioihin. Avoin keskustelu ja yhteiset virkistyspahtumat ovat yhteishengen kannalta tärkeitä. Arvioinnin välineitä ovat esimerkiksi erilaiset kyselyt sekä sairaspoissaolojen määrä.

Fyysinen ympäristö

Tavoitteena on työympäristö, joka tukee oppimisen ja opetuksen tavoitteiden saavuttamista ja on toimiva, käytännöllinen, ergonominen, viihtyisä, turvallinen ja esteettinen. Työympäristön tasoa voidaan arvioida palautteiden avulla. Yhtenä keinona on vertailu. Voidaan verrata Lapuan lukion tiloja uudempien lukioiden tiloihin.

Tavoitteen saavuttaminen Lapuan lukiossa edellyttää saneerausta. Opetustilat eivät ole ajan tasalla eikä opettajilla ole omaa työskentelytilaa käytännössä lainkaan. Fyysisen ympäristön kehittäminen edellyttää huomattavaa taloudellista panostusta, joten koulun yhteydet kaupungin päättäjiin ovat tärkeitä.

Taloudellisuus

Lapuan lukio pyrkii taloudellisesti järkevään toimintaan. Taloudellisesti lukio on suuresti riippuvainen ulkopuolisista tahoista, ennen kaikkea koulun ylläpitäjästä, joten lukion taloudellisuuden arviointi koskee lähinnä käytettävissä olevien resurssien tehokasta hyödyntämistä.

Taloudellisesti järkevä toiminta merkitsee pysymistä annetuissa menokehyksissä, hankittujen laitteiden pitkää käyttöikää ja korkeaa käyttöastetta sekä päivittäisten käyttömenojen kuten monistus- ja lämmityskulujen pitämistä kohtuullisina. Lukion taloudellisuuden arviointi on näiden kohteiden tarkkailua. Parhaassa tapauksessa koulu voi oma-aloitteisesti hankkia rahoitusta myös muista lähteistä kuin kaupungin budjetista. Tätä ei koululta voi kuitenkaan varsinaisesti edellyttää. Koulun tulee saada keskittyä omaan tehtäväänsä eli opetukseen ja kasvatukseen. Taloudellisesti järkevä toi-

minta ei merkitse jatkuvaa toimintamenojen supistamista. Ollakseen laadukasta ja ajanmukaista koulu tarvitsee tietyt resurssit.

3 OPETUKSEN TOTEUTTAMINEN

3.1 Oppimiskäsitys

Opetussuunnitelman perusteet pohjautuvat oppimiskäsitykseen, jonka mukaan oppiminen on seurausta opiskelijan aktiivisesta ja tavoitteellisesta toiminnasta, jossa hän vuorovaikutuksessa muiden opiskelijoiden, opettajan ja ympäristön kanssa ja aiempien tietorakenteidensa pohjalta käsittelee ja tulkitsee vastaanottamaansa informaatiota.

Opetuksessa tulee ottaa huomioon, että vaikka oppimisen yleiset periaatteet ovat kaikilla samat, se mitä opitaan, riippuu yksilön aikaisemmasta tiedosta ja hänen käyttämistään strategioista. Oppiminen on sidoksissa siihen toimintaan, tilanteeseen ja kulttuuriin, jossa se tapahtuu. Yhdessä tilanteessa opittu tieto tai taito ei automaattisesti siirry käytettäväksi toisenlaisissa tilanteissa.

3.2 Opiskeluympäristö ja –menetelmät

Opiskelijan omaa aktiivista tiedonrakentamisprosessia korostavasta oppimiskäsityksestä seuraa, että lukion on luotava sellaisia opiskeluympäristöjä, joissa opiskelijat voivat asettaa omia tavoitteitaan ja oppia työskentelemään itsenäisesti ja yhteistoiminnallisesti erilaisissa ryhmissä ja verkostoissa. Heille tulee antaa tilaisuuksia kokeilla ja löytää omalle oppimistyyliin sopivia työskentelymuotoja. Heitä tulee ohjata tiedostamaan, arvioimaan ja tarvittaessa korjaamaan omaa työskentelytapaansa. Opetuksessa on myös otettava huomioon, että opiskelijoiden kyky opiskella itsenäisesti vaihtelee ja että he tarvitsevat eri tavoin opettajaa opiskelunsa ohjaajana. Opiskelijoiden yksilöllisyyden ja erilaisuuden vuoksi opetus- ja opiskelumuotojen tulee olla monipuolisia.

Opiskelijoille tulee antaa välineitä tiedon hankkimiseen ja tuottamiseen sekä tiedon luotettavuuden arviointiin ohjaamalla heitä soveltamaan kullekin tiedon- ja taidonalalle luonteenomaisia tiedon- ja taidon hankkimis- ja tuottamistapoja. Opiskelijoita ohjataan käyttämään tieto- ja viestintätekniikkaa sekä kirjastojen tarjoamia palveluja.

Opiskelutilanteita tulee suunnitella siten, että opiskelija pystyy soveltamaan oppimaansa myös opiskelutilanteiden ulkopuolella.

Osa opiskelusta voidaan järjestää etäopiskeluna, itsenäisenä opiskeluna ja vieraskielisenä. Siitä päätetään opetussuunnitelmassa.

3.3 Toimintakulttuuri

Toimintakulttuuri on käytännön tulkinta lukion opetus- ja kasvatustehtävästä. Toimintakulttuuriin kuuluvat kaikki lukion viralliset ja epäviralliset säännöt, toiminta- ja käyttäytymismallit sekä arvot, periaatteet ja kriteerit, joihin koulutyön laatu perustuu. Toimintakulttuuri tulee esiin yksilö-, ryhmä- ja yhteisötasolla.

Lukiossa tavoitteena on opetussuunnitelmaan nojautuen toimintakulttuuri, joka korostaa koko yhteisön jäsenten vastuuta, on avoin yhteistyölle ja vuorovaikutukselle yhteiskunnan kanssa sekä maailmassa tapahtuville muutoksille. Opiskelijoilla tulee olla mahdollisuus osallistua oman työyhteisönsä kehittämiseen muun muassa oppilaskuntatoiminnan kautta.

Opetussuunnitelma määrittelee tavoiteltavan toimintakulttuurin. Tavoitteena on, että lukion kaikki käytännöt rakennetaan johdonmukaisesti tukemaan kasvatusta ja opetustyölle asetettujen tavoitteiden saavuttamista. Myös aihekokonaisuuksien tulee konkretisoitua lukion toimintakulttuu-

rissa. Tavoitellun ja toteutuneen toimintakulttuurin yhtäpitävyyden arviointi on perusedellytys lukion jatkuvalla kehittämiselle. Toimintakulttuurin pääpiirteet tulee kuvata opetussuunnitelmassa.

Lapuan lukion toimintakulttuuri ilmenee parhaiten tämän opetussuunnitelman luvuista Koulutuksen tehtävä ja arvoperusta (luku2) ja Oppimistavoitteet ja aihekokonaisuudet (luku5).

Lapuan lukion toimintakulttuuri korostaa koko yhteisön vastuuta ja yhteistyötä sekä vuorovaikutusta ympäröivän yhteiskunnan kanssa. Opiskelijoilla on mahdollisuus toimintakulttuurin kehittämiseen muun muassa oppilaskuntatoiminnan kautta. Työsuunnitelmassa tarkennetaan, miten toimintakulttuuri toteutuu. Lapuan lukion toiminta tukee kasvatus- ja opetustyölle asetettuja tavoitteita.

Toiminnan painopistealueista päätetään vuosittain työsuunnitelmassa. Painopistealueissa konkretisoituvat aihekokonaisuudet, ja opetusta pystytään eheyttämään: sovi-taan yhdessä, miten painopistealue näkyy oppiaineissa ja koulun muussa toiminnassa.

Lukiossa järjestetään työsuunnitelman mukaisesti juhlia. Näitä ovat ainakin syksyn ja kevään ylioppilasjuhlat, itsenäisyysjuhla, abiluokkien lähtöjuhla eli abikabaree, sekä vanhojen päivä.

Lukion toimintaa ohjaavat säännöt, joiden perustana ovat lukiolaki (§26) ja lukion jär-jestyssäännöt (liite1).

3.4 Luokattomuus, jaksojärjestelmä ja kurssimuotoisuus

Lapuan lukio toimii kurssimuotoisena. Tämä tarkoittaa sitä, että yksittäisen oppiaineen oppimäärä on jaettu 38 oppitunnin mittaisiksi kursseiksi, jotka arvioidaan erikseen kunkin aineen opetussuunnitelman määräämällä tavalla. Oppiaineen oppimäärä arvioi-daan kurssiarvosanojen pohjalta ainekohtaisten opetussuunnitelmien määräämällä ta-valla.

Lukio-opintoihin kuuluvat kurssit jakautuvat pakollisiin, syventäviin ja soveltaviin kursseihin. Pakollisia kursseja opiskelijan opinto-ohjelmaan kuuluu 47 tai 51, riippuen siitä opiskeleeko opiskelija matematiikassa pitkän vai lyhyen oppimäärän. Syventävät kurssit jakautuvat valtakunnallisiin ja koulukohtaisiin. Opiskelijan opinto-ohjelmaan on kuuluttava vähintään kymmenen syventävää kurssia. Soveltavat kurssit ovat koulukoh-taisia. Niiden sisältöä ja merkitystä kuvataan luvussa 3.5.

Lapuan lukiossa noudatetaan viisijaksojärjestelmää. Tämä tarkoittaa sitä, että lukuvuosi jakautuu viiteen jaksoon, joista jokaista varten opiskelija laatii oman luku-järjestyksensä. Opetus tapahtuu pääsääntöisesti keskitetysti eli siten, että yksittäi-nen kurssi opiskellaan yhden jakson aikana. Poikkeuksen muodostavat pakolliset liikun-nan, terveystiedon, kuvataiteen ja opinto-ohjauksen kurssit LI1,TE1, KU1 JA OP1, jot-ka voidaan opiskella hajautetusti eli useamman jakson aikana.

Lapuan lukio toimii luokattomana. Tämä tarkoittaa sitä, että oppilasta ei ole si-dottu luokkiin ja valmiisiin lukujärjestyksiin vaan hän voi edetä opinnoissaan varsin va-

paasti. Etenemistä rajoittavat ainekohtaisissa opetussuunnitelmissa annetut kurssien suoritusjärjestystä koskevat suositukset. Keskeistä on, että heikko menestys yksittäisessä oppiaineessa ei estä etenemistä muissa aineissa. Opiskelija ei siis jää perinteiseen tapaan luokalle, vaan hän voi suunnitella opintojaan huomattavasti joustavammin.

Opiskeluaika lukiossa on 2-4 vuotta, johon rehtori voi perustellusta syystä myöntää pidennyksen. Tavoitteena toki on, että mahdollisimman moni suorittaisi lukion oppimäärän kolmessa vuodessa. Kokopäiväinen opiskelu edellyttää vähintään neljän kurssin suorittamista jaksoa kohti, ellei rehtori anna erityistä lupaa pienemmän kurssimäärän suorittamiseen. Opiskelijalla on mahdollisuus perustellusta syystä olla kokonaan osallistumatta opiskeluun yksittäisen jakson aikana. Luvan tähän myöntää rehtori. Lukion oppimäärä katsotaan suoritetuksi, kun opiskelija on suorittanut hyväksytysti oppiaineiden oppimäärät ja hänen kokonaiskurssimääränsä on vähintään 75. Lukion oppimäärän suoritusta ja arviointia selvitetään tarkemmin luvussa 6.

Tulevan lukuvuoden suunnittelu aloitetaan edellisenä keväänä, jolloin opiskelijat tekevät kurssivalintansa tulevaa lukuvuotta varten. Kurssivalintojen pohjalta laaditaan perustyöjärjestys eli kurssitarjotin, josta ilmenee lukuvuoden aikana opetettavat kurssit ja niiden ajankohdat. Kurssitarjottimen ja tekemiensä valintojen pohjalta opiskelijat laativat itselleen lukuvuoden opinto-ohjelman eli lukujärjestykset kaikkia viittä jaksoa varten. Opinto-ohjelman laadintaa helpottaa se, että ennen lukuvuoden alkua opiskelijat on sijoitettu valmiiksi kurssitarjottimella oleviin opetusryhmiin. Suositeltavaa on, että opiskelija suorittaisi kurssinsa niissä ryhmissä, joihin hänet on sijoitettu, mutta luokattomuuden periaatteen mukaisesti hän ei ole valmiisiin suunnitelmiin sidottu. Lukujärjestysten laadinnassa on kuitenkin useimmiten kysymys pienten korjausten tekemisestä valmiiseen suunnitelmaan. Tätä lukuvuoden alussa tehtyä opinto-ohjelmaa opiskelija voi muuttaa lukuvuoden aikana perustellusta syystä. Muutos on tehtävä viimeistään viikko ennen uuden jakson alkua. Poikkeuksena tästä voi olla se, että opiskelija saa tiedon opiskelun etenemisesteestä koeviikon jälkeen, hän muusta perustellusta syystä joutuu tekemään muutoksia opiskelusuunnitelmaansa tai hänen valitsemansa kurssi ei toteudu.

Tavoitteena on, että oppilaiden alkuperäiset valinnat toteutuisivat mahdollisimman täydellisesti, mikä ei ole kuitenkaan aina mahdollista. Vähäisten valintojen vuoksi kaikki kurssit eivät ehkä toteudu ja joskus opiskelijan valitsemien kurssien opetus tapahtuu samanaikaisesti, jolloin opiskelija joutuu tekemään uusia ratkaisuja. Tällöin opiskelija voi esim. opiskella kurssin itsenäisesti (ns. tenttiminen) tai opiskella kahta kurssia samanaikaisesti.

3.5 Opintojen rakenne

Lukio-opinnot muodostuvat valtioneuvoston antaman asetuksen mukaisesti pakollisista, syventävistä ja soveltavista kursseista. Syventävät kurssit ovat opiskelijalle valinnaisia, oppiaineen pakollisiin kursseihin liittyviä kursseja, joita opiskelijan on valittava opinto-ohjelmaansa vähintään kym-

menen. Oppiaineiden pakollisten ja valtakunnallisesti määriteltyjen syventävien kurssien keskeiset tavoitteet ja sisällöt on määritelty kohdassa 5. (Tässä koulukohtaisessa opetussuunnitelmassa ne on määritelty ainekohtaisissa opetussuunnitelmissa.)

Valtioneuvoston asetuksessa lukiokoulutuksen yleisistä valtakunnallisista tavoitteista ja tuntijaosta (955/2002) määrätyn syventävien kurssien vähimmäismäärän lisäksi lukiossa voi olla koulukohtaisia, lukion opetussuunnitelmassa määriteltäviä syventäviä kursseja. Soveltavat kurssit ovat eheyttäviä kursseja, jotka sisältävät aineksia eri oppiaineista, menetelmäkursseja taikka saman tai muun koulutuksen järjestäjän järjestämiä ammatillisia opintoja tai lukion tehtävään soveltuvia muita opintoja. Soveltaviin kursseihin voivat kuulua myös taito- ja taideaineissa suoritettaviin lukiodiplomeihin kuuluvat kurssit. Lukiodiplomit suoritetaan Opetushallituksen ohjeiden mukaan.

Opetussuunnitelmassa päätetään kurssien suoritusjärjestyksestä ja määrätään soveltavat kurssit.

3.6 Kieliohjelma

Nuorille annettavan lukiokoulutuksen tuntijaossa on määritelty kaksi toisen kotimaisen kielen ja vieraan kielen opetuksen vaihtoehtoa: A-kieli ja B-kieli.

A1 - kieli on perusopetuksen 3. luokalla alkanut yhteinen kieli.

A2 - kieli on perusopetuksen 5. luokalla alkanut valinnainen kieli.

B1 - kieli on perusopetuksen 7. luokalla alkanut yhteinen kieli.

B2 - kieli on perusopetuksen 8. luokalla alkanut valinnainen kieli.

B3 - kieli on lukiossa alkava valinnainen kieli.

Lapuan lukiossa opetettavat kielet ovat

A1 englanti

B1 ruotsi

A2 ruotsi

B2 ranska, saksa ja venäjä

B3 espanja, ranska, saksa ja venäjä

Lapuan lukiossa noudatetaan kaupungin kieliohjelmaa, jonka mukaan peruskoulussa aloitettujen kielten opiskelua voi jatkaa lukiossa. Lisäksi lukiossa voi aloittaa espanjan, ranskan, saksan ja venäjän kielen opiskelun.

Lapuan lukio kuuluu Etelä-Pohjanmaan virtuaalilukioverkkoon sekä Opinlakeusverkostoon. Niiden vuosittain päätettävän tarjonnan avulla opiskelija voi laajentaa ja monipuolistaa kieliopintojaan.

3.7 Tuntijako

Lapuan lukion tuntijako 1.8.2005, viimeisimmät muutokset 1.8.2013 alkaen

Oppiaine	Pakolliset	Syventävät		Soveltavat	Yhteensä
		valtakunnalliset	koulukoh- taiset		
Äidinkieli ja kirjallisuus	6	3	3	1	13
Ruotsin kieli, A2	6	2	1	2	11
Ruotsin kieli, B1	5	2	1	4	12
Englannin kieli, A1	6	2	3	1	12
Saksan kieli, B2 ja B3		10		1	11
Ranskan kieli, B2 ja B3		10		1	11
Venäjän kieli, B2 ja B3		10		1	11
Espanjan kieli, B3		8		1	9
Matematiikka					
- pitkä oppimäärä	10	3	2	2	17
- lyhyt oppimäärä	6	2	2	3	13
Biologia	2	3		1	6
Maantiede	2	2		2	6
Fysiikka	1	7		4	12
Kemia	1	4		2	7
Uskonto	3	2	1	3	9
Elämänkatsomustieto	3	2			5
Filosofia	1	3			4
Historia	4	2		1	7
Yhteiskuntaoppi	2	2		1	5
Psykologia	1	4		3	8
Liikunta	2	3	3	3	11
Musiikki	2	3	3	7	15
Kuvataide	2	3	2	1	8
Terveystieto	1	2		1	4
Opinto-ohjaus	1	1		2	4
Soveltuvat opinnot					
- tietotekniikka				6	6
- draama ja teatteri				2	2
- kotitalous				3	3
- käsityö				3	3
- yrittäjyyskasvatus				4	4
- liikennekasvatus				1	1
Yhteensä	tarjolla 67 opiskeltava 47 / 52	tarjolla 95 opiskeltava ≥10	tarjolla 21	tarjolla 67	tarjolla 250 opiskeltava ≥75

3.8 Itsenäinen opiskelu

Opiskelijan on mahdollista suorittaa kursseja itsenäisesti opetukseen osallistumatta. Kurssin itsenäisestä suorittamisesta on aina sovittava opettajan kanssa ja siihen on oltava pätevä syy, esimerkiksi lukujärjestystekniset ongelmat. Osoittaakseen osaamisensa opiskelija suorittaa opettajan antamat tehtävät ja osallistuu mahdolliseen kurssikokeeseen, kurssin luonteesta riippuen. Itsenäisesti suoritetusta kurssista edellytetään aina hyväksytyä arvosana. Eri oppiaineiden opetussuunnitelmissa on itsenäistä suorittamista koskevia suosituksia ja rajoituksia. Eri oppiaineiden ns. johdantokursseja ei voi suorittaa itsenäisesti.

3.9 Oppilaitosten yhteistyö

Lapuan lukion pääasiallinen yhteistyökumppani on Sedu Lapua. Näiden oppilaitosten yhteistyönä järjestetään kaksoistutkintoon johtavat opinnot siten, että ammatilliset opinnot järjestää Sedu Lapua ja lukio-opinnot Lapuan lukio.

Lukio pyrkii tekemään yhteistyötä myös yliopistojen kanssa. Tavoitteena on tarjota eri oppiaineissa yliopistotasoisia kursseja, jotka opiskelija voi lukea hyväkseen yliopistossa. Yhteistyötä voidaan tehdä esimerkiksi Vaasan, Tampereen, Jyväskylän ja Oulun yliopistojen kanssa.

3.10 Muissa oppilaitoksissa suoritettut opinnot

Siirtyessään muista oppilaitoksista Lapuan lukioon, opiskelijalla on mahdollisuus lukea opintojaan hyväksi myös Lapuan lukiossa. Asiasta päättää rehtori. Tarkempaa tietoa asiasta löytyy luvusta 6.2.

3.11 Poissaolot sekä niiden vaikutus opiskeluun ja arviointiin

Poissaoloon on oltava aina hyväksyttävä syy. Lupa poissaoloon on anottava etukäteen aina kun se on mahdollista. Lupa yksittäiseltä tunnilta poissaoloon anotaan kyseisen tunnin opettajalta, enintään kolmen päivän poissaoloon luokanvalvojalta (ryhmänohjaajalta) ja kolmea päivää pitemmäksi ajaksi rehtorilta. Yhtä päivää pitempään poissaoloon lupaa anotaan huoltajan allekirjoittamalla kirjallisella anomuksella. Opiskelija, joka on täysi-ikäinen (18 vuotta) ja vastaa itse taloudestaan, voi itse allekirjoittaa hakemuksen. Jos tarve poissaoloon ilmenee yllättäen, on poissaolosta ilmoitettava koululle mahdollisimman pian.

Hyväksytyt poissaolon syy on sairaus tai rehtorin, luokanvalvojan tai opettajan antama lupa.

Asiaton oppitunnilta poissaolo vaikuttaa opiskelun arviointiin aina alentavasti. Asiattomien poissaolojen seurauksena opiskelijalla ei ole oikeutta osallistua kurssikokeeseen eikä hän näin ollen myöskään saa arvosanaa kurssista.

3.12 Koeviikko ja kurssikokeet

Kurssikokeet järjestetään kunkin jakson lopulla ns. koeviikon aikana. Koeviikolla noudatetaan poikkeavaa työjärjestystä. Koeviikko pyritään järjestämään viikonlopun molemmin puolin. Koeviikon työpäivä muodostuu aamupäivällä järjestettävästä kurssikokeesta ja iltapäivällä järjestettävästä seuraavan päivän kokeeseen valmentavasta opetuksesta. Tavanomaista opetusta ei koeviikolla järjestetä lukuun ottamatta niitä kursseja, joista ei pidetä kurssikoetta. Koe kestää enintään neljä tuntia, ja kokeesta saa poistua aikaisintaan 90 minuutin kuluttua kokeen alkamisesta, ellei opettaja toisin päättä

Mikäli kurssista pidetään koe, opiskelijan on siihen osallistuttava. Opettaja voi ennen koetta myöntää erityisestä syystä luvan olla kokeesta poissa. Kokeen jälkeen luotettava selvitys poissaololle on vain lääkärin tai terveydenhoitajan todistus tai huoltajan allekirjoittama poissaoloselvitys.

Kiertotunnin 7 kurssien kokeet pidetään ennen varsinaisen koeviikon alkua, pääsääntöisesti viimeisellä kaksoistunnilla. Tästä ja muista koeviikkoon liittyvistä yksityiskohdista päätetään työsuunnitelmassa ja opiskelija saa niistä tietoa opinto-oppaan sivuilta.

3.13 Kurssikokeiden ja kurssien suorittaminen uudelleen

Hylättyjen kurssien uusintakokeita järjestetään jokaisen jakson jälkeen pian kurssi-arviointien valmistuttua. Opiskelijalla on oikeus yrittää korottaa hylättyä kurssi-arvosanaa uusimalla kurssikokeen. Tähän hän on oikeutettu yhden kerran lukuvuoden aikana ja toisen kerran kesäkuun alun uusintakokeissa. Uusintakuulustelusta saatu arvosana merkitään tällöin kurssin arvosanaksi. Ellei opiskelija onnistu korottamaan hylättyä arvosanaa, hän voi opiskella kurssin uudelleen osallistumalla opetukseen. Kurssin voi opiskella luonnollisesti uudelleen myös siinä tapauksessa, että opiskelija ei ole pyrkinyt korottamaan arvosanaa uusintakuulusteluissa.

Jos opiskelija saa kahdesta peräkkäin opiskelemastaan saman oppiaineen oppimäärään kuuluvasta kurssista hylätyn arvosanan, astuu voimaan ns. etenemiseste. Tällöin hän ei voi jatkaa opintojaan kyseisessä oppiaineessa, ennen kuin hän on purkanut etenemisesteen korottamalla vähintään toisen hylätyn arvosanan joko uusintakokeella tai opiskelemalla kurssin uudelleen. Etenemisesteen voimassa ollessa opiskelija voi kuitenkin osallistua kyseisen oppiaineen yhden "uuden" kurssin opetukseen. Tämän kurssin kokeeseen hän voi osallistua vasta purettuaan etenemisesteen.

Opiskelijalla on mahdollisuus yrittää korottaa myös hyväksytysti suorittamaansa kurssia. Tämä voi tapahtua joko osallistumalla uudelleen kurssin opetukseen, suorittamalla kurssi itsenäisesti tai osallistumalla pelkästään uusintakuulusteluun. Hyväksytyjen kurssien uusintakuulusteluja järjestetään opinto-oppaassa mainittuina ajankohtina. Hyväksytyen kurssin uusimisesta on aina neuvoteltava opettajan kanssa ja opettajan harkinnasta riippuu, kuinka varhaista oppiaineen kurssia opiskelija hyväksytään uusimaan. Kaikissa tapauksissa, joissa opiskelija uusii hyväksytyä kurssia, jää kurssisuorituksista voimaan parempi.

3.14 Tietostrategia

Lapuan lukion tietostrategia on liitteenä (Liite2).

3.15 Voimaantulo

Tämä opetussuunnitelma otetaan käyttöön asteittain 1.8.2005 alkaen. Samalla otetaan asteittain käyttöön uusi nuorille annettavan opetuksen tuntijako (valtioneuvoston asetus 955/2002).

4 OPISKELIJAN OHJAUS JA TUKEMINEN

4.1 Kodin ja oppilaitoksen yhteistyö

Huoltajilla tulee olla riittävä mahdollisuus perehtyä lukion työhön. Yhteistyöllä huoltajien kanssa tuetaan opiskelun edellytyksiä sekä opiskelijan terveyttä, turvallisuutta ja hyvinvointia. Kodin ja oppilaitoksen välinen yhteistyö tulee järjestää niin, että opiskelija saa tukea sekä opiskeluun että hyvinvointiin koskeviin kysymyksiin ja mahdollisiin ongelmiin. Oppilaitoksen tulee olla aloitteellinen yhteistyön käynnistämiseksi. Lähtökohtana yhteistyössä on aikuistuvan nuoren ja täysi-ikäisen opiskelijan itsenäisyyden ja oman vastuullisuuden huomioon ottaminen sekä huolenpito tukea tarvitsevasta opiskelijasta.

Kodin ja oppilaitoksen yhteistyötä koskeva opetussuunnitelman osa on laadittu yhteistyössä kunnan sosiaali- ja terveydenhuollon toimeenpanoon kuuluvia tehtäviä hoitavien viranomaisten kanssa.

Lukio-opetus on avointa. Täten jokainen opiskelijan huoltaja voi halutessaan seurata opetusta Lapuan lukiossa. Huoltajilla on mahdollisuus ja oikeus ottaa yhteyttä jokaiseen koulun työntekijään ja keskustella haluamistaan asioista. Myös opettajat, ryhmänohjaaja, opinto-ohjaaja, kouluterveydenhoitaja ja rehtori voivat olla yhteydessä koteihin. Heistä ryhmänohjaaja ensisijaisesti vastaa yhteydenpidosta ja yhteistyöstä. Kaksisuuntaisen yhteistyön tavoitteena on opiskelijan tukeminen ja hyvinvointi. Tästä syystä on tärkeää ja lukio odottaa, että huoltajat ovat aktiivisesti yhteydessä kouluun. Opiskelijan, kodin ja koulun yhteistyöllä pyritään tarjoamaan kaikki tarvittava tuki ja siten turvaamaan opiskelun tavoitteiden toteutuminen. Täysi-ikäistä opiskelijaa koskevien asioiden käsittelyssä huoltajan mukanaoloon pyritään hankkimaan opiskelijan suostumus.

Lapuan lukio jakaa vuosittain Lapuan peruskoulun 9. luokan oppilaille lukio-oppaan, Opas lukioon, joka sisältää keskeiset lukio-opiskelua koskevat asiat. Näitä ovat opiskelu lukiossa, päivittäinen koulutyö, tuntijako, opiskeluohjelman suunnittelu, lukion suoritusohjeet, oppimisen arviointi, ylioppilastutkinnon rakenne sekä oppiaineiden opetussuunnitelmat sisältäen tavoitteet, suoritusmääräykset, arvioinnin sekä kurssien sisällöt. Lukuvuoden alussa lukion opiskelijoille jaetaan Opinto-opas. Se sisältää kaikki keskeiset lukio-opiskeluun liittyvät asiat. Näitä ovat opiskelu lukiossa, koulun henkilöstö, lukuvuoden tapahtumakalenteri, päivittäisen koulutyön käytännöt, lukion suoritusohjeet, lukujärjestyksen laatiminen, oppimisen arviointi ja ylioppilastutkinto. Opinto-

oppaassa esitellään myös oppiaineiden opetussuunnitelmat ja niiden opiskeluun liittyvät määräykset. Toisena opiskeluvuonna lukiolaisille jaetaan Abin opas, jonka keskeisenä sisältönä on ylioppilastutkinnon rakenne ja sen suorittamiseen liittyvät yksityiskohdat. Lukuvuoden päättyessä jaetaan vuosikertomus toiminnastaan kaikille opiskelijoille. Edellä mainitut neljä julkaisua jaetaan vuosittain tarkoituksena antaa tietoa opiskelijoiden ohella myös heidän huoltajilleen.

Lapuan lukio ylläpitää kotisivuja osoitteessa www.lukio.lapua.fi. Näillä sivuilla esitellään monipuolisesti ja laajasti lukion toimintaa.

Lukio järjestää lukion opiskelijoiden ja lukio-opinnoista kiinnostuneiden peruskoulun oppilaiden huoltajille vanhempainiltoja. Peruskoulun 9. luokan oppilaiden huoltajille kerrotaan Lapuan lukiosta ja lukio-opiskelusta, lukion ensimmäisten luokkien vanhempainillassa käsitellään opiskelua lukiossa. Toisten luokkien vanhempainillassa keskitytään kolmannen vuoden opiskelun ja ylioppilastutkinnon yksityiskohtiin. Kaikissa vanhempaintapaamisissa pyritään avoimeen keskusteluun esitetyistä ja esille nousevista asioista. Huoltajilla on mahdollisuus keskustella suoraan opettajien ja rehtorin kanssa.

4.2 Ohjauksen järjestäminen

Ohjaustoiminta muodostaa lukion toiminnassa kokonaisuuden, jonka tarkoituksena on tukea opiskelijaa lukio-opintojen eri vaiheissa sekä kehittää hänen valmiuksiaan tehdä koulutusta ja elämänuraa koskevia valintoja ja ratkaisuja. Lukion opinto-ohjausta järjestetään kurssimuotoisena, henkilökohtaisena ja pienryhmäohjauksena. Ohjauksen tehtävänä on edistää koulutuksellista, etnistä ja sukupuolten välistä tasa-arvoa ja opiskelijoiden hyvinvointia sekä ehkäistä syrjäytymistä.

Lukion ohjaustoimintaan tulee kaikkien koulun opettaja- ja ohjaushenkilöstöön kuuluvien osallistua. Opinto-ohjaajalla on oltava päävastuu opinto-ohjauksen käytännön järjestämisestä sekä ohjauksen kokonaisuuden suunnittelusta ja toteutuksesta. Opettajan tehtävänä on ohjata opiskelijaa opettamansa oppiaineen opiskelussa sekä auttaa häntä kehittämään oppimaan oppimisen taitojaan ja oppimisen valmiuksiaan. Opiskelijaa tulee ohjata suunnittelemaan oma henkilökohtainen opiskelusuunnitelmansa ja seuraamaan sen toteutumista. Opiskelijan tulee saada opinto-ohjausta opiskelun tueksi ja valintojen tekemiseksi siten, että hän pystyy suunnittelemaan lukio-opintojensa sisällön ja rakenteen omien voimavarojensa mukaisesti.

Lukio-opiskelusta ja lukio-opintoihin hakeutumisesta tulee tiedottaa perusopetuksen päättövaiheessa oleville oppilaille, heidän huoltajilleen, oppilaanohjaajille ja opettajille. Lukio-opintonsa aloittavat opiskelijat tulee perehdyttää oppilaitoksen toimintaan sekä lukio-opiskelun ohjeisiin ja menettelytapoihin.

Opiskelijoiden yhteisöllisyyttä tulee kehittää ja pitää yllä lukio-opintojen ajan. Opiskelijoiden opiskelun ja hyvinvoinnin seuraamisesta ja tukemisesta tulee huolehtia yhteistyössä kotien kanssa. Opiskelijoiden opinto-ohjelmat on tarkistettava säännöllisesti sekä seurattava heidän opintojensa etenemistä.

Opetussuunnitelmaan on laadittava kuvaus ohjaukseen osallistuvien tehtävistä ja työnjaosta ja joka osaltaan toimii koko oppilaitoksen opetustyön kehittämisen välineenä. Opiskelijan tulee saada tietoa siitä, miten hän voi saada tukea ohjaustoimintaan osallistuvilta henkilöiltä ja mitkä ovat näiden tehtävät ohjauksen kokonaisuudessa. Opetussuunnitelmasta on käytävä ilmi, miten opinto-ohjausta koskeva yhteistyö muiden oppilaitosten kanssa on järjestetty. Samoin siinä tulee määritellä

yhteistoiminnan puitteet eri asiantuntijoiden ja koulun ulkopuolisten tahojen kanssa. Myös huoltajien kanssa tehtävä yhteistyö on kuvattava opetussuunnitelmassa.

Ohjaustoiminta lukiossa kuuluu kaikille opettajille ja ohjaushenkilöstöön kuuluville. Vastuualue ja työnjako on seuraava:

1. Opettaja vastaa oman oppiaineensa opiskelun ohjauksesta ja pyrkii kehittämään oppimisvalmiuksia sekä oppimisen taitoja ja työntekotaitoja. Opettaja seuraa opetukseen osallistumista sekä poissaoloja ja selvittää niiden syyt. Opettaja ottaa huomioon opiskelijoiden erilaisuuden ja sopeuttaa opetuksensa sen mukaan, seuraa opiskelijoiden etenemistä opinnoissa ja yhteistyötaitoissa puuttumalla tarvittaessa riittävän ajoissa havaitsemiinsa epäkohtiin ja ongelmiin. Opettaja suunnittelee ja toteuttaa tukitoimia yhdessä luokanvalvojan ja opinto-ohjaajan kanssa.
2. Ryhmänohjaaja tiedottaa ohjausryhmälleen opiskeluun ja päivittäiseen koulunkäyntiin liittyvistä asioista sekä tarvittaessa välittää ohjausryhmänsä esittämiä asioita ryhmän opettajille, opinto-ohjaajalle ja rehtorille. Ryhmänohjaaja havainnoi ohjausryhmänsä opiskelijoiden fyysistä ja psyykkistä hyvinvointia tavoitteenaan niiden edistäminen. Hän seuraa ryhmänsä opiskelua ja opinnoissa menestymistä yhteistyössä opiskelijan, opettajien ja opinto-ohjaajan kanssa sekä on yhteydessä huoltajiin ja tiedottaa sekä kodeille että opiskelijoille, miten ohjaus on järjestetty ja miten ohjauksella pyritään opiskelijaa tukemaan. Myös ryhmänohjaajien keskinäinen yhteistyö on tärkeää, ja sillä tulee pyrkiä yhtenäisiin käytäntöihin ja hyvään tiedonkulkuun. Ryhmänohjaaja pyrkii kehittämään yhteisöllisyyttä ohjausryhmässään.
3. Opinto-ohjauksen lehtorin tehtävänä on
 - ohjata lukioon pyrkiviä pitämällä infotunteja peruskoulun 9. luokille opastamalla opinto-ohjelman valintakortin täyttämiseen, pitämällä infotilaisuuden peruskoulun 9-luokkalaisten vanhemmille ja päivittämällä julkaisun Opas lukioon
 - ohjata lukiossa opiskelevia seuraavan lukuvuoden valintojen tekemisessä ja lukuvuoden aikana valintojen muuttamisessa sekä seurata opiskelijoiden kurssikertymää ja opiskelun kulkua, tukea itsenäistä opiskelua, ohjata opinnoissaan huonosti motivoituneita opiskelijoita ja koulun vaihtoon päätyneitä opiskelijoita, päivittää opintooppaan vuosittain ja organisoida työelämään tutustuttamisen
 - ohjata abiturientteja jatko-opintoihin antamalla tietoa eri koulutusväylistä ja opastamalla hakemisessa niihin, ohjata ja tukea ammatin valinnassa tarvittaessa yhteistoiminnassa ammatinvalintapsykologin kanssa sekä antaa informaatiota opiskelumahdollisuuksista ulkomailla sekä seurata jatko-opintoihin sijoittumista
 - antaa ylioppilastutkintoa koskeva yleisinformaatio, ohjata ylioppilastutkintoon ilmoittautumisessa sekä tiedottaa ylioppilaskokeisiin liittyvistä käytänteistä ja määräyksistä
 - opettaa opinto-ohjauksen opetussuunnitelman kurssit

- suunnitella ja toteuttaa lukion vanhempainillat sekä pitää esityksiä peruskoulun vanhempainilloissa
- vastata Lapuan lukion osastosta koulutusmessuilla ja näyttelyissä
- olla yhteistyössä muiden oppilaitosten opinto-ohjaajien kanssa ja osallistua opinto-ohjaajien alueelliseen yhteistoimintaan
- suorittaa muut rehtorin määräämät tehtävät

4. Yhteistoiminta opinto-ohjauksessa

Lukio-opintojaan päättävien opiskelijoiden ohjauksessa jatko-opintoihin ja ammatinvalintaan lukio on yhteistyössä muiden toisen asteen oppilaitosten, ammattikorkeakoulujen ja yliopistojen kanssa. Yhteistyömuotoja voivat olla vierailut koulutusmessuilla ja mainituissa oppilaitoksissa. Vuosittain syyslukukauden lopulla lukio järjestää oman ohjaustapahtumansa, jossa eri alojen opiskelijat kertovat opiskelusta. Yhteistyöllä työvoimatoimiston kanssa pyritään tiedottamaan lukion päättämiseen liittyvistä asioista, kuten työmarkkinatuesta sekä harjoittelusta ja työnteosta niin kotimaassa kuin ulkomaillakin

4.3 Opiskelijahuolto

Opiskelijahuolto on opiskelijoiden fyysisestä, psyykkisestä ja sosiaalisesta hyvinvoinnista huolehtimista. Tavoitteena on luoda turvallinen ja terve opiskelu- ja työympäristö sekä ehkäistä syrjäytymistä. Opiskelijahuolto on opiskeluympäristön hyvinvoinnin edistämistä sekä oppimisvaikeuksien ja muiden ongelmien varhaista tunnistamista ja niihin puuttumista. Opiskelijoiden osallisuutta oman työyhteisönsä hyvinvoinnin edistämiseksi tulee tukea. Vastuu opiskelijahuollosta kuuluu osaltaan kaikille opiskeluyhteisössä työskenteleville.

Opiskelijahuoltoa voidaan koordinoita ja kehittää moniammatillisessa opiskelijahuoltoryhmässä.

Opiskelijahuoltoa sekä kodin ja oppilaitoksen yhteistyötä koskeva opetussuunnitelman osa laaditaan yhteistyössä kunnan sosiaali- ja terveydenhuollon toimeenpanoon kuuluvia tehtäviä hoitavien viranomaisten kanssa.

Opetussuunnitelmassa tulee määritellä

- kodin ja oppilaitoksen välisen yhteistyön periaatteet, yhteistyö huoltajien kanssa ottaen huomioon oppilaitoksessa olevat alaikäiset ja täysi-ikäiset opiskelijat
- opiskelijalle tarjottava tuki ja ohjaus opiskeluun sekä kehitykseen tai elämäntilanteeseen liittyvissä fyysisissä, psyykkisissä ja sosiaalisissa vaikeuksissa
- eri hallintokuntien yhteistyö ja paikalliset tukiverkostot opiskelijan tarvitsemien palvelujen turvaamiseksi ja opiskelijan ohjaamiseksi tarvittaviin palveluihin
- oppilaitoksen suunnitelma, jossa määritellään toiminta opiskeluyhteisön terveyden ja turvallisuuden edistämiseksi sekä menettelytavat ongelma-, onnettomuus- ja kriisitilanteissa kuten kiusaaminen, väkivalta, mielenterveyskysymykset, tupakointi ja päihteiden käyttö, erilaiset onnettomuudet ja kuolemantapaukset.

Tavoitteena on yksilön tukeminen ja yhteisön toimintakyvyn säilyttäminen fyysisistä ja psyykkistä turvallisuutta ja hyvinvointia uhkaavissa tilanteissa.

Opettaja havainnoi ja puuttuu pikaisesti oppimisvaikeuksiin sekä keskustelee niistä opiskelijan kanssa. Hän seuraa mahdollista koulukiusaamista ja syrjäytymistä, keskustelee havainnoistaan välittömästi opiskelijan ja harkitessaan neuvottelee muiden opet-

tajien, ryhmänohjaajan tai rehtorin kanssa. Koulukiusaamiseen puututaan heti, kun kiusamista havaitaan. Asia pyritään selvittämään keskustelemalla ja siitä ilmoitetaan rehtorille. Kiusamis- ja syrjäytymistapausten käsittelyssä päätetään mahdollisimman pian toimenpiteistä. Tarvittaessa asia käsitellään ja toimenpiteistä päätetään opiskelijahuoltoryhmässä, ja asia voidaan antaa tiedoksi henkilöstölle.

Lukion opiskelijoilla on käytössä kouluterveydenhuollon sekä yleisen terveyden- ja sosiaalihuollon palvelut.

Lukiolla toimii opiskelijahuoltoryhmä. Sen muodostavat rehtori puheenjohtajana, apulaisrehtori, opinto-ohjaaja, kaksi opettajajäsentä sekä kouluterveydenhoitaja ja psykologi. Tarvittaessa ryhmään voidaan kutsua asiantuntijoita, esimerkiksi erityisopettaja, koululääkäri tai perhetyöntekijä. Ryhmän toiminnasta ja palveluista tiedotetaan Opinto-oppaassa. Ryhmä kokoontuu säännöllisin väliajoin ja aina tarvittaessa. Ryhmä seuraa opiskelijoiden ja henkilökunnan hyvinvointia ja pyrkii korjaamaan mahdolliset epäkohdat niissä. Ryhmä seuraa myös ohjausryhmien ja yksittäisten opiskelijoiden jaksamista tavoitteena puuttua tarvittaessa asioihin ja epäkohtiin sekä pyrkii tukemaan myös koulun henkilökuntaa opiskelijoiden tai oman hyvinvoinnin parantamisessa.

Lapuan lukion järjestyssääntöjen tavoitteena on luoda ja varmistaa turvallinen opiskeluympäristö ja työympäristö (Liite 1).

Lapuan lukiossa noudatetaan tupakkalakia. Päihteiden alaisena ei saa koulussa olla eikä päihteitä saa kouluun tuoda. Päihtymistapauksissa tehdään alle 18-vuotiaan osalta lastensuojeluilmoitus ja täysi-ikäisen osalta noudatetaan Lapuan kaupungin päihde- ja huumestrategian toimintaohjeita. Päihtynyt toimitetaan kotiin tai vakavassa tapauksessa terveyskeskukseen. Tarvittaessa tapauksen käsittelyssä on mukana kouluterveydenhoitaja.

Huumeiden käytön epäilystä tai käytöstä on ilmoitettava rehtorille, joka päättää toimenpiteistä tarvittaessa yhdessä kouluterveydenhoitajan kanssa. Kun kyseessä on alaikäinen, rehtori on yhteydessä huoltajiin ja sosiaalitoimeen, mikäli ei tavoita huoltajaa.

Jos opiskelijalla tai henkilökuntaan kuuluvalla on hallussaan huumeaineita, rehtori ottaa yhteyden poliisiin. Jatkotoimista ja tiedottamisesta koulussa sovitaan aina opiskelijan ja alle 18-vuotiaan tapauksessa myös huoltajan kanssa.

Kaikkien täysi-ikäistä opiskelijaa koskevien asioiden käsittelyssä huoltajan mukanaolo on mahdollista vain, kun tähän on opiskelijan suostumus.

Tapaturmatapauksissa ja äkillisissä sairastapauksissa annetaan ensiapua mahdollisuuksien mukaan. Vakavissa väkivaltatilanteissa ja välittömissä vaaratilanteissa suojaudutaan. Tarvittaessa hälytetään apua hätänumeroon soittamalla.

Toiminta- ja menettelytavat sekä tarvittavat yhteystiedot on tarkemmin esitelty lukion kriisisuunnitelmassa (Liite 6) ja pelastussuunnitelmassa (Liite 7)

4.4 Opiskelun erityinen tuki

Erityisen tuen tarkoituksena on auttaa ja tukea opiskelijaa siten, että hänellä on tasavertaiset mahdollisuudet suorittaa lukio-opintonsa. Erityistä tukea tarvitsevat sellaiset opiskelijat, jotka ovat tilapäisesti jääneet jälkeen opinnoissaan tai joiden opiskelun edellytykset ovat heikentyneet vamman, sairauden tai toimintavajavuuden vuoksi. Lisäksi erityisen tuen piiriin kuuluvat opiskelijat, jotka tarvitsevat psyykkistä tai sosiaalista tukea. Opiskelijalla voi olla erityisen tuen tarve myös mielen-terveyteen, sosiaaliseen sopeutumattomuuteen tai elämäntilanteeseen liittyvien ongelmien vuoksi.

Erityistä tukea tarvitsevien opiskelijoiden opiskelu voidaan lukiolain (629/1998) 13 §:n (muutettu lailla 478/2003) mukaan järjestää osittain toisin kuin lukiolaissa ja -asetuksessa ja lukion opetussuunnitelmassa määrätään. Jos opiskelija vapautetaan jonkin oppiaineen opiskelusta, hänen tulee valita sen tilalle muita opintoja niin, että säädetty kurssien vähimmäismäärä täyttyy.

Lukiolain 13 §:ssä tarkoitetut oppimistilanteet ja kokeet tulee järjestää siten, että opiskelijan yksilölliset tarpeet otetaan huomioon. Opiskelijalle voidaan laatia suunnitelma, johon kirjataan, miten yksilölliset toimenpiteet voidaan toteuttaa.

Jos opiskelijan kielenkehityksen häiriö tulee ilmi vasta lukiossa, tukitoimien suunnittelu ja toteuttaminen tulee aloittaa välittömästi.

Opetussuunnitelmassa määritellään, miten erityistä tukea tarvitsevien opiskelijoiden opetus ja tukitoimet järjestetään.

Lukiolain 13 §. Erityiset opetusjärjestelyt säätää: Opiskelijan opiskelu voidaan järjestää osittain toisin kuin tässä laissa ja sen nojalla säädetään ja määrätään, jos:

- 1) opiskelijalla katsotaan joltakin osin ennestään olevan lukion oppimäärää vastaavat tiedot tai taidot;
- 2) lukion oppimäärän suorittaminen olisi opiskelijalle olosuhteet ja aikaisemmat opinnot huomioon ottaen joltakin osin kohtuutonta; tai
- 3) se on perusteltua opiskelijan terveydentilaan liittyvistä syistä.

Jos opiskelija ei ole tehnyt esitystä opiskelun järjestämisestä 1 momentissa tarkoitettulla tai sen nojalla säädetyllä tavalla, hänelle on varattava tilaisuus tulla kuulluksi ennen päätöksen tekemistä.

Edellä tarkoitettuja oppimistilanteita, opiskelua ja sen arviointia varten laaditaan tarvittaessa yksilöllinen toimenpidesuunnitelma. Opiskelijalle, jolla ilmenee kielenkehityksen häiriöitä, järjestetään tarvittavat tukitoimet yhteistyössä terveydenhuollon kanssa.

Jos opiskelijan katsotaan tarvitsevan erityistä tukea, häntä voidaan tukea seuraavin tavoin:

- opettaja antaa tilapäisten oppimisvaikeuksien vuoksi tukiopetusta opiskelijan pyynnöstä tai omasta aloitteestaan
- opiskelija laatii yhdessä opinto-ohjaajan kanssa yksilöllisen opiskelusuunnitelman
- opiskelijalle haetaan yksilöllisiä ratkaisuja opiskelu- ja koetilanteisiin kuten erillinen tila, suullinen koe kirjallisen asemesta ja lisäaika kokeessa. Koetilanteiden

yksilölliset ratkaisut edellyttävät terveyden- tai sosiaalihuollon työntekijän toteamaa tarvetta.

Lukion opiskelijahuoltoryhmä on kiinteästi mukana suunniteltaessa ja päätettäessä erityistä tukea tarvitsevien opiskelijoiden tukitoimista.

Päätätessään tukitoimista lukio on yhteistyössä kotien kanssa sekä tarvittaessa yhteydessä ulkopuolisiin asiantuntijoihin kuten kouluterveydenhoitaja, koulupsykologi, koululääkäri, kriisiryhmä, mielenterveystyö, perhe- ja sosiaalityö, seurakunta, Kela ja työvoimatoimisto.

4.5 Kieli- ja kulttuuriryhmien opetus

Tämä kohta 4.5 alakohtineen päivitetään tarvittaessa kuukauden kuluessa.

5 OPPIMISTAVOITTEET JA AIHEKOKONAISUUDET

5.1 Opetuksen yleiset tavoitteet

Lukion opetus ja muu toiminta tulee järjestää valtioneuvoston asetuksessa (955/2002) määriteltyjen yleisten valtakunnallisten tavoitteiden mukaan siten, että opiskelijalla on mahdollisuus laaja-alaisen yleissivistyksen hankkimiseen ja jäsenyteen maailmankuvan muodostamiseen. Opiskelijan tulee saada olennaista luontoa, ihmistä, yhteiskuntaa ja kulttuureja koskevaa eri tieteen- ja taiteenalojen tuottamaa tietoa.

Opiskelijassa tulee vahvistaa tarvetta ja halua elinikäiseen opiskeluun. Hänen opiskelu-, tiedonhankinta- ja -hallinta- ja ongelmanratkaisutaitojaan sekä oma-aloitteisuuttaan tulee kehittää. Huomiota tulee kiinnittää tieto- ja viestintätekniikan monipuolisiin käyttötaitoihin. Opiskelutaidoissa tulee korostaa taitoa toimia yhdessä toisten kanssa erilaisissa ryhmissä ja verkostoissa. Yhteistyössä tarvittavina taitoina ja valmiuksina tulee edistää itsensä ilmaisemisen taitoja, myös toisella kotimaisella kielellä ja vierailla kielillä, valmiutta ottaa muut huomioon ja valmiutta muuttaa tarvittaessa omia käsityksiään ja omaa toimintaansa. Yhteistyö-, vuorovaikutus- ja viestintätaitoja tulee kehittää yhteisöllisen opiskelun erilaisten muotojen avulla.

Opiskelijan tietoisuutta ihmisten toiminnan vaikutuksesta maailman tilaan tulee kehittää. Lukion tulee kehittää opiskelijan taitoa tunnistaa ja käsitellä yksilöllisiä ja yhteisöllisiä eettisiä kysymyksiä. Opiskelijan tulee saada tilaisuuksia pohtia erilaisia vaihtoehtoja, tehdä valintoja ja tiedostaa valintojen välittömiä ja välillisiä seurauksia. Lukion tulee pyrkiä siihen, että opiskelijalle kehittyy halu ja kyky toimia demokraattisessa yhteiskunnassa vastuullisesti huomioiden oma ja muiden hyvinvointi.

Opetuksen tulee lujittaa opiskelijan itsetuntoa ja auttaa häntä tunnistamaan persoonallinen erityislaatunsa. Opiskelijaa tulee rohkaista ilmaisemaan eri tavoin omia havaintojaan, tulkintojaan ja esitteellisiä näkemyksiään. Lukio-opetuksen tulee kannustaa opiskelijoita taiteelliseen toimintaan, taide- ja kulttuurielämään osallistumiseen sekä terveyttä ja hyvinvointia edistävään elämäntapaan.

Lukio-opetuksen tulee antaa opiskelijalle valmiuksia suunnitella omaa tulevaisuuttaan, jatkokoulutustaan ja tulevaa ammattiaan. Opiskelijaa perehdytetään työ- ja elinkeinoelämään sekä yrittäjyyteen. Tavoitteena on, että lukion päätyttyä opiskelija pystyy kohtaamaan joustavasti muuttuvan maailman haasteet, tuntee vaikuttamisen keinoja ja hänellä on halua ja rohkeutta toimia. Hänen tulee saada edellytykset monipuoliseen ja täysipainoiseen elämään ihmisenä olemisen eri rooleissa.

5.2 Aihekokonaisuudet

Aihekokonaisuudet ovat yhteiskunnallisesti merkittäviä kasvatus- ja koulutushaasteita. Samalla ne ovat ajankohtaisia arvokannanottoja. Käytännössä aihekokonaisuudet ovat lukion toimintakulttuuria jäsentäviä toimintaperiaatteita ja oppiainerajat ylittäviä, opetusta eheyttäviä painotuksia. Niissä on kysymys koko elämäntapaa koskevista asioista.

Kaikkia aihekokonaisuuksia yhdistävinä tavoitteina on, että opiskelija osaa

- havainnoida ja analysoida nykyajan ilmiöitä ja toimintaympäristöjä,
- esittää perusteltuja käsityksiä tavoiteltavasta tulevaisuudesta,
- arvioida omaa elämäntapaansa ja vallitsevia suuntauksia tulevaisuusnäkökulmasta sekä
- tehdä valintoja ja toimia tavoiteltavana pitämänsä tulevaisuuden puolesta.

Kaikille lukioille yhteisiä aihekokonaisuuksia ovat

- aktiivinen kansalaisuus ja yrittäjyys
- hyvinvointi ja turvallisuus
- kestävä kehitys
- kulttuuri-identiteetti ja kulttuurien tuntemus
- teknologia ja yhteiskunta
- viestintä- ja mediaosaaminen.

Näiden aihekokonaisuuksien lisäksi koulutuksen järjestäjä voi hyväksyä opetussuunnitelmaan myös muita aihekokonaisuuksia.

Aihekokonaisuudet otetaan huomioon kaikkien oppiaineiden opetuksessa oppiaineeseen luontuvalla tavalla sekä lukion toimintakulttuurissa. Aihekokonaisuuksien pääasiat sisältyvät perusteiden ainekohtaisiin osiin. Aihekokonaisuuksia täydennetään, ajankohtaistetaan ja konkretisoidaan paikallisessa opetussuunnitelmassa.

Aktiivinen kansalaisuus ja yrittäjyys

Aktiivinen kansalaisuus ja yrittäjyys -aihekokonaisuuden tavoitteena on kasvattaa opiskelijoita osallistuviksi, vastuuta kantaviksi ja kriittisiksi kansalaisiksi. Se merkitsee osallistumista ja vaikuttamista yhteiskunnan eri alueilla poliittiseen, taloudelliseen ja sosiaaliseen toimintaan sekä kulttuurielämään. Osallistumisen tasot ovat paikallinen, valtakunnallinen, eurooppalainen sekä globaali.

Tavoitteena on, että opiskelija

- syventää demokraattisen yhteiskunnan toimintaperiaatteiden ja ihmisoikeuksien tuntemustaan
- osaa muodostaa oman perustellun mielipiteensä ja keskustella siitä kunnioittaen muiden mielipiteitä
- tuntee yhteiskunnan erilaisia osallistumisjärjestelmiä sekä niiden toimintatapoja
- haluaa osallistua lähiyhteisön, kotikunnan, yhteiskunnan ja elinympäristön yhteisen hyvän luomiseen yksilönä ja ryhmässä sekä vaikuttaa yhteiskunnalliseen päätöksentekoon
- omaksuu aloitteellisuuden ja yritteliäisyyden toimintatavakseen
- tuntee yrittäjyyden eri muotoja, mahdollisuuksia ja toimintaperiaatteita
- ymmärtää työn merkityksen yksilölle ja yhteiskunnalle
- tuntee kuluttajan vaikuttamiskeinot ja osaa käyttää niitä.

Aihekokonaisuuden toteuttamisen pääpainon tulee olla käytännön harjoittelussa sekä omakohtaisten osallistumis- ja vaikuttamiskokemusten luomisessa. Koulun oman aktiivisen toiminnan lisäksi tällaista opiskeluympäristöä voidaan kehittää yhteistyössä muiden yhteiskunnan elimien, erilaisten järjestöjen ja yritysten kanssa.

Yksittäisistä oppiaineista aktiivisen kansalaisuuden ja yrittäjyyden kehittämiseen antavat perustietoja ennen kaikkea yrittäjyyskasvatus, historia, yhteiskuntaoppi, uskonto sekä opinto-ohjaus. Koko koulun toimintakulttuurin kannalta oleellista on oppilaiden aktivoiminen sekä koulun ja ympäröivän yhteiskunnan tiivis vuorovaikutus. Oppilaiden aktivoiminen voi tapahtua esimerkiksi oppilaskeskeisten työtapojen avulla sekä antamalla oppilaille vastuuta koulun toiminnasta, esimerkiksi juhlien järjestämisestä. Myös opintoretkien ja -matkojen suunnittelu, organisointi ja varojen hankinta palvelee aktiivisuuden ja yrittäjyyden kehittymistä. Yhteistyö ja yhteydenpito paikallisten yritysten, järjestöjen sekä julkisyhteisöjen kanssa on niin ikään tärkeää. Yleistä yhteiskunnallista keskustelua voidaan herätellä esimerkiksi siten, että vaalien, yhteisvastuu- ja nälkäpäiväkeräysten sekä muiden vastaavien tapahtumien ympärille järjestetään toimintaa.

Aihekokonaisuudet konkretisoituvat yksittäisten oppiaineiden kursseilla sekä työsuunnitelman mukaisten lukuvuosittaisten teemojen yhteydessä: kansainvälisyys ja kestävä kehitys, viestinnän ja ilmaisun taito sekä omatoimisuus.

Hyvinvointi ja turvallisuus

Lukioyhteisössä tulee luoda edellytyksiä osallisuuden, keskinäisen tuen ja oikeudenmukaisuuden kokemiselle. Nämä ovat tärkeitä elämänilon, mielenterveyden ja jaksamisen lähteitä. Hyvinvointi ja turvallisuus -aihekokonaisuuden tarkoituksena on, että opiskelija ymmärtää oman ja yhteisönsä hyvinvoinnin perusedellytykset. Aihekokonaisuus kannustaa toimimaan hyvinvoinnin ja turvallisuuden puolesta perheessä, lähiyhteisöissä ja yhteiskunnan jäsenenä. Se vakiinnuttaa hyvinvointia ja turvallisuutta ylläpitävää arkiosaamista, jota jokainen tarvitsee kaikissa elämänvaiheissa ja erityisesti elämän kriisitilanteissa.

Tavoitteena on, että opiskelija

- osaa ilmaista tunteita ja näkemyksiä vuorovaikutustilanteissa yhteisdynamiikkaa kehittävällä tavalla sekä käsitellä myös pettymyksiä, ristiriitaisia kokemuksia ja konflikteja väkivallattomasti
- rohkaistuu ottamaan yksilöllistä vastuuta opiskeluyhteisön jäsenten hyvinvoinnista ja yhteisöllisyydestä sekä ottamaan itse vastaan yhteisön tukea
- osaa arvioida, mitkä yhteisölliset ja yhteiskunnalliset toimintatavat tai rakenteelliset tekijät edistävät hyvinvointia ja turvallisuutta ja mitkä voivat ne vaarantaa
- toimii niin, että hän vaikuttaa myönteisesti opiskeluyhteisönsä hyvinvointiin ja turvallisuuteen
- tunnistaa vakavat ongelmat sekä osaa niiden ilmaantuessa hakea apua ja käyttää hyvinvointipalveluita tai ryhtyä muihin tarkoituksenmukaisiin toimiin myös poikkeustilanteissa
- osaa kohdata muutoksia ja epävarmuutta sekä rakentaa pohjaa uusille mahdollisuuksille.

Hyvinvointi- ja turvallisuuskokemus on yleensä samanaikaisesti fyysinen, psyykinen ja sosiaalinen. Kysymys oikeudenmukaisuuden toteutumisesta liittyy siihen olennaisena osana. Kokemus on yksilöllinen, mutta sen perusta yhteisöllinen.

Koulun yhteishenki ja kouluyhteisön jäsenten hyvinvointi on asetettava koulun toiminnassa yhtä tärkeälle sijalle kuin oppimistulokset. Keskeisiä välineitä niiden kehittämisessä ovat yleinen valistus, yhteiset tapahtumat, ryhmänohjaus, opinto-ohjaus sekä oppilashuoltoryhmän toiminta. Oppilaiden, ja myös opettajien, fyysiseen ja henkiseen

terveyteen liittyvät riskit ja ongelmat on tunnistettava ja niihin on reagoitava. Esimerkiksi runsaiden poissaolojen syyt on selvitettävä, ja tiedon vaihto opettajien välillä on oltava riittävää. Kouluterveydenhoitaja ja koulupsykologi ovat avainasemassa. Kaikissa tilanteissa kouluuyhteisön jäseniltä tulee edellyttää kristillisen ja humanistisen elämäntapaomuksen mukaista toisen ihmisen kunnioittamista, heikomman tukemista sekä vastuun ottamista toisen ja koko yhteisön hyvinvoinnista. Erityisesti oppilaita tulee kasvattaa ja rohkaista ottamaan vastuuta toisistaan. Henkisen hyvinvoinnin ohella huomiota on kiinnitettävä fyysiseen hyvinvointiin ja turvallisuuteen, minkä kohdalla liikunnan ja terveystiedon oppiaineilla on keskeinen tehtävä terveiden elämäntapojen opettajina. Myös fyysisellä ympäristöllä, erityisesti koulurakennuksen kunnolla on merkitystä terveyden kannalta, joten puutteet on tunnistettava ja niihin on reagoitava.

Kestävä kehitys

Kestävän kehityksen päämääränä on turvata nykyisille ja tuleville sukupolville hyvän elämän mahdollisuudet. Ihmisen tulee oppia kaikessa toiminnassaan sopeutumaan luonnon ehtoihin ja maapallon kestokyvyn rajoihin. Lukion tulee kannustaa opiskelijoita kestäväan elämäntapaan ja toimintaan kestäväan kehityksen puolesta.

Tavoitteena on, että opiskelija

- tuntee perusasiat kestäväan kehityksen ekologisesta, taloudellisesta, sosiaalisesta ja kulttuurisesta ulottuvuudesta sekä ymmärtää, että vasta niiden samanaikainen toteuttaminen tekee kehityksestä kestäväan
- osaa mitata, arvioida ja analysoida sekä luonnonympäristössä että kulttuuri- ja sosiaalisessa ympäristössä tapahtuvia muutoksia
- pohtii, millainen on kestävä elämäntapa, luontoa pilaamaton ja ekotehokas tuotanto ja yhdyskunta, sosiaalista pääomaansa vahvistava yhteisö ja yhteiskunta sekä luontoperustastaan ylisukupolisesti huolehtiva kulttuuri
- osaa ja tahtoo toimia kestäväan kehityksen puolesta omassa arjessaan, lukiolaisena, kuluttajana ja aktiivisena kansalaisena
- osaa tehdä yhteistyötä paremman tulevaisuuden puolesta paikallisesti, kansallisesti ja kansainvälisesti.

Kestävän kehityksen haasteita tulee oppia tarkastelemaan monista näkökulmista: Selvitetään, miten ihmistoiminta on vaikuttanut ympäristöön ja miten ihmisen tapa muokata ympäristöjään on muuttanut kulttuurievoluution aikana. Analysoidaan maailmanlaajuisia ympäristöuhkia ja niiden syitä sekä keinoja korjata kehityksen suuntaa. Tarkastellaan väestönkasvuun, köyhyyteen ja nälkään liittyviä ongelmia. Arvioidaan aineiden ja energian kiertokulkuja luonnossa ja tuotantojärjestelmissä sekä opetellaan säästämään energiaa ja raaka-aineita. Pohditaan, millaista voisi olla taloudellinen kasvu, joka ei perustu raaka-aineiden ja energian käytön lisäämiseen, ja mikä merkitys talouden vakaudella on ympäristönsuojelulle ja ihmisten hyvinvoinnille. Tutustutaan kestäväan kehityksen periaatteita toteuttaviin yrityksiin ja teknologioihin sekä opitaan käyttämään kuluttajan vaikutuskeinoja. Selvitetään, miten ihmisen toiminnot voivat sopeutua ympäristöihinsä kulttuuriperintöä arvostaen ja luonnon monimuotoisuutta vaarantamatta. Harjoitellaan kestäväan elämäntavan käytäntöjä ja selvitetään niiden rakenteellisia edellytyksiä. Opetukseen ja lukion arkeen tuodaan esimerkkejä onnistuneista käytännöistä.

Rohkaistuakseen aktiiviseksi kestäväan kehityksen edistäjäksi opiskelija tarvitsee kokemuksia siitä, että hänen omilla eettisillä, käytännöllisillä, taloudellisilla, yhteiskunnallisilla ja ammatillisilla va-

linnoillaan on merkitystä. Kestävän kehityksen edistämisessä tulee luoda yleiskuva muutostarpeiden mittavuudesta ja siitä, että tarvittaviin tuloksiin päästään vain laajalla yhteistyöllä. Opetuksen lisäksi kestävään elämäntapaan kannustavat mahdollinen lukion oma ympäristöohjelma tai kestävä kehityksen ohjelma sekä ympäristötietoinen toimintakulttuuri.

Kestävän kehityksen teemaan voidaan perehtyä monissa yksittäisissä oppiaineissa. Luonnontieteissä tarkastellaan aineiden ja energian kiertokulkua luonnossa ja tuotantojärjestelmissä sekä perehdytään siihen, miten energiaa ja raaka-aineita voisi säästää. Maantiedossa, historiassa ja yhteiskuntaopissa tarkastellaan väestönkasvuun, köyhyyteen ja nälkään liittyviä ongelmia sekä pohditaan, millaista voisi olla ekologisesti kestävä taloudellinen kasvu. Kestävään kehitykseen liittyviä eettisiä kysymyksiä voidaan tarkastella hyvin monessa oppiaineessa, päivänavauksissa sekä erilaisten teemapäivien avulla. Oleellista on, että koulun toimintakulttuuria muokataan kestävästä kehityksestä edistävään suuntaan ja että koulu omalla esimerkillään kasvattaa oppilaita ymmärtämään, että pienillä ja konkreettisilla teoilla on merkitystä. Materiaalien säästäminen, yhteisestä omaisuudesta huolehtiminen, kierrätys ja jätteiden lajittelu ovat tärkeitä asioita. Niiden toteuttamista varten on syytä pyrkiä laatimaan koululle oma ympäristöohjelma.

Kulttuuri-identiteetti ja kulttuurien tuntemus

Lukiokoulutuksen tulee tarjota opiskelijalle mahdollisuuksia rakentaa kulttuuri-identiteettiään äidinkielen, menneisyyden jäsentämisen, uskonnon, taide- ja luontokokemusten sekä muiden opiskelijalle merkityksellisten asioiden avulla. Opiskelijan tulee tietää, mitä yhteiset pohjoismaiset, eurooppalaiset ja yleisinhimilliset arvot ovat ja miten ne tai niiden puute näkyvät omassa arjessa, suomalaisessa yhteiskunnassa ja maailmassa. Lukion tulee tarjota opiskelijalle runsaasti mahdollisuuksia ymmärtää, miten kulttuuriperintömme on muodostunut ja mikä voi olla hänen tehtävänsä kulttuuriperinnön ylläpitäjänä ja uudistajana.

Lukion tulee vahvistaa opiskelijan myönteistä kulttuuri-identiteettiä sekä kulttuurien tunteista, joiden perustalta on mahdollista saavuttaa kulttuurien välisen toiminnan taito ja menestystä kansainvälisessä yhteistyössä.

Tavoitteena on, että opiskelija

- tuntee kulttuurikäsitteen erilaisia tulkintoja ja osaa kuvata kulttuureiden erityispiirteitä
- tuntee henkistä ja aineellista kulttuuriperintöä
- on tietoinen omasta kulttuuri-identiteetistään, tietää mihin kulttuuriseen ryhmään hän tahtoo kuulua ja osaa toimia oman kulttuurinsa tulkkina,
- arvostaa kulttuureiden monimuotoisuutta elämän rikkautena ja luovuuden lähteenä sekä osaa pohtia tulevan kulttuurikehityksen vaihtoehtoja
- osaa kommunikoida monipuolisesti myös vierailta kielillä kulttuuritaustaltaan erilaisten ihmisten kanssa
- pyrkii toimimaan aktiivisesti keskinäiseen kunnioittamiseen perustuvan monikulttuurisen yhteiskunnan rakentamiseksi.

Toimintakulttuuria kehitettäessä kiinnitetään huomiota lukioon kulttuuriympäristönä ja hyviin tapoihin sekä lukion omiin traditioihin, juhliin ja muihin tapahtumiin. Opiskelijoita kannustetaan monikulttuuriseen vuorovaikutukseen ja kansainväliseen yhteistyöhön.

Kulttuuri on laaja-alainen käsite ja kulttuuri-identiteetin rakentumista palvelevat tavalla tai toisella kaikki oppiaineet. Omaa kansallista kulttuuria vaalitaan myös monien juhlien yhteydessä. Myös päivänavauksilla on oma roolinsa, olivat ne sitten kristillisiä tai yleisemmin eettisesti kasvattavia. Tulee muistaa, että kristillisyyden on olennainen osa kansallista kulttuuriamme ja koko länsimaista kulttuuria. Kansainvälisyyden ja vieraiden kulttuurien tuntemuksen kannalta tärkeää on vaihto-oppilastoiminta ja ulkomaille suuntautuvat kieli- ym. matkat sekä niistä saatujen kokemusten jakaminen. Myös Lapualla oleskeleviin ulkomaalaisiin ja pitkään ulkomailla asuneisiin suomalaisiin on hyödyllistä luoda kontakteja. Yhteistyö ystävyyskaupunkien kanssa sekä kummilapsen ottaminen koululle ovat vakavasti harkittavia ajatuksia.

Teknologia ja yhteiskunta

Teknologian kehittämisen lähtökohtana on ihmisen tarve parantaa elämänsä laatua ja helpottaa elämäänsä työ- ja vapaa-aikanaan. Teknologian perustana on luonnossa vallitsevien lainalaisuuksien tunteminen. Teknologia sisältää tiedon ja taidon suunnitella, valmistaa ja käyttää teknologisia tuotteita, prosesseja ja järjestelmiä. Opetuksessa korostetaan teknologian ja yhteiskunnan kehittämisen vuorovaikutteista prosessia.

Tavoitteena on, että opiskelija

- osaa käyttää luonnontieteiden ja muiden tieteenalojen tietoa pohtiessaan teknologian kehittämismahdollisuuksia
- ymmärtää ja osaa arvioida ihmisen suhdetta nykyteknologiaan sekä osaa arvioida teknologian vaikutuksia elämäntapaan, yhteiskuntaan ja luonnonympäristön tilaan
- osaa arvioida teknologian kehittämistä ohjaavia eettisiä, taloudellisia, hyvinvointi- ja tasa-arvonäkökohtia sekä ottaa perustellen kantaa teknologisiin vaihtoehtoihin
- ymmärtää teknologian ja talouden vuorovaikutusta sekä osaa arvioida teknologisten vaihtoehtojen vaikutusta työn sisältöön ja työllistymiseen
- oppii yrittäjyyttä ja tutustuu paikalliseen työelämään.

Aihekokonaisuuden tulee ohjata opiskelija pohtimaan teknologian kehittämistä suhteessa yhteiskunnallisiin muutoksiin historiallisista, ajankohtaisista ja tulevaisuuden näkökulmista. Opiskelijaa ohjataan ymmärtämään, käyttämään ja hallitsemaan teknologiaa. Hänen on opittava teknologian kehittämistyöhön kuuluvaa innovatiivisuutta ja ongelmanratkaisutaitoja. Hänen tulee oppia tarkastelemaan teknologian arvolähtökohtia ja seurannaisvaikutuksia. Nykyihmisen riippuvuutta teknologiasta tulee tutkia ja pohtia yksilön, työelämän ja vapaa-ajan kysymyksiä. Erityisesti kiinnitetään huomiota ihmisen perustarpeiden näkökulmasta välttämättömään ja ei-välttämättömään teknologiaan. Opiskelijaa kannustetaan ottamaan kantaa teknologian kehittämiseen sekä osallistumaan yksilönä ja kansalaisyhteiskunnan jäsenenä sitä koskevaan päätöksentekoon.

Aihekokonaisuuteen liittyviä kysymyksiä konkretisoidaan tutustumalla eri alojen teknologioihin. Näitä ovat esimerkiksi hyvinvointi ja terveys, informaatio ja viestintä, muotoilu ja musiikki, ympäristönsuojelu, energiantuotanto, liikenne sekä maa- ja metsätalous.

Opiskelijaa ohjataan ymmärtämään, käyttämään ja hallitsemaan teknologiaa. Tämä edellyttää luonnollisesti sitä, että koulun tekninen varustelu pidetään ajan tasalla ja että opettajat saavat koulutusta teknologiaa hyödyntävien opetusmenetelmien käytössä. Näillä keinoilla koululle tulee luoda valmiudet esimerkiksi verkko-opetuksen antamiseen. Myös yhteistyö koulun ulkopuolisten tahojen kanssa on keskeinen edellytys

teknologiaan liittyvän tietotaidon kehittämisessä. Tavoitteena on, että oppilaille ja opettajille muodostuisi avoin, myönteinen ja luonteva mutta samalla myös kriittinen suhtautuminen teknologiaan.

Viestintä- ja mediaosaaminen

Lukio-opetuksen tulee tarjota opiskelijalle opetusta ja toimintamuotoja, joiden avulla hän syventää ymmärrystään median keskeisestä asemasta ja merkityksestä kulttuurissamme. Lukion tulee vahvistaa opiskelijan aktiivista suhdetta mediaan ja valmiutta vuorovaikutukseen sekä yhteistyötä paikallisen/alueellisen median kanssa. Opiskelijaa ohjataan ymmärtämään mediavaikutuksia, median roolia viihdyttäjänä ja elämysten antajana, tiedon välittäjänä ja yhteiskunnallisena vaikuttajana, käyttäytymismallien ja yhteisöllisyyden kokemusten tarjoajana sekä maailman- ja minäkuvan muokkaajana. Opiskelija havainnoi ja erittelee kriittisesti median kuvaaman maailman suhdetta todellisuuteen. Opiskelija oppii huolehtimaan yksityisyyden suojastaan, turvallisuudestaan ja tietoturvastaan liikkeussaan mediaympäristöissä.

Tavoitteena on, että opiskelija

- saa riittävät viestien tulkinta- ja vastaanottotaidot: hän oppii mediakriittisyyttä valinnoissa ja mediatekstien tulkinnoissa sekä kuluttajan tarvitsemia yhteiskunnallisia tietoja ja taitoja
- osaa käsitellä eettisiä ja esteettisiä kysymyksiä: hän oppii vastuuta median sisällöntuottamisessa, käytössä ja mediakäyttäytymisessään
- saa paremmat vuorovaikutus-, viestintä- ja vaikuttamistaidot
- pystyy tuottamaan mediatekstejä ja monipuolistamaan ilmaisullista osaamistaan tuottaessaan itse mediatekstien sisältöjä ja välittäessään niitä
- tottuu käyttämään mediaa opiskelun välineenä ja opiskeluympäristönä, harjaantuu käyttämään mediaa opiskeluun liittyvissä vuorovaikutustilanteissa sekä tiedonhankinnassa ja välittämisessä
- tuntee median toimintaan vaikuttavia taloudellisia ja yhteiskunnallisia tekijöitä
- saa tietoa viestintäalasta, mediatuotannosta ja tekijänoikeuksista.

Mediaosaaminen on lukiossa sekä taitojen että tietojen oppimista. Media on sekä opiskelun kohde että väline. Mediakasvatus on verbaalisten, visuaalisten, audittiivisten, teknisten ja yhteiskunnallisten taitojen sekä opiskelutaitojen kehittämistä. Se edellyttää oppiaineiden välistä yhteistyötä ja yhteistyötä eri viestintävälineiden kanssa sekä oppimista aidoissa toimintaympäristöissä. Lukion eri oppiaineiden on määriteltävä ja rakennettava suhteensa mediaan ja siinä tapahtuvaan kommunikaatioon, sen tekniikkaan, sisältöihin, materiaaleihin ja sen ympärille syntyvään mediakulttuuriin. Mediaosaamisessa korostuvat monivälineisyys ja visuaalisuus.

Eri oppiaineissa käytetään mediaa ja uutisaineistoa opetusvälineenä, sikäli kun se kunkin aineen luonteeseen soveltuu. Tämänkin aihekokonaisuuden toteuttaminen edellyttää koululta ajanmukaista teknistä varustelua ja opettajien kouluttamista, etenkin mitä tulee ns. uusiin medioihin. Perinteisen viestinnän taitojen, eli selkeän, monipuolisen ja tarkoituksenmukaisen suullisen, kirjallisen ja kuvallisen ilmaisun kehittäminen on tietenkin osa kouluopetuksen ydintä.

6 OPPIMISEN ARVIOINTI

6.1 Arvioinnin tavoitteet

"Opiskelijan arvioinnilla pyritään ohjaamaan ja kannustamaan opiskelua sekä kehittämään opiskelijan edellytyksiä itsearviointiin. Opiskelijan oppimista ja työskentelyä tulee arvioida monipuolisesti." (Lukiolaki 629/1998, 17 § 1 mom)

Opiskelijan oppimisen arvioinnin tehtävänä on antaa opiskelijalle palautetta opintojen edistymisestä ja oppimistuloksista sekä lukion aikana että lukio-opiskelun päättyessä. Palautteen tarkoituksena on kannustaa ja ohjata opiskelijaa opintojen suorittamisessa. Lisäksi arviointi antaa tietoja opiskelijan huoltajalle sekä jatko-opintojen järjestäjien, työelämän ja muiden vastaavien tahojen tarpeita varten. Opiskelijan oppimisen arviointi auttaa myös opettajaa ja kouluuyhteisöä opetuksen vaikuttavuuden arvioinnissa. Arvosanan antaminen on yksi arvioinnin muoto.

Arvioinnilla kannustetaan opiskelijaa myönteisellä tavalla omien tavoitteittensa asettamiseen ja työskentelytapojensa tarkentamiseen.

6.2 Kurssisuorituksen arviointi

Opiskelijan opiskelema kurssi arvioidaan sen päätyttyä. Arvioinnin tehtävänä on antaa palautetta opiskelijalle kurssin tavoitteiden saavuttamisesta ja oppiaineen opiskelun etenemisestä. Kurssin arvioinnin tulee olla monipuolista ja perustua paitsi mahdollisiin kirjallisiin kokeisiin, opintojen edistymisen jatkuvaan havainnointiin ja opiskelijan tietojen ja taitojen arviointiin. Myös opiskelijan oma itsearviointi voidaan ottaa huomioon käyttäen hyväksi muun muassa kurssin arviointikeskustelua. Arvioinnin menetelmistä ja käytänteistä päätetään tarkemmin opetussuunnitelmassa.

"Osa opinnoista voidaan edellyttää opiskeltavaksi itsenäisesti." (Lukioasetus 810/1998, 4§ 1 mom)

"Opiskelijalle voidaan hakemuksesta myöntää lupa suorittaa opintoja opetukseen osallistumatta." (Lukioasetus 810/1998, 4§ 2 mom)

Itsenäisesti opiskellusta kurssista edellytetään hyväksyty arvosana. Opetussuunnitelmassa tulee päättää tarkemmin itsenäisesti opiskeltaviksi edellytettävistä opinnoista ja niiden suoritusperiaatteista.

Kurssien itsenäisestä suorittamisesta ja näiden kurssien arvioinnista määrätään ainekohtaisissa opetussuunnitelmissa sekä yleisessä osassa luvussa 3.8.

Jos opiskelija opiskelee kurssin kokonaan tai osittain itsenäisesti, noudatetaan soveltuvin osin edellä mainittuja arviointiperiaatteita. Kurssin tavoitteiden saavuttamista ja niiden suuntaista edistymistä on myös tällöin arvioitava riittävän laaja-alaisesti.

"Opiskelijan työskentelystä ja opintojen edistymisestä on annettava riittävän usein tietoa opiskelijalle ja hänen huoltajalleen. Tietojen antamisesta määrätään tarkemmin opetussuunnitelmassa." (Lukioasetus 810/1998, 6§ 1 mom)

Jotta oppilaitos voisi varmistaa, että huoltajat saavat asetuksen mukaisen tiedon opiskelijan työskentelystä ja opintojen edistymisestä, koulu voi edellyttää huoltajan allekirjoitusta tiedotteisiin sellaisilta opiskelijoilta, jotka eivät vielä ole täysi-ikäisiä.

Lapuan lukiossa edellytetään, että opiskelijat esittävät jaksoarvostelunsa huoltajalleen ja että huoltaja allekirjoituksellaan tämän varmentaa. Tästä vapautetaan opiskelijat, jotka ovat täysi-ikäisiä ja vastaavat itse omasta taloudestaan.

"Edellä 1 momentissa tarkoitettu arvostelu annetaan numeroin tai muulla opetussuunnitelmassa määrätyllä tavalla. Numeroarvostelussa käytetään asteikkoa 4–10. Arvosana 5 osoittaa välttäviä, 6 kohtalaisia, 7 tyydyttäviä, 8 hyviä, 9 kiitettäviä ja 10 erinomaisia tietoja ja taitoja. Hylätty suoritus merkitään arvosanalla 4. _ _ _ " (Lukioasetus 810/1998, 6§ 2 mom)

Kunkin oppiaineen pakolliset ja opetussuunnitelman perusteissa määritellyt valtakunnalliset syventävät kurssit arvioidaan numeroin. Muiden syventävien sekä soveltavien kurssien arviointitapoja voivat olla opetussuunnitelmassa päätettävällä tavalla numeroarviointi, suoritusmerkintä (S = suoritettu), hylätty (H = hylätty) tai sanallinen arviointi. Kirjallisesti annettu sanallinen arviointi ja suullisesti arviointikeskustelussa annettu palaute voivat myös täydentää ja täsmentää numeroarvosanaa. Kesken olevan kurssisuorituksen merkintätavasta voidaan päättää opetussuunnitelmassa.

Diagnosoidut vammat tai niihin rinnastettavat vaikeudet, kuten lukemis- ja kirjoittamishäiriö, maahanmuuttajien kielelliset vaikeudet sekä muut syyt, jotka vaikeuttavat osaamisen osoittamista, tulee ottaa huomioon arvioinnissa, siten että opiskelijalla on mahdollisuus erityisjärjestelyihin ja muuhunkin kuin kirjalliseen näyttöön. Kyseiset vaikeudet voidaan ottaa huomioon määrättäessä opiskelijan kurssiarvosanaa.

Toisen kotimaisen kielen A-oppimäärän syventävän kurssin 7, B1-oppimäärän syventävän kurssin 6 ja äidinkielenomaisen oppimäärän syventävän kurssin 7 sekä vieraiden kielten A-oppimäärän syventävän kurssin 8 ja B1-oppimäärän syventävän kurssin 7 arviointi.

Toisen kotimaisen kielen A-oppimäärän syventävän kurssin 7, B1-oppimäärän syventävän kurssin 6 ja äidinkielenomaisen oppimäärän syventävän kurssin 7 sekä vieraiden kielten A-oppimäärän syventävän kurssin 8 ja B1-oppimäärän syventävän kurssin 7 arviointi perustuu Opetushallituksen tuottamasta suullisen kielitaidon kokeesta saatuun arvosanaan ja muihin kurssin aikaisiin näyttöihin. Kurssit arvioidaan numeroin käyttäen asteikkoa 4-10, kuten muutkin opetussuunnitelmien perusteissa määritellyt valtakunnalliset syventävät kurssit. Myös kurssiin kuuluva suullisen kielitaidon koe arvioidaan numeroin käyttäen asteikkoa 4-10.

"Kielten opetuksessa opiskelijalta arvioidaan kielitaidon muiden osa-alueiden lisäksi suullinen kielitaito. Suullista kielitaitoa arvioidaan erillisellä kokeella, jonka laatimisesta vastaa Opetushallitus. Suullisen kielitaidon kokeen sisällöstä säädetään valtioneuvoston asetuksella." (Lukiolaki 629/1998, muutettu L 1116/2008, 17 § 3 mom)

"Lukiolain 17 §:n 3 momentissa tarkoitettu suullisen kielitaidon koe koostuu tehtävistä, joissa arvioidaan opiskelijan ääntämistä sekä kerronta- ja keskustelutaitoa. Koe arvioidaan numeroin käyttäen 2 momentissa tarkoitettua asteikkoa. Suullisen kielitaidon kurssin arvosana perustuu suullisen kielitaidon kokeeseen sekä muihin kurssin aikaisiin näyttöihin." (Lukioasetus 810/1998, muutettu valtioneuvoston asetuksella 1117/2008, 6 § 4 mom)

Kurssiin kuuluvan suullisen kielitaidon kokeen suoritus ja muut kurssin aikaiset näytöt arvioidaan asianomaisen kielen ja oppimäärän puhumiselle opetussuunnitelman perusteissa asetettuja tavoitteita vasten. Kurssin arvioinnin edellytykset täyttyvät, kun opiskelija on antanut kurssin suorittamiseksi sovitut näytöt ja suorittanut kurssiin kuuluvan suullisen kielitaidon kokeen.

Arvioinnin suorittajat ja arviointiperusteista tiedottaminen

"Opiskelijan arvioinnista päättää kunkin oppiaineen tai aineryhmän osalta opiskelijan opettaja tai, jos opettajia on useita, opettajat yhdessä. Päättöarvioinnista päättävät rehtori ja opiskelijan opettajat yhdessä." (Lukioasetus 810/1998, 9§ 1 mom)

"Opiskelijalla on oikeus saada tieto arviointiperusteista ja niiden soveltamisesta häneen." (Lukioasetus 810/1998, 9§ 2 mom)

Arviointiperusteista tiedottaminen parantaa opettajien ja opiskelijoiden oikeusturvaa ja motivoi opintoja. Yleisten arviointiperusteiden lisäksi kunkin kurssin arviointiperusteet on selvitettävä opiskelijalle kurssin alussa, jolloin niistä keskustellaan opiskelijoiden kanssa.

Opiskelijan poissaolo opetuksesta ja tyhjä vastauspaperi kurssikokeessa eivät mahdollista opettajalle osaamistason toteamista. Jos kurssin suoritus keskeytyy, annetaan keskeytysmerkintä (K=keskeyttänyt), jonka opiskelija voi poistaa vain käymällä kurssin uudelleen. Jos opiskelija on sairauden tai muun hyväksyttävän syyn vuoksi ollut poissa kurssikokeesta, hänen kurssinsa voidaan arvioida myöhemmin. Jotta opiskelija ei sairauden vuoksi menettäisi oikeuttaan osallistua kurssikokeeseen, hänen on toimitettava sairaudesta lääkärin tai terveydenhoitajan todistus tai vanhemman/huoltajan allekirjoittama selvitys poissaolosta.

Kurssin arvioinnista päättää opettaja. Opiskelijalla on oikeus saada tieto kurssin arviointiperusteista. Yleisten arviointiperusteiden lisäksi kunkin kurssin arviointiperusteet on selvitettävä opiskelijoille kurssin alussa. Arvioinnin yksityiskohdista sovitaan opiskelijoiden kanssa. Asiattomat poissaolot vaikuttavat aina alentavasti kurssin arviointiin. Asiattomien poissaolojen seurauksena opiskelijalla ei ole oikeutta osallistua kurssikokeeseen eikä hän näin ollen myöskään saa arvosanaa kurssista.

Opinnoissa eteneminen

"Opetussuunnitelmassa määrätään oppiaineittain tai aineryhmittäin kursseista, joiden suorittaminen hyväksytysti on edellytyksenä asianomaisen aineen tai aineryhmän opinnoissa etenemiseen. Opiskelijalle, joka ei ole suorittanut edellä mainittuja opintoja hyväksytysti tulee varata mahdollisuus osoittaa saavuttaneensa sellaiset tiedot ja taidot, jotka mahdollistavat opinnoissa etenemisen." (Lukioasetus 810/1998, 7 § 1 mom)

Opiskelijan opintojen etenemistä tulee seurata. Menettelystä, kuten esimerkiksi mahdollisen etenemisesteen käytöstä, päätetään tarkemmin opetussuunnitelmassa. Opintojen etenemisen määrittelyllä ei voida kuitenkaan tiukentaa tämän asiakirjan kohdassa 6.3 määrättyä oppiaineen oppimään suoritusvaatimusta.

Arvosanan korottaminen

Opetussuunnitelmassa määrätään, millä tavoin opiskelijalle annetaan mahdollisuus yrittää korottaa myös hyväksyttyä kurssiarvosanaa. Lopulliseksi kurssiarvosanaksi tulee tällöin kyseisistä suorituksista parempi.

Opinnoissa etenemisen mahdolliset rajoitukset on esitetty asianomaisen oppiaineen kohdalla. Kurssisuoritusten uusimisesta ja etenemisesteen käytöstä säädetään tarkemmin luvussa 3.13.

Osaamisen tunnustaminen

"Opiskelijalla on oikeus saada opetussuunnitelman tavoitteita ja keskeisiä sisältöjä vastaavat aikaisemmin suorittamansa opinnot tai muutoin hankittu osaaminen arvioiduksi ja tunnustetuksi. Osaamisen tunnustamisella voidaan opiskelijalle lukea hyväksi ja korvata lukion oppimäärään kuuluvia pakollisia, syventäviä tai soveltavia opintoja. Opiskelijan osaamisen tunnustamisessa noudatetaan, mitä 17 ja 17 a §:ssä säädetään opiskelijan arvioinnista ja siitä päättämisestä. Tarvittaessa osaaminen on osoitettava koulutuksen järjestäjän päättämällä tavalla."

(Lukiolaki 629/1998, muutettu L 1116/2008, 23 § 1 mom)

Päätös osaamisen tunnustamisesta tehdään sitä erikseen pyydettyä ennen mainittujen opintojen tai hyväksiluettavaa osaamista koskevan opintokokonaisuuden alkamista." (Lukiolaki 629/1998, muutettu L 1116/2008, 23 § 2 mom)

Sen lisäksi, mitä lukiolaissa (629/1998, muutettu L 1116/2008, 23 §) on säädetty, tulee opintojen hyväksilukemisella ja muutoin hankitun osaamisen tunnustamisella välttää opintojen päällekkäisyyttä ja lyhentää opiskeluaikaa.

Opiskelijan tulee hakea muualla suorittamiensa opintojen tai muutoin hankkimansa osaamisen tunnustamista. Opiskelijan tulee esittää selvitys opinnoistaan tai osaamisestaan.

Muutoin hankitun osaamisen arvioinnissa menetellään, kuten opetussuunnitelman perusteissa ja opetussuunnitelmassa on kurssien ja oppimäärän arvioinnista määrätty.

Luettaessa opiskelijalle hyväksi opintoja muista oppilaitoksista pitäydytään suoritusoppilaitoksen antamaan arviointiin. Jos kyseessä on lukion opetussuunnitelmassa numeroin arvioitava kurssi, sen arvosana muutetaan lukion arvosana-asteikolle seuraavan vastaavuusasteikon mukaisesti:

asteikko 1–5	lukioasteikko	asteikko 1–3
1 (tyydyttävä)	5 (välttävä)	1
2 (tyydyttävä)	6 (kohtalainen)	1
3 (hyvä)	7 (tyydyttävä)	2
4 (hyvä)	8 (hyvä)	2
5 (kiitettävä)	9 (kiitettävä), 10 (erinomainen)	3

Tapauksissa, joissa lukio ei voi päätellä, kumpaa lukion arvosanaa toisessa oppilaitoksessa suorittu kurssi vastaa, ylempää vai alempaa, on vastaavuus määriteltävä opiskelijan eduksi.

Ulkomailla suoritettut opinnot voidaan lukea hyväksi lukio-opintoihin pakollisiksi, syventäviksi tai soveltaviksi kurseiksi. Mikäli ne luetaan hyväksi pakollisiin tai opetussuunnitelman perusteissa määriteltyihin syventäviin kurseihin, tulee niistä antaa numeroarvosana. Arvosanan määrittelyn tueksi voidaan tarvittaessa edellyttää lisänäyttöjä.

Opiskelijan siirtyessä oppiaineen pitkistä oppimäärästä lyhyempään hänen suorittamansa pitkän oppimäärän opinnot luetaan hyväksi lyhyemmässä oppimäärässä siinä määrin kuin niiden tavoitteet ja keskeiset sisällöt vastaavat toisiaan. Näitä vastaavuuksia on määritelty tarkemmin oppiaineiden oppimäärien yhteydessä. Tällöin pitkän oppimäärän kurssien arvosanat siirtyvät suoraan lyhyiden kurssien arvosanoiksi. Muut pitkän oppimäärän mukaiset opinnot voivat olla lyhyen oppimäärän

syventäviä tai soveltavia kursseja opetussuunnitelmassa päätettävällä tavalla. Jos opiskelija pyytää, tulee järjestää lisäkuulustelu osaamistason toteamiseksi. Siirryttäessä kesken oppimäärän lyhyemmästä pitempään oppimäärään, menetellään edellä olevien periaatteiden mukaisesti. Tällöin voidaan edellyttää lisänäyttöjä, ja tässä yhteydessä myös arvosana harkitaan uudelleen.

Maahanmuuttajaopiskelija arvioidaan suomi/ruotsi toisena kielenä (S2/R2) vieraskielisille - oppimäärän mukaan, jos opiskelija on valinnut sen oppimääräkseen riippumatta siitä, onko hänelle järjestetty erillistä suomi/ruotsi toisena kielenä -opetusta vai ei tai onko lukio voinut tarjota vain osan suomi/ruotsi toisena kielenä -kursseista. Suomi/ruotsi äidinkielen ja kirjallisuuden oppimäärän mukaisesti suoritettut kurssit luetaan hyväksi täysmääräisesti suomi toisena kielenä -kursseihin, ja niiltä saatu arvosana siirtyy suomi/ruotsi toisena kielenä -kurssin arvosanaksi. Opiskelijalla voi olla todistuksessaan arvosana vain joko suomen/ruotsin kielen ja kirjallisuuden oppimäärästä tai suomi/ruotsi toisena kielenä (S2/R2) vieraskielisille oppimäärästä, mutta ei molempia.

6.3 Oppiaineen oppimäärän arviointi

"Lukion opinnot jaetaan kolmeen osaan: pakollisiin, syventäviin ja soveltaviin kursseihin." (Valtioneuvoston asetus 955/2002)

Oppiaineen oppimäärä muodostuu opiskelijan henkilökohtaisen opiskelusuunnitelman mukaisesti opiskelemista pakollisista ja syventävistä kursseista sekä niihin läheisesti liittyvistä soveltavista kursseista. Soveltavien kurssien kuulumisesta eri oppiaineiden oppimääriin päätetään opetussuunnitelmassa. Samassa oppiaineessa eri opiskelijoilla voi olla erilaajuiset oppimäärät. Opiskelijan opiskelusuunnitelma tarkentuu lukio-opintojen aikana. Sen laatiminen ja seuranta ohjaavat opiskelijaa tavoitteellisiin kurssivalintoihin.

Oppiaineen oppimäärän arvosana määräytyy opiskelijan opiskelemien pakollisten ja opetussuunnitelman perusteissa määriteltujen valtakunnallisten syventävien kurssien kurssiarvosanojen aritmeettisena keskiarvosanana. Mainituista opinnoista opiskelijalla saa olla hylättyjä kurssiarvosanoja enintään seuraavasti:

Opiskelusuunnitelman mukaisesti opiskeltuja pakollisia ja opetussuunnitelman perusteissa määriteltäviä valtakunnallisia syventäviä kursseja,	joista voi olla hylättyjä kurssiarvosanoja enintään
1–2 kurssia	0
3–5 kurssia	1
6–8 kurssia	2
9 kurssia tai enemmän	3

Oppiaineen oppimäärässä ovat mukana kaikki opiskelijan arvioidut pakolliset ja opetussuunnitelman perusteissa määritellyt valtakunnalliset syventävät kurssit, eikä mitään niistä voi jälkikäteen poistaa. Oppiaineen oppimäärään liittyvien muiden syventävien sekä soveltavien kurssien arviointitavasta päätetään tarkemmin opetussuunnitelmassa.

"Opiskelijalle, joka ei ole tullut hyväksytyksi jossakin oppiaineessa tai joka haluaa korottaa saamaansa arvosanaa, on järjestettävä mahdollisuus erillisessä kuulustelussa arvosanan korottamiseen." (Lukioasetus 810/1998, 8§ 3 mom)

Mikäli opiskelija osoittaa erillisessä kuulustelussa suurempaa kypsyttä ja oppiaineen hallintaa kuin kurssien arvostelusta määräytyvä oppiaineen arvosana edellyttää, tulee arvosanaa korottaa.

Edellä mainitun kaltaista kypsyyttä ja oppiaineen hallintaa opiskelija voi osoittaa ennen kaikkea suullisissa kuulusteluissa eli tenteissä, joita järjestetään ennen ylioppilastutkinnon kirjallisia kokeita sekä niiden jälkeen. Opiskelijalla on oikeus yrittää korottaa saamaansa oppiaineen päättöarvosanaa yhden kerran. Tässä yhteydessä opiskelijan on syytä muistaa, että sen jälkeen kun oppiaineen oppimäärä on arvioitu, hän voi korottaa vain ja ainoastaan koko oppimäärän arvosanaa. Yksittäisiä kurssiarvosanoja ei voi enää siinä vaiheessa korottaa.

Valtakunnallisissa opetussuunnitelman perusteissa määriteltyjen pakollisten ja syventävien kurssien pohjalta muodostuvaa arvosanaa on mahdollista korottaa edellä mainitun erillisen kuulustelun lisäksi

- koulutuksen järjestäjän opetussuunnitelmassa määrittelemien syventävien ja soveltavien kurssien pohjalta saadulla lisänäytöllä
- opiskelijan arvioinnista päättävien harkinnan perusteella, mikäli opiskelijan tiedot ja taidot ovat oppiaineen päättövaiheessa kurssiarvosanojen perusteella määräytyvää arvosanaa paremmat.

Päättötodistuksessa numeroin arvioitavat oppiaineet

Lukioasetuksen määrittämin numeroarvosanoin arvioidaan kaikki pakollisten oppiaineiden oppimäärät sekä valinnaiset vieraat kielet. Opinto-ohjauksesta annetaan suoritusmerkintä. Mikäli opiskelija pyytää, hän on oikeutettu saamaan suoritusmerkinnän liikunnasta ja sellaisista oppiaineista, joissa opiskelijan suorittama oppimäärä käsittää vain yhden kurssin sekä valinnaisista vieraista kielistä, mikäli opiskelijan suorittama oppimäärä niissä käsittää vain kaksi kurssia.

Opetussuunnitelmassa määritellyt muut lukion tehtävään soveltuvat opinnot arvioidaan siten kuin opetussuunnitelmassa määrätään.

6.4 Lukion oppimäärän suoritus

"Opetusta eri oppiaineissa ja opinto-ohjausta annetaan keskimäärin 38 tuntia kestävinä kursseina. Opiskelijalle vapaaehtoiset opinnot voivat olla kestoltaan edellä mainittua lyhyempiä tai pitempiä. Lukion oppimäärä sisältää vähintään 75 kurssia. _ _ _ " (Lukioasetus 810/1998, 1§ 1 mom)

Opiskelijan henkilökohtaiseen opinto-ohjelmaan kuuluvia pakollisia, syventäviä ja soveltavia kursseja tulee olla opiskeltu vähintään siinä laajuudessa kuin ne on määritelty valtioneuvoston 14.11.2002 antamassa tuntijakopäätöksessä. (Valtioneuvoston asetus 955/2002).

Opiskelija on suorittanut lukion oppimäärän silloin, kun hän on suorittanut oppiaineiden oppimäärät edellä esitetyllä tavalla hyväksytysti ja lukion vähimmäiskurssimäärä 75 kurssia täyttyy. Oppilaitoskohtaisista syventävistä ja soveltavista kursseista voidaan lukea mukaan lukion oppimäärään vain opiskelijan hyväksytysti suorittamat kurssit.

Arvioinnin uusiminen ja oikaisu

"Opinnoissa etenemistä tai päättöarviointia koskevan päätöksen uusimista on pyydetty kahden kuukauden kuluessa tiedon saamisesta. Uudesta arvioinnista päättävät koulun rehtori ja opiskelijan opettajat yhdessä." (Lukioasetus 810/1998, 13§ 1 mom)

"Jos 1 momentissa tarkoitettu uusi arviointi tai ratkaisu, jolla pyyntö on hylätty, on ilmeisen virheellinen, lääninhallitus voi opiskelijan pyynnöstä velvoittaa opettajan toimittamaan uuden arvi-

oinnin tai määrätä opinnoissa etenemistä koskevan päätöksen muutettavaksi taikka määrätä, mikä arvosana opiskelijalle on annettava." (Lukioasetus 810/1998, 13§ 2 mom)

Lukiokoulutuksen järjestäjän tulee tiedottaa opiskelijoille arvioinnin uusimis- ja oikaisumahdollisuudesta.

6.5 Todistukset ja niihin merkittävät tiedot

"Lukion koko oppimäärän suorittaneelle opiskelijalle annetaan päättötodistus. Kesken lukion oppimäärän suorittamista eroavalle opiskelijalle annetaan erotodistus, johon merkitään arvostelu suoritetuista opinnoista. Yhden tai useamman aineen oppimäärän suorittaneelle annetaan todistus oppimäärän suorittamisesta." (Lukioasetus 810/1998, 8§ 1 mom)

"Päättö- ja erotodistukseen sekä yhden tai useamman aineen suorittamisesta annettavaan todistukseen sovelletaan mitä 6 §:ssä on säädetään. Todistus suullisen kielitaidon kokeen suorittamisesta annetaan päättötodistuksen liitteenä." (Lukioasetus 810/1998, muutettu valtioneuvoston asetuksella 1117/2008, 8§ 2 mom)

Lukiossa käytetään seuraavia todistuksia:

1. Lukion päättötodistus annetaan opiskelijalle, joka on suorittanut lukion koko oppimäärän. Lukioasetuksessa säädetty todistus suullisen kielitaidon kokeen suorittamisesta annetaan päättötodistuksen liitteenä.
2. Todistus oppimäärän suorittamisesta annetaan, kun henkilö on suorittanut yhden tai useamman lukion oppiaineen oppimäärän.
3. Todistus lukiosta eroamisesta (erotodistus) annetaan opiskelijalle, joka eroaa lukiosta ennen lukion koko oppimäärän suorittamista.

Lukion todistusten tulee sisältää seuraavat tiedot:

- todistuksen nimi
- koulutuksen järjestäjän nimi
- oppilaitoksen nimi
- opiskelijan nimi ja henkilötunnus
- suoritettut opinnot
- todistuksen antamispäivämäärä ja rehtorin allekirjoitus
- tiedot oppilaitoksen todistuksenanto-oikeudesta
- arvosana-asteikko
- selvitys kielten oppimääräistä
 - ÄO/M = äidinkielenomainen oppimäärä toisessa kotimaisessa kielessä (ruotsi/suomi)
 - S2/R2 = suomi/ruotsi toisena kielenä vieraskielisille opiskelijoille
 - A = perusopetuksen vuosiluokilla 1–6 alkaneen kielen oppimäärä
 - B1 = perusopetuksen vuosiluokilla 7–9 alkaneen yhteisen kielen oppimäärä
 - B2 = perusopetuksen vuosiluokilla 7–9 alkaneen valinnaisen kielen oppimäärä
 - B3 = lukiossa alkaneen valinnaisen kielen oppimäärä

Suomi/ruotsi toisena kielenä vieraskielisille opiskelijoille (S2/R2) merkitään todistuksessa äidinkielen ja kirjallisuuden kohtaan.

Mikäli opiskelijan opiskelema oma äidinkieli ei ole suomi, ruotsi tai saame, se kirjataan soveltaviin opintoihin omaksi kohdakseen otsikolla "Muu opiskelijan äidinkieli".

Lukion päättötodistukseen ja todistukseen oppimäärän suorittamisesta merkitään opiskelijan opiskelemat oppiaineet, niissä suoritettujen kurssien määrä sekä kunkin oppiaineen arvosana sanallisesti ja numeroin (esimerkiksi: kiitettävä...9) tai merkintä oppiaineen hyväksytystä suorittamisesta (suoritettu).

Päättötodistukseen ja todistukseen oppimäärän suorittamisesta kuuluu myös kohta lisätietoja. Tähän kohtaan merkitään päättötodistuksen liitteenä annettavat ja sitä täydentävät todistukset erillisistä näytöistä kuten esimerkiksi suoritettut lukiodiplomit, suullisen kielitaidon kokeet sekä erittely muissa oppilaitoksissa suoritetuista lukion oppimäärään kuuluneista opinnoista, jotka eivät ole mukana oppiaineiden oppimäärien yhteydessä.

Mikäli opiskelija on opiskellut yli puolet oppiaineen oppimäärän kursseista muulla kuin koulun varsinaisella opetuskielellä, tulee siitä tehdä merkintä todistuksen lisätietoihin.

Lukion erotodistukseen merkitään oppiaineet ja niissä suoritettut kurssit sekä kunkin kurssin arvosana tai merkintä kurssin suorittamisesta (suoritettu/hylätty).

Lukiossa pidetään opiskelijan opinnoista tiedostoa, josta ilmenevät suoritettut kurssit ja niiden arvosanat.

Lukion koko oppimäärän suorittamisesta ei anneta yhteistä arvosanaa oppiaineiden arvosanojen keskiarvona eikä muullakaan tavalla.

Todistukseen merkitään opiskelijan suorittama kokonaiskurssimäärä.

Lukiokoulutuksen järjestäjä päättää todistusten ulkoasusta.

7 OPPIAINEET

7.1 Äidinkieli ja kirjallisuus

Äidinkielen ja kirjallisuuden opetusta ohjaa näkemys äidinkielestä käsitejärjestelmänä, jolla ihminen jäsentää maailmaa ja rakentaa sosiaalista todellisuutta. Äidinkielensä avulla ihminen omaksuu yhteisönsä kulttuurin ja rakentaa omaa identiteettiään. Tämä mahdollistaa sosiaalisen vuorovaikutuksen sekä kulttuurin jatkuvuuden ja sen kehittämisen.

Oppiaineena äidinkieli ja kirjallisuus on lukio-opetuksen keskeinen taito-, tieto-, kulttuuri- ja taideaine, joka tarjoaa aineksia kielelliseen ja kulttuuriseen yleissivistykseen. Se saa sisältöjä kieli-, kirjallisuus- ja viestintätieteistä sekä kulttuurin tutkimuksesta. Kielen, kirjallisuuden ja viestinnän tietoja sekä lukemisen, kirjoittamisen ja puheviestinnän taitoja opitaan erilaisissa viestintä- ja vuorovaikutustilanteissa.

Äidinkielen ja kirjallisuuden opetus opastaa arvostamaan omaa kulttuuria ja kieltä. Oppiaine ohjaa monikulttuurisuuden ja monikielisuuden ymmärtämiseen sekä kielelliseen ja kulttuuriseen suvaitsevuuteen.

Lukion kirjallisuuden opetuksen tavoitteena ovat kaunokirjallisuuden ymmärtäminen, tekstien erittelyminen ja tulkitseminen eri näkökulmista. Kaunokirjallisuus tarjoaa aineksia henkiseen kasvuun, kulttuuri-identiteetin muodostumiseen ja omien ilmaisuvarojen monipuolistamiseen.

Äidinkielen ja kirjallisuuden opetus tähtää sellaisiin viestintä- ja vuorovaikutustaitoihin, jotka luovat riittävät edellytykset jatko-opintoihin, osallisuuteen työelämässä ja aktiiviseen kansalaisuuteen. Sosiaalinen vuorovaikutus ja oppiminen perustuvat monipuoliseen viestintäosaamiseen ja vankkaan luku- ja kirjoitustaitoon sekä taitoon käyttää kieltä tilanteen vaatimalla tavalla. Oppiaine ohjaa aktiiviseen tiedon hankkimiseen, tiedon kriittiseen käsittelyyn ja tulkintaan.

Opetuksessa pyritään oppiaineen sisäiseen integraatioon, sillä eri tieto- ja taitoalueet ovat toiminnallisessa yhteydessä toisiinsa. Niitä yhdistävänä tekijänä ovat kieli ja näkemys ihmisestä tavoitteellisesti toimivana, itseään ilmaisevana, merkityksiä tulkitsevana ja tuottavana viestijänä.

Opetuksen tavoitteet

Äidinkielen ja kirjallisuuden opetuksen tavoitteena on, että opiskelija syventää tietojaan kielestä, kirjallisuudesta ja viestinnästä ja osaa hyödyntää niihin liittyviä käsitteitä

- syventää ja monipuolistaa viestintä- ja vuorovaikutustaitojaan niin, että hän pystyy tavoitteelliseen ja tarkoituksenmukaiseen vuorovaikutukseen
- oppii käyttämään kieltä entistä tarkoituksenmukaisemmin sekä puheessa että kirjoituksessa
- oppii ymmärtämään ja analysoimaan tekstin ja kontekstin suhdetta
- syventää tekstintaitojaan siten, että hän osaa eritellä, tulkita, arvioida, hyödyntää ja tuottaa erilaisia tekstejä entistä tietoisempina niiden tavoitteista ja konteksteista
- oppii arvioimaan tekstin ilmaisua, retorisia keinoja ja argumentaatiota sekä soveltamaan tietojaan tekstien vastaanottamiseen ja tuottamiseen
- syventää kirjallisuuden tuntemustaan ja kehittää siten ajatteluaan, laajentaa kirjallista yleisivistystään, mielikuvitustaan ja eläytymiskykyään ja rakentaa maailmankuvaansa
- hallitsee kirjoitetun kielen normit ja ymmärtää yhteisen kirjakielen tarpeellisuuden
- osaa valikoida ja kriittisesti arvioida erilaisia tietolähteitä, tiedon luotettavuutta, käyttökelpoisuutta ja tarkoituspäätä, osaa hyödyntää tieto- ja viestintäteknikkaa oppiaineen opiskelussa
- nauttii kulttuurista ja arvostaa sen monipuolisuutta.

Aih kokonaisuudet

Viestintä- ja mediaosaaminen liittyy erityisesti 1. ja 2. kurssin oppisisältöihin. Kulttuuri-identiteettiä ja kulttuurin tuntemusta tarkastellaan kursseilla 5 ja 6 monestakin näkökulmasta.

Opetusjärjestelyt ja työtavat

Vaihtelevat kurssittain kurssikuvailujen mukaisesti.

Kurssien suoritusjärjestys

Pakollisten kurssien suoritusjärjestys on normaalisti sama kuin niiden numerjärjestys. Syventävistä opinnoista kurssi ÄI0 kuuluu ensimmäiseen opiskeluvuoteen, kurssi ÄI1 sopii parhaiten toiseen ja kurssi ÄI8 kolmanteen opiskeluvuoteen.

Kurssin itsenäinen suorittaminen

Äidinkielen luonne oppiaineena edellyttää tuntityöskentelyä; vain poikkeustapauksissa opettajan suostumuksella kurssin voi suorittaa tuntiopetukseen osallistumatta. Kurssien ÄI4 ja ÄI6 itsenäinen suorittaminen on mahdollista vain erityisten syiden, esim. terveydellisten syiden perusteella.

Kurssin arviointi

Kurssit ÄI1 - ÄI9 arvostellaan numeroin, kurssit ÄI10 - ÄI12 sekä ÄI0 opiskelijan valinnan mukaan joko numeroin tai suoritusmerkinnöin. Arvostelulla mitataan kurssin tavoitteiden saavuttamista, ja arvostelu perustuu aineisiin, kokeisiin ja kurssitöihin sekä jatkuvaan näyttöön.

Oppimäärä ja sen arviointi

Oppimäärä muodostuu opiskelijan opiskelemista pakollisista kursseista ja syventävistä kursseista. Oppimäärän arvosana määräytyy opiskelijan opiskelemien pakollisten kurssien ja valtakunnallisten syventävien kurssien ÄI7 - ÄI9 kurssiarvosanojen aritmeettisena keskiarvosananä.

Pakolliset kurssit

Kursseilla toteutetaan aineen sisäistä integraatiota: lukeminen, kirjoittaminen, puheviestintä, kieli, kirjallisuus ja media kytkeytyvät jokaisen kurssin tavoitteisiin ja sisältöihin siten, että tietojen ja taitojen opiskelu on jatkuvassa vuorovaikutuksessa. Kaikilla kursseilla syvennetään kirjoitetun kielen hallintaa ja kehitetään lukemisen, kirjoittamisen ja puheviestinnän taitoja sekä luetaan runsaasti kaunokirjallisia ja muita tekstejä kunkin kurssin näkökulmasta.

1. Kieli, tekstit ja vuorovaikutus (ÄI1)

Opiskelijan käsitys kielestä, teksteistä ja niiden tulkinnasta syvenee, ja hänen taitonsa lukea tekstejä kehittyy. Hän osaa jäsentää viestintäympäristöään sekä tunnistaa omia taitojaan puhujana, kuuntelijana, kirjoittajana, lukijana ja median käyttäjänä niin, että hänen viestijäkuvansa tarkentuu.

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- syventää tekstikäsitystään
- oppii tarkastelemaan monenlaisia tekstejä entistä tietoisempana tulkintaansa ohjaavista seikoista
- ymmärtää tekstin merkityskokonaisuutena ja tarkastelee sen piirteitä tavoitteen, viestintätilanteen ja -välineen kannalta
- oppii tarkastelemaan kielenkäyttöään, lukemistapojaan ja viestintäänsä entistä tietoisemmin
- tottuu huoltamaan tuotostensa kieliasua
- syventää tietojaan ryhmäviestinnästä: kehittää ja oppii arvioimaan omia osallistumistapojaan ryhmän vuorovaikutuksen ja ilmapiirin sekä ryhmätyön tai keskustelun tuloksellisuuden kannalta.

Keskeiset sisällöt

- tekstien tulkintaa ja tuottamista ohjaavia perustekijöitä, kuten tavoite, vastaanottaja, tekstilaji ja tekstityyppi
- viestintätilanteen ja -välineen vaikutus
- tekstikäsitteen syventäminen, esimerkiksi puhutut ja kirjoitetut tekstit, mediatekstit, sähköiset ja graafiset sekä asia- ja kaunokirjalliset tekstit, julkiset ja yksityiset tekstit
- erilaisten tekstien kielen ja sisällön havainnointia ja harjoittelua tavoitteina ymmärrettävyys, havainnollisuus ja eheys
- tekstien referointi ja kommentointi
- omien viestintätietojen, -taitojen, -asenteiden ja -motivaation arviointi lukio-opiskelun näkökulmasta
- vuorovaikutustaidot ryhmässä.

2. Tekstien rakenteita ja merkityksiä (ÄI2)

Opiskelija harjaantuu erittelemään kieltä, rakenteita ja merkityksiä sekä oppii näkemään tekstin yhteyden kontekstiin ja muihin teksteihin. Hän syventää tekstilajituntemustaan ja kehittyy erilaisten tekstien tuottajana.

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa arvioida tekstien sisältöä, näkökulmia, tyyliä ja muotoa sekä oppii erittelemään tekstiä temporaalisista, kausaalisista, kontrastiivisista ja muista merkityssuhteista koostuvana kokonaisuutena, oppii erittelyssä tarvittavaa käsitteistöä ja pystyy soveltamaan sitä myös tuottaessaan itse tekstiä
- tottuu työstämään tekstiään oman ja toisten arvion pohjalta
- oppii suunnittelemaan ja laatimaan puhuttuja ja kirjoitettuja asiatekstejä sekä kykenee välittämään sanomansa kuuntelijoille tai lukijoille tavoitteittensa mukaisesti
- oppii tiedonhankintastrategioita, käyttää painettuja ja sähköisiä tietolähteitä sekä löytää käyttökelpoista ja luotettavaa tietoa kirjoitelmansa tai puhe-esityksensä pohjaksi.

Keskeiset sisällöt

- tekstuaaliset keinot: lausetyypit ja -rakenteet, sananvalinnat, kielen kuvallisuus; jaksotus, viittaussuhteet, kytkökset; fokusointi, aiheen rajausta ja näkökulman valinta
- informatiivisen puheenvuoron rakentaminen, kohdentaminen, havainnollinen esittäminen ja arviointi
- kirjoittaminen prosessina: tarkoituksenmukaisen aineksen haku, kriittinen valikointi ja siihen viittaaminen ja hyödyntäminen omassa tekstissä sekä tekstin ja sen kieliasun hiominen erityisesti rakenteen ja eheyden kannalta.

3. Kirjallisuuden keinoja ja tulkintaa (ÄI3)

Opiskelijan käsitys kaunokirjallisuudesta, kielen taiteellisesta tehtävästä ja sen kulttuurisesta merkityksestä syvenee.

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- oppii ymmärtämään kielen kuvallisuutta ja monitulkintaisuutta
- syventää tietojansa kirjallisuuden lajeista ja niiden ominaispiirteistä
- kehittyy fiktiivisten tekstien analyysoijana erilaisia lukija- ja tulkintalähtökohtia sekä tarpeellisia kirjallisuustieteellisiä käsitteitä käyttäen
- oppii perustelemaan tulkintaansa teksteistä sekä suullisesti että kirjallisesti
- harjaantuu käyttämään kurssilla havainnoituja kielen keinoja tarkoituksenmukaisesti omassa ilmaisussaan.

Keskeiset sisällöt

- kirjallisuuden erittelyä ja tulkintaa tulkinnan kannalta perusteltua käsitteistöä ja lähestymistapoja hyödyntäen
- proosa kirjallisuudenlajina, kerrontateknisiä keinoja: kertoja, näkökulma, aihe, henkilö, aika, miljö, teema, motiivi
- lyriikka kirjallisuudenlajina: käsitteinä mm. runon puhuja, säe, säkeistö, rytmi, mitallisuus, toisto, kielen kuvallisuus
- draama kirjallisuudenlajina
- novellien, runojen ja draaman erittelyä
- kirjallisuuden keinojen käyttöä omassa teksteissä.

4. Tekstit ja vaikuttaminen (ÄI4)

Opiskelija oppii tarkastelemaan tekstejä ja niiden kieltä erityisesti vaikuttamisen näkökulmasta, perehtyy argumentointiin ja syventää siihen liittyviä tietoja, oppii analysoimaan ja tuottamaan argumentatiivisia tekstejä.

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- syventää medialukutaitoaan: pystyy analysoimaan ja tulkitsemaan erilaisia mediatekstejä, niiden taustoja ja tavoitteita sekä kriittisesti arvioimaan median välittämää informaatiota ja vaikutusta yksilöihin ja yhteiskuntaan
- osaa niin kirjoittajana kuin puhujanakin perustella monipuolisesti näkemyksiään sekä arvioida vaikuttamispyrkimyksiä ja tekstin luotettavuutta
- osaa tarkastella kirjallisuuden yhteiskunnallista vaikutusta
- oppii tarkastelemaan ja arvioimaan tekstejä ja niiden välittämiä arvoja myös eettisistä lähtökohdista.
- tottuu aineistopohjaiseen kirjoittamiseen ja lähteiden käyttöön

Keskeiset sisällöt

- suora ja epäsuora vaikuttaminen: suostuttelu, ohjailu, manipulointi; mainonta, propaganda; ironia, satiiri, parodia
- vaikuttamaan pyrkivien tekstien lajeja, graafisia ja sähköisiä tekstejä: mielipide, kolumni, pakina, arvostelu, pääkirjoitus, kommentti, mainos

- argumentointitavat ja retoriset keinot
- kantaa ottavia puheenvuoroja, keskusteluja ja väittelyitä
- tietoisesti vaikuttamaan pyrkivää kirjallisuutta ja muita kantaa ottavia tekstejä
- tekstien ideologisuus, lähdekritiikki ja mediakritiikki
- viestijän vastuu; mediavalinnat ja verkkoetiikka.

5. Teksti, tyyli ja konteksti (ÄI5)

Opiskelija oppii tarkastelemaan tekstejä ja niiden tyyliä siten, että hän osaa ottaa huomioon kontekstin merkityksen tulkinnassa ja tekstin tuottamisessa.

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- oppii tarkastelemaan niin fiktiivisiä kuin asiatekstejäkin niiden kulttuurikontekstissa ja suhteessa muihin teksteihin
- oppii erittelemään tyylin elementtejä ja niiden vaikutusta kokonaisuuteen
- pystyy itsenäiseen kirjoitusprosessiin aiheen ja näkökulman valinnasta, aineiston koonnasta ja järjestelystä muokkaamisen ja tyylin hionnan kautta oman pohdiskelevan tekstin laadintaan
- kehittää omaa ilmaisutapaansa ja kirjallista tyyliään.

Keskeiset sisällöt

- eri aikakausia ja tyyliä edustavia kaunokirjallisia ja muita tekstejä erityisesti kulttuurisen kontekstin näkökulmasta
- tekstien tarkastelua ihmiskuvan, maailmankuvan, arvo- ja aatemaailman ilmentäjinä sekä oman aikansa että nykyajan kontekstissa
- tyylin aineksien, kuten sananvalinnan, sävyn, kielen kuvallisuuden, rytmin ja lauserakenteen, vaikutus tekstiin
- oppiaineen sisältöihin liittyvästä aiheesta, itse valitusta näkökulmasta laadittu pohdiskeleva teksti
- oman tyylin hiontaa ja huoltoa.

6. Kieli, kirjallisuus ja identiteetti (ÄI6)

Opiskelija saa yleiskuvan suomen kielen sekä suomalaisen kirjallisuuden ja kulttuurin merkityksestä yksilölle ja yhteiskunnalle.

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- oppii tuntemaan suomen kielen kehityksen vaiheita ja ymmärtää eurooppalaisten kieli- ja kulttuurikontaktien vaikutuksen suomalaisen kulttuurin muotoutumiseen ja jatkuvaan muutokseen
- arvostaa nyky-Suomen monikulttuurisuutta ja -kielisyyttä ja ymmärtää äidinkielen merkityksen jokaiselle ihmiselle
- tuntee suomalaisen kirjallisuuden keskeisiä teoksia ja teemoja sekä osaa arvioida niiden merkitystä oman kulttuurinsa näkökulmasta kulttuurisen ja yksilöllisen identiteetin rakentajana.

Keskeiset sisällöt

- teksti suullisessa ja kirjallisessa traditiossa: kansanrunoudesta kirjallisuuteen, kirjoitetusta kulttuurista nykyviestintään
- suomen kielen muotoutuminen ja muuttuminen kansainvälisessä ympäristössä; kielenohjailun periaatteet
- kielen ja kirjallisuuden merkitys kansallisen identiteetin rakentamisessa
- suomalaista kaunokirjallisuutta aika- ja kulttuurikontekstissaan, keskeisiä teoksia ja teemoja
- kirjallisia ja suullisia tuotoksia kurssin teemoihin liittyvistä aiheista.

Syventävät valtakunnalliset kurssit

7. Puheviestinnän taitojen syventäminen (ÄI7)

Opiskelija syventää ja monipuolistaa puheviestintään liittyviä tietojaan ja taitojaan sekä oppii arvioimaan puheviestinnän merkitystä ihmissuhteissa, opiskelussa ja työelämässä.

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija syventää tietojaan vuorovaikutuksen luonteesta, ominaispiirteistä ja puhekuulttuurista, kehittää puhumisrohkeuttaan ja ilmaisuvarmuuttaan sekä esiintymis- ja ryhmätaitojaan sekä tunnistaa ja osaa analysoida sekä puhujan että sanoman luotettavuuteen vaikuttavia tekijöitä.

Keskeisiä sisältöjä ovat vuorovaikutustilanteiden osatekijät ja ominaispiirteet, verbaalinen ja nonverbaalinen viestintä, esiintymisen, neuvottelujen, kokousten ja erilaisten keskustelujen ominaispiirteet ja menettelytavat, esiintymis- ja ryhmätaitojen harjoittelua erilaisissa vuorovaikutustilanteissa sekä puheviestinnän kulttuuriset piirteet ja suomalainen puhekuulttuuri.

8. Tekstitaitojen syventäminen (ÄI8)

Opiskelija syventää ja monipuolistaa taitojaan analysoida ja tuottaa tekstejä.

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija vahvistaa taitoaan lukea analyttisesti ja kriittisesti erilaisia tekstejä sekä varmentaa taitoaan kirjoittaa sisällöltään, rakenteeltaan ja tyyliltään ehyttä ja johdonmukaista tekstiä.

Keskeiset sisällöt: Kerrataan ja syvennetään seuraavia asioita: tekstityypit ja tekstilajit, tekstianalyysi ja siinä tarvittavat käsitteet, tekstin rakentaminen: ideointi, suunnittelu, näkökulman valinta, jäsentely, muokkaaminen, tyylin hionta, otsikointi ja ulkoasun viimeistely sekä kielenhuoltoa.

9. Kirjoittaminen ja nykykuulttuuri (ÄI9)

Opiskelija perehtyy kuulttuuri- ja yhteiskunnalliseen keskusteluun, median ajankohtaisaiheisiin ja nykykirjallisuuteen. Hänen kriittinen ja kuulttuurinen lukutaitonsa syvenee, ajattelutaitonsa kehittyy ja kirjallinen ilmaisunsa kypsyy kohti lukion päättötason vaatimuksia.

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- kykenee keskustellen ja kirjoittaen käsittelemään ajankohtaisia kielen, kirjallisuuden ja viestinnän teemoja
- oppii arvioimaan ja arvottamaan ajankohtaisia tekstejä eettisin ja esteettisin perustein ja näkemään niiden merkityksen osana yhteiskunnallista keskustelua
- löytää nykykirjallisuudesta itseään kiinnostavia tekstejä ja osallistuu niistä käytävään keskusteluun
- osoittaa kypsyttä oman tekstinsä näkökulman valinnassa, aiheen käsittelyssä, ajattelun itsenäisyydessä ja ilmaisun omaäänisyydessä.

Keskeiset sisällöt

- nykykirjallisuutta ja sen ilmiöitä
- ajankohtaisia suullisia ja kirjallisia puheenvuoroja kieltä ja kuulttuuria käsittelevistä aiheista
- mediatekstien ajankohtaisaiheiden, ilmaisukeinojen ja vaikutusten tarkastelua
- osallistumista lukija- ja kirjoittajayhteisöön
- uudentyyppiseen tekstitaidon ylioppilaskokeeseen valmistautumista.

Syventävät koulukohtaiset kurssit

10. Käytännön kielenhuollon kurssi (ÄI10)

Kurssilla pyritään varmentamaan opiskelijan kirjallista ilmaisua yleiskielen normien mukaiseksi. Kurssi on ennen kaikkea harjoituskurssi.

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija pystyy itse tuottamaan kielellisesti kutakuinkin moitteetonta tekstiä ja oppii kriittisesti arvioimaan lukemansa kieliasua.

Keskeisiä sisältöjä ovat välimerkitys ja muu asiaproosan kielitekniikka, alkukirjaimen käyttö sekä yhdyssana- ja sanaliitto-ongelmat, morfologis-syntaktisista seikoista mm. sijamuotojen, pronominien sekä lauseenvastikkeiden käyttö sekä tekstuaalis-pragmaattisista mm. sananvalinta ja muotisanasto.

11. Kirjoittamisen ja tekstitaidon kurssi (ÄI11)

Harjoitellaan erityyppisten tekstien kirjoittamista (mm. referaatin, tiivistelmän, muistion; arvostelun, kolumnin; novellin, runon) sekä tarkastellaan näiden sisältöjä ja muotokeinoja. Keskeistä on myös kirjoituksen prosessoinnin harjoittelu. Tähän tähtää kurssin aikana tehtävän aiheeltaan helppohkon, mutta sisällöltään tutkielmatyypin tekstin kirjoittaminen. Kurssi ohjaa äidinkielen tekstitaidon kokeeseen.

Kurssin tavoitteena on harjaannuttaa erityyppisten tekstien tuottamiseen ja tulkitsemiseen sekä vähitellen johdattaa äidinkielen ylioppilaskokeessa tarvittavan kirjoitustaidon hallitsemiseen.

12. Kirjallisuuden diplomikurssi (ÄI12)

Kurssin tavoitteena on herättää innostus kirjallisuuden maailmaan, tukea opiskelijan lukuharrastusta sekä syventää kirjallisuuden analysoinnin ja tulkitsemisen taitoja. Kurssi suoritetaan vähitellen kolmen vuoden aikana, pääosin itsenäisesti omassa lukukammiossa, mutta osittain myös ryhmä- tai parityöskentelynä. Kurssin aikana opiskelija lukee sekä kotimaisen ja maailmankirjallisuuden klassikkoja että valitsemaansa teemakirjallisuutta yhteensä parikymmentä teosta. Kurssin koordinoitua varten pidetään erikseen sovittavina aikoina muutama oppitunti. Lukudiplomi arvostellaan asteikolla 1-5, kurssi lukiosuorituksena tavanomaisesti eli koulukohtaisten syventävien kurssien tapaan joko suoritusmerkinnöin tai opiskelijan tahdon mukaisesti numeroarvosanoin.

Soveltava kurssi

13. Äidinkielen johdantokurssi (ÄI0)

Kurssilla kerrataan peruskoulussa opittuja asioita ja valmentaudutaan äidinkielen opiskeluun lukiossa. Kerrataan erityisesti sellaisia kieliopin asioita, jotka ovat tähdellisiä myös vieraiden kielten opiskelussa.

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija oppii ymmärtämään suomen peruskielioppia, osaa keskeisimmät oikeinkirjoitussäännöt, taitaa asiatekstin laatimisen periaatteet, rohkenee ilmaista ajatuksensa sekä suullisesti että kirjallisesti sekä kokee itsensä osaksi Lapuan lukion opiskelijayhteisöä.

Kurssin keskeisiä sisältöjä ovat sanaluokat, sijamuodot, morfeemit, asia-aine ja keskustelu luokkatilanteessa.

7.2 Ruotsin kieli

Ruotsin kielen opetus kehittää opiskelijoiden kulttuurien välisen viestinnän taitoja. Se antaa heille ruotsin kieleen ja sen käyttöön liittyviä tietoja ja taitoja sekä tarjoaa heille mahdollisuuden kehittää pohjoismaista yhteiskuntaa ja kulttuuria koskevaa tietoisuuttaan, ymmärtämystään ja arvostustaan. Se auttaa opiskelijoita syventämään tietojaan kaksikielisestä Suomesta. Ruotsin kielen opetus antaa opiskelijoille valmiudet ruotsin kielen omaehtoiseen opiskeluun auttamalla heitä ymmärtämään, että viestintätaidon saavuttaminen edellyttää pitkäjänteistä ja monipuolista viestinnällistä harjoittelua. Ruotsin kieli oppiaineena on taito-, tieto- ja kulttuuriaine.

Opetuksen tavoitteet

Tavoitteena on, että opiskelija saavuttaa eri oppimäärissä kielitaidon kuvausasteikon (liite4) tasot seuraavasti:

Oppimäärä	Kuullun ymmärtäminen	Puhuminen	Luetun ymmärtäminen	Kirjoittaminen
A-oppimäärä	B2.1	B1.2	B2.1	B1.2
B1-oppimäärä	B1.2	B1.1	B1.2	B1.1

Tavoitteena on myös, että opiskelija

- osaa viestiä ruotsin kielelle ja sen kulttuurialueelle ominaisella tavalla
- osaa arvioida kielitaitoaan suhteessa tavoitteisiin
- tuntee omat vahvuutensa ja kehittymistarpeensa viestijänä ja kielen opiskelijana
- osaa kehittää kielitaitoaan kehittymistarpeensa ja opiskelu- ja viestintätehtävän kannalta tarkoituksenmukaisin strategioin.

Aih kokonaisuudet

Ruotsin kielen opetuksessa aihekokonaisuudet otetaan huomioon eri kurssien aihepiireihin soveltu- en. Kummankin oppimäärän kaikissa kursseissa keskeiset aihekokonaisuudet ovat kulttuuri-identi- teetti ja kulttuurien tuntemus sekä viestintä- ja mediaosaaminen.

Arviointi

Oppiaineen arvioinnissa otetaan huomioon kielitaidon kaikki alueet kurssikuvausten painotusten mukaisesti.

Kurssit

Kurssien aiheita käsitellään oman kulttuurin sekä suomenruotsalaisen ja pohjoismaisen kulttuuri- alueen kannalta niin, että opiskelijoille tarjoutuu mahdollisuus vertailuihin. Aiheiden käsittelyssä otetaan lisäksi huomioon aihekokonaisuuksissa esiin tuodut näkökulmat. Kullakin kurssilla voidaan käsitellä myös muita aiheita opiskelijoiden harrastuneisuuden ja toisaalta ajankohtaisuuden vaati- musten huomioon ottamiseksi.

Opiskelijoilla tulee olla jokaisella kurssilla tilaisuuksia kuunnella, lukea, puhua ja kirjoittaa eri- laisia tarkoituksia varten, vaikka painotukset vaihtelevat kurkseittain. Rakenteiden ja sanaston tun- temuksen laajentamiseen ja käytön monipuolistamiseen ja tarkkuuteen kiinnitetään huomiota kaikil- la kursseilla kummankin oppimäärän tavoitteiden mukaisesti. Huomiota kiinnitetään äidinkielen ja ruotsinkielisen viestinnän eroihin ja eroja selittäviin kulttuurisiin tekijöihin. Kaunokirjallisuus ja muu autenttinen materiaali tarjoaa tähän mahdollisuuksia. Kulttuurisen herkkyyden kehittymiseksi opiskelijoita tulee ohjata tiedostamaan oman toiminnan ja omien arvostuksien kulttuurisidonnai- suus.

Opiskelijoiden opiskelutaitoihin kiinnitetään huomiota jokaisella kurssilla. Heitä ohjataan tun- nistamaan omat vahvuutensa ja kehittymistarpeensa viestijöinä ja kielen opiskelijoina. Heitä ohja- taan käyttämään strategioita, jotka ovat tarkoituksenmukaisia heidän oman kehittymistarpeensa ja kulloisenkin opiskelu- ja viestintätehtävän kannalta.

Ruotsin kieli, A2 – kieli (pitkä oppimäärä)

Opetuksen tavoitteet

Tavoitteena on, että oppilas ymmärtää hyvin yleisluontoista, normaalitempoista puhetta, pystyy ak- tiivisesti osallistumaan keskusteluun, ymmärtää kirjoitetun yleiskielen tekstin keskeisen sisällön, hallitsee kielen sanastoa, sanontoja ja rakenteita monipuolisesti sekä pystyy tuottamaan sujuvaa tekstiä tarvittaessa apuvälineitä käyttäen. Lisäksi tavoitteena on, että oppilas osaa laatia tiivistelmän suullisesti tai kirjallisesti, osaa soveltaa ruotsin kielelle ja sen kulttuurille ominaisia viestintätapoja

sekä on omaksunut tietoja suomenruotsalaisista sekä Pohjoismaista, niiden kansoista ja kulttuureista.

Suoritusohjeet

Pakolliset ja syventävät valtakunnalliset kurssit suoritetaan numerojärjestyksessä. Ylioppilaskoe perustuu näihin kahdeksaan kurssiin. Syventävistä koulukohtaisista kursseista pohjoismaisiin kieliin ja kulttuuriin perehdyttävä kurssi (RA9) voidaan suorittaa joko toisena tai kolmantena opiskeluvuotena, ja ylioppilaskokeeseen valmentava kurssi (RA10) sinä vuonna, kun aikoo kirjoittaa ruotsin kokeen, useimmilla kolmantena opiskeluvuotena. Ruotsin pitkän oppimäärän opiskelija voi liittää hyväksytysti suorittamansa keskipitkän oppimäärän syventävät ja soveltavat kurssit arvosanoineen pitkän oppimäärän soveltaviksi kursseiksi.

Kurssin itsenäinen suorittaminen

Opiskelijan, joka haluaa suorittaa kurssin itsenäisesti, on sovittava opettajan kanssa niistä tehtävistä, joita kurssin hyväksytyt suorittaminen edellyttää kurssikokeen lisäksi.

Kurssin arviointi

Pakolliset ja syventävät kurssit arvioidaan numeroin kurssien tavoitteiden mukaan toisistaan riippumatta. Kurssi RA9 arvioidaan suoritusmerkinnällä. Kurssin suoritus edellyttää aktiivista osallistumista kurssiin. Soveltavat kurssit RA10 ja RA11 arvioidaan suoritusmerkinnällä. Niiden suoritus edellyttää aktiivista osallistumista ja kurssiin liittyvien tehtävien tekemistä.

Oppimäärä ja sen arviointi

Oppimäärä muodostuu opiskelijan opiskelemista pakollisista ja syventävistä valtakunnallisista kursseista. Oppimäärän arvosana määräytyy opiskelijan opiskelemien pakollisten kurssien ja valtakunnallisten syventävien kurssien RA7 ja RA8 kurssiarvosanojen aritmeettisena keskiarvosanana.

A-oppimäärän syventävän kurssin 7 suorituksen arviointi perustuu Opetushallituksen tuottamasta suullisen kielitaidon kokeesta saatuun arvosanaan ja muihin kurssin aikaisiin näyttöihin. Kurssit arvioidaan numeroin käyttäen asteikkoa 4–10. Myös kurssiin kuuluva suullisen kielitaidon koe arvioidaan numeroin käyttäen asteikkoa 4–10. Suullisen kielitaidon kokeesta annetaan erillinen todistus päättötodistuksen liitteenä.

Pitkän oppimäärän vaihtaminen keskipitkäksi oppimääräksi

- opiskelija voi vaihtaa pitkän oppimäärän keskipitkään oppimäärään missä opintojen vaiheessa tahansa, mutta vaihto on tarkoituksenmukaisinta tehdä viimeistään kolmannen kurssin jälkeen.
- opiskelija voi korvata opiskelemillaan pitkän oppimäärän kursseilla korkeintaan kolme keskipitkän oppimäärän kurssia. Oppimäärää vaihtavan opiskelijan kyseiset pitkän oppimäärän suoritukset arvosanoineen luetaan hänen hyväkseen. Opiskelijalla on oikeus kerran yrittää korottaa kyseisiä arvosanoja osallistumalla vastaavan keskipitkän oppimäärän kurssin kokeeseen.
- oppimäärän vaihtanut opiskelija voi lukea jokaisen hyväksytysti suorittamansa pitkän oppimäärän kurssin, jolla hän ei ole korvannut keskipitkän oppimäärän kurssia, keskipitkän oppimäärän soveltavaksi kurssiksi. Nämä kurssit arvioidaan suoritusmerkinnällä.

Kurssien vastaavuus oppimäärän vaihdossa

Korvaava kurssi

RA1 Arkielämää Pohjoismaissa
RA2 Ihmiset ympärillämme
RA3 Suomi - osa Pohjolaa ja Eurooppaa
RA4 -

Korvattu kurssi

RB1 Koulu ja vapaa-aika
RB2 Arkielämää Pohjoismaissa
RB3 Suomi, Pohjoismaat ja Eurooppa
Soveltaviksi kurssiksi

Pakolliset kurssit

1. Arkielämää Pohjoismaissa (RA1)

Kurssi niveltä perusopetuksen ja lukion kielenopetusta. Tarkoituksena on vankentaa sanaston ja rakenteiden hallintaa. Opiskelijat perehdytetään lukion työtapoihin ja erilaisten apuvälineiden käyttöön. Kielen suullinen harjoittelu on keskeistä. Kurssin aihepiirit liittyvät jokapäiväiseen elämään ja henkilökohtaiseen kanssakäymiseen, esim. ystävyys, harrastukset ja kouluelämä.

2. Ihmiset ympärillämme (RA2)

Kurssilla jatketaan puheviestinnän ja myös kirjallisen viestinnän harjoittelemista, sekä vahvistetaan ja laajennetaan rakenteiden hallintaa. Kurssilla käsitellään ihmissuhteita, erilaisuutta, ihmisen hyvinvointia sekä nuoria elämään liittyviä aiheita. Kurssilla vertaillaan elämää ennen ja nyt.

3. Suomi – osa Pohjolaa ja Eurooppaa (RA3)

Kurssin keskeinen aihe on Suomi ja suomalaisuus, joihin tutustutaan eri näkökulmista. Kurssilla myös vertaillaan Suomen oloja muihin Pohjoismaihin ja Eurooppaan sekä perehdytään maamme kaksikielisyyteen ja suomenruotsalaiseen kulttuuriin. Kurssilla vahvistetaan kielen rakenteiden hallintaa sekä harjoitellaan kirjallista tuottamista.

4. Elinympäristömme (RA4)

Kurssilla harjoitellaan tekstinyymmärtämistä vaativahkon tekstiaineksen avulla. Aihepiireinä ovat luonto, ympäristö, tekniikka ja viestintä.

5. Opiskelu ja työ (RA5)

Kurssin aihepiirejä ovat työ, elinkeinot, opiskelu ja palvelutilanteet yhteiskunnassamme. Kurssilla harjoitellaan niille tyypillistä suullista ja kirjallista viestintää, sekä myös muodollisemmissa tilanteissa käytettävän kielen ymmärtämistä ja käyttämistä.

6. Kulttuuri ja sen tekijöitä (RA6)

Kurssilla käsitellään kulttuuria laaja-alaisesti. Aiheiden käsittelyyn saadaan näkökulmia aihekokonaisuuksista ”kulttuuri-identiteetti ja kulttuurien tuntemus” sekä ”viestintä- ja mediaosaaminen”.

Syventävät valtakunnalliset kurssit

7. Puhu ja ymmärrä paremmin (RA 7)

Kurssilla harjoitetaan puheviestinnän strategioita ja suullisen kielen käyttöä eri tilanteissa oppimäärälle asetettujen tavoitteiden mukaisesti. Puhumisen harjoittelun aiheina ovat ajankohtaiset tapahtumat ja muiden kurssien aihepiirit. Puhumista harjoitellaan kyseisiin aiheisiin liittyvien vaativien tekstien ja puheen ymmärtämistä harjoittavien materiaalien avulla.

8. Tiede, talous ja tekniikka (RA8)

Kurssilla painotetaan ymmärtämisvalmiuksien lisäämistä vaativan kieliaineksen avulla lähtökohtana esimerkiksi eri tieteenalat, tekniikan saavutukset ja yritys-elämä. Eri aihekokonaisuudet tarjoavat näkökulmia ja lähestymistapoja aiheiden käsittelyyn.

Syventävä koulukohtainen kurssi

9. Nordens språk ock kultur – pohjoismaiset kielet ja kulttuurit (RA9)

Kurssi on tarkoitettu sekä A- että B-ruotsin lukijoille. Kurssilla tutustutaan pohjoismaisiin kieliin (erityisesti tanskaan ja norjaan) ja vertaillaan niitä keskenään pitäen koko ajan vertailukohteena ruotsin kieltä. Kurssin keskeisenä sisältönä on myös lähempi tutustuminen eri Pohjoismaiden kulttuuriin, maantuntemukseen, kirjallisuuteen, historiaan ja perinteisiin mm. videoiden, teksti- ja musiikinäytteiden avulla.

Soveltavat kurssit

10. Inför studentexamen – valmennusta ylioppilastutkintoon (RA10)

Kurssilla kerrataan kieliopin pääkohdat, kuunnellaan A-ruotsin yo-kuunteluja, tehdään yo-tekstejä ja rakenteita sekä kirjoitetaan aineita ja tehdään tiivistelmäharjoituksia.

11. Abikurssi (RA11)(Muualla opiskeltava kurssi)

Kurssin voi opiskella esimerkiksi kesäyliopistossa tai kansanopistossa. Se hyväksytään lukion kurssiksi, mikäli se laajuudeltaan vastaa lukion kurssia. Kurssia ei kuitenkaan lueta lukiossa vähintään opiskeltavien 75 kurssin joukkoon.

Ruotsin kieli, B1 - kieli (keskipitkä oppimäärä)

Ruotsin kieli antaa opiskelijoille osan heidän yleissivistyksestään ja toisaalta välineen laajentaa sitä edelleen. Oppiaine antaa opiskelijoille monissa ammateissa tarvittavan viestinnän välineen sekä huomattavan pohjoismaisen kulttuuripääoman ja vahvistaa heidän kulttuuri-identiteettiään, johon kuuluu myös maamme kaksikielisyys. Oppiaine kehittää opiskelijoiden valmiuksia työskennellä niin kotimaisissa kuin pohjoismaisissa työympäristöissä. Oppiaine avartaa opiskelijoiden maailmankuvaa esittäen Suomen Pohjoismaana Euroopassa.

Tavoitteet

Opetuksen tavoitteena on, että opiskelija

- saa mielekkäitä kielenkäyttökokemuksia, elämyksiä ja tiedollisia haasteita,
- oppii aktiivisesti kehittämään kielitaitoaan,
- hallitsee kielen keskeisen sanaston ja perusrakenteet,
- ymmärtää yleisluonteista normaalitempoista puhetta,
- pystyy selviytymään jokapäiväisissä keskustelutilanteissa,
- ymmärtää yleiskielisen tekstin sisällön tarvittaessa apuneuvoja käyttäen,
- pystyy tuottamaan kertovan, kuvailevan, perustelevan tai kantaaottavan tekstin tarvittaessa apuneuvoja käyttäen.
- kiinnostuu ruotsin kielestä ja sen edustamasta kulttuurista
- täydentää tietojaan suomenruotsalaisista ja muista pohjoismaisista kansoista ja kulttuureista sekä oppii asennoitumaa niihin ennakkoluulottomasti.

Ruotsin kieltä käytetään vuorovaikutuksen, luovan toiminnan, tiedonhankinnan ja ajattelun välineenä. Koska Suomella on runsaasti pohjoismaisia kontakteja, otetaan erityisesti huomioon viestintä pohjoismaalaisten kesken.

Oppimäärän sisällöt

Sisällöt muodostavat toimivan kokonaisuuden. Niiden valinnassa otetaan huomioon integraatio ruotsin kielen ja muiden oppiaineiden välillä. Sanaston ja rakenteiden valinnan lähtökohtana on niiden viestintäarvo, esiintymistiheys ja soveltuvuus erilaisiin suullisiin ja kirjallisiin viestintätehtäviin.

Aihealueita voivat olla ihmissuhteet, harrastukset, työelämä, opiskelu, yhteiskunnan, tieteen, talouden ja tekniikan ajankohtaiset ilmiöt, joukkoviestimet, historia, eettis-uskonnolliset arvot, ympäristökasvatus, maantiede (oma maa, muut Pohjoismaat), suomenruotsalainen ja pohjoismainen kulttuuri (kirjallisuus, musiikki, taide, elokuva) sekä kansainvälisyys. Samaa aihealuetta voidaan käsitellä usealla kurssilla.

Hyvään ruotsin kielen taitoon kuuluu pohjoismaisten kulttuurinormien tuntemus. Opetuksessa vertaillaan sekä suomalaista että suomenruotsalaista kulttuuria muiden pohjoismaiden kulttuureihin. Kulttuurilla tarkoitetaan tässä yhteydessä paitsi tieteitä ja taiteita myös tietyn alueen elämänmuotoa.

Opetusjärjestelyt ja työtavat

Opetuksessa pyritään käyttämään hyväksi tarjolla olevia kirjallisia ja sähköisiä apuneuvoja (kirjat, lehdet, radio, TV, videot, tietoverkot). Luokkatyöskentelyssä painotetaan itsenäistä työskentelyä ja projektiluonteisia ryhmitöitä, joissa pyritään oppiaineiden väliseen yhteistyöhön.

Kurssien suoritusjärjestys

Pakolliset kurssit on suoritettava numerojärjestyksessä, koska jokainen kurssi rakentuu edelliselle. Opiskelija voi suorittaa syventävät ja soveltavat kurssit haluamassaan järjestyksessä. Samassa jaksossa opiskelija voi opiskella vain yhden kurssin poikkeuksena kurssi RB8, jonka voi opiskella samassa jaksossa jonkin toisen kurssin kanssa.

Kurssin itsenäinen suorittaminen

Opiskelijan, joka haluaa suorittaa kurssin itsenäisesti, on sovittava opettajan kanssa niistä tehtävistä, joita kurssin hyväksytyt suorittaminen edellyttää kurssikokeen lisäksi. Johdantokurssia RB0 ei voi suorittaa itsenäisesti.

Kurssin arviointi

Pakolliset ja syventävät kurssit arvioidaan numeroin. Soveltavat kurssit arvostellaan suoritusmerkinnällä. Kurssin aikana sekä opiskelija että opettaja arvioivat jatkuvasti, miten opinnot ovat edistyneet ja miten hyvin välitavoitteisiin on päästy. Arvioinnissa otetaan huomioon rakenteiden hallinta, kielen ymmärtäminen, kielen tuottaminen sekä aktiivinen osallistuminen tuntityöskentelyyn.

Oppimäärä ja sen arviointi

Oppimäärä muodostuu opiskelijan opiskelemista pakollisista kursseista ja syventävistä kursseista. Oppimäärän arvosana määräytyy opiskelijan opiskelemien pakollisten kurssien ja valtakunnallisten syventävien kurssien RB6 ja RB7 kurssiarvosanojen aritmeettisena keskiarvosananana.

B1-oppimäärän syventävän kurssin 6 suorituksen arviointi perustuu Opetushallituksen tuottamasta suullisen kielitaidon kokeesta saatuun arvosanaan ja muihin kurssin aikaisiin näyttöihin. Kurssit arvioidaan numeroin käyttäen asteikkoa 4–10. Myös kurssiin kuuluva suullisen kielitaidon koe arvioidaan numeroin käyttäen asteikkoa 4–10. Suullisen kielitaidon kokeesta annetaan erillinen todistus päättötodistuksen liitteenä.

Pakolliset kurssit

1. Koulu ja vapaa-aika (RB1)

Kurssin tavoitteena on niveltää perusopetuksen ja lukion kielenopetusta, sekä vahvistaa sanaston ja perusrakenteiden hallintaa siten, että niistä muodostuu vankka perusta, jonka varaan opiskelijan on

helppo liittää uutta tietoa. Aihepiireinä ovat mm. opiskelu ja nuorten harrastukset. Suullista viestintää harjoitellaan arkipäivän viestintätilanteisiin liittyvin kuuntelu- ja keskustelu-harjoituksin

2. Arkielämää Pohjoismaissa (RB2)

Kurssilla jatketaan sanaston ja rakenteiden vahvistamista, vankennetaan suullista viestintää ja harjoitellaan kirjoittamista lyhyiden kirjoitelmien avulla. Aihepiireinä ovat nuorten elämä, opiskelu, työ, harrastukset, palvelut ja vapaa-aika.

3. Suomi, Pohjoismaat ja Eurooppa (RB3)

Kurssin aihepiirejä ovat kotimaa, suomenruotsalaisuus, vertailu muihin Pohjoismaihin sekä Suomi pohjoismaisena valtiona Euroopassa. Tavoitteena on oppia esittelemään omaa kotimaataan monipuolisesti. Kirjoittamistaitoa harjoitellaan kirjoittamalla erilaisiin tarkoituksiin sopivia tekstejä. Kurssilla harjoitellaan myös suullista viestintää ja erilaisia ymmärtävän lukemisen strategioita.

4. Elämää yhdessä ja erikseen (RB4)

Aihepiireinä kurssilla ovat elämänarvot, ihmissuhteet, sukupuolten ja ikäryhmien kohtaaminen opiskelussa ja työssä sekä ajankohtaiset yhteiskunnalliset ilmiöt. Aihekokonaisuuksista korostuu ”hyvinvointi ja turvallisuus”. Luetun ymmärtämistä harjoitellaan tutustumalla erilaisiin teksteihin. Kurssilla harjoitellaan myös suullista ja kirjallista ilmaisua.

5. Elinympäristömme (RB5)

Kurssin aihepiirejä ovat luonto, muuttuva elin- ja työympäristö sekä joukkoviestimet. Aihekokonaisuudet ”kestävä kehitys”, ”teknologia ja yhteiskunta” sekä ”viestintä- ja mediaosaaminen” tarjoavat näkökulmia kurssin aiheiden käsittelyyn. Luetun ymmärtämistä harjoitellaan vaativahkojen tekstien avulla ja kirjallista ilmaisua hiotaan kirjoittamalla erilaisiin tarkoituksiin sopivia tekstejä.

Syventävät valtakunnalliset kurssit

6. Puhu ja ymmärrä paremmin (RB 6)

Kurssilla harjoitetaan puheviestinnän strategioita ja suullisen kielen käyttöä eri tilanteissa oppimäärälle asetettujen tavoitteiden mukaisesti. Puhumisen harjoittelun aiheina ovat ajankohtaiset pohjoismaiset tapahtumat ja muiden kurssien aihepiirit. Kurssi vankentaa myös jokapäiväisen elämän kielenkäyttötilanteissa tarvittavaa suullista kielitaitoa. Puhumista harjoitellaan kyseisiin aiheisiin liittyvien tekstien ja puheen ymmärtämistä harjoittavien materiaalien avulla.

7. Yhteinen maailma ja kansainvälistyminen (RB7)

Aihealueita ovat maailmanlaajuiset ilmiöt ja kansainvälinen vaikuttaminen. Kurssilla käsitellään yhteiskunnallisia asioita, päätöksentekoon osallistumista sekä kansainvälistä vaikuttamista ja vastuuta. Kurssilla painotetaan suullisten ja kirjallisten ymmärtämisvalmiuksien lisäämistä entistä vaativamman kieliaineksen avulla. Opiskelija kirjoittaa tiivistelmiä ja kirjoitelmia asia-aiheista.

Syventävä koulukohtainen kurssi

8. Ruotsalainen ja suomenruotsalainen kulttuuri ja kirjallisuus (RB8)

Kurssin tavoitteena on selvittää, millaista on olla ruotsalainen Ruotsissa ja ruotsalainen Suomessa, millaisia eroja on mm. perinteissä ja jokapäiväisessä elämässä. Kurssilla pohditaan suomenruotsalaisten asemaa yhteiskunnassa sekä tutustutaan suomenruotsalaiseen ja ruotsalaiseen kulttuuriperintöön. Kurssilla tehdään projektitöitä, joiden tietolähteenä käytetään sanomalehtiä, tietokirjallisuutta ja sähköisiä viestimiä. Lisäksi pidetään suullisia esitelmiä esim. merkittävistä ruotsalaisista ja suomenruotsalaisista taiteilijoista.

Soveltavat kurssit

9. Kirjallinen viestintä ja kielioppi (RB9)

Kurssilla kerrataan kielen keskeisimmät rakenteet, sekä harjoitellaan ylioppilaskirjoituksia varten tekemällä kuunteluharjoituksia, luetun ymmärtämisiä ja rakennekokeita. Kurssilla tehdään myös useita kirjoitelmia sekä tiivistelmäharjoituksia.

10. Yhteistyö ruotsalaisten kanssa - näkökulman avartamista (RB10)

Yhteydenotto ja yhteistyö Ruotsissa olevan ystäväkaupungin jonkin lukioasteen koulun kanssa sekä tutustuminen johonkin suomenruotsalaiseen kuntaan.

11. Abikurssi (RB11)(Muualla opiskeltava kurssi)

Kurssin voi opiskella esimerkiksi kesäyliopistossa tai kansanopistossa. Se hyväksytään lukion kurssiksi, mikäli se laajuudeltaan vastaa lukion kurssia. Kurssia ei kuitenkaan lueta lukiossa vähintään opiskeltavien 75 kurssin joukkoon.

12. Johdantokurssi (RB0)

Tiivis lukion johdantokurssi, jossa kaiken muun materiaalin lisäksi perehdytetään opiskelija oikeaan opiskelu- ja oppimistekniikkaan, joka myös osaltaan lisää opiskelijan motivaatiota ruotsin kielten opiskelua kohtaan. Kurssin keskeinen tavoite on vahvistaa opiskelijan perustietoja ja näin luoda vankka pohja tulevia kursseja silmälläpitäen.

7.3 Vieraat kielet

Vieraiden kielten opetus kehittää opiskelijoiden kulttuurien välisen viestinnän taitoja: se antaa heille kieleen ja sen käyttöön liittyviä tietoja ja taitoja ja tarjoaa heille mahdollisuuden kehittää opiskeltavan kielen kielialueen tai yhteisön kulttuuria koskevaa tietoisuuttaan, ymmärtämystään ja arvostustaan. Tällöin otetaan huomioon erityisesti eurooppalainen identiteetti ja eurooppalainen monikielisyys ja -kulttuurisuus. Kielten opetus antaa opiskelijoille valmiudet kielten omaehtoiseen opiskeluun auttamalla heitä ymmärtämään, että viestintätaidon saavuttaminen edellyttää pitkäjänteistä ja monipuolista viestinnällistä harjoittelua. Vieras kieli oppiaineena on taito-, tieto- ja kulttuuriaine.

Opetuksen tavoitteet

Tavoitteena on, että opiskelija saavuttaa eri oppimäärissä kielitaidon kuvausasteikon tasot (liite4) seuraavasti:

Kieli ja oppimäärä	Kuullun ymmärtäminen	Puhuminen	Luetun ymmärtäminen	Kirjoittaminen
Englanti A	B2.1	B2.1	B2.1	B2.1
Muut kielet A	B1.1–B1.2	B1.1	B1.2	B1.1–B1.2
Englanti B1	B1.2	B1.2	B1.2	B1.2
Englanti B2	B1.1	B1.1	B1.1	B1.1
Muut kielet B2	A2.2	A2.1–A2.2	A2.2–B1.1	A2.1–A2.2
Englanti B3	B1.1	A2.2	B1.1	B1.1
Muut kielet B3	A2.1–A2.2	A2.1	A2.1–A2.2	A1.3–A2.1

Tavoitteena on myös, että opiskelija

- osaa viestiä kohdekielelle ja sen kulttuurille ominaisella tavalla
- osaa arvioida kielitaitoaan suhteessa tavoitteisiin
- tuntee omat vahvuutensa ja kehittymistarpeensa viestijänä ja kielen opiskelijana

- osaa kehittää kielitaitoaan kehittymistarpeensa ja opiskelu- ja viestintätehtävän kannalta tarkoituksenmukaisin strategioin.

Aih kokonaisuudet

Vieraiden kielten opetuksessa aihekokonaisuudet otetaan huomioon eri kurssien aihepiireihin soveltu-
en. Kaikissa vieraiden kielten kursseissa keskeiset aihekokonaisuudet ovat kulttuuri-identiteetti ja
kulttuurien tuntemus sekä viestintä- ja mediaosaaminen.

Arviointi

Oppiaineen arvioinnissa otetaan huomioon kielitaidon kaikki alueet kurssikuvausten painotusten
mukaisesti.

Kurssit

Aiheita käsitellään oman maan, opiskeltavan kielen kulttuurialueen ja kielestä ja aiheesta riippuen
myös laajemmasta näkökulmasta niin, että opiskelijoille tarjoutuu mahdollisuus vertailuihin. Aihei-
den käsittelyssä otetaan lisäksi huomioon aihekokonaisuuksissa esiin tuodut näkökulmat. Kullakin
kurssilla voidaan käsitellä myös muita aiheita opiskelijoiden harrastuneisuuden ja toisaalta ajan-
kohtaisuuden vaatimusten huomioon ottamiseksi.

Opiskelijoilla tulee olla jokaisella kurssilla tilaisuuksia kuunnella, lukea, puhua ja kirjoittaa eri-
laisia tarkoituksia varten, vaikka painotukset vaihtelevat kurkseittain. Opiskeltavan kielen rakentei-
den ja sanaston tuntemuksen laajentamiseen ja käytön monipuolistamiseen ja tarkkuuteen kiinnite-
tään huomiota kaikilla kursseilla kunkin oppimäärän tavoitteiden mukaisesti. Vaativimpia viestin-
nän muotoja harjoitetaan oppimäärissä, joiden opiskelu on alkanut peruskoulussa. Huomiota kiinni-
tetään äidinkielen ja opiskeltavan kielen viestinnän eroihin ja eroja selittäviin kulttuurisiin tekijöi-
hin. Kaunokirjallisuus ja muu autenttinen materiaali tarjoaa tähän mahdollisuuksia. Kulttuurisen
herkkyyden kehittymiseksi tulee opiskelijoita ohjata tiedostamaan oman toiminnan ja omien arvos-
tuksien kulttuurisidonnaisuus.

Opiskelijoiden opiskelutaitoihin kiinnitetään huomiota jokaisella kurssilla. Heitä ohjataan tunnista-
maan omat vahvuutensa ja kehittymistarpeensa viestijöinä ja kielen opiskelijoina. Heitä ohjataan
käyttämään strategioita, jotka ovat tarkoituksenmukaisia heidän oman kehittymistarpeensa ja kulloi-
senkin opiskelu- ja viestintätehtävän kannalta.

Vieraista kielistä käytetään tässä opetussuunnitelmassa seuraavia koodeja: EN = englannin kieli,
FB = ranskan kieli, SB = saksan kieli, VB = venäjän kieli, PB = espanjan kieli.

7.3.1 Englannin kieli , A1 – kieli (pitkä oppimäärä)

Opetusjärjestelyt ja työtavat

Luokkaopetuksen lisäksi hyödynnetään nykyaikaisten kielistudioiden mahdollisuuksia. Opetuksessa
käytetään monipuolisia työtapoja.

Kurssien suoritusjärjestys

Opetussuunnitelmassa on pakollisia kursseja kuusi, syventäviä valtakunnallisia kaksi ja syventäviä
koulukohtaisia kursseja kolme sekä soveltavia kursseja yksi. Pakolliset kurssit EN1 - EN4 on suori-
tettava numerojärjestyksessä, jonka jälkeen muut pakolliset ja syventävät kurssit halutussa järjes-
tyksessä. Soveltava johdantokurssi EN0 suoritetaan opintojen alussa ja EN11 opintojen loppuvai-
heessa.

Kurssien itsenäinen suorittaminen

Kurssien itsenäinen suorittaminen on mahdollista vain erikoistapauksissa. Kurssin suorittamiseen liittyvistä tehtävistä on sovittava opettajan kanssa jokaisen kurssin osalta erikseen. Johdantokurssia EN0 ei voi suorittaa itsenäisesti.

Kurssin arviointi

Pakolliset ja syventävät kurssit arvioidaan numeroarvosanalla. Soveltava kurssi arvioidaan suori-
tusmerkinnällä ellei opiskelija pyydä arviointia numeroin.

Oppimäärä ja sen arviointi

Oppimäärä muodostuu opiskelijan opiskelemista pakollisista kursseista ja syventävistä kursseista. Oppimäärän arvosana määräytyy opiskelijan opiskelemien pakollisten kurssien ja valtakunnallisten syventävien kurssien EN7 ja EN8 kurssiarvosanojen aritmeettisena keskiarvosanana.

A-oppimäärän syventävän kurssin 8 suorituksen arviointi perustuu Opetushallituksen tuottamasta suullisen kielitaidon kokeesta saatuun arvosanaan ja muihin kurssin aikaisiin näyttöihin. Kurssit arvioidaan numeroin käyttäen asteikkoa 4–10. Myös kurssiin kuuluva suullisen kielitaidon koe arvioidaan numeroin käyttäen asteikkoa 4–10. Suullisen kielitaidon kokeesta annetaan erillinen todistus päättötodistuksen liitteenä.

Aihekokonaisuudet

Aihekokonaisuudet *kulttuuri-identiteetti ja kulttuurien tuntemus* sekä *viestintä ja mediaosaaminen* sisältyvät *jokaiseen* kurssiin (kohta 7.3).

Aihekokonaisuus *hyvinvointi ja turvallisuus* toteutuu pakollisten kurssien EN1, EN2, EN3, EN4 ja EN6 aihepiirien käsittelyssä. *Aktiivinen kansalaisuus ja yrittäjyys* sisältyy kurssin EN3 aihepiiriin. Kurssi EN6 rakentuu aihekokonaisuuden *teknologia ja yhteiskunta* ympärille. Syventävän kurssin EN7 keskeisimpiä teemoja on *kestävä kehitys*. Syventävään kurssiin EN8 sisältyvät aihekokonaisuudet *kestävä kehitys, hyvinvointi ja turvallisuus* sekä *teknologia ja yhteiskunta*.

Pakolliset kurssit

1. Nuori ja hänen maailmansa (EN1)

Kurssi niveltää perusopetuksen ja lukion kielenopetusta ja vahvistaa sanaston ja perusrakenteiden hallintaa opiskelijoiden tarpeiden mukaan. Aihepiirit ja tilanteet liittyvät jokapäiväiseen elämään ja henkilökohtaiseen kanssakäymiseen ja ihmissuhteisiin, ja kieli on tuttavallista ja epämuodollista. Aihekokonaisuus ”hyvinvointi ja turvallisuus” tarjoaa näkökulmia kurssin aiheiden käsittelyyn. Kurssilla painotetaan keskustelua, mielipiteen ilmaisua ja keskeisiä puheviestinnän strategioita.

2. Viestintä ja vapaa-aika (EN2)

Kurssilla harjoitetaan puheviestintää monipuolisesti ja vahvistetaan ja laajennetaan rakenteiden hallintaa. Aihepiirit ja tilanteet liittyvät vapaa-aikaan ja harrastuksiin ja niiden yhteydessä käytettäviin palveluihin. Aihekokonaisuudet ”hyvinvointi ja turvallisuus” sekä ”viestintä- ja mediaosaaminen” korostuvat kurssin aiheiden käsittelyssä. Kirjoittamistaitoa harjoitellaan viestinnällisten tehtävien avulla. Puheviestinnän strategioiden hallintaa vankennetaan ja kiinnitetään huomiota ilmaisumuuteen.

3. Opiskelu ja työ (EN3)

Kurssin aihepiirit ja tilanteet liittyvät opiskeluun ja työelämään, ja kurssilla harjoitellaan niille tyy-
pillistä suullista ja kirjallista viestintää. Harjoitetaan myös muodollisten tilanteiden vaatiman kielen ymmärtämistä ja käyttämistä. Aihekokonaisuus ”aktiivinen kansalaisuus ja yrittäjyys” tarjoaa näkökulmia kurssin aiheiden käsittelyyn.

4. Yhteiskunta ja ympäröivä maailma (EN4)

Kurssilla painotetaan puhumista ja tekstin ymmärtämistä vaativahkolla tasolla. Lähtökohtana ovat oman maan ja kohdemaiden yhteiskuntiin liittyvät tekstit. ”Aktiivinen kansalaisuus ja yrittäjyys” -aihekokonaisuus tarjoaa näkökulmia käsitellä kurssin aiheita. Kurssilla harjoitellaan erilaisia ymmärtävän lukemisen strategioita. Kirjallista ilmaisua harjoitellaan kirjoittamalla erilaisiin tarkoituksiin sopivia tekstejä.

5. Kulttuuri (EN5)

Kurssilla käsitellään kulttuuria laaja-alaisesti. Aihekokonaisuudet ”kulttuuri-identiteetti ja kulttuurien tuntemus” ja ”viestintä- ja mediaosaaminen” tarjoavat näkökulmia kurssin aiheiden käsittelyyn. Opiskelijat valmistavat valitsemastaan aiheesta laajahkon tuotoksen ja esittelevät sen.

6. Tiede, talous ja tekniikka (EN6)

Kurssilla painotetaan vaativan kieliaineksen ymmärtämistä. Aiheina ovat eri tieteenalat, tekniikan saavutukset, viestinnän eri muodot ja talouselämä. Aihekokonaisuus ”teknologia ja yhteiskunta” korostuu kurssin aiheiden käsittelyssä. Jatketaan lukemisstrategioiden harjoittelua ja hiotaan kirjallista ilmaisua kirjoittamalla erilaisiin tarkoituksiin sopivia tekstejä

Syventävät valtakunnalliset kurssit

Syventävillä kursseilla keskitytään kielitaidon monipuoliseen kehittämiseen.

7. Luonto ja kestävä kehitys (EN7)

Kurssi antaa opiskelijalle valmiuksia ymmärtää ja käyttää luontoon, luonnontieteisiin ja kestäväan kehityksen aihepiiriin liittyvää kieltä.

8. Puhu ja ymmärrä paremmin (EN8)

Kurssilla harjoitetaan puheviestinnän strategioita ja suullisen kielen käyttöä eri tilanteissa kullekin kielelle asetettujen tavoitteiden mukaisesti. Puhumisen harjoittelun aiheina ovat ajankohtaiset tapahtumat ja muiden kurssien aihepiirit. Puhumista harjoitellaan kyseisiin aiheisiin liittyvien vaativien tekstien ja puheen ymmärtämistä harjoittavien materiaalien avulla.

Syventävät koulukohtaiset kurssit

9. Englannin kieliopin pikakertaus (EN9)

Kurssin tavoitteena on englannin keskeisten rakenteiden kertaaminen suullisten ja kirjallisten harjoitusten avulla.

10. Abikurssi (EN10)

Kurssin tavoite on harjoitella monipuolisesti ja yksilöllisemmin ylioppilaskirjoitusten eri tehtävätyyppejä. Kurssilla on mahdollisuus perehtyä tarkemmin eri aihepiirien sanastoon, harjoitella erilaisia kirjoitelmatehtäviä, kerrata kielioppirakenteita produktiivisten ja monivalintatehtävien avulla sekä kehittää kuullun ja luetun ymmärtämisen taitoja.

11. Erikoiskurssi pidemmälle ehtineille(EN11)

Erikoiskurssi jo pidemmälle edistyneille opiskelijoille. Kurssin tavoitteena on tarjota motivoivia ja monipuolisia kielellisiä haasteita niille opiskelijoille, joiden kielitaito kaikilla osa-alueilla on hyvä tai erittäin hyvä ja joiden jatko-opiskelusuunnitelmissa ja/tai työelämässä erinomaisella englannin kielen taidolla on keskeinen merkitys. Kurssin sisältö ja työskentelytavat suunnitellaan opiskelijoiden mielenkiinnon kohteiden ja harrastuneisuuden pohjalta tarkoituksenmukaisiksi.

Soveltava kurssi

12. Johdantokurssi (EN0)

Kurssin tavoitteena on perehtyä lukiotyöskentelyyn ja kielenopiskelun periaatteisiin kerraten ja vankentaen peruskoulun oppimäärää.

7.3.2 Saksan kieli , B2 - ja B3 - kieli

Opetusjärjestelyt ja työtavat

Opetusjärjestelyissä pyritään opiskelijakeskeisiin työtapoihin. Työskentely tapahtuu suurelta osin pareittain ja ryhmissä. Painotetaan puheen tuottamista; kirjallinen tuottaminen tulee asteittain mukaan.

Kurssien määrä ja kurssien suoritusjärjestys

Syventäviä kursseja on sekä B2-kielessä että B3-kielessä kahdeksan. Kurssit suoritetaan numerojärjestyksessä, B2-kielessä kurssista SB4 kurssiin SB11 ja B3-kielessä kurssista SB1 kurssiin SB8. Lisäksi on yksi soveltava kurssi.

Kurssin itsenäinen suorittaminen

Kurssin voi suorittaa itsenäisesti vain erittäin painavin perustein. Kurssin itsenäiseen suorittamiseen liittyvistä tehtävistä on sovittava erikseen opettajan kanssa.

Kurssin arviointi

Kurssit arvioidaan numeroin. Arviointi perustuu kurssin ja oppimäärän tavoitteisiin. Arviointi perustuu kirjallisen kokeen ohella jatkuvaan näyttöön ja oppilaan aktiivisuuteen tuntityöskentelyssä.

Oppimäärä ja sen arviointi

Oppimäärä muodostuu opiskelijan opiskelemista syventävistä kursseista. Oppimäärän arvosana määräytyy opiskelijan opiskelemien valtakunnallisten syventävien kurssien kurssiarvosanojen aritmeettisena keskiarvosanana.

Lukiossa alkava oppimäärä (B3)

Syventävät kurssit

1. Hyvää päivää, hauska tutustua (SB1)

Kurssilla opiskellaan perusvuorovaikutukseen liittyvää kieltä, kuten tervehtiminen, hyvästely ja esittäytyminen. Harjoitellaan kertomaan perusasioita itsestä ja kysymään vastaavia asioita keskustelukumppanilta. Aihepiirit kattavat myös perheen ja lähimmät ihmissuhteet, ja kurssilla opitaan selviytymään yksinkertaisista arkipäivän viestintätilanteista. Kurssilla painotetaan puheviestintää.

2. Näin asiat hoituvat (SB2)

Kurssin aihepiirejä ovat suku, ystävät ja muut ihmissuhteet sekä elämään liittyvät rutiinit. Kurssilla harjoitetaan selviytymistä erilaisissa jokapäiväisissä kielenkäyttötilanteissa kuten ostoksilla ja käytettäessä esimerkiksi pankki-, posti-, lääkäri-, liikenne-, majoitus- ja ateriointipalveluita. Kurssilla painotetaan puheen ymmärtämistä ja puhumista.

Kurssin SB2 jälkeen opiskelija jatkaa opintojaan B2-oppimäärän kursseilla, kurssista SB3 alkaen.

Perusopetuksen vuosiluokilla 7 - 9 alkanut oppimäärä (B2)

Syventävät kurssit

3. Vapaa-aika ja harrastukset (SB3)

Aihepiirit ja tilanteet liittyvät nuorten jokapäiväiseen elämään, kiinnostuksen kohteisiin, vapaa-ajan viettoon ja harrastuksiin ja niiden yhteydessä käytettäviin palveluihin. Kurssi vahvistaa perusopetuksessa opiskellun sanaston ja rakenteiden hallintaa. Kurssilla painotetaan puheen ymmärtämistä ja puhumista, muun muassa mielipiteen ilmaisua ja laajennetaan kielen perusrakenteiden tuntemusta.

4. Meillä ja muualla (SB4)

Kurssin aihepiireinä ovat oman maan ja kohdekielisten maiden ihmiset, maantiede, historia, nähtävyydet ja lomaviettomahdollisuudet. Kurssilla painotetaan puheen ymmärtämistä ja puhumista ja vahvistetaan perusrakenteiden hallintaa. Kirjoittamistaitoa harjoitellaan viestinnällisten tehtävien avulla.

5. Ennen ja nyt (SB5)

Kurssilla tarkastellaan elämää ennen ja nyt sekä yksilön että yhteiskunnan kannalta. Aiheina ovat esimerkiksi terveys ja hyvinvointi. Kurssilla painotetaan puheviestintää ja vahvistetaan perusrakenteiden hallintaa. Kirjoittamistaitoa harjoitellaan viestinnällisten tehtävien avulla.

6. Opiskelu ja tulevaisuudensuunnitelmat (SB6)

Kurssin aihepiirit liittyvät kouluun, myöhempään opiskeluun ja työelämään sekä nuorten tulevaisuudensuunnitelmiin. Kurssilla harjoitellaan kyseisiin aihepiireihin liittyvää suullista ja kirjallista viestintää, kuten omien toiveiden ja suunnitelmien kuvailua.

7. Kulttuuri (SB7)

Kurssin aihepiireinä voivat olla esimerkiksi kohdekulttuurin kuvataide, kirjallisuus, musiikki, elokuva, teatteri tai urheilu. Kurssilla harjoitetaan kielitaidon kaikkia alueita.

8. Yhteinen maapallomme (SB8)

Lähtökohtana ovat oman maan ja kohdemaiden yhteiskuntien toimintaan ja maapallon tilaan ja tulevaisuuteen liittyvät yleistajuiset tekstit, myös mediatekstit. Kurssilla painotetaan tekstin ymmärtämistä ja kuvausten ja yksinkertaisten selostusten laatimista suullisesti ja kirjallisesti.

9. Tiede ja tekniikka (SB9)

Lähtökohtana ovat eri tieteenaloihin, tekniikkaan ja viestinnän eri muotoihin liittyvät yleistajuiset tekstit. Kurssilla painotetaan tekstin ymmärtämistä ja kirjoittamista.

10. Luonto ja kestävä kehitys (SB10)

Kurssin aihepiireinä ovat luonto ja sen ilmiöt ja luontoon suhtautuminen omassa ja kohdekielen kulttuurissa. Kurssilla painotetaan tekstin ymmärtämistä ja kirjoittamista.

Soveltava kurssi

11. Ylioppilaskokeeseen valmentava kurssi (SB11)

Kerrataan ja syvennetään kaikkia kielitaidon osa-alueita keskittyen erityisesti ylioppilaskokeen vaatimuksiin.

7.3.3 Ranskan kieli, B2- ja B3 – kieli

Opetusjärjestelyt ja työtavat

Opetusjärjestelyissä pyritään opiskelijakeskeisiin työtapoihin ja kannustetaan oma-aloitteiseen ja luovaan kielenkäyttöön. Työskentely tapahtuu paljolti parityönä.

Kurssien määrä ja kurssien suoritusjärjestys

Kursseja on sekä B2- että B3-kielessä kahdeksan syventävää ja yksi soveltava kurssi. Kurssit suoritetaan numerojärjestyksessä. Soveltavan kurssin FB11 voi kuitenkin suorittaa samanaikaisesti kahden viimeisen syventävän kurssin kanssa.

Kurssin itsenäinen suorittaminen

Kurssin voi suorittaa itsenäisesti tenttimällä vain erikoistapauksessa (esim. oleskelu ranskankielisessä maassa). Kurssin itsenäiseen suorittamiseen liittyvistä tehtävistä ja kokeesta tulee aina neuvotella etukäteen opettajan kanssa.

Kurssin arviointi

Kaikki syventävät kurssit arvioidaan numeroin. Soveltavat kurssit arvioidaan suoritusmerkinnällä. Arvioinnissa otetaan huomioon opiskelijan koko kurssin aikana osoittama aktiivisuus. Opiskelijaa kannustetaan itse arvioimaan omaa työskentelyään.

Oppimäärä ja sen arviointi

Oppimäärä muodostuu opiskelijan opiskelemista syventävistä kursseista. Oppimäärän arvosana määräytyy opiskelijan opiskelemien valtakunnallisten syventävien kurssien kurssiarvosanojen aritmeettisena keskiarvosanana.

Lukiossa alkava oppimäärä (B3)

Syventävät kurssit

1. Hyvää päivää, hauska tutustua (FB1)

Kurssilla opiskellaan perusvuorovaikutukseen liittyvää kieltä, kuten tervehtiminen, hyvästely ja esittäytyminen. Harjoitellaan kertomaan perusasioita itsestä ja kysymään vastaavia asioita keskustelukumppanilta. Aihepiirit kattavat myös perheen ja lähimmät ihmissuhteet, ja kurssilla opitaan selviytymään yksinkertaisista arkipäivän viestintätilanteista. Kurssilla painotetaan puheviestintää.

2. Näin asiat hoituvat (FB2)

Kurssin aihepiirejä ovat suku, ystävät ja muut ihmissuhteet sekä elämään liittyvät rutiinit. Kurssilla harjoitetaan selviytymistä erilaisissa jokapäiväisissä kielenkäyttötilanteissa kuten ostoksilla ja käytettäessä esimerkiksi pankki-, posti-, lääkäri-, liikenne-, majoitus- ja ateriointipalveluita. Kurssilla painotetaan puheen ymmärtämistä ja puhumista.

Kurssin FB2 jälkeen opiskelija jatkaa opintojaan B2-oppimäärän kursseilla, kurssista FB3 alkaen.

Perusopetuksen vuosiluokilla 7 – 9 alkanut oppimäärä (B2)

Syventävät kurssit

3. Vapaa-aika ja harrastukset (FB3)

Aihepiirit ja tilanteet liittyvät nuorten jokapäiväiseen elämään, kiinnostuksen kohteisiin, vapaa-ajan viettoon ja harrastuksiin ja niiden yhteydessä käytettäviin palveluihin. Kurssi vahvistaa perusopetuksessa opiskellun sanaston ja rakenteiden hallintaa. Kurssilla painotetaan puheen ymmärtämistä ja puhumista, muun muassa mielipiteen ilmaisua ja laajennetaan kielen perusrakenteiden tuntemusta.

4. Meillä ja muualla (FB4)

Kurssin aihepiireinä ovat oman maan ja kohdekielisten maiden ihmiset, maantiede, historia, nähtävyydet ja lomanviettomahdollisuudet. Kurssilla painotetaan puheen ymmärtämistä ja puhumista ja vahvistetaan perusrakenteiden hallintaa. Kirjoittamistaitoa harjoitellaan viestinnällisten tehtävien avulla.

5. Ennen ja nyt (FB5)

Kurssilla tarkastellaan elämää ennen ja nyt sekä yksilön että yhteiskunnan kannalta. Aiheina ovat esimerkiksi terveys ja hyvinvointi. Kurssilla painotetaan puheviestintää ja vahvistetaan perusrakenteiden hallintaa. Kirjoittamistaitoa harjoitellaan viestinnällisten tehtävien avulla.

6. Opiskelu ja tulevaisuudensuunnitelmat (FB6)

Kurssin aihepiirit liittyvät kouluun, myöhempään opiskeluun ja työelämään sekä nuorten tulevaisuudensuunnitelmiin. Kurssilla harjoitellaan kyseisiin aihepiireihin liittyvää suullista ja kirjallista viestintää, kuten omien toiveiden ja suunnitelmien kuvailua.

7. Kulttuuri (FB7)

Kurssin aihepiireinä voivat olla esimerkiksi kohdekulttuurin kuvataide, kirjallisuus, musiikki, elokuva, teatteri tai urheilu. Kurssilla harjoitetaan kielitaidon kaikkia alueita.

8. Yhteinen maapallomme (FB8)

Lähtökohtana ovat oman maan ja kohdemaiden yhteiskuntien toimintaan ja maapallon tilaan ja tulevaisuuteen liittyvät yleistajuiset tekstit, myös mediatekstit. Kurssilla painotetaan tekstin ymmärtämistä ja kuvausten ja yksinkertaisten selostusten laatimista suullisesti ja kirjallisesti.

9. Tiede ja tekniikka (FB9)

Lähtökohtana ovat eri tieteenaloihin, tekniikkaan ja viestinnän eri muotoihin liittyvät yleistajuiset tekstit. Kurssilla painotetaan tekstin ymmärtämistä ja kirjoittamista.

10. Luonto ja kestävä kehitys (FB10)

Kurssin aihepiireinä ovat luonto ja sen ilmiöt ja luontoon suhtautuminen omassa ja kohdekielen kulttuurissa. Kurssilla painotetaan tekstin ymmärtämistä ja kirjoittamista.

Soveltava kurssi

11. Ylioppilaskokeeseen valmentava kurssi (FB11)

Kerrataan ja syvennetään kaikkia kielitaidon osa-alueita keskittyen erityisesti ylioppilaskokeen vaatimuksiin.

7.3.4 Venäjän kieli, B2- ja B3 – kieli

Opetusjärjestelyt ja työtavat

Opetusjärjestelyissä pyritään opiskelijakeskeisiin työtapoihin ja kannustetaan oma-aloitteiseen ja luovaan kielenkäyttöön. Työskentely tapahtuu paljolti parityönä.

Kurssien määrä ja kurssien suoritusjärjestys

Syventäviä kursseja on sekä B2-kielessä että B3-kielessä kahdeksan. Kurssit suoritetaan numerojärjestyksessä, B2-kielessä kurssista VB4 kurssiin VB11 ja B3-kielessä kurssista VB1 kurssiin VB8. Lisäksi on yksi soveltava kurssi.

Kurssin itsenäinen suorittaminen

Kurssin voi suorittaa itsenäisesti tenttimällä vain erikoistapauksessa. Kurssin itsenäiseen suorittamiseen liittyvistä tehtävistä ja kokeesta tulee aina neuvotella etukäteen opettajan kanssa.

Kurssin arviointi

Kaikki syventävät kurssit arvioidaan numeroin. Soveltavat kurssit arvioidaan suoritusmerkinnällä. Arvioinnissa otetaan huomioon opiskelijan koko kurssin aikana osoittama aktiivisuus. Opiskelijaa kannustetaan itse arvioimaan omaa työskentelyään.

Oppimäärä ja sen arviointi

Oppimäärä muodostuu opiskelijan opiskelemista syventävistä kursseista. Oppimäärän arvosana määräytyy opiskelijan opiskelemien valtakunnallisten syventävien kurssien kurssiarvosanojen aritmeettisena keskiarvosanana.

Lukiossa alkava oppimäärä (B3)

Syventävät kurssit

1. Hyvää päivää, hauska tutustua (VB1)

Kurssilla opiskellaan perusvuorovaikutukseen liittyvää kieltä, kuten tervehtiminen, hyvästely ja esittäytyminen. Harjoitellaan kertomaan perusasioita itsestä ja kysymään vastaavia asioita keskustelukumppanilta. Aihepiirit kattavat myös perheen ja lähimmät ihmissuhteet, ja kurssilla opitaan selviytymään yksinkertaisista arkipäivän viestintätilanteista. Kurssilla painotetaan puheviestintää.

2. Näin asiat hoituvat (VB2)

Kurssin aihepiirejä ovat suku, ystävät ja muut ihmissuhteet sekä elämään liittyvät rutiinit. Kurssilla harjoitetaan selviytymistä erilaisissa jokapäiväisissä kielenkäyttötilanteissa kuten ostoksilla ja käytettäessä esimerkiksi pankki-, posti-, lääkäri-, liikenne-, majoitus- ja ateriointipalveluita. Kurssilla painotetaan puheen ymmärtämistä ja puhumista.

Kurssin VB2 jälkeen opiskelija jatkaa opintojaan B2-oppimäärän kursseilla, kurssista VB3 alkaen.

Perusopetuksen vuosiluokilla 7 – 9 alkanut oppimäärä (B2)

Syventävät kurssit

3. Vapaa-aika ja harrastukset (VB3)

Aihepiirit ja tilanteet liittyvät nuorten jokapäiväiseen elämään, kiinnostuksen kohteisiin, vapaa-ajan viettoon ja harrastuksiin ja niiden yhteydessä käytettäviin palveluihin. Kurssi vahvistaa perusopetuksessa opiskellun sanaston ja rakenteiden hallintaa. Kurssilla painotetaan puheen ymmärtämistä ja puhumista, muun muassa mielipiteen ilmaisua ja laajennetaan kielen perusrakenteiden tuntemusta.

4. Meillä ja muualla (VB4)

Kurssin aihepiireinä ovat oman maan ja kohdekielisten maiden ihmiset, maantiede, historia, nähtävyydet ja lomanviettomahdollisuudet. Kurssilla painotetaan puheen ymmärtämistä ja puhumista ja vahvistetaan perusrakenteiden hallintaa. Kirjoittamistaitoa harjoitellaan viestinnällisten tehtävien avulla.

5. Ennen ja nyt (VB5)

Kurssilla tarkastellaan elämää ennen ja nyt sekä yksilön että yhteiskunnan kannalta. Aiheina ovat esimerkiksi terveys ja hyvinvointi. Kurssilla painotetaan puheviestintää ja vahvistetaan perusrakenteiden hallintaa. Kirjoittamistaitoa harjoitellaan viestinnällisten tehtävien avulla.

6. Opiskelu ja tulevaisuudensuunnitelmat (VB6)

Kurssin aihepiirit liittyvät kouluun, myöhempään opiskeluun ja työelämään sekä nuorten tulevaisuudensuunnitelmiin. Kurssilla harjoitellaan kyseisiin aihepiireihin liittyvää suullista ja kirjallista viestintää, kuten omien toiveiden ja suunnitelmien kuvailua.

7. Kulttuuri (VB7)

Kurssin aihepiireinä voivat olla esimerkiksi kohdekulttuurin kuvataide, kirjallisuus, musiikki, elokuva, teatteri tai urheilu. Kurssilla harjoitetaan kielitaidon kaikkia alueita.

8. Yhteinen maapallomme (VB8)

Lähtökohtana ovat oman maan ja kohdemaiden yhteiskuntien toimintaan ja maapallon tilaan ja tulevaisuuteen liittyvät yleistajuiset tekstit, myös mediatekstit. Kurssilla painotetaan tekstin ymmärtämistä ja kuvausten ja yksinkertaisten selostusten laatimista suullisesti ja kirjallisesti.

9. Tiede ja tekniikka (VB9)

Lähtökohtana ovat eri tieteenaloihin, tekniikkaan ja viestinnän eri muotoihin liittyvät yleistajuiset tekstit. Kurssilla painotetaan tekstin ymmärtämistä ja kirjoittamista.

10. Luonto ja kestävä kehitys (VB10)

Kurssin aihepiireinä ovat luonto ja sen ilmiöt ja luontoon suhtautuminen omassa ja kohdekielen kulttuurissa. Kurssilla painotetaan tekstin ymmärtämistä ja kirjoittamista.

Soveltava kurssi

11. Ylioppilaskokeeseen valmentava kurssi (VB11)

Kerrataan ja syvennetään kaikkia kielitaidon osa-alueita keskittyen erityisesti ylioppilaskokeen vaatimuksiin.

7.3.5 Espanjan kieli, B3 – kieli

Opetusjärjestelyt ja työtavat

Opetuksessa käytetään monipuolisia ja opiskelijakeskeisiä työtapoja.

Kurssien määrä ja suoritusjärjestys

Espanjan B3-oppimäärässä on yhdeksän kurssia. Kurssit PB1 - PB6 suoritetaan numerojärjestyksessä. Kurssit PB7 - PB9 voi suorittaa haluamassaan järjestyksessä.

Kurssin itsenäinen suorittaminen

Kurssin voi suorittaa itsenäisesti vain erikoistapauksissa, kuten esimerkiksi oppilaan oleskeltua espanjankielisessä maassa. Kurssin itsenäiseen suorittamiseen liittyvistä tehtävistä on sovittava erikseen opettajan kanssa.

Kurssin arviointi

Syventävät kurssit arvioidaan numeroin, soveltava kurssi suoritusmerkinnällä. Arviointi perustuu kurssin ja oppimäärän tavoitteisiin. Arviointi perustuu kirjallisen kokeen ohella jatkuvaan näyttöön, oppilaan aktiivisuuteen ja valmiuteen käyttää kieltä.

Oppimäärä ja sen arviointi

Oppimäärä muodostuu opiskelijan opiskelemista syventävistä kursseista. Oppimäärän arvosana määräytyy opiskelijan opiskelemien valtakunnallisten syventävien kurssien kurssiarvosanojen aritmeettisena keskiarvosanana.

Syventävät kurssit

1. Hyvää päivää, hauska tutustua (PB1)

Kurssilla opiskellaan perusvuorovaikutukseen liittyvää kieltä, kuten tervehtiminen, hyvästely ja esittäytyminen. Harjoitellaan kertomaan perusasioita itsestä ja kysymään vastaavia asioita keskustelukumppanilta. Aihepiirit kattavat myös perheen ja lähimmät ihmissuhteet, ja kurssilla opitaan selviytymään yksinkertaisista arkipäivän viestintätilanteista. Kurssilla painotetaan puheviestintää.

2. Näin asiat hoituvat (PB2)

Kurssin aihepiirejä ovat suku, ystävät ja muut ihmissuhteet sekä elämään liittyvät rutiinit. Kurssilla harjoitetaan selviytymistä erilaisissa jokapäiväisissä kielenkäyttötilanteissa kuten ostoksilla ja käyettäessä esimerkiksi pankki-, posti-, lääkäri-, liikenne-, majoitus- ja ateriointipalveluita. Kurssilla painotetaan puheen ymmärtämistä ja puhumista.

3. Vapaa-aika ja harrastukset (PB3)

Aihepiirit ja tilanteet liittyvät nuorten jokapäiväiseen elämään, kiinnostuksen kohteisiin, vapaa-ajan viettoon ja harrastuksiin ja niiden yhteydessä käytettäviin palveluihin. Kurssi vahvistaa perusopetuksessa opiskellun sanaston ja rakenteiden hallintaa. Kurssilla painotetaan puheen ymmärtämistä ja puhumista, muun muassa mielipiteen ilmaisua ja laajennetaan kielen perusrakenteiden tuntemusta.

4. Meillä ja muualla (PB4)

Kurssin aihepiireinä ovat oman maan ja kohdekielisten maiden ihmiset, maantiede, historia, nähtävyydet ja lomaviettomahdollisuudet. Kurssilla painotetaan puheen ymmärtämistä ja puhumista ja vahvistetaan perusrakenteiden hallintaa. Kirjoittamistaitoa harjoitellaan viestinnällisten tehtävien avulla.

5. Ennen ja nyt (PB5)

Kurssilla tarkastellaan elämää ennen ja nyt sekä yksilön että yhteiskunnan kannalta. Aiheina ovat esimerkiksi terveys ja hyvinvointi. Kurssilla painotetaan puheviestintää ja vahvistetaan perusrakenteiden hallintaa. Kirjoittamistaitoa harjoitellaan viestinnällisten tehtävien avulla.

6. Opiskelu ja tulevaisuudensuunnitelmat (PB6)

Kurssin aihepiirit liittyvät kouluun, myöhempään opiskeluun ja työelämään sekä nuorten tulevaisuudensuunnitelmiin. Kurssilla harjoitellaan kyseisiin aihepiireihin liittyvää suullista ja kirjallista viestintää, kuten omien toiveiden ja suunnitelmien kuvailua.

7. Kulttuuri (PB7)

Kurssin aihepiireinä voivat olla esimerkiksi kohdekulttuurin kuvataide, kirjallisuus, musiikki, elokuva, teatteri tai urheilu. Kurssilla harjoitetaan kielitaidon kaikkia alueita.

8. Yhteinen maapallomme (PB8)

Lähtökohtana ovat oman maan ja kohdemaiden yhteiskuntien toimintaan ja maapallon tilaan ja tulevaisuuteen liittyvät yleistajuiset tekstit, myös mediatekstit. Kurssilla painotetaan tekstin ymmärtämistä ja kuvausten ja yksinkertaisten selostusten laatimista suullisesti ja kirjallisesti.

Soveltava kurssi

9. Ylioppilaskokeeseen valmentava kurssi (PB9)

Kerrataan ja syvennetään kaikkia kielitaidon osa-alueita keskittyen erityisesti ylioppilaskokeen vaatimuksiin.

7.4 Matematiikka

Matematiikan asema aikamme kulttuurissa edellyttää valmiutta ymmärtää, hyödyntää ja tuottaa matemaattisesti esitettyä tietoa. Matematiikan opetuksen tehtävänä on tutustuttaa opiskelija matemaattisen ajattelun malleihin sekä matematiikan perusideoihin ja rakenteisiin, opettaa käyttämään puhuttua ja kirjoitettua matematiikan kieltä sekä kehittää laskemisen ja ongelmien ratkaisemisen taitoja.

Matematiikan opetuksessa korostetaan tasapuolisesti toisaalta matematiikan deduktiivista rakennetta, matematiikan käsitteiden hallintaa ja matematiikassa kehitettyjen menetelmien osaamista ja toisaalta reaali maailman ilmiöiden matemaattista mallintamista ja ongelmanratkaisutaitoja, mukaan lukien numeeristen ja graafisten menetelmien hallinta, tietolähteiden käyttötaito, tilastollisen aineistojen analysointi, johtopäätösten tekoja tulosten arviointi. Tekniset laitteet, tietokoneet ja laskimet antavat mahdollisuuden tutkivaan lähestymistapaan ja omaehtoiseen opiskeluun.

Matematiikan opetustilanteet järjestetään siten, että ne herättävät opiskelijan tekemään havaintojensa pohjalta kysymyksiä, oletuksia ja päätelmiä sekä perustelemaan niitä. Erityisesti opiskelijaa ohjataan hahmottamaan matemaattisten käsitteiden merkityksiä ja tunnistamaan, kuinka ne liittyvät laajempiin kokonaisuuksiin.

Opiskelijaa myös kannustetaan kehittämään luovia ratkaisuja matemaattisiin ongelmiin. Opetuksessa tutkitaan matematiikan ja arkielämän välisiä yhteyksiä sekä tietoisesti käytetään eteen tulleita mahdollisuuksia opiskelijan persoonallisuuden kehittämiseen, mikä tarkoittaa muun muassa hänen kiinnostuksensa ohjaamista, kokeiluihin kannustamista sekä tiedonhankintaprosessien kehittämistä.

Opetusjärjestelyt

Matematiikan opinnoissa opiskelijalla on valittavana kaksi erilaajuista oppimäärää, pitkä ja lyhyt oppimäärä. Kumpikin oppimäärä on omaleimainen, tavoitteiltaan ja sisällöiltään eriytyvä. Matematiikan pitkä oppimäärä sisältää kymmenen pakollista kurssia, kuusi syventävää kurssia ja yhden soveltavan kurssin sekä lyhyt oppimäärä kuusi pakollista ja neljä syventävää kurssia. Kumpaakin oppimäärää voi laajentaa, täydentää ja syventää toisen oppimäärän kursseilla.

Arviointi

Matematiikan opetuksessa arvioinnin tulee kehittää opiskelijan kykyä esittää ratkaisuja, tukea opiskelijaa matemaattisten käsitteiden muodostamisprosessissa ja arvioida kirjallista esitystä sekä opettaa opiskelijalle oman työnsä arvioimista. Osaamisen arvioinnissa kiinnitetään huomio laskutaitoon, menetelmien valintaan ja päätelmien täsmälliseen ja johdonmukaiseen perustelemiseen.

Oppimäärän vaihtaminen

Opiskelija voi vaihtaa pitkän oppimäärän lyhyeen missä opintojensa vaiheessa tahansa, pääsääntöisesti viimeistään viidennen kurssin jälkeen. Vaihdoissa pitkän matematiikan hyväksytysti suoritetut kurssit luetaan opiskelijalle hyväksi arvosanoineen lyhyen matematiikan kursseiksi seuraavasti:

MA korvaava kurssi	MB korvattu kurssi
1 Funktiot ja yhtälöt	1 Lausekkeet ja yhtälöt
3 Geometria	2 Geometria
6 Todennäköisyys ja tilastot	5 Tilastot ja todennäköisyys
7 Derivaatta	4 Matemaattinen analyysi
8 Juuri- ja logaritmifunktiot	3 Matemaattisia malleja
Muut hyväksytyt kurssit	Soveltaviksi kursseiksi

Opiskelija voi uusintakuulustelulla korottaa mainittujen korvattujen lyhyen matematiikan kurssien arvosanaa kutakin yhden kerran. Opiskelija voi myös suorittaa mainitut lyhyen matematiikan kurssit osallistumalla opetukseen ja kurssikokeeseen, jossa saatu arvosana on kyseisen kurssin arvosana. Oppimäärän vaihtanut opiskelija voi suoritusmerkinnällä liittää opinto-ohjelmaansa jokaisen pitkän matematiikan hyväksytysti suorittamansa kurssin lyhyen matematiikan oppimäärään soveltavana kurssina, mikäli hän ei sillä ole korvannut lyhyen matematiikan pakollista kurssia.

Pitkän matematiikan opiskelija voi opiskella lyhyen matematiikan kursseja ja lyhyen matematiikan opiskelija pitkän matematiikan kursseja. Tällöin hänen kaikki hyväksytysti suorittamansa "toisen oppimäärän" kurssit luetaan hänen oppimääräänsä soveltavina kursseina suoritusmerkinnällä edellyttäen, että hänellä ei ole oppimäärässään vastaavaa kurssia.

Kurssin arviointi

Kurssin arvioinnin lähtökohtana ovat kurssin alussa määriteltyjen tavoitteiden saavuttaminen. Arvioinnin perustana on kurssikoe, jolla pyritään monipuolisesti kartoittamaan kurssin keskeisten tavoitteiden saavuttamista ja hallintaa. Koe on yksiosainen, kaksiosainen tai useampiosainen. Opiskelijat valmistetaan lukion koetyyppeihin ja arviointikäytäntöön.

Kaksiosaisen kokeen osiossa 1 testataan pienimuotoisin päättely- tai monivalintatehtävin kurssin peruskäsitteiden hallintaa, taitoa tulkita ja ymmärtää opittua sekä varmuutta matematiikan operaatioiden hallinnassa. Osio 2 koostuu suoritustehtävistä, joilla mitataan opiskelijan kykyä soveltaa oppimaansa, laajempia ongelmanratkaisutaitoja, taitoa empiiristeoreettisessa mallintamisessa, analysointi-, päättely- ja arviointitaitoa sekä pitkäjänteisyyttä, mikä ilmenee selviytymisenä matemaattisesti vaativistakin tehtävistä. Painotukset edellä mainittujen kriteereiden välillä ratkaistaan sen mukaan, kummasta oppimäärästä, mistä kurssista ja mistä opintojen vaiheesta kulloinkin on kyse.

Opiskelijoiden suoriutumista annetuista tehtävistä oppitunnilla, osallistumista opetuskeskusteluun ja yleistä päättelytaitoa arvioidaan oppimisprosessin yhteydessä kurssin aikana. Erityistä huomiota kiinnitetään opiskelutaitojen kehittämiseen ja matemaattisen tekstin ymmärtävään lukemiseen.

Kurssin itsenäinen suorittaminen

Kurssin täysin itsenäinen opiskelu vaatii syvällistä paneutumista ja hyviä matematiikan pohjatietoja. Opiskelijan on uutta asiaa opiskellessaan kyettävä kytkemään se aiemmin oppimaansa tietorakennelmaan. Ohjattunakin itsenäinen opiskelu matematiikassa on varsin vaativaa, puutteellinen ymmärtäminen voi johtaa jatkossa helposti oppimisvaikeuksiin. Sen sijaan itsenäisesti voi opiskella joitakin kurssin osia. Keskeisten käsitteiden ja uuden matemaattisen teorian käsittely voivat tapahtua opetukseen osallistumalla, harjoitteluvaihe itsenäisesti ja harjoitteluvaiheen jälkeen tapahtuva soveltaminen uusiin yhteyksiin sekä opitun varmentaminen jälleen ryhmässä opettajan johdolla.

Matematiikka, pitkä oppimäärä

Matematiikan pitkän oppimäärän opetuksen tehtävänä on antaa opiskelijalle matemaattiset valmiudet, joita tarvitaan ammatillisissa opinnoissa ja korkeakouluopinnoissa. Pitkän matematiikan opinnoissa opiskelijalla on tilaisuus omaksua matemaattisia käsitteitä ja menetelmiä sekä oppia ymmärtämään matemaattisen tiedon luonnetta. Opetus pyrkii myös antamaan opiskelijalle selkeän käsityksen matematiikan merkityksestä yhteiskunnan kehityksessä sekä sen soveltamismahdollisuuksista arkielämässä, tieteessä ja tekniikassa.

Opetuksen tavoitteet

Matematiikan pitkän oppimäärän opetuksen tavoitteena on, että opiskelija

- tottuu pitkäjänteiseen työskentelyyn ja oppii sitä kautta luottamaan omiin matemaattisiin kykyihinsä, taitoihinsa ja ajatteluunsa
- rohkaistuu kokeilemaan ja tutkimaan toimintaan, ratkaisujen keksimiseen sekä niiden kriittiseen arviointiin
- ymmärtää ja osaa käyttää matematiikan kieltä, kuten seuraamaan matemaattisen tiedon esittämistä, lukemaan matemaattista tekstiä, keskustelemaan matematiikasta, ja oppii arvostamaan esityksen täsmällisyyttä ja perustelujen selkeyttä
- oppii näkemään matemaattisen tiedon loogisena rakenteena
- kehittää lausekkeiden käsittely-, päättely- ja ongelmanratkaisutaitojaan
- harjaantuu käsittelemään tietoa matematiikalle ominaisella tavalla, tottuu tekemään otaksumia, tutkimaan niiden oikeellisuutta ja laatimaan perusteluja sekä arvioimaan perustelujen pätevyyttä ja tulosten yleistettävyyttä.
- harjaantuu mallintamaan käytännön ongelmatilanteita ja hyödyntämään erilaisia ratkaisustrategioita
- osaa käyttää tarkoituksenmukaisia matemaattisia menetelmiä, teknisiä apuvälineitä ja tietolähteitä.

Aihekokonaisuudet

Aihekokonaisuudet otetaan huomioon kaikessa työskentelyssä ja opetuksessa kulloinkin opiskeltavan matematiikan kurssin tavoitteiden ja sisältöjen pohjalta. Näitä ovat aihepiireittäin ainakin seuraavat kurssit:

Aktiivinen kansalaisuus ja yrittäjäyys: Funktiot ja yhtälöt, analyyttinen geometria, derivaatta sekä lukuteoria ja logiikka.

Hyvinvointi ja turvallisuus: Funktiot ja yhtälöt sekä tilastot ja todennäköisyys.

Kestävä kehitys: Funktiot ja yhtälöt, polynomifunktiot, derivaatta, juuri- ja logaritmifunktiot sekä trigonometriset funktiot ja lukujonot.

Kulttuuri-identiteetti ja kulttuurien tuntemus: Polynomifunktiot, vektorit ja integraalilaskenta.

Teknologia ja yhteiskunta: Polynomifunktiot, geometria, vektorit, tilastot ja todennäköisyys, derivaatta, trigonometriset funktiot ja lukujonot sekä lukuteoria ja logiikka.

Viestintä- ja mediaosaaminen: Todennäköisyys ja tilastot.

Kurssien suoritusjärjestys

Pakolliset kurssit suositellaan suoritettavaksi numerojärjestyksessä ellei lukuvuoden työsuunnitelmassa toisin päätetä. Syventävien kurssien opiskelusta päätetään työsuunnitelmassa.

Suositus kurssien suoritusjärjestykseksi

Opiskeluvuosi	1	2	3
Pakolliset kurssit	1 2 3 4 5	6 7 8 9	10
Syventävät kurssit	11	11 12 14	12 13 15 16
Soveltavat kurssit	0		

Kurssin itsenäinen suorittaminen

Kurssin täysin itsenäinen opiskelu vaatii syvällistä paneutumista ja matematiikan hyviä pohjatietoja. Tästä syystä koko kurssin suorittaminen itsenäisesti ei ole suositeltavaa. Erityistapauksissa kurssi tai kurssin osa voidaan suorittaa itsenäisesti. Tällöin opiskelijan tulee tehdä opettajan määräämät tehtävät ja suorittaa kurssikoe.

Kurssin arviointi

Pakolliset ja syventävät kurssit arvioidaan numeroin. Soveltava kurssi arvioidaan suoritusmerkinnällä. Arviointi perustuu kirjallisen kokeen ohella jatkuvaan näyttöön.

Oppimäärä ja sen arviointi

Oppimäärä muodostuu opiskelijan opiskelemista pakollisista kursseista ja syventävistä kursseista. Oppimäärän arvosana määräytyy opiskelijan opiskelemien pakollisten kurssien ja valtakunnallisten syventävien kurssien MA11 – MA13 kurssiarvosanojen aritmeettisena keskiarvosanana.

Pakolliset kurssit

1. Funktiot ja yhtälöt (MA1)

Kurssin keskeisenä tavoitteena on, että opiskelija

- vahvistaa yhtälön ratkaisemisen ja prosenttilaskennan taitojaan
- syventää verrannollisuuden, neliöjuuren ja potenssin käsitteiden ymmärtämistään
- tottuu käyttämään neliöjuuren ja potenssin laskusääntöjä
- syventää funktiokäsitteen ymmärtämistään tutkimalla potenssi- ja eksponenttifunktioita
- oppii ratkaisemaan potenssiyhtälöitä.

Kurssin keskeisiä sisältöjä ovat potenssifunktio, potenssiyhtälön ratkaiseminen, juuret ja murtopotenssi ja eksponenttifunktio.

2. Polynomifunktiot (MA2)

Kurssin keskeisenä tavoitteena on, että opiskelija

- harjaantuu käsittelemään polynomifunktioita
- oppii ratkaisemaan toisen asteen polynomiyhtälöitä ja tutkimaan ratkaisujen lukumäärää
- oppii ratkaisemaan korkeamman asteen polynomiyhtälöitä, jotka voidaan ratkaista ilman polynomien jakolaskua
- oppii ratkaisemaan yksinkertaisia polynomiepäyhtälöitä.

Kurssin keskeisiä sisältöjä ovat polynomien tulo ja binomikaavat, polynomifunktio, toisen ja korkeamman asteen polynomiyhtälöitä, toisen asteen yhtälön juurten lukumäärän tutkiminen, toisen asteen polynomien jakaminen tekijöihin ja polynomiepäyhtälön ratkaiseminen.

3. Geometria (MA3)

Kurssin keskeisenä tavoitteena on, että opiskelija

- harjaantuu hahmottamaan ja kuvaamaan tilaa sekä muotoa koskevaa tietoa sekä kaksi- että kolmiulotteisissa tilanteissa
- harjaantuu muotoilemaan, perustelemaan ja käyttämään geometrasta tietoa käsitteleviä lauseita
- ratkaisee geometrisia ongelmia käyttäen hyväksi kuvioiden ja kappaleiden ominaisuuksia, yhdenmuotoisuutta, Pythagoraan lausetta sekä suora- ja vinokulmaisen kolmion trigonometriaa.

Kurssin keskeisiä sisältöjä ovat kuvioiden ja kappaleiden yhdenmuotoisuus, sini- ja kosinilause, ympyrän, sen osien ja siihen liittyvien suorien geometria, kuvioihin ja kappaleisiin liittyvien pituuksien, kulmien, pinta-alojen ja tilavuuksien laskeminen.

4. Analyyttinen geometria (MA4)

Kurssin keskeisenä tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää kuinka analyttinen geometria luo yhteyksiä geometrinen ja algebrallisten käsitteiden välille
- ymmärtää pistejoukon yhtälön käsitteen ja oppii tutkimaan yhtälöiden avulla pisteitä, suoria, ympyröitä ja paraabeleja
- syventää itseisarvokäsitteen ymmärtämystään ja oppii ratkaisemaan sellaisia itseisarvoyhtälöitä ja vastaavia epäyhtälöitä, jotka ovat tyyppiä $|f(x)| = a$ tai $|f(x)| = |g(x)|$
- vahvistaa yhtälöryhmän ratkaisemisen taitojaan.

Kurssin keskeisiä sisältöjä ovat pistejoukon yhtälö, suoran, ympyrän ja paraabelin yhtälöt, itseisarvoyhtälön ja epäyhtälön ratkaiseminen, yhtälöryhmän ratkaiseminen sekä pisteen etäisyys suorasta

5. Vektorit (MA5)

Kurssin keskeisenä tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää vektorikäsitteen ja perehtyy vektorilaskennan perusteisiin
- oppii tutkimaan kuvioiden ominaisuuksia vektoreiden avulla
- tutkii kaksi- ja kolmiulotteisen koordinaatiston pisteitä, etäisyyksiä ja kulmia vektoreiden avulla.

Kurssin keskeisiä sisältöjä ovat vektoreiden perusominaisuudet, vektorien yhteen- ja vähennyslasku ja vektorin kertominen luvulla, koordinaatiston vektorien skalaaritulo sekä suora ja taso avaruudessa.

6. Todennäköisyys ja tilastot (MA6)

Kurssin keskeisenä tavoitteena on, että opiskelija

- oppii havainnollistamaan diskreettejä ja jatkuvia tilastollisia jakaumia sekä määrittämään ja tulkitsemaan jakaumien tunnuslukuja
- perehtyy kombinatorisiin menetelmiin
- perehtyy todennäköisyyden käsitteeseen ja todennäköisyyksien laskusääntöihin
- ymmärtää diskreetin todennäköisyysjakauman käsitteen ja oppii määrittämään jakauman odotusarvon ja soveltamaan sitä
- perehtyy jatkuvan todennäköisyysjakauman käsitteeseen ja oppii soveltamaan normaalijakaumaa.

Kurssin keskeisiä sisältöjä ovat diskreetti ja jatkuva tilastollinen jakauma, jakauman tunnusluvut, klassinen ja tilastollinen todennäköisyys, kombinatoriikka, todennäköisyyksien laskusäännöt, diskreetti ja jatkuva todennäköisyysjakauma, diskreetin jakauman odotusarvo ja normaalijakauma.

7. Derivaatta (MA7)

Kurssin keskeisenä tavoitteena on, että opiskelija

- osaa määrittää rationaalifunktion nollakohdat ja ratkaista yksinkertaisia rationaaliepäyhtälöitä
- omaksuu havainnollisen käsityksen funktion raja-arvosta, jatkuvuudesta ja derivaatasta
- määrittää yksinkertaisten funktioiden derivaatat
- osaa tutkia derivaatan avulla polynomifunktion kulkua ja määrittää sen ääriarvot

- osaa määrittää rationaalifunktion suurimman ja pienimmän arvon sovellusongelmien yhteydessä.

Kurssin keskeisiä sisältöjä ovat rationaaliyhtälö ja -epäyhtälö, funktion raja-arvo, jatkuvuus ja derivaatta, polynomifunktion, funktioiden tulon ja osamäärän derivoiminen sekä polynomifunktion kulun tutkiminen ja ääriarvojen määrittäminen

8. Juuri- ja logaritmifunktiot (MA8)

Kurssin keskeisenä tavoitteena on, että opiskelija

- tuntee juuri-, eksponentti- ja logaritmifunktioiden ominaisuudet ja osaa ratkaista niihin liittyviä yhtälöitä
- tutkii juuri-, eksponentti- ja logaritmifunktioita derivaatan avulla
- oppii yhdistetyn funktion derivoimisen
- tutkii aidosti monotonisten funktioiden käänteisfunktioita.

Kurssin keskeisiä sisältöjä ovat juurifunktiot ja -yhtälöt, eksponenttifunktiot ja -yhtälöt, logaritmifunktiot ja -yhtälöt, yhdistetyn funktion derivaatta, käänteisfunktio sekä juuri-, eksponentti- ja logaritmifunktioiden derivaatat

9. Trigonometriset funktiot ja lukujonot (MA9)

Kurssin keskeisenä tavoitteena on, että opiskelija

- oppii tutkimaan trigonometrisia funktioita yksikköympyrän symmetrioiden avulla
- oppii ratkaisemaan sellaisia trigonometrisia yhtälöitä, jotka ovat tyyppiä $\sin f(x) = a$ tai $\sin f(x) = \sin g(x)$
- osaa trigonometrinen funktioiden yhteydet $\sin^2 x + \cos^2 x = 1$ ja $\tan x = \sin x / \cos x$
- tutkii trigonometrisia funktioita derivaatan avulla
- ymmärtää lukujonon käsitteen
- oppii määrittelemään lukujonoja palautuskaavojen avulla
- osaa ratkaista käytännön ongelmia aritmeettisen ja geometrisen jonon ja niistä muodostettujen summien avulla.

Kurssin keskeisiä sisältöjä ovat suunnattu kulma ja radiaani, trigonometriset funktiot symmetria- ja jaksollisuusominaisuuksineen, trigonometrinen yhtälöiden ratkaiseminen, trigonometrinen funktioiden derivaatat, lukujono, rekursiivinen lukujono, aritmeettinen jono ja summa sekä geometrinen jono ja summa

10. Integraalilaskenta (MA10)

Kurssin keskeisenä tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää integraalifunktion käsitteen ja oppii määrittämään alkeisfunktioiden integraalifunktioita
- ymmärtää määrätyn integraalin käsitteen ja sen yhteyden pinta-alaan
- oppii määrittämään pinta-aloja ja tilavuuksia määrätyn integraalin avulla
- perehtyy integraalilaskennan sovelluksiin.

Kurssin keskeisiä sisältöjä ovat alkeisfunktioiden integraalifunktiot, määrätty integraali sekä pinta-ala ja tilavuuden laskeminen.

Syventävät valtakunnalliset kurssit

11. Lukuteoria ja logiikka (MA11)

Kurssin keskeisenä tavoitteena on, että opiskelija

- oppii formalisoimaan väitelauseita ja tutkimaan niiden totuusarvoja totuustaulujen avulla,
- ymmärtää avoimen lauseen käsitteen ja oppii käyttämään kvanttoreita,
- oppii todistusperiaatteita ja harjoittelee todistamista,

- oppii lukuteorian peruskäsitteet ja perehtyy alkulukujen ominaisuuksiin,
- osaa tutkia kokonaislukujen jaollisuutta jakoyhtälön ja kokonaislukujen kongruenssin avulla,
- osaa määrittää kokonaislukujen suurimman yhteisen tekijän Eukleideen algoritmilla.

Kurssin keskeisiä sisältöjä ovat lauseen formalisoiminen, lauseen totuusarvot, avoin lause, kvanttorit, suora, käänteinen ja ristiriitatodistus, kokonaislukujen jaollisuus ja jakoyhtälö, Eukleideen algoritmi, alkuluvut, aritmetiikan peruslause ja kokonaislukujen kongruenssi.

12. Numeerisia ja algebrallisia menetelmiä (MA12)

Kurssin keskeisenä tavoitteena on, että opiskelija

- oppii ymmärtämään absoluuttisen ja suhteellisen virheen käsitteet ja niiden avulla likiarvolaskujen tarkkuutta koskevat säännöt peruslaskutoimitusten tapauksessa,
- ymmärtää iteroinnin käsitteen ja oppii ratkaisemaan yhtälöitä numeerisesti,
- oppii tutkimaan polynomien jaollisuutta ja määrittämään polynomin tekijät,
- oppii algoritmista ajattelua
- harjaantuu käyttämään nykyaikaisia matemaattisia välineitä
- oppii määrittämään numeerisesti muutosnopeutta ja pinta-alaa.

Kurssin keskeisiä sisältöjä ovat absoluuttinen ja suhteellinen virhe, Newtonin menetelmä ja iterointi, polynomien jakoalgoritmi, polynomien jakoyhtälö sekä muutosnopeus ja pinta-ala.

13. Differentiaali- ja integraalilaskennan jatkokurssi (MA13)

Kurssin keskeisenä tavoitteena on, että opiskelija

- syventää differentiaali- ja integraalilaskennan teoreettisten perusteiden tuntemustaan,
- täydentää integraalilaskennan taitojaan ja soveltaa niitä muun muassa jatkuvien todennäköisyysjakaumien tutkimiseen
- tutkii lukujonon raja-arvoa, sarjoja ja niiden summia.

Kurssin keskeisiä sisältöjä ovat funktion jatkuvuuden ja derivoituvuuden tutkiminen, jatkuvien ja derivoituvien funktioiden yleisiä ominaisuuksia, funktioiden ja lukujonojen raja-arvot äärettömyydessä sekä epäoleelliset integraalit.

Syventävät koulukohtaiset kurssit

14. Kertauskurssi (MA14, pakollisten kurssien jälkeen)

Kurssin keskeisenä tavoitteena on, että opiskelija

- täydentää ja syventää matemaattisten tutkimusmenetelmien tuntemustaan
- kehittää taitoaan ratkaista erilaisia käytännön tehtäviä harjaantumalla käyttämään erilaisia funktioita matemaattisina malleina ja tutkimaan niitä yhtälöillä, graafisilla ja numeerisilla menetelmillä sekä derivaattaa käyttäen
- harjaantuu erilaisten menetelmien käyttöön ongelmanratkaisutilanteissa
- oppii näkemään yhteyksiä matematiikan eri osa-alueiden ja aihepiirien välillä sekä tottuu käyttämään niitä
- saa kuvan laajempien sovelluskokonaisuuksien muodostamisesta
- näkee matematiikan aseman ja merkityksen muiden oppiaineiden, tieteenalojen ja yhteiskunnan apuvälineenä tutustumalla sovelluksiin jokapäiväisen elämän eri tilanteissa kaupan ja talouden, ympäristön ja luonnontieteiden, sekä yksilön ja yhteiskunnan aihepiireistä.
- vahvistaa matemaattisia ja laskennallisia valmiuksiaan matematiikan sovellusten kautta.

15. Avaruusgeometria (MA15), (kurssien MA1 – MA5 jälkeen)

Kurssin keskeisenä tavoitteena on, että opiskelija syventää avaruusgeometrian ja vektoriopin osaamista sekä harjaantuu kolmiulotteisen avaruuden ääriarvot tehtävien ratkaisemiseen. *Kurssilla keskeisiä sisältöjä ovat* kolmiulotteisen avaruuden kulmat, janat, suorat, tasot sekä kappaleiden pinta-

alat ja tilavuudet, joita tutkitaan sekä geometrisin ja vektoriopillisin menetelmin. Opiskelija syventää skalaaritulon sovellusten hallintaa sekä tutustuu vektorituloon ja skalaarikolmituloon sekä niiden sovelluksiin. Avaruuden ääriarvot tehtävien kautta opiskelija syventää differentiaalilaskennan osaamistaan.

Soveltavat kurssit

16. Johdantokurssi (MA16)

Kurssin keskeinen tavoite on vahvistaa opiskelijan laskennallisia valmiuksia ennen pitkän oppimäärän opiskelun alkamista. Keskeinen sisältö muodostuu reaalityöntehtävien, polynomien ja rationaalilausekkeiden ominaisuuksista sekä taso- ja avaruusgeometrian peruskäsitteistä.

Kurssi on tarkoitettu ensimmäiseksi lukion kurssiksi niille pitkän matematiikan opiskelijoille, joilla peruskoulun päästötodistuksessa ei ole kiitettävää arvosanaa matematiikassa ja niille, jotka haluavat vahvistaa osaamistaan ennen varsinaisen oppimäärän opiskelua.

17. Abikurssi (MA17)(Muualla opiskeltava kurssi)

Kurssin voi opiskella esimerkiksi kesäyliopistossa tai kansanopistossa. Se hyväksytään lukion kurssiksi, mikäli se laajuudeltaan vastaa lukion kurssia. Kurssia ei kuitenkaan lueta lukiossa vähintään opiskeltavien 75 kurssin joukkoon.

Matematiikka, lyhyt oppimäärä

Lyhyen matematiikan opetuksen tehtävänä on kehittää opiskelijoiden yleisiä kansalaisvalmiuksia matemaattisen tiedon hankkimisessa, käsittelyssä ja ymmärtämisessä sekä matematiikan käytössä elämän eri tilanteissa. Lisäksi tähdätään yleisten jatko - opintovalmiuksien hankkimiseen lähinnä humanistisia, yhteiskuntatieteellisiä ja kaupallisia aloja varten.

Opetuksen tavoitteet

Matematiikan lyhyen oppimäärän opetuksen tavoitteena on, että opiskelija

- osaa käyttää matematiikkaa jokapäiväisen elämän ja yhteiskunnallisen toiminnan apuvälineenä
- saa myönteisiä oppimiskokemuksia matematiikan parissa työskennellessään ja oppii luottamaan omiin kykyihinsä, taitoihinsa ja ajatteluunsa, rohkaistuu kokeilemaan, tutkimaan ja keksivään oppimiseen
- hankkii sellaisia matemaattisia tietoja, taitoja ja valmiuksia, jotka antavat riittävän pohjan jatko-opinnoille
- sisäistää matematiikan merkityksen välineenä, jolla ilmiöitä voidaan kuvata, selittää ja mallintaa ja jota voidaan käyttää johtopäätösten tekemisessä
- saa käsityksen matemaattisen tiedon luonteesta ja sen loogisesta rakenteesta
- harjaantuu vastaanottamaan ja analysoimaan viestimien matemaattisessa muodossa tarjoamaa informaatioita ja arvioimaan sen luotettavuutta
- tutustuu matematiikan merkitykseen kulttuurin kehityksessä
- oppii käyttämään kuvioita, kaavioita ja malleja ajattelun apuna.

Aihekokonaisuudet

Aihekokonaisuudet otetaan huomioon kaikessa työskentelyssä ja opetuksessa kulloinkin opiskeltavan matematiikan kurssin tavoitteiden ja sisältöjen pohjalta. Näitä ovat aihepiireittäin ainakin seuraavat kurssit:

Aktiivinen kansalaisuus ja yrittäjyys: Lausekkeet ja yhtälöt, matemaattisia malleja, matemaattinen analyysi ja talousmatematiikka.

Hyvinvointi ja turvallisuus: Lausekkeet ja yhtälöt sekä tilastot ja todennäköisyys.

Kestävä kehitys: Lausekkeet ja yhtälöt, matemaattisia malleja ja matemaattinen analyysi.

Kulttuuri-identiteetti ja kulttuurien tuntemus: Matemaattisia malleja ja matemaattinen analyysi.

Teknologia ja yhteiskunta: Geometria, matemaattisia malleja, matemaattinen analyysi, tilastot ja todennäköisyys sekä talousmatematiikka.

Viestintä- ja mediaosaaminen: Todennäköisyys ja tilastot sekä talousmatematiikka.

Kurssien suoritusjärjestys

Pakolliset kurssit suositellaan suoritettavaksi numerojärjestyksessä. Kurssit MB7 ja MB9 suositellaan suoritettavaksi toisena opiskeluvuonna ja kurssit MB8 ja MB10 kolmantena opiskeluvuonna.

Suositus kurssien suoritusjärjestykseksi

Opiskeluvuosi	1			2			3	
Pakolliset kurssit	1	2	3	4	5	6		
Syventävät kurssit				7	9		8	10

Kurssin itsenäinen suorittaminen

Kurssin itsenäinen opiskelu vaatii syvällistä paneutumista ja matematiikan hyviä pohjatietoja. Tästä syystä koko kurssin suorittaminen itsenäisesti ei ole suositeltavaa. Erityistapauksissa kurssi voidaan suorittaa itsenäisesti. Tällöin opiskelijan tulee tehdä opettajan määräämät tehtävät ja suorittaa kurs-sikoe. Johdantokurssia MB0 ei voi suorittaa itsenäisesti.

Kurssin arviointi

Pakolliset ja syventävät kurssit MB1 - MB8 arvioidaan numeroin. Kurssit MB9 ja MB10 arvioidaan opiskelijan valinnan mukaisesti numeroin tai suoritusmerkinnällä. Arviointi perustuu kirjallisten kokeiden ohella aktiiviseen osallistumiseen oppitunneilla.

Oppimäärä ja sen arviointi

Oppimäärä muodostuu opiskelijan opiskelemista pakollisista kursseista ja syventävistä kursseista. Oppimäärän arvosana määräytyy opiskelijan opiskelemien pakollisten kurssien ja valtakunnallisten syventävien kurssien MB7 ja MB8 kurssiarvosanojen aritmeettisena keskiarvosanana.

Pakolliset kurssit

1. Lausekkeet ja yhtälöt (MB1)

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- harjaantuu käyttämään matematiikkaa jokapäiväisen elämän ongelmien ratkaisemisessa ja oppii luottamaan omiin matemaattisiin kykyihinsä
- ymmärtää lineaarisen riippuvuuden, verrannollisuuden ja toisen asteen polynomifunktion käsitteet
- vahvistaa yhtälöiden ratkaisemisen taitojaan ja oppii ratkaisemaan toisen asteen yhtälöitä.

Kurssin keskeisiä sisältöjä ovat suureiden välinen lineaarinen riippuvuus ja verrannollisuus, ongelmien muotoileminen yhtälöiksi, yhtälöiden graafinen ja algebrallinen ratkaiseminen, ratkaisujen tulkinta ja arvioiminen sekä toisen asteen polynomifunktio ja toisen asteen yhtälön ratkaiseminen

2. Geometria (MB2)

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija harjaantuu tekemään havaintoja ja päätelmiä kuvioiden ja kappaleiden geometrisista ominaisuuksista, vahvistaa tasokuvioiden ja kolmiulotteisten kappaleiden kuvien piirtämisen taitojaan ja osaa ratkaista käytännön ongelmia geometriaa hyväksi käyttäen.

Kurssin keskeisiä sisältöjä ovat kuvioden yhdenmuotoisuus, suorakulmaisen kolmion trigonometria, Pythagoraan lause, kuvioden ja kappaleiden pinta-alan ja tilavuuden määrittäminen ja geometrian menetelmien käyttö koordinaatistossa

3. Matemaattisia malleja I (MB3)

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija näkee reaali maailman ilmiöissä säännönmukaisuuksia ja riippuvuuksia ja kuvaa niitä matemaattisilla malleilla sekä tottuu arvioimaan mallien hyvyttä ja käytökelpoisuutta.

Kurssin keskeisiä sisältöjä ovat lineaarisen ja eksponentiaalisen mallin soveltaminen, potenssiyhtälön ratkaiseminen ja eksponenttiyhtälön ratkaiseminen logaritmin avulla.

4. Matemaattinen analyysi (MB4)

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija tutkii funktion muutosnopeutta graafisin ja numeerisin menetelmin, ymmärtää derivaatan käsitteen muutosnopeuden mittana, osaa tutkia polynomifunktion kulua derivaatan avulla sekä oppii sovellusten yhteydessä määrittämään polynomifunktion suurimman ja pienimmän arvon.

Kurssin keskeisiä sisältöjä ovat polynomifunktion derivaatta, polynomifunktion merkin ja kulun tutkiminen, polynomifunktion suurimman ja pienimmän arvon määrittäminen sekä tutustuminen joihinkin graafisiin ja numeerisiin menetelmiin.

5. Tilastot ja todennäköisyys (MB5)

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija harjaantuu käsittelemään ja tulkitsemaan tilastollisia aineistoja, tutustuu laskinten ja tietokoneiden käyttöön tilastotehtävissä ja perehtyy todennäköisyyslaskennan perusteisiin.

Kurssin keskeisiä sisältöjä ovat jatkuvien ja diskreettien tilastollisten jakaumien tunnuslukujen määrittäminen, normaalijakauma ja jakauman normittaminen, kombinatoriikkaa, todennäköisyyden käsite sekä todennäköisyyden laskulakien ja niitä havainnollistavien mallien käyttö.

6. Matemaattisia malleja II (MB6)

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija varmentaa ja täydentää yhtälöiden ratkaisutaitojaan, osaa ratkaista käytännön tilanteisiin liittyviä lineaarisia optimointitehtäviä, ymmärtää lukujonon käsitteen ja ratkaisee käytännön ongelmia aritmeettisen ja geometrisen jonon ja summan avulla.

Kurssin keskeisiä sisältöjä ovat kahden muuttujan lineaariset yhtälöt, lineaarisen yhtälöparin ratkaiseminen, kahden muuttujan epäyhtälön graafinen ratkaiseminen, lineaarinen optimointi. lukujono sekä aritmeettinen ja geometrinen jono ja summa.

Syventävät valtakunnalliset kurssit

7. Talousmatematiikka (MB7)

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija oppii ymmärtämään talouselämässä käytettyjä käsitteitä, saa matemaattisia valmiuksia oman taloutensa suunnitteluun, saa laskennallisen pohjan yrittäjyyden ja taloustiedon opiskeluun ja soveltaa tilastollisia menetelmiä aineistojen käsittelyyn.

Kurssin keskeisiä sisältöjä ovat indeksi-, kustannus-, rahaliikenne-, laina-, verotus- ja muut laskelmat sekä taloudellisiin tilanteisiin soveltuvat matemaattiset mallit lukujonojen ja summien avulla.

8. Matemaattisia malleja III (MB8)

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija laajentaa käsitystään teknologisoituvassa yhteiskunnassa tarvittavasta matematiikasta ja saa apuneuvoja jaksollisten ilmiöiden matemaattiseen käsittelyyn.

Kurssin keskeisiä sisältöjä ovat trigonometrinen funktioiden määrittely yksikköympyrän avulla, radiaani, tyyppiä $f(x) = a$ olevien trigonometrinen yhtälöiden ratkaiseminen, muotoa $f(x) = A \sin(bx)$ olevien funktioiden kuvaajat jaksollisten ilmiöiden mallintajina, vektorin käsite ja vektoreiden pe-

ruslaskutoimitusten periaatteet, koordinaatiston vektoreiden komponenttiesitys ja skalaaritulo sekä kaksi- ja kolmiulotteisen koordinaatiston pisteiden ja kulmien tutkiminen vektoreiden avulla

Syventävät koulukohtaiset kurssit

9. Kertauskurssi (MB9)

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija vahvistaa matematiikan osaamistaan ja muodostaa kokonais-kuvan lukion lyhyen matematiikan oppimästä

Kurssin keskeinen sisältö on pakollisten kurssien keskeisten aihekokonaisuuksien syventäminen.

10. Tilastot ja todennäköisyys II (MB10)

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija harjaantuu analysoimaan tilastoja tunnuslukujen avulla, pe-rehtyy satunnaismuuttujan käsitteeseen ja tutustuu tilastollisen testauksen periaatteisiin

Kurssin keskeisiä sisältöjä ovat tilastollisen aineiston käsittely, tilastojen laadinta ja tulkinta, satun-naismuuttuja ja -jakaumat ja tilastollinen päättely esimerkiksi normaalijakauman avulla

Soveltavat kurssit

11. Lyhyen matematiikan johdantokurssi (MB0) , ennen kurssia MB1

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija kertaamalla ja täydentämällä peruskoulussa opittua mate-matiikkaa vahvistaa ja varmistaa menestymisen lyhyen matematiikan opinnoissa.

Kurssin keskeisiä sisältöjä ovat kokonais- ja murtoluvuilla laskeminen, prosenttilaskenta, potenssi-oppi, polynomilaskenta, yksikkömuunnokset ja ensimmäisen asteen yhtälön ratkaiseminen

12. Abikurssi (MB12)(Muualla opiskeltava kurssi)

Kurssin voi opiskella esimerkiksi kesäyliopistossa tai kansanopistossa. Se hyväksytään lukion kurs-siksi, mikäli se laajuudeltaan vastaa lukion kurssia. Kurssia ei kuitenkaan lueta lukiossa vähintään opiskeltavien 75 kurssin joukkoon.

13. Matemaattisia taitoja insinööriopintoihin tähtääville(MB13)

Kurssilla keskitytään vahvistamaan matematiikan, fysiikan ja kemian taitoja, joita tarvitaan ammattikorkeakoulujen tekniikan alan valintakokeissa. Tunneista noin puolet käytetään matematiikan opiskeluun ja noin puolet jakautuu fysiikan ja kemian kesken. Kurssi on suunnattu sekä lukiolaisille että ammatillista perustutkintoa suorittaville. Kurssi toteutetaan Opinlakeus-verkoston yhteistoimintaviikolla, ns. lanssiiviikolla. Kurssi arvioidaan suoritusmerkinnöin.

7.5 Biologia

Biologian opetuksen tarkoituksena on, että opiskelija ymmärtää toimivan eliömaailman rakenteen ja kehityksen, ihmisen osaksi eliömaailmaa sekä ihmisen toiminnan merkityksen ympäristössä. Luki-on biologian tulee myös luoda perusta ymmärtää biotieteiden tarjoamia mahdollisuuksia edistää ih-miskunnan, muun eliökunnan ja elinympäristöjen hyvinvointia. Opetus kehittää opiskelijan luon-nontieteellistä ajattelua, herättää kiinnostusta biotieteisiin sekä edistää opiskelijan luonnon moni-muotoisuutta säilyttävää ja ympäristövastuullista käyttäytymistä.

Opetuksen tavoitteet

Biologian opetuksen tavoitteena on, että opiskelija

- hallitsee biologian keskeiset käsitteet
- tunnistaa elämän tuntomerkit ja osaa jäsentää elämän ilmiöt sekä biologian eri organisaa-tiotasot molekyylitasolta biosfääriin

- oppii arvostamaan eliökunnan monimuotoisuutta ja ymmärtämään eliöiden sopeutumisen erilaisiin ympäristöihin
- ymmärtää perimän ja evoluution merkityksen eliökunnan kehittämisessä
- perehtyy biologisen tiedonhankinnan ja tutkimuksen menetelmiin sekä osaa arvioida kriittisesti eri lähteistä saamaansa biologista tietoa
- osaa suunnitella ja toteuttaa yksinkertaisen biologisen kokeen sekä tulkita sen tuloksia
- tuntee biotieteiden, esimerkiksi bioteknologian ja lääketieteen sovelluksia
- tuntee ihmiselimestön toiminnan peruspiirteet
- ymmärtää perimän ja ympäristötekijöiden merkityksen terveyden taustana sekä yksilön että ihmiskunnan kannalta
- tiedostaa kestävä kehityksen välttämättömyyden ja ymmärtää oman vastuunsa ekosysteemien tulevaisuudesta.

Aihekokonaisuudet

Biologian opiskelussa ovat mukana kaikki aihekokonaisuudet, eniten kestävä kehitys sekä teknologia ja yhteiskunta.

Kurssien suoritusjärjestys

Pakollisista kursseista opiskellaan ensin BI1 ja sen jälkeen BI2. Syventävä kurssi BI3 voidaan opiskella jo kurssin BI1 jälkeen, muut syventävät kurssit vasta molempien pakollisten jälkeen missä järjestyksessä tahansa. Soveltava kurssi BI6 suositellaan opiskeltavaksi kurssien BI1–BI5 jälkeen.

Kurssin itsenäinen suorittaminen

Kurseja voidaan suorittaa itsenäisesti ainoastaan poikkeustapauksissa, jolloin suoritukseen kuuluu kokeen lisäksi muita tehtäviä. Soveltavaa kurssia BI6 ei ole mahdollista suorittaa itsenäisesti.

Arvioinnin perusteet

Biologiassa arvioidaan opiskelijan kykyä hallita ja käyttää biologian keskeisiä käsitteitä sekä soveltaa biologisia tietoja. Arvioinnissa kiinnitetään huomiota luonnontieteellisten lainalaisuuksien sekä syy- ja seuraussuhteiden ymmärtämiseen, vuorovaikutussuhteiden merkityksen oivaltamiseen sekä kokonaisuuksien hahmottamiseen. Taitojen arvioinnissa painotetaan opiskelijan luonnontieteellisiä työskentelytaitoja, ryhmässä toimimista, kykyä käyttää erilaisia lähteitä biologisen tiedon hankinnassa sekä kykyä arvioida tietoa kriittisesti. Harrastuneisuus biologian eri osa-alueisiin voidaan ottaa arvioinnissa huomioon.

Kurssin arviointi

Pakolliset ja syventävät kurssit arvioidaan numeroin kokeen ja jatkuvan näytön perusteella. Jos kurssiin sisältyy tutkielma tai muu laajahko itsenäinen työ, sen painotuksesta arvioinnissa sovitaan erikseen kurssin alussa. Soveltava kurssi BI6 arvioidaan suoritusmerkinnällä.

Oppimäärä ja sen arviointi

Oppimäärä muodostuu opiskelijan opiskelemista pakollisista kursseista ja syventävistä kursseista. Oppimäärän arvosana määräytyy opiskelijan opiskelemien pakollisten kurssien ja valtakunnallisten syventävien kurssien BI3 – BI5 kurssiarvosanojen aritmeettisena keskiarvosananana.

Pakolliset kurssit

1. Eliömaailma (BI1)

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- tuntee elämän tunnusmerkit ja perusedellytykset sekä tietää, miten elämän ilmiöitä tutkitaan
- ymmärtää, mitä luonnon monimuotoisuus biosysteemien eri tasoilla tarkoittaa
- ymmärtää evoluution jatkuvuuden, mekanismit ja merkityksen

- tuntee muuntelun, sopeutumisen ja lajien välisten suhteiden merkityksen elämän kehitykselle
- osaa jäsentää nykyisen eliökunnan rakenteen ja tulkita sen kehitystä
- tuntee ekosysteemien keskeiset toimintaperiaatteet.

Keskeiset sisällöt

Biologia tieteenä

- elämän ominaisuudet ja perusedellytykset sekä biologiset tieteet ja tutkimusmenetelmät

Luonnon monimuotoisuuden ilmeneminen

- ekosysteemien ja lajien monimuotoisuus, eläinten käyttäytyminen monimuotoisuuden ilmentäjänä ja geneettinen monimuotoisuus

Evoluutio - elämän kehittyminen

- elämän syntyvaiheet, lisääntymisstrategiat ja evoluutiovoimat, lajien syntyminen ja häviäminen ja nykyinen eliökunta

Miten luonto toimii?

- elollisen ja elottoman luonnon vuorovaikutus, ekosysteemien rakenne ja toiminta, populaatioiden ominaisuudet, lajien väliset suhteet sekä eliöiden sopeutuminen ympäristöönsä ja levinneisyys

2. Solu ja perinnöllisyys (BI2)

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää solun merkityksen elämän perusyksikkönä, tunnistaa erilaisia soluja ja niiden rakenteita
- ymmärtää solurakenteiden kehityksen ja merkityksen sekä evoluutioprosessin kokonaisuuden
- osaa solun kemiallisen rakenteen ja toiminnan sekä osaa kytkeä ne yksilön toimintaan
- hallitsee solun energiatalouden prosessit ja niiden merkityksen
- tuntee geneettisen informaation rakenteen sekä sen siirtymisen solusta soluun ja sukupolvelta toiselle
- tietää miten geenit ohjaavat solun toimintaa
- osaa periytymisen lainalaisuuksien peruseriaatteet
- tietää kuinka soluja tutkitaan ja hallitsee kokeellisen työskentelyn taitoja.

Keskeiset sisällöt

Solu elämän perusyksikkönä: miten soluja tutkitaan, erilaisia soluja sekä solun rakenne ja toiminta

Solun energiatalous: - energian sitominen ja energian vapauttaminen

Solujen toiminnan ohjaaminen: - DNA:n rakenne ja toiminta sekä proteiinisynteesi

Solujen lisääntyminen: - mitosi ja sen merkitys sekä solujen jakautuminen, kasvu ja erilaistuminen

Periytymisen perusteet

- geenit ja alleelit, sukusolut ja niiden synty meioosissa sekä periytymismekanismit

Populaatiogenetiikka ja synteettinen evoluutioteoria

Syventävät valtakunnalliset kurssit

3. Ympäristöekologia (BI3)

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa ekologian perusteet ja ymmärtää ihmisen toiminnan vaikutuksen elolliseen luontoon
- ymmärtää biodiversiteetin merkityksen ihmiskunnan tulevaisuudelle
- hahmottaa ympäristöongelmien syitä ja niiden seurauksia ekosysteemeissä
- tutustuu suomalaisiin ekosysteemeihin ja niiden erityispiirteisiin sekä perehtyy myös ihmisen muokkaamiin ekosysteemeihin
- tuntee ja osaa arvioida menetelmiä, joilla voidaan tarkkailla ympäristön tilaa ja ratkaista syntyneitä ongelmia

- osaa suunnitella ja toteuttaa pienen tutkimuksen ympäristön tilasta ja esittää sen tulokset
- kehittää ympäristölukutaitoaan, ymmärtää vastuunsa ympäristön tilasta ja osaa toimia kestävän kehityksen periaatteiden mukaisesti.

Keskeiset sisällöt

Ekologinen tutkimus

- ekologisten peruskäsitteiden syventäminen, ekologisen tutkimuksen tehtävä, ympäristön laadun indikaattorit sekä oman tutkimuksen suunnittelu ja toteuttaminen

Biodiversiteetti ja sen merkitys

- biodiversiteetti luonnonvarana, eliölajien ja elinympäristöjen uhanalaisuus ja suojelu, biodiversiteetin väheneminen

Ekologiset ympäristöongelmat, niiden syyt ja ratkaisumahdollisuudet

- aineiden kiertoon liittyvät ongelmat ja paikalliset ympäristöongelmat

Suomen luonnon haavoittuvuus

- pohjoiset metsät, suot, järvet ja virtavedet ja Itämeri

Kestävä tulevaisuus

- ekologisesti kestävä kehitys ja yksilön valinnat, rakennettu ympäristö ja kaupunkiekologia, ekologisesti kestävä tuotanto ja ympäristötekniikan mahdollisuudet

4. Ihmisen biologia (BI4)

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa ihmissolun erilaistumisen pääpiirteet sekä kudosten ja elinten rakenteet ja toimintaperiaatteet
- ymmärtää ihmisen kemiallisen tasapainon säätelymekanismeja sekä ulkoisten ja sisäisten tekijöiden vaikutuksia niihin
- ymmärtää hermoston toiminnan ja hormonaalisen viestinnän merkityksen yksilön toimintojen ohjaajana
- ymmärtää lisääntymiseen ja ihmisen elinkaareen liittyviä fysiologisia muutoksia sekä ihmisen yhteisöllisyyden merkityksen terveyden kannalta
- pystyy selittämään elimistön kykyä sopeutua muutoksiin ja puolustautua ulkoisia uhkia vastaan ja tuntee merkityksellisimpien sairauksien syntymekanismeja
- ymmärtää ihmisen lajinkehityksen sekä perimän ja ympäristön yhteisvaikutuksen ihmisen terveyteen
- pystyy tarkastelemaan oppimiaan asioita arkielämän esimerkkien avulla ja tutustumaan alan uutisiin ja arvioimaan niitä kriittisesti.

Keskeiset sisällöt

Ihmisen solujen ja kudosten erityispiirteet

- solujen synty, kasvu ja erilaistuminen kudoksiksi sekä kantasolujen merkitys, solujen vanheneminen ja kuolema sekä syöpä

Elimistöjen rakenne, toiminta ja merkitys

- ruoansulatus ja ravitsemus, hengityselinistö ja hengityksen säätely, veri ja verenkierto, eritys-elimistöt ja kemiallinen tasapaino sekä tuki- ja liikuntaelinistö

Elintoimintojen säätely : - umpirauhaset ja hormonit, hermosto ja aistit sekä lämmönsäätely

Ihmisen lisääntyminen

- sukupuolinen kehitys ja seksuaalisuus sekä hedelmöitys, raskaus ja synnytys

Ihmisen elämänsäätely ja yhteisöllisyys

Perimän merkitys : - ihmisen evoluutio ja ihminen lajina, perinnöllisyys ja terveys

Elimistön sopeutuminen ja puolustusmekanismit

- elimistön puolustusjärjestelmät, ihminen ja mikrobit sekä myrkylliset aineet ja mutageenit

5. Bioteknologia (BI5)

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- syventää tietojaan solun hienorakenteesta ja solun eri osien toiminnasta
- ymmärtää elämän keskeisten molekyylien rakenteen ja merkityksen solun toiminnassa
- hallitsee tärkeimpien mikrobiryhmien kuten bakteerien ja virusten rakenteen, toiminnan ja lisääntymisen periaatteet
- tuntee geenien toiminnan ja sen säätelyn
- tuntee geenien etsintä- ja tunnistusmenetelmiä sekä geenien siirtämisen tekniikan pääpiirteet ja hallitsee geeni- ja biotekniikan keskeiset käsitteet
- tuntee biotekniikan tarjoamia sovellusmahdollisuuksia eri biotieteissä ja teollisuudessa
- pystyy arvioimaan biotekniikan kehittymisen luomia mahdollisuuksia, uhkatekijöitä ja eettisiä ongelmia sekä tekemään niiden pohjalta perusteltuja arkielämän ratkaisuja.

Keskeiset sisällöt

Solun hienorakenne ja solujen välinen viestintä

Solut proteiinien valmistajina

- DNA:n, geenien ja genomien rakenne sekä entsyymit solun ja biotekniikan työkaluina

Geenien toiminta : - geenin toiminta ja sen säätely sekä mutaatiot

Geenitekniologia ja sen mahdollisuudet

- geenitekniikan menetelmät ja geenikartoitus, geenitutkimus lääketieteessä ja geenitutkimus yksilöiden tunnistamismenetelmänä

Mikrobit ja niiden merkitys

- bakteerin ja viruksen rakenne, toiminta ja lisääntyminen, bakteerien viljely ja käsittely sekä mikrobit luonnossa ja ihmisen taloudessa

Biotekniikka teollisuudessa.

Kasvien ja eläinten jalostus.

Geenitekniikan etiikka ja lainsäädäntö

Soveltava kurssi

6. Biologian kertauskurssi (BI6)

Kurssi on suositeltava erityisesti biologian ainereaalikokeeseen osallistuville.

Kurssin tavoitteena on muodostaa kokonaiskuva biologian eri osa-alueista sekä yhdistellä pakollisten ja syventävien kurssien keskeisiä sisältöjä teemoittain ja syventää niitä.

Kurssin keskeisiä sisältöjä ovat biologian oppimäärän kertaaminen, ylioppilaskirjoituksiin valmistautuminen sekä vanhojen reaalikokeiden biologian tehtävien ratkaiseminen. Kurssilla voidaan myös käsitellä opiskelijoiden hankaliksi kokemia aihepiirejä toiveiden mukaisesti.

7.6 Maantiede

Maantieteessä tarkastellaan elottoman ja elollisen luonnon sekä ihmisen luomien järjestelmien rakennetta ja toimintaa. Maantieteen opetuksen tulee ohjata opiskelijaa tiedostamaan luonnon ja ihmistoiminnan vuorovaikutussuhteita sekä tarkastelemaan maailmaa muuttavana ja kulttuurisesti monimuotoisena elinympäristönä. Maantieteen opetuksessa integroituvat luonnontieteelliset ja yhteiskuntatieteelliset aiheet. Opetuksen tavoitteena on, että opiskelija saa valmiuksia ympäristökysymysten alueelliseen jäsentämiseen ja kestävän kehityksen mukaisten ratkaisujen etsimiseen.

Opetuksen tavoitteet

Lukion maantieteen opetuksen tulee auttaa opiskelijaa ymmärtämään maailmanlaajuisia, alueellisia ja paikallisia ilmiöitä ja ongelmia sekä niiden ratkaisumahdollisuuksia. Tavoitteena on, että opiskelija oppii maantieteellisen tiedon avulla havaitsemaan muuttuvaan maailmaan vaikuttavia tekijöitä,

muodostamaan perusteltuja mielipiteitä, ottamaan kantaa lähialueilla ja koko maailmassa tapahtuviin muutoksiin sekä toimimaan aktiivisesti luonnon ja ihmisen hyvinvoinnin edistämiseksi.

Maantieteen opetuksen tavoitteena on, että opiskelija

- osaa hankkia, tulkita ja kriittisesti arvioida maantieteellistä tietoa, kuten karttoja, tilastoja, kirjallisia, digitaalisia ja muita medialähteitä sekä osaa hyödyntää monipuolisesti tietotekniikkaa maantieteellisten tietojen esittämisessä
- ymmärtää, mitä alueellisuus, tila ja paikka merkitsevät maantieteessä ja maantieteellisessä ajattelussa
- osaa kuvata luonnon ja ihmistoiminnan alueellisia ilmiöitä, rakenteita ja vuorovaikutussuhteita sekä osaa kriittisesti arvioida ajankohtaisia maailman tapahtumia
- osaa havainnoida, analysoida ja arvioida luonnonympäristön ja rakennetun ympäristön tilaa, niissä tapahtuvia muutoksia sekä ihmisten hyvinvointia paikallisesti ja maailmanlaajuisesti
- ymmärtää, mitä alueellinen kehittyneisyys merkitsee ja osaa pohtia mahdollisuuksia ratkaista taloudellisia ja sosiaalisia eriarvoisuusongelmia
- tuntee ja ymmärtää erilaisia kulttuureja sekä suvaitsee ja kunnioittaa erilaisuutta
- tuntee suunnittelun keinoja eri aluetasoilla ja tietää mahdollisuudet vaikuttaa oman ympäristön kehitykseen
- osaa toimia ympäröivän maailman kysymyksiin kantaaottavana ja kestävän kehityksen puolesta toimivana aktiivisena maailmankansalaisena.

Aih kokonaisuudet

Maantieteen opiskelussa ovat mukana kaikki aihekokonaisuudet, varsinkin kestävä kehitys, kulttuurien tuntemus sekä teknologia ja yhteiskunta.

Kurssien suoritusjärjestys

Pakollisista kursseista opiskellaan ensin GE1 ja sen jälkeen GE2. Kurssit GE3 – GE5 opiskelija voi suorittaa pakollisten kurssien jälkeen haluamassaan järjestyksessä. Soveltava kurssi GE6 suositellaan opiskeltavaksi kurssien GE1 - GE4 jälkeen.

Kurssin itsenäinen suorittaminen

Pakollisia ja syventäviä kursseja voidaan suorittaa itsenäisesti vain poikkeustapauksissa, jolloin suoritukseen kuuluu kokeen lisäksi myös muita tehtäviä. Soveltavia kursseja ei voi suorittaa itsenäisesti.

Arvioinnin perusteet

Maantieteessä arvioidaan maantieteellisen ajattelun kehittymistä tietojen ja taitojen suhteen. Arvioinnin kohteina ovat peruskäsitteiden hallinta, valmius perustella maantieteellisiä väittämiä ja kannanottoja sekä taito havaita alueellisia riippuvuuksia. Arvioinnissa otetaan huomioon myös taito

tulkita ja arvioida maantieteellistä tietoa eri tilanteissa. Arvioitavia taitoja ovat maantieteellisen tiedon analysointi-, käsittely- ja esittämistaidot kuten kartan tulkintataito ja muut graafiset taidot sekä opiskelijan yhteistyötaidot.

Kurssin arviointi

Pakolliset ja syventävät kurssit arvioidaan numeroin. Kurssin GE4 arvioinnissa painotetaan tutkielmia, ja kokeella tai muilla suorituksilla on pienempi paino. Soveltavat kurssit GE5 ja GE6 arvioidaan suoritusmerkinnällä.

Oppimäärä ja sen arviointi

Oppimäärä muodostuu opiskelijan opiskelemista pakollisista kursseista ja syventävistä kursseista. Oppimäärän arvosana määräytyy opiskelijan opiskelemien pakollisten kurssien ja valtakunnallisten syventävien kurssien GE3 ja GE4 kurssiarvosanojen aritmeettisena keskiarvosanana.

Pakolliset kurssit

1. Sininen planeetta (GE1)

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija osaa käyttää luonnonmaantieteen peruskäsitteitä, ymmärtää maapallon planetaarisuudesta johtuvat ilmiöt, osaa kuvata ilma-, vesi- ja kivikehän rakenteen ja toiminnan, ymmärtää, miten ja miksi luonnonmaisemat muuttuvat ja osaa tulkita kuvista ja kartoilta luonnonmaisemien rakennetta, syntyä ja kehitystä, ymmärtää elottoman ja elollisen luonnon vyöhykkeisyyden maapallolla sekä osaa soveltaa hankkimaansa luonnonmaantieteellistä tietoa sekä paikallisesti että maailmanlaajuisesti.

Keskeiset sisällöt

Maantieteellinen ajattelu

- Mitä on maantiede?, maantiede luonnontieteenä, maantieteellinen tietoinen, tutkimusmenetelmät ja tutkimuksen kulku sekä maailmankuvan muutos ja karttakuvan kehitys

Maan planetaarinen luonne

- aurinkokunnan synty ja perusrakenne, Aurinko ja sen vaikutukset maapallolla sekä Maan planetaariset liikkeet ja niistä johtuvat ilmiöt

Ilmakehä liikkeessä: - ilmakehän rakenne ja merkitys, tuuli ja sen synty, planetaariset ja alueelliset tuulet sekä paikallistuulet

Vesikehä liikkeessä: - veden kiertokulku luonnossa, sateiden synty ja jakautuminen sekä meriveden liikkeet ja merkitys

Sää ja ilmasto: sää ja sen ennustaminen, lämpö- ja ilmastovyöhykkeet sekä ilmastonmuutos

Maapallon muuttuvat pinnanmuodot

- Maan rakenne, endogeeniset ja eksogeeniset tapahtumat maanpinnan muokkaajina, Maapallon kasvillisuusvyöhykkeet, kasvillisuusvyöhykkeiden sijainti ja kuvaus sekä ihmisen toiminnan edellytykset ja vaikutukset eri kasvillisuusvyöhykkeillä

Luonnonmaisemien tulkinta karttojen ja kuvien avulla

2. Yhteinen maailma (GE2)

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija osaa käyttää kulttuurimaantieteen käsitteitä sekä osaa tulkita ihmisen toimintaan liittyviä ilmiöitä ja rakenteita kulttuurimaantieteen teorioita ja malleja hyväksi käyttäen, tuntee eri kulttuureja ja osaa arvioida niiden kehittymiseen vaikuttaneita tekijöitä, osaa analysoida maapallon eri alueiden väestönkehitystä ja asutuksen piirteitä sekä kaupungistumisen syytä ja seurauksia, osaa arvioida luonnonvarojen ja ympäristön tarjoamien mahdollisuuksien vaikutusta ihmisen toimintaan eri alueilla sekä ymmärtää ekologisesti ja taloudellisesti kestävästä kehityksen merkityksen, tuntee aluesuunnittelun tavoitteita ja vaikuttamiskeinoja tuntee kehittyneisyserojen erilaiset ilmenemismuodot sekä osaa arvioida ihmisten hyvinvointia, ympäristön tilaa sekä kulttuurisesti ja sosiaalisesti kestävästä kehityksestä nyt ja tulevaisuudessa maapallon eri alueilla.

Keskeiset sisällöt

Kulttuurimaantieteen olemus ja tehtävät

- lähestymistavat ja näkökulmat, maantieteellinen mieltäminen ja miellekartat sekä paikkojen kokeminen ja alueellinen identiteetti

Väestö ja asutus

- väestönkehitys ja väestönkasvu, asutuksen alueellinen jakautuminen, muuttoliikkeet ja kaupungistuminen sekä kulttuurit ja kulttuurien muuttuminen sekä vähemmistö-kulttuurit

Luonnonvarat

- luokittelu ja riittävyys

Alkutuotanto ja ympäristö

- ravinnontuotanto ja ravinnon riittävyys sekä kestävä maa- ja kalatalous, maatalouden muodot sekä metsät luonnonvarana ja kestävä metsätalous

Teollisuus ja energia

- raaka-aineet ja energialähteet, teollisuuden sijainti sekä kestävä teollisuuden ja energiatalouden periaatteet

Liikkuminen ja vuorovaikutus

- liikennejärjestelmät, matkailu ja sen merkitys eri alueilla, maailmankauppa ja alueellinen leviämisen silmiö - maantieteellinen diffuusio

Ihmistoiminnan alueellinen rakenne

- ytimet ja periferiat, maankäyttö maaseudulla ja kaupungeissa, keskukset ja vaikutusalueet, kulttuurimaisemien tulkinta karttojen kuvien avulla

Kehityksen ohjailu ja kestävä kehitys

- aluesuunnittelu ja osallistuvan suunnittelun periaatteet, kehittyneisyserot eri aluetasoilla, kansainvälinen yhteistyö ja globalisaatio

Syventävät valtakunnalliset kurssit

3. Riskien maailma (GE3)

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija tuntee luonnon toimintaan, ihmisen toimintaan sekä ihmisen ja luonnon vuorovaikutukseen liittyvät riskit maapallolla sekä osaa arvioida niiden merkitystä ihmisen ja ympäristön kannalta; tuntee millaisia riskejä maapallon eri alueilla ilmenee sekä osaa vertailla ja arvioida eri alueiden riskiherkkyyttä sekä maailmanlaajuisesti että paikallisesti; osaa arvioida alueiden kehittyneisyyden ja alueilla ilmenevien riskien välistä suhdetta; osaa seurata ja kriittisesti arvioida ajankohtaisia riskiuutisia eri medioissa sekä osaa soveltaa oppimaansa tietoa riskiuutisten analysointiin ja arviointiin; tietää, millaisten ratkaisujen avulla uhkia voidaan välttää tai niiden vaikutuksia lieventää; ymmärtää, että ihminen vaikuttaa omalla toiminnallaan maapallon elinkelpoisuuteen sekä ihmisten hyvinvointiin ja turvallisuuteen sekä tietää mahdollisuudet ennakoida ja varautua riskeihin, säädellä ristiriitoja sekä toimia kestävä kehityksen mukaisesti.

Keskeiset sisällöt

Riskien maantiede, riskien luokittelu ja merkitys

Luonnon toimintaan liittyvät riskit ja riskialueet: avaruuteen liittyvät uhkat, endogeeniset riskit, myrskyt, tulvat, kuivuus ja eliöperäiset riskit ja luonnonriskeihin varautuminen.

Ihmisen ja luonnon riippuvuuteen liittyvät ympäristöriskit ja riskialueet: luonnonvarojen käyttöön liittyvät riskit: energiakysymykset ja luonnonvarojen riittävyys, puhtaan veden saatavuus, eroosio ja aavikoituminen, ilmaston muutos, saastuminen ja biodiversiteetin heikkeneminen; mahdollisuudet estää ja pienentää ympäristöriskejä kestävä kehityksen keinoin

Ihmiskunnan riskit ja riskialueet: väestönkasvu ja nälkä, kaupungistuminen, globalisoitumiseen liittyvät riskit, yhteiskunnalliset ja poliittiset jännitteet, sodat, pakolaisuus ja sosiaalinen eriarvoistuminen sekä ristiriitojen säätelymahdollisuudet

Tekniset riskit

4. Aluetutkimus (GE4)

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija osaa kartografian perusteet; tuntee maantieteellisten paikkatietojärjestelmien periaatteita ja sovellusmahdollisuuksia; osaa kerätä tiettyyn alueeseen liittyvää tietoa eri tavoin kuten kenttähavainnoinnin, kyselyn tai haastattelun avulla sekä kartastoista, kartoista, tilastoista ja muista lähteistä; osaa käyttää tietoverkkoja aineistojen hankinnassa, vuorovaikutteisessa työstämisessä ja tulosten julkaisemisessa; osaa visualisoida alueellista tietoa karttoina, diagrammeina ja valokuvina; osaa analysoida ja tulkita hankkimaansa aineistoa ja laatia aineiston

avulla kuvauksen alueesta sekä osaa tieteellisen kirjoittamisen periaatteet, kuten kriittisen lähteiden käytön ja viittaustekniikan sekä tuntee tekijänoikeudet.

Keskeiset sisällöt

Kartografian perusteet ja maantieteelliset lähdeaineistot

- kenttähavainnot, kysely ja haastattelu, kartat, niiden mittakaavat, karttaprojektiot ja karttatyy-
pit, ilmakuvat ja satelliittikuvat, numeeriset lähteet sekä niiden visualisointi karttoina ja dia-
grammeina sekä painettu lähdekirjallisuus ja digitaalisessa muodossa kuten tietoverkoissa ja
CD-ROM-tallenteina olevat lähteet

Paikkatietojärjestelmät

- paikkatiedon perusteet ja sen sovellusmahdollisuudet sekä esimerkkejä maantieteellisen lähde-
aineiston käsittelystä, tulkinnasta ja visualisoinnista eritasoisilla alueilla paikkatieto-ohjelman
avulla

Oma aluetutkimus

- tutkimusalueen valinta
- aineiston keruu karttojen, tilastojen, digitaalisen paikkatietoaineiston tai muiden tietolähteiden
avulla, aineiston käsittely ja tulkinta sekä pienimuotoisen aluekuvauksen raportointi
- aihealueet: tutkimusalueen sijainti osana laajempia aluekokonaisuuksia, alueen koko, luonnon-
olot, väestö ja asutus, luonnonvarat ja maankäyttö, elinkeinot, liikenne ja palvelut, alueen jako
osa-alueisiin sekä alueen ongelmat ja kehittäminen

Soveltavat kurssit

5. Euroopan ulkopuolinen maailma (GE5)

Integroiva kurssi, joka sisältää maantiedettä ja historiaa sekä mahdollisesti muita oppiaineita.

Keskeisenä tavoitteena on, että opiskelija oppii hankkimaan tietoja erilaisista lähteistä, pereh-
tyy hyvin yhteen alueeseen, ymmärtää ihmisen ja luonnon vuorovaikutuksen, ymmärtää historialli-
sen kehityksen merkityksen nykytilanteen taustana sekä tutustuu toiseen kulttuuripiiriin ja oppii ar-
vostamaan sen saavutuksia.

Kurssilla tutkitaan yhtä aluetta sekä historian että maantieteen näkökulmasta. Näitä alueita
voivat olla esim. Lätinalainen Amerikka, islamilainen kulttuuripiiri tai Itä-Aasia. Integrointi muihin
oppiaineisiin on mahdollista (uskonto, kielet, taideaineet).

Käytetään monipuolisia työtapoja, sekä luokkaopetusta että omatoimista työskentelyä. Käyte-
tään hyväksi ajankohtaista materiaalia ja selvitetään uutisten taustoja.

Kurssi arvioidaan suoritusmerkinnällä.

6. Maantieteen kertauskurssi (GE6)

Kurssi on suositeltava erityisesti maantieteen ainereaalikokeeseen osallistuville.

Kurssin tavoitteena on hahmottaa maantieteen kokonaiskuva sekä luonnonmaantieteen että
kulttuurimaantieteen näkökulmasta. Kurssilla tarkastellaan maantieteen kenttää eri aluetasoilla yh-
distellen pakollisten ja syventävien kurssien keskeisiä sisältöjä.

Kurssin keskeisiä sisältöjä ovat maantieteen oppimäärän kertaaminen, ylioppilaskirjoituksiin
valmentautuminen ja vanhojen reaalikokeiden maantieteen tehtävien ratkaiseminen. Kurssi syven-
tää karttojen ja diagrammien analysointi- ja tulkintataitoja. Kurssilla voidaan myös käsitellä opiske-
lijoiden hankaliksi kokemia aihepiirejä toiveiden mukaisesti.

7.7 Fysiikka

Fysiikka on empiirinen eli kokemusperäinen luonnontiede, jossa luonnon perusrakennetta ja -ilmi-
öitä pyritään ymmärtämään ja selittämään käyttäen kokeellisin menetelmin saatavaa tietoa. Tavoit-
teena on löytää luonnossa yleispäteviä lainalaisuuksia ja esittää ne matemaattisina malleina.

Fysiikassa kokeellisuus voi olla aihepiirin, opetuksen vaiheen ja välineiden mukaan esimerkiksi opiskelijoiden omakohtaista työskentelyä, opettajan esittämiä demonstraatioita, videoiden, animaatioiden tai vain kerronnan kautta tapahtuvaa toimintaa. Kokeellisuudella tuetaan opiskelijaa omaksumaan uusia luonnontieteellisiä käsitteitä, periaatteita ja malleja. Kokeellisuus auttaa opiskelijaa hahmottamaan luonnontieteiden luonnetta ja tukee luonnontieteellisen ajattelun kehittymistä.

Opiskelija oppii tarkastelemaan luonnon rakenteita ja ilmiöitä omien aikaisempien tietojensa ja käsitystensä valossa. Hän oppii tiedostamaan ja kyseenalaistamaan ennakkokäsityksiään ja tarkentamaan maailmankuvaansa hankkimansa uuden tiedon perustella. Opiskelija oppii suunnittelemaan kokeita yhdessä ja keskustelemaan kokeellisesti hankitusta tiedosta tai aineistosta, sen käsittelystä ja mallintamisesta sekä sen luotettavuuden arvioimisesta.

Luonnontieteiden opiskelussa tiedon hankkimiseen käytetään kokeellisia menetelmiä, erilaisia tiedon lähteitä sekä tapoja käsitellä tietoa. Fysikaalisen tiedon lähteenä on ensisijaisesti luonto. Koulussa luonnontieteellisen tiedon lähteinä ovat lisäksi oppi- ja tietokirjat, internetistä saatava opetusmateriaali ja alan opettajat.

Opetuksen tavoitteet

Fysiikan opetuksen tavoitteena on, että opiskelija

- hankkii ja käsittelee tietoa yhdessä muiden opiskelijoiden kanssa
- suunnittelee ja tekee yksinkertaisia mittauksia, kykenee tulkitsemaan ja arvioimaan tuloksia sekä soveltamaan niitä
- jäsentää käsitystään luonnon rakenteista ja ilmiöistä fysiikan käsitteiden ja periaatteiden avulla
- ymmärtää kokeellisen toiminnan ja teoreettisen pohdiskelun merkityksen luonnontieteellisen tiedon muodostumisessa
- tiedostaa ihmisen osana luontoa ja ymmärtää fysiikan merkityksen luonnon ilmiöiden mallintamisessa
- hahmottaa fysiikan merkityksen tieteessä, tekniikassa, kommunikaatiossa ja elinkeinoelämässä sekä ihmisen arkiympäristössä
- hyödyntää erilaisia tietolähteitä tiedonhankinnassa sekä kykenee esittämään ja julkistamaan tietoja monipuolisella tavalla myös teknisiä apuvälineitä käyttäen
- vaikuttaa aktiivisesti ja vastuullisesti terveellisen ja turvallisen ympäristön luomiseksi
- pystyy ratkaisemaan luonnontieteiden ja teknologian alaan kuuluvia ongelmia fysiikan lakeja ja käsitteitä luovasti hyväksi käyttäen

Aihekokonaisuudet

Aihekokonaisuudet otetaan huomioon eri kursseissa seuraavasti:

Hyvinvointi ja turvallisuus: Fysiikka luonnontieteenä, liikkeen lait ja sähkö,

Kulttuuri-identiteetti ja kulttuurien tuntemus: Fysiikka luonnontieteenä ja aine ja säteily,

Teknologia ja yhteiskunta: Fysiikka luonnontieteenä,

Viestintä- ja mediaosaaminen: Fysiikka luonnontieteenä ja aallot,

Kestävä kehitys: Fysiikka luonnontieteenä ja lämpö,

Aktiivinen kansalaisuus: Kaikki kurssit.

Suositus kurssien suoritusjärjestykseksi

Opiskeluvuosi	1			2				3			
Kurssit	1	2	3	4	5	6	10	7	8	9	10

Fysiikassa on yksi pakollinen kurssi sekä seitsemän syventävää valtakunnallista kurssia ja kaksi soveltavaa kurssia. Kurssien sisällöt ovat ainakin osittain siten rakentuneet, että ilmiöiden ymmärtämisestä helpottaa aiemmin numerojärjestyksessä tarjottujen kurssien suorittaminen. Kurssivalintoja tehtäessä on syytä huomata, että teknillisten korkeakoulujen ja tiedekuntien sisäänpääsyvaatimuksissa tarkoitettu **laaja fysiikka** tarkoittaa pakollisen kurssin FY1 ja seitsemän syventävän valtakun-

nallisen kurssin (kurssit FY2...FY8) suorittamista. Ainereaalikokeeseen osallistuvan on syytä suorittaa kurssi FY9.

Kurssin itsenäinen suorittaminen

Kaikkien fysiikan kurssien itsenäinen suorittaminen on mahdollista; joskin hyvin harvoille soveltuva. Tällöin kurssin arvioinnin pohjana tulee olemaan kurssikoe ja kurssin jostakin osa-alueesta laadittava tutkielma.

Kurssin arviointi

Kurssin arvioinnin lähtökohtana ovat kurssin alussa määritellyt tavoitteet. Kurssiarvosanaan vaikuttavat sekä jatkuva näyttö (tuntityöskentely) että summatiivinen kurssikoe, joilla pyritään kartoittamaan kurssien keskeisten tavoitteiden saavuttamista ja hallintaa. Mahdolliset projektityöt, tutkielmat, tms. arvioidaan erikseen. Pakollinen kurssi ja syventävät kurssit arvioidaan numeroin sekä soveltavat kurssit suoritusmerkinnällä.

Oppimäärä ja sen arviointi

Oppimäärä muodostuu opiskelijan opiskelemista pakollisesta kurssista ja syventävistä valtakunnallisista kursseista. Oppimäärän arvosana määräytyy opiskelijan opiskelemien pakollisen kurssin FY1 ja valtakunnallisten syventävien kurssien FY2 – FY8 kurssiarvosanojen aritmeettisena keskiarvosananä. Yhden kurssin(=FY1) sisältävä oppimäärä arvioidaan numeroin mikäli opiskelija ei pyydä arviointia suoritusmerkinnällä.

Pakollinen kurssi

1. Fysiikka luonnontieteenä (FY1)

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- tutustuu aineen ja maailmankaikkeuden rakenteeseen liittyviin
- ymmärtää, kuinka luonnontieteellinen tieto rakentuu kokeellisen toiminnan ja siihen kytkeytyvän mallintamisen kautta
- suunnittelee ja tekee yksinkertaisia luonnontieteellisiä kokeita sekä kykenee tulkitsemaan ja arvioimaan kokeellisesti saatua tietoa
- tulkitsee ja mallintaa kokeellisen työn tuloksia graafisesti
- käyttää opiskelun tukena tieto- ja viestintätekniiikkaa.

Keskeiset sisällöt

- fysiikan merkitys historian eri vaiheissa ja nykyaikana
- aineen ja maailmankaikkeuden rakenteet ja perusvuorovaikutukset
- energian, erityisesti säteilyn, sitoutuminen ja vapautuminen luonnon ja ihmisen aikaansaamissa prosesseissa
- kokeellisuus ja mallintaminen perustana fysikaalisen tiedon rakentumisessa, mittaaminen, tulosten esittäminen ja niiden luotettavuuden arviointi
- voima liikkeen muutoksen aiheuttajana
- liikkeen kuvaamisessa tarvittavat peruskäsitteet ja liikkeen graafinen esitys

Syventävät valtakunnalliset kurssit

Syventävien kurssien tavoitteena on, että opiskelija

- saa valmiuksia opiskella luonnontieteellisillä ja luonnontieteitä soveltavilla aloilla
- tutkii luonnon ilmiöitä sekä mallintaa ja esittää niitä matemaattisten ja graafisten menetelmien avulla
- rakentaa fysiikan malleja ja käyttää niitä ennusteiden tekemiseen

- tutkii ja havainnollistaa malleja tieto- ja viestintätekniikan avulla
- tutustuu klassisen fysiikan osa-alueisiin ja modernin fysiikan alkeisiin
- tutustuu fysiikan eri osa-alueisiin liittyvään teknologiaan
- tutustuu fysiikan merkitykseen yhteiskunnan eri alueilla
- tutustuu fysiikan sovelluksiin ja niihin liittyviin turvallisuustekijöihin.

2. Lämpö (FY2)

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija tuntee lämpöön liittyvät ilmiöt, tutkii aineen termodynaamiseen tilaan liittyviä ilmiöitä sekä saa valmiuksia osallistua ympäristöä ja teknologiaa koskevaan kriittiseen keskusteluun ja päätöksentekoon.

Keskeiset sisällöt ovat kaasujen tilanmuutokset ja lämpölaajeneminen, paine, hydrostaattinen paine, kappaleiden lämpeneminen, jäähtyminen, olomuodon muutokset ja lämpöenergia, mekaaninen energia, työ, teho ja hyötysuhde, lämpöopin pääsäännöt, sisäenergia sekä energiavarat.

3. Aallot (FY3)

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija saa yleiskuvan luonnon jaksollisista ilmiöistä ja perehtyy niitä selittäviin keskeisiin periaatteisiin sekä perehtyy värähdys- ja aaltoliikkeen perusteisiin tutkimalla mekaanista värähtelyä, ääntä tai sähkömagneettisia aaltoja.

Keskeiset sisällöt ovat harmoninen voima ja värähdysliike, aaltoliikkeen synty ja aaltojen eteneminen, aaltoliikkeen interferenssi, diffraktio ja polarisoituminen, heijastuminen, taivuttuminen ja kokonaisheijastuminen sekä valo, peilit ja linssit.

4. Liikkeen lait (FY4)

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija ymmärtää liikkeeseen liittyviä ilmiöitä ja käsittelee niitä selittäviä malleja, tutkii etenemisliikkeeseen liittyviä ilmiöitä kokeellisesti ja perehtyy niiden avulla Newtonin lakeihin sekä ymmärtää säilymlakien merkityksen fysiikassa.

Keskeiset sisällöt ovat liikkeen mallit ja Newtonin lait, etä- ja kosketusvoimat, erityisesti liikettä vastustavat voimat, noste, liikemäärän säilyminen ja impulssiperiaate, liike- ja potentiaalienergia sekä työperiaate sekä värähdysliikkeen energia.

5. Pyöriminen ja gravitaatio (FY5)

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija syventää osaamistaan mekaniikassa sekä statiikkaan ja pyörimiseen liittyvien ilmiöiden laskennallista hallintaa sekä syventää tuntemustaan mekaniikan maailmankuvasta.

Keskeiset sisällöt ovat momentti ja tasapaino pyörimisen suhteen, pyörimisliikkeen mallit, tasainen ja tasaisesti kiihtyvä pyörimisliike, pyörimisen liikeyhtälö, pyörimismäärän säilyminen, pyörimisliikkeen energia, ympyräliike ja ympyräliikkeen kiihtyvyys, gravitaatio ja gravitaation alainen liike, heittoliike ja planeettojen liike sekä satelliitit ja niiden käyttö.

6. Sähkö (FY6)

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija ymmärtää sähköön liittyviä peruskäsitteitä, tutustuu mittaus- tekniikkaan, osaa tehdä sähköopin perusmittauksia sekä rakentaa ja tutkia yksinkertaisia virtapiirejä.

Keskeiset sisällöt ovat sähköpari, sähkövirran kulku metallijohteessa, jännitteen ja sähkövirran mittaaminen, Ohmin laki, Joulen laki, vastukset, vastusten kytkennät ja Kirchoffin lait, Coulombin laki, homogeeninen sähkökenttä ja aine sähkökentässä, kondensaattori, kytkennät ja energia sekä sähkövirran kulku puolijohteessa, esimerkkinä diodi.

7. Sähkömagnetismi (FY7)

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija syventää tuntemustaan sähkömagnetismin ilmiöistä, perehtyy sähköturvallisuuteen, syventää tuntemustaan sähkömagneettisten ilmiöiden merkityksestä yhteiskunnassa.

Keskeiset sisällöt ovat magneettinen voima, magneetikenttä ja aine magneetikentässä, varattu hiukkanen homogeenisessa sähkö- ja magneetikentässä, induktiolaki ja Lenzin laki, induktioilmiöitä - pyörrevirrat, generaattori ja itseinduktio, energian siirto sähkövirran avulla, tehollisen jännitteen ja sähkövirran mittaaminen sekä impedanssin taajuusriippuvuuden määrittäminen, värähtelypiiri ja antenni, sähkömagneettinen viestintä sekä sähköturvallisuus.

8. Aine ja säteily (FY8)

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija tutustuu kvantittumiseen, dualismiin sekä aineen ja energian ekvivalenssiin aineen rakennetta ja rakenneosien dynamiikkaa hallitsevina periaatteina sekä syventää kokonaiskuva fysiikan kehityksestä ja sen pätevyysalueesta luonnonilmiöiden tulkitsijana.

Keskeiset sisällöt ovat sähkömagneettinen säteily, röntgensäteily, mustan kappaleen säteily, valo-sähköilmiö, säteilyn hiukkasluonne ja hiukkasten aaltoluonne, atomimallit esimerkkinä Bohrin atomimalli, kvantittuminen, viivaspektri, atomin energiatilat ja energiatasokaavio, atomiytimen rakenne, radioaktiivisuus ja säteilyturvallisuus, massan ja energian ekvivalenssi, ydinreaktiot ja ydinenergia sekä aineen pienimmät osat ja niiden luokittelu.

Soveltavat kurssit

9. Fysiikan kokonaiskuva (FY9)

Tämä kurssi on välttämätön kaikille niille opiskelijoille, jotka aikovat osallistua fysiikan ainereaalikokeeseen

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija kerta fysiikan kurssien keskeisen sisällön, pystyy tulkitsemaan graafisia esityksiä eri fysiikan ilmiöistä sekä hallitsee hyvin fysiikan ongelmien matemaattisen ja kirjallisen ratkaisun.

Keskeiset sisällöt ovat graafiset esitykset millimetripaperilla, fysiikan tehtävän käsittelyvaiheet, syventävien kurssien sisällön kertaus sekä ylioppilaskokeeseen valmistautuminen harjoitustehtäviä laskemalla.

10. Kokeellinen fysiikka (FY10), (kurssien FY1 – FY6 jälkeen)

Kurssi on tarkoitettu fysiikkaa lukion jälkeisissä opinnoissaan tarvitseville kolmannen vuoden opiskelijoille. *Kurssin tavoitteena* on syventää opiskelijan tietämystä fysikaalisista ilmiöistä sekä kokeellisten mittausten että syventävien laskutehtävien avulla. *Keskeisen sisällön* muodostavat klassisen fysiikan osa-alueista aallot, lämpö, mekaniikka ja sähkö.

11. Fysiikan työkurssi (FY11), (kurssien FY1 - FY4 jälkeen)

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija oppii käyttämään fysiikan mittavälineitä ilmiöiden tutkimisessa, oppii tarkkaan ja täsmälliseen työskentelyyn ja osaa tehdä kirjallisen työselostuksen suorittamistaan mittauksista. Keskeisen sisällön muodostavat seitsemän harjoitustyötä mekaniikan, lämpöopin, valo-opin, sähköopin ja magnetismin alueilta joko parityönä tai opettajajohtoisesti.

12. ROBO-puulaaki(FY12)

Robo-puulaaki-kurssilla oppilasryhmät toimivat humanoid-robotin asentajina ja ohjelmoijina. Lapsuudessa toimivat tekniikan alan yritykset ovat kurssin kummiyrityksiä ja sponsoroivat robotit lukioalaisten käyttöön. Kurssin tavoitteena on tutustua teknologiateollisuuden yrityksiin, robotiikan käytömahdollisuuksiin ja tekniikan alan opintoihin. ROBO-puulaaki on maakunnallinen hanke ja se toteutetaan yhteistyössä Etelä-Pohjanmaan lukioiden, yritysten ja Seinäjoen ammattikorkeakoulun tekniikan yksikön kesken. Robo-puulaaki huipentuu maakunnalliseen loppukilpailuun. Kilpailun teema vaihtuu vuosittain. ROBO-puulaakiin on erillinen ilmoittautuminen, eikä sitä voi valita valintakortilla. Kurssi arvioidaan suoritusmerkinnöin.

7.8 Kemia

Kemian opetuksen tarkoituksena on tukea opiskelijan luonnontieteellisen ajattelun ja nykyaikaisen maailmankuvan kehittymistä osana monipuolista yleissivistystä. Opetus välittää kuvaa kemiasta yhtenä keskeisenä perusluonnontieteenä, joka tutkii ja kehittää materiaaleja, tuotteita, menetelmiä ja prosesseja kestäväen kehityksen edistämiseksi. Opetus auttaa ymmärtämään jokapäiväistä elämää, luontoa ja teknologiaa sekä kemian merkitystä ihmisen ja luonnon hyvinvoinnille tutkimalla aineita, niiden rakenteita ja ominaisuuksia sekä aineiden välisiä reaktioita.

Kemian opetukselle on luonteenomaista kemiallisten ilmiöiden ja aineiden ominaisuuksien havaitseminen ja tutkiminen kokeellisesti, ilmiöiden tulkitseminen ja selittäminen mallien ja rakenteiden avulla, ilmiöiden kuvaaminen kemian merkkikielellä sekä ilmiöiden mallintaminen ja matemaattinen käsittely. Monipuolisin työtavoin ja arviointimenetelmin opiskelijoita ohjataan kemian tietojen ja taitojen sekä persoonallisuuden kaikkien osa-alueiden kehittämiseen. Kemian opetuksen toteutuksessa otetaan huomioon opiskelijoiden opiskeluvälmiudet ja luodaan myönteinen kuva kemialla sekä sen opiskelua kohtaan.

Opetuksen tavoitteet

Kemian opetuksen tavoitteena on, että opiskelija

- osaa kemian keskeisimmät peruskäsitteet ja tietää kemian yhteyksiä jokapäiväisen elämän ilmiöihin sekä ihmisen ja luonnon hyvinvointiin
- osaa kokeellisen työskentelyn ja muun aktiivisen tiedonhankinnan avulla etsiä ja käsitellä tietoa elämän ja ympäristön kannalta tärkeistä kemiallisista ilmiöistä ja aineiden ominaisuuksista sekä arvioida tiedon luotettavuutta ja merkitystä
- osaa tehdä ilmiöitä koskevia kokeita ja oppii suunnittelemaan niitä sekä osaa ottaa huomioon työturvallisuusnäkökohdat
- osaa tulkita ja arvioida kokeellisesti tai muutoin hankkimaansa tietoa ja keskustella siitä sekä esittää sitä muille
- perehtyy tieto- ja viestintätekniiikan mahdollisuuksiin tiedonhankinnan ja mallintamisen välineinä
- perehtyy nykyaikaiseen teknologiaan teollisuudessa ja ympäristötekniikassa
- osaa käyttää kemiallista tietoa kuluttajana terveyden ja kestäväen kehityksen edistämiseksi sekä osallistuttaessa luontoa, ympäristöä ja teknologiaa koskevaan keskusteluun ja päätöksentekoon
- saa kokemuksia, jotka herättävät ja syventävät kiinnostusta kemialla ja sen opiskelua kohtaan.

Aihokokonaisuudet

Aihokokonaisuudet otetaan huomioon kaikissa kursseissa. Erityisesti korostuvat kestävä kehitys ja yhteiskunta kursseissa Reaktiot ja energia, Metallit ja materiaalit sekä Reaktiot ja tasapaino.

Opetusjärjestelyt ja työtavat

Opetuksessa pyritään käyttämään erilaisia luonnontieteiden opetukseen soveltuvia työtapoja mahdollisuuksien mukaan. Työkurssin KE7 sisältö sovitaan tarkemmin yhdessä opiskelijoitten kanssa kurssin alussa.

Kurssien suoritusjärjestys

Kursseista suoritetaan ensimmäisenä kurssi KE1, mieluummin ensimmäisenä opiskeluvuonna. Tämän jälkeen suositellaan kurssien KE2 – KE6 suorittamista tässä järjestyksessä. Työkurssin KE7 voi suorittaa kurssin KE3 suorittamisen jälkeen.

Kurssin itsenäinen suorittaminen

Kemian kurssien itsenäinen suorittaminen on erittäin vaativaa, joten sellainen soveltuu vain erikoistapauksiin. Tällöin on sovittava opettajan kanssa kurssin alueeseen liittyvästä tutkielman teosta, mahdollisista muista näytöistä sekä suoritettava kirjallinen koe.

Arviointi

Kemiassa arvioinnin kohteena on kemiallisen tiedon ymmärtäminen sekä soveltamisen taito. Arvioinnissa otetaan lisäksi huomioon kokeellisen tiedonhankinnan ja -käsittelytaitojen kehittyminen, johon kuuluvat

- havaintojen tekeminen, mittausten ja kokeiden suunnittelu ja toteutus
- työvälineiden ja reagenssien turvallinen käyttö
- tulosten esittäminen sekä suullisesti että kirjallisesti
- tulosten tulkitseminen, mallintaminen ja arviointi
- johtopäätösten tekeminen ja soveltaminen.

Kemiassa arvioinnin menetelminä käytetään kurssikokeita, osallistumisaktiivisuuden seuranta, kokeellista työskentelyä, työselostuksia, projektitöitä, esitelmiä tai tutkielmia. Lisäksi opiskelijan käsitteellisten ja menetelmällisten tietojen ja taitojen kehittymistä seurataan jatkuvasti.

Kurssin arviointi

Pakollinen kurssi ja syventävät kurssit KE2 – KE5 arvioidaan numeroin. Syventävä kurssi KE6 ja soveltava kurssi KE7 arvioidaan suoritusmerkinnällä. Kurssien tavoitteiden saavuttamista arvioidaan kurssikokeilla sekä opiskelijan kurssin aikana eri tavoilla antamalla näytöllä. Tällaisia ovat esim. formatiiviset kokeet, tutkielma, kotitehtävien suorittamisesta ja tuntityöskentelystä saatu käsitys opiskelijan tiedoista ja taidoista.

Oppimäärä ja sen arviointi

Oppimäärä muodostuu opiskelijan opiskelemista pakollisesta kurssista ja syventävistä kursseista. Oppimäärän arvosana määräytyy opiskelijan opiskelemien pakollisen kurssin ja valtakunnallisten syventävien kurssien KE2 – KE5 kurssiarvosanojen aritmeettisena keskiarvosanana. Yhden kurssin(=KE1) sisältävä oppimäärä arvioidaan numeroin mikäli opiskelija ei pyydä arviointia suoritusmerkinnällä.

Pakollinen kurssi

1. Ihmisen ja elinympäristön kemia (KE1)

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- saa kuvan kemiasta, sen mahdollisuuksista ja merkityksestä
- syventää aiemmin opittujen kemian perusteiden ymmärtämistä kurssilla käsiteltävien asioiden yhteydessä
- osaa orgaanisten yhdisteiden rakenteita, niiden ominaisuuksia ja reaktioita sekä ymmärtää niiden merkityksen ihmiselle ja elinympäristölle
- tuntee erilaisia seoksia sekä niihin liittyviä käsitteitä
- kehittää tietojen esittämisessä ja keskustelussa tarvittavia valmiuksia
- oppii kokeellisen työskentelyn, kriittisen tiedonhankinnan ja -käsittelyn taitoja
- osaa tutkia kokeellisesti orgaanisten yhdisteiden ominaisuuksia, reaktioita ja erotus- ja tunnistamismenetelmiä sekä osaa valmistaa liuoksia.

Keskeiset sisällöt

- orgaanisia yhdisteryhmiä kuten hiilivetyjä, orgaanisia happiyhdisteitä, orgaanisia typpiyhdisteitä sekä niiden ominaisuuksia ja sovelluksia
- orgaanisissa yhdisteissä esiintyvät sidokset sekä poolisuus
- erilaiset seokset, ainemäärä, pitoisuus
- orgaanisten yhdisteiden hapettumis- ja pelkistymisreaktioita sekä protoninsiirtoreaktioita

Syventävät valtakunnalliset kurssit

2. Kemian mikromaailma (KE2)

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija tuntee aineen rakenteen ja ominaisuuksien välisiä yhteyksiä, osaa käyttää aineen ominaisuuksien päättelyssä erilaisia kemian malleja, taulukoita ja järjestelmiä, ymmärtää orgaanisten yhdisteiden rakenteita ja tuntee rakenteen määrittämisessä käytettäviä menetelmiä sekä osaa tutkia kokeellisesti ja erilaisia malleja käyttäen aineiden rakenteeseen, ominaisuuksiin ja reaktioihin liittyviä ilmiöitä.

Keskeiset sisällöt ovat alkuaineiden ominaisuudet ja jaksollinen järjestelmä, elektroniverhon rakenne ja atomiorbitaalit, hapetuslukujen määräytyminen ja yhdisteen kaava, kemiallinen sidos, sidosenergia ja aineen ominaisuudet, atomiorbitaalien hybridisoituminen ja orgaanisten yhdisteiden sidos- ja avaruusrakenne sekä isomeria

3. Reaktiot ja energia (KE3)

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija ymmärtää kemiallisen reaktion tapahtumiseen vaikuttavia tekijöitä sekä niiden merkityksen elinympäristössä (teollisuus), ymmärtää energian sitoutumisen ja vapautumisen kemiallisissa reaktioissa sekä niiden merkityksen yhteiskunnassa osaa kirjoittaa reaktioyhtälöitä ja käsitellä reaktioita matemaattisesti sekä osaa tutkia kokeellisesti ja erilaisia malleja käyttäen reaktioihin, reaktionopeuteen ja -mekanismeihin liittyviä ilmiöitä.

Keskeiset sisällöt ovat kemiallisen reaktion symbolinen ilmaisu, epäorgaanisia ja orgaanisia reaktiotyyppejä, mekanismeja sekä sovelluksia, stoikiometrisia laskuja, kaasujen yleinen tilanyhtälö, energianmuutokset kemiallisessa reaktiossa sekä reaktionopeus ja siihen vaikuttavat tekijät .

4. Metallit ja materiaalit (KE4)

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija tuntee teollisesti merkittäviä raaka-aineita sekä niiden jalostusprosesseja, tuntee hapettimia ja pelkistimiä ja niiden käyttöä sekä osaa kirjoittaa hapettumis-pelkistymisreaktioita, osaa sähkökemiallisten ilmiöiden periaatteet sekä niihin liittyviä kvantitatiivisia sovelluksia, tuntee erilaisia materiaaleja, niiden koostumusta, ominaisuuksia ja valmistusmenetelmiä sekä kulutustavaroiden ympäristövaikutusten arviointiin käytettäviä menetelmiä sekä osaa tutkia kokeellisesti ja malleja käyttäen metalleihin ja sähkökemiaan liittyviä ilmiöitä.

Keskeiset sisällöt ovat sähkökemiallinen jännitesarja, normaalipotentiali, kemiallinen pari ja elektrolyysi, hapettumis-pelkistymisreaktiot, metallit ja epämetallit sekä niiden happi- ja vety-yhdisteet sekä bio- ja synteettiset polymeerit, komposiitit.

5. Reaktiot ja tasapaino (KE5)

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija ymmärtää reaktion tasapainotilan muodostumisen ja niihin liittyviä laskennallisia tasapainosovelluksia, ymmärtää tasapainon merkityksen ja tutustuu tasapainon teollisuuden prosesseissa ja luonnon ilmiöissä sekä osaa tutkia kokeellisesti ja malleja käyttäen kemialliseen tasapainoon liittyviä ilmiöitä.

Keskeiset sisällöt ovat reaktiotasapaino, happo-emästasapaino, vahvat ja heikot protolyytit, puskuriliuokset ja niiden merkitys, liukoisuus ja liukoisuustasapaino sekä tasapainoon liittyvät graafiset esitykset

Soveltavat kurssit

6. Kemian kokonaiskuva (KE6)

Tämä kurssi on välttämätön kaikille niille opiskelijoille, jotka aikovat osallistua kemian ainereaalikokeeseen.

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija kertaa kemian kurssien keskeiset sisällöt, jäsentää ja syventää tietoja kemian keskeisistä periaatteista, vahvistaa laskennallisia valmiuksiaan sekä hallitsee kemian ongelmien matemaattisen ja kirjallisen ratkaisun

Keskeiset sisällöt ovat suoritettujen kurssien keskeisten sisältöjen kertaus, monimuotoisten laskutehtävien laskeminen sekä ylioppilaskokeeseen valmistautuminen harjoitustehtäviä suorittamalla.

7. Kemian työkurssi (KE7)

Kemian työkurssille on järkevää osallistua, kun syventävistä kursseista vähintään kaksi on suoritettuna. Kurssi soveltuu parhaiten suoritettavaksi toisen opiskeluvuoden lopulla.

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija oppii käyttämään kemian välineistöä ilmiöiden tutkimisessa, oppii erilaisia työskentelytapoja ja työmenetelmiä, oppii tarkkaan ja täsmälliseen työskentelyyn, osaa tehdä kirjallisen työselostuksen suorittamistaan mittauksista sekä tekee myös tutkielman tai teollisuusvierailun mahdollisuuksien mukaan.

Keskeisen sisällön muodostaa harjoitustöiden tekeminen kemian eri aloilta joko parityöskentelynä tai opettajajohtoisesti sekä mahdollisesti tutkielman tai teollisuusvierailun tekeminen.

7.9 Evankelis-luterilainen uskonto

Opetuksen tehtävä

Uskonnonopetuksen keskeinen tehtävä on perehdyttää opiskelija omaan uskontoonsa, sen kulttuuri-perintöön sekä uskonnosta nousevaan elämäkatsomukselliseen ja eettiseen ajatteluun. Muihin uskontoihin tutustutaan niiden omista lähtökohdista käsin. Uskonnonopetuksessa uskontoa tarkastellaan laajasti osana kulttuuria ja yhteiskuntaa sekä yhteisön ja yksilön elämää.

Uskonnonopetus on erilaisia näkemyksiä huomioon ottavaa ja yksilöllistä vakaumusta kunnioittavaa. Oppiaineksen opetuksessa hyödynnetään viimeaikaista teologista ja uskontotieteellistä tutkimusta. Koska uskonto on osa kulttuuria ja yhteiskuntaa, uskonnonopetuksella on luontaiset yhteykset myös humanistis-yhteiskunnallisiin tieteisiin ja taideaineisiin.

Uskonnonopetuksessa luodaan edellytykset ymmärtää uskontoja ja soveltaa tätä tietoa oman maailmankatsomuksen, kulttuurin ja yhteiskunnan jäsentämisessä sekä kulttuurien välisessä vuorovaikutuksessa. Opetuksessa käytetään hyväksi uskontojen omia lähteitä, tutkimusta ja eri medioiden välittämää ajankohtaista materiaalia. Opetuksessa painottuvat aktivoivat työtavat, joiden avulla uskonnon sisältöjä liitetään opiskelijoiden kokemusmaailmaan ja autetaan heitä prosessoimaan ja sisäistämään kurssien sisältöjä ja kasvamaan asetettujen tavoitteiden suuntaan.

Opetuksen tavoitteet

Uskonnon opetuksen tavoitteena on, että opiskelija

- hallitsee uskontoihin liittyvää kulttuurista lukutaitoa niin, että hän ymmärtää uskonnon merkityksen ja vaikutuksen niin yksityisen ihmisen ja yhteisön elämässä kuin yhteiskunnassa ja kulttuurissakin
- hallitsee käsitteitä, tietoa ja taitoa, joiden avulla hän osaa pohtia ja analysoida erilaisia uskontoihin liittyviä kysymyksiä
- kykenee rakentamaan, jäsentämään ja arvioimaan omaa maailmankatsomustaan ja kulttuuri-identiteettiään sekä arvostaa oman kulttuurinsa ja muiden kulttuurien uskonnollista perinnettä
- kunnioittaa ihmisiä, joilla on erilainen vakaumus ja pystyy elämään ja toimimaan eri kulttuureista tulevien ja eri tavoin ajattelevien ja uskovien ihmisten kanssa monikulttuurisessa yhteiskunnassa ja maailmassa
- ymmärtää henkilökohtaisen vastuun merkityksen sekä tiedostaa erilaisten eettisten ratkaisujen taustalla vaikuttavat arvot ja niiden merkityksen
- hallitsee uskonnollisiin ja moraalisiin kysymyksiin liittyviä keskustelu- ja ajattelutaitoja sekä uskontoihin liittyvän tiedon itsenäistä hankintaa ja kriittistä arviointia.

Aihekokonaisuudet

Uskonnon opetuksessa aihekokonaisuudet liittyvät moniin teemoihin eri kursseissa. Erityisesti ne korostuvat opetuksessa seuraavasti: *Aktiivinen kansalaisuus ja yrittäjyys, hyvinvointi ja turvallisuus* sekä *teknologia ja yhteiskunta* kursseissa UE3 ja UE5, *kestävä kehitys* kurssissa UE3, *kulttuuri-identiteetti ja kulttuurien tuntemus* kaikissa kursseissa sekä *viestintä- ja mediaosaaminen* kurssissa UE3.

Opetusjärjestelyt ja työtavat

Uskonnon opetuksen työtapoja ovat opetuskeskustelu, luento, ryhmä- ja parityöskentely sekä projektiluonteinen ja yhteistoiminnallinen opiskelu. Opiskelijat voivat kirjoittaa kursseilla esseitä sekä pitää esitelmiä. Vierailut ja vierailijat kuuluvat myös uskonnonopetuksen kokonaisuuteen.

Kurssien suoritusjärjestys

Uskonnon opinnot aloitetaan kurssilla UE1. Sen jälkeen suositellaan kurssien UE2 ja UE 3 suorittamista numerojärjestyksessä. Syventäviä ja soveltavia kursseja voi suorittaa vapaasti UE1 kurssin jälkeen.

Kurssin itsenäinen suorittaminen

Opiskelija voi erityisistä syistä suorittaa uskonnon syventävän kurssin itsenäisesti. Tällöin opiskelija tekee opettajan antamat kurssiin liittyvät kirjalliset tehtävät sekä osallistuu kurssikokeeseen.

Arvioinnin perusteet

Uskonnon opetuksessa arviointi kohdistuu katsomuksellisten ajattelutaitojen hallintaan, joka tarkoittaa kykyä yhdistellä, eritellä ja arvioida uskontoja, uskonnon ja kulttuurin sekä uskonnon ja yhteiskunnan vuorovaikutusta. Opetuksessa opiskelijoita ohjataan arvioimaan asetettujen ja omien tavoitteiden saavuttamista. Arvioinnissa otetaan huomioon opiskelijan työn määrä ja laatu sekä opiskelijoiden yksilölliset taidot. Arvioinnin tulee kannustaa opiskelijoita oman työskentelynsä suunnitteluun, arviointiin ja kehittämiseen.

Kurssin arviointi

Uskonnon pakolliset ja syventävät kurssit arvostellaan numeroarvosanoin. Arvioinnin perusteina ovat jatkuva näyttö ja kirjallinen kuulustelu/kurssikoe. Työtavoista riippuen arvioinnin perustana voivat olla myös kirjallinen tuotos ja jatkuva näyttö. Soveltavasta kurssista opiskelija saa suoritusmerkinnän ja pyynnöstään kirjallisen sanallisen arvioinnin.

Oppimäärä ja sen arviointi

Oppimäärä muodostuu opiskelijan opiskelemista pakollisista kursseista ja syventävistä kursseista. Oppimäärän arvosana määräytyy opiskelijan opiskelemien pakollisten kurssien ja valtakunnallisten syventävien kurssien UE4 ja UE5 kurssiarvosanojen aritmeettisena keskiarvosanana.

Pakolliset kurssit

1. Uskonnon luonne ja merkitys (UE1)

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- tietää, millainen ilmiö uskonto on, ja tuntee Raamatun ominaislaadun pyhän kirjallisuuden edustajana
- ymmärtää uskonnon yleismaailmallisen luonteen, uskonnoissa ilmenevät kysymyksenasettelut ja uskonnon nivoutumisen kulttuuriin ja yhteiskuntaan
- saa aineksia ja käsitteellisiä välineitä oman maailmankatsomuksensa jäsentämiseen
- tuntee Raamatun vaikutuksen länsimaisessa kulttuurissa ja Raamatun tutkimuksen osana uskonnon tutkimusta
- oppii pyhyiden ymmärtämisen avulla kunnioittamaan ihmisiä, joilla on erilainen vakaumus.

Keskeiset sisällöt ovat uskonnon määrittely ja tutkiminen, uskonnon ydinkysymykset, uskonto yhteisössä ja yksilön kokemuksessa, Raamattu pyhänä kirjallisuutena, yleispiirteet Raamatun synnystä ja sisällöstä, Raamatun tutkimus- ja tulkintatavat sekä Raamatun vaikutukset maailmankuvaan ja kulttuuriin

2. Kirkko, kulttuuri ja yhteiskunta (UE2)

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää, miten kristillinen kirkko on muotoutunut, levinnyt ja vaikuttanut ympäristöönsä eri aikoina ja miten se on ollut vuorovaikutuksessa aikansa kulttuurin ja yhteiskunnan kanssa
- tuntee kirkon opin rakentumisen, jumalanpalveluselämän ja taiteen vuorovaikutuksen, sekä kirkon poliittisen ja sosiaalisen merkityksen historian eri vaiheissa
- ymmärtää, miten kristinusko vaikuttaa erilaisina kirkkokuntina eri puolilla maailmaa
- osaa analysoida erilaisten kristillisten perinteiden ilmenemistä nykyajassa ja ymmärtää näihin sisältyvän yhteisen, ekumeenisen perustan.

Keskeiset sisällöt ovat kristillisen kirkon synty, alkukirkosta idän ja lännen kirkon eroon, lännen kirkko keskiajalla, idän kirkon kehitys, reformaatio ja kirkkojen kehitys uudella ajalla, nykyinen kristikunta ja kirkkojen rooli nykyajan maailmassa sekä kirkkojen ja uskontojen välinen vuoropuhelu

3. Ihmisen elämä ja etiikka (UE3)

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- hallitsee eettisen kysymyksenasettelun ja ymmärtää elämänkysymysten ja eettisen pohdinnan merkityksen
- saa käsitteellisiä välineitä eettisten kysymysten tarkasteluun
- ymmärtää tekevänsä päivittäin moraalisia valintoja ja tietää olevansa vastuussa ratkaisuksistaan
- saa perustiedot ihmisen elämänkysymyksistä ja ajankohtaisista etiikan aiheista ja osaa kytkeä ne uskonnon kannalta keskeisiin kysymyksenasetteluihin
- ymmärtää Raamatun yhteyden elämänkysymyksiin ja etiikkaan
- ymmärtää kristinuskon ja etiikan yhteyden, erityisesti luterilaisen etiikan keskeisen sisällön ja kirkkojen eettisten kannanottojen taustalla olevia teologisia perusteita.

Keskeiset sisällöt ovat ihmisen tärkeät elämänkysymykset: elämän tarkoitus, kärsimys, kuolema; kristillinen käsitys Jumalasta, ihmisestä, luonnosta ja pelastumisesta, hyvän ja pahan käsitteet, kristillinen etiikka ja etiikan teoriat, yksilöeettisiä kysymyksiä sekä yhteiskuntaeettisiä kysymyksiä.

Syventävät valtakunnalliset kurssit

4. Uskontojen maailmat (UE4)

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija tuntee maailmanuskontojen ominaispiirteet, ymmärtää uskontoihin liittyvän sisäisen monimuotoisuuden ja niiden vaikutuksen ajatteluun, kulttuuriin ja yhteiskuntaan sekä ymmärtää eri uskonnoissa ilmenevien ihmiselämän peruskysymysten samankaltaisuuden ja oppii arvostamaan muiden kulttuurien uskonnollista ja eettistä perinnettä.

Kurssilla käsitellään hindulaisuutta, buddhalaisuutta, Kiinan ja Japanin uskontoja, juutalaisuutta ja islamia alla olevien teemojen näkökulmasta. Lisäksi tarkastellaan luonnonkansojen uskontojen yhteisiä piirteitä.

Keskeiset sisällöt ovat uskontojen levinneisyys ja kannattajamäärät, uskontojen pyhät kirjat ja oppi, uskontojen eettiset ohjeet, uskontojen kultit ja rituaalit, uskontojen suuntaukset sekä uskonnot ja yhteiskunta.

5. Mihin suomalainen usko? (UE5)

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija tuntee uskonnon ilmenemismuodot Suomessa muinaissuomalaisesta uskonnosta nykypäivän uskonnollisuuteen, ymmärtää Suomen uskonnollisista ja maail-

mankatsomuksellisista kysymyksistä käytyä keskustelua ja siihen liittyviä taustatekijöitä sekä osaa jäsentää Suomen uskonnollisia liikkeitä niiden toiminnan ja opillisten korostusten näkökulmasta.

Keskeiset sisällöt ovat muinaissuomalainen uskonto, Suomen kirkkohistorian yleislinjat, luterilainen kirkko ja muut kristilliset kirkot nykypäivän Suomessa, ei-kristilliset yhteisöt Suomessa sekä kristinuskon vaikutus suomalaiseen kulttuuriin ja yhteiskuntaan.

Syventävä koulukohtainen kurssi

6. Raamatun maailmat (UE6)

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija tuntee kristinuskon ja länsimaisen kulttuuripiirin perusteoksen, Raamatun; tutustuu Raamattuun kristillisen uskon ja kirkon kirjana, saa tietoa Raamatun kirjojen syntyhistoriasta, kirjoittajista ja aihepiireistä, voi pohtia maailmanlaajuisia ja yhteiskunnallisia ilmiöitä sekä omia elämänskysymyksiään Raamatun tekstien valossa sekä ymmärtää Raamatun vaikutuksen sekä henkiseen että aineelliseen kulttuuriin ja suomalaiseen kulttuuri-identiteettiin.

Keskeiset sisällöt

Vanha testamentti:

- Israelin uskonnon vaiheet, Vanhan testamentin maailma, Mooseksen kirjat, historialliset kirjat, profeettakirjat sekä runo- ja viisaukirjat

Uusi testamentti:

- Uuden testamentin maailma, Evankeliumikirjan synty, Jeesus Nasaretilainen, Paavali ja Paavaliin kirjeiden opetuksia, ns. katoliset kirjeet sekä Ilmestyskirjallisuus

Raamatun tutkimus ja tulkinta sekä *Raamatun vaikutus kirkkoon ja kulttuuriin*

Soveltavat kurssit

7. Diakonia ja vapaaehtoistyö (UE7)

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija tuntee kristillisen diakonian perusteet ja toimintamuodot, tuntee suomalaisissa uskonnollisissa liikkeissä ja kirkkoissa harjoitettavaa vapaaehtoistoimintaa ja sen kohdealueita sekä saa omakohtaisia kokemuksia vapaaehtoistyöstä.

Keskeiset sisällöt ovat diakonian raamatullinen perusta, diakonia kirkkojen ja seurakuntien toimintamuotona, kansainvälinen diakonia (mm. yhteisvastuukeräys), Suomessa vaikuttavien herätysliikkeiden avustustoiminta sekä suomalaisen yhteiskunnan avustustoiminta (mm.SPR).

Kurssilla osallistutaan itse johonkin avustustyöhön, tutustutaan diakonia- ja avustustyöntekijöihin sekä heidän työhönsä käytännössä.

8. Uskontojen myytit(UE8)

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija syventää tietojaan myyteistä, oppii oivaltamaan yhteyksiä myyttien ja elämän välillä sekä erittelemään myyttisiä rakenteita teksteistä ja kuvista. Kurssilla tutustutaan luomista, ihmisten elämää, sankaruutta ja maailmanloppua käsitteleviin myytteihin tekstien, kuvien ja elokuvan avulla. Keskeiset työskentelytavat:ryhmätyöt, nettityöskentely, tiedonhaku ja keskustelut. Kurssi arvioidaan suoritusmerkinnöin. Kurssia ei voi suorittaa itsenäisesti.

9. Isoskoulutuksen kurssi(UE9)

Isoskoulutuksen tavoite on antaa vahvat ja hyvät taidot toimia sekä isosena että muuallakin ryhmänjohtajana / -ohjaajana. Tavoite on saada isoskoulutettavalle ryhmälle vahva ja yhtenäinen yhteishenki, niin sanottu me-henki. Opetetaan nuoria arvostamaan omaa itseä, toisia ihmisiä, kuulumista seurakuntaan ja yhteisöön. Kurssin toteutuksesta vastaa Lapuan tuomiokirkkoseurakunta ja kurssi käydään kouluajan ulkopuolella. Kurssi arvioidaan suoritusmerkinnöin. Saadakseen suoritusmerkinnän opiskelijan on esitettävä alkuperäinen isoskoulutuksen todistus lukion rehtorille.

7.10 Elämäkatsomustieto

Elämäkatsomustieto oppiaineena on perustaltaan monitieteinen. Filosofian ohella se hyödyntää niin ihmis-, yhteiskunta- kuin kulttuuritieteitäkin. Elämäkatsomustiedon opetuksessa ihmisiä pidetään luonnollisina, tajunnallisina ja kulttuurisina toimijoina, jotka luovat ja uusintavat merkityksiä keskinäisessä kanssakäymisessään. Inhimilliset katsomukset ja käytännöt nähdään yksilöiden, yhteisöjen ja traditioiden vuorovaikutuksen tuloksena syntyneinä. Elämäkatsomustiedon opetus rakentuu ihmiskäsitykselle, joka korostaa ihmisten mahdollisuutta elää vapaina ja keskenään tasavertaisina, aktiivisina ja tavoitteellisina. Oppiaineen opetuksessa painotetaan ihmisten kykyä tutkia maailmaansa ja laajentaa sitä koskevaa tietämystään sekä yhteisellä toiminnallaan tietoisesti ohjata elämäänsä. Näistä lähtökohdista oppiaine tukee opiskelijoiden elämäkatsomuksen ja identiteetin muotoutumista sekä heidän yhteisöllisten hyvän elämän ihanteidensa ja käytäntöjensä hahmottumista.

Elämäkatsomustieto kartuttaa pohdiskelevasti ja keskustellen opiskelijoiden kulttuurista ja katsomuksellista yleissivistystä, toiminnallista arviointikykyä ja tilannetajua, eettisiä valmiuksia ja suvaitsevaisuutta sekä keskustelun, kuuntelun ja itseilmaisun taitoja. Katsomuksellisen arviointikyvyn kehittyminen on avain hyvään elämään sekä yksilöllisesti että yhteisöllisesti.

Opetuksen tavoitteet

Elämäkatsomustiedon opetuksen tavoitteena on, että opiskelija saa tukea pyrkimyksilleen rakentaa identiteettiään ja elämäkatsomustaan, laajentaa katsomuksellista ja kulttuurista yleissivistystään, kehittää arvostelu-, harkinta ja toimintakykyään sekä sisäistää ihmisoikeuksien, myönteisen monikulttuurisuuden, yhteiskunnallisen ja globaalien oikeudenmukaisuuden sekä kestävänsä kehityksen periaatteita.

Arviointi

Elämäkatsomustiedossa arvioidaan sisällöllisen tiedon omaksumisen ja katsomuksellisen ymmärryksen kehittymisen lisäksi opiskelijan valmiutta tarkastella sekä ilmaista katsomuksellisia aiheita monipuolisesti, taitavasti ja luovasti. Katsomukselliset kysymykset ovat usein henkilökohtaisia, mutta niiden pohdiskelun perustana ovat ajattelun tiedolliset hyveet: kriittisyys, johdonmukaisuus, ristiriidattomuus ja systemaattisuus. Katsomusten, arvostusten ja uskomusten arviointi- ja ilmaisu-tavoissa arvostetaan suvaitsevaisuutta, eri näkökulmien ja toisten katsomustapojen huomioimista.

Pakolliset kurssit

1. Hyvä elämä (ET1)

Kurssilla pohditaan, mitä on hyvä elämä, millaisista aineksista identiteetti ja yksilöllinen elämä koostuvat ja millaiset mahdollisuudet ihmisillä on tavoitella hyvää elämää.

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- kasvattaa kykyään sitoutua valitsemiinsa moraalisiin periaatteisiin ja haluaan toimia arvostustensa mukaisesti
- kasvattaa valmiuttaan ja haluaan välittää ja kantaa vastuuta itsestään, toisista ihmisistä, yhteiskunnasta ja luonnosta
- kehittää kykyään nähdä kokonaisuuksia yhä monimuotoisemmaksi käyvässä maailmassa ja näin vahvistaa kykyään muodostaa omaa identiteettiään ja elämäkatsomustaan
- oppii arvioimaan uskomuksia ja elämäkatsomuksia koskevia väitteitä
- kehittää taitojaan ilmaista identiteettiään ja elämäkatsomustaan sekä niihin liittyviä näkemyksiään ja tuntemuksiaan suvaitsevaisesti, johdonmukaisesti ja luovasti.

Keskeiset sisällöt

- peruskäsitteet: elämäkatsomus, elämäkatsomustieto, hyvä elämä, minuus, identiteetti
- hyvä elämä: ihmisen perustarpeita, maallisia ja uskonnollisia hyvän elämän malleja

- ihmisen yksilöllisen olemassaolon peruskysymykset: vapaa tahto ja valinnat, syntymä ja kuolema, optimismi, pessimismi ja realismi
- elämänhallinnan keinot: yksilön mahdollisuudet vaikuttaa omaan elämäänsä, perimän ja ympäristön merkitys
- identiteetin muodostaminen ihmisen elämänkaaren aikana sekä eettiset valinnat eri elämänvaiheissa
- yksilöllinen elämä ennen sekä nykyisessä monien mahdollisuuksien yhteiskunnassa
- hyveitä ja paheita koskevia käsityksiä ennen ja nyt sekä niiden suhde elämäntapoihin ja tottumuksiin

2. Maailmankuva (ET2)

Kurssilla pohditaan maailmankuvan muodostumista ja maailmankuvien eroja. Kurssilla perehdytään maailman käsitteellistämisen tapoihin sekä tiedon ja eri yhteisöllisten instituutioiden merkitykseen siinä.

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- oppii tuntemaan historiallisesti merkittäviä ja nykyajassa vaikuttavia maailmankuvia sekä kasvattaa tietämystään niiden perustalla olevista uskomusjärjestelmistä
- oppii kysymään ja arvioimaan väitteiden ja uskomusjärjestelmien perusteluja
- kehittää ymmärrystään eri instituutioiden merkityksestä maailmankuvan muokkaajina ja välittäjinä
- jäsentää omaa maailmankuvaansa samalla pitäen sen avoimena mielekkäälle keskustelulle.

Keskeiset sisällöt

- maailmankuvan, maailmankatsomuksen ja elämäkatsomuksen käsitteet ja niiden keskinäinen suhde
- maailmankuvan rakenne ja ydinalueet: käsityksiä ihmisestä, yhteiskunnasta, kulttuurista ja luonnosta sekä todellisuuden rakenteesta
- maalliset ja uskonnolliset katsomukset maailmankuvan perustana: tieteiden, näennäistieteiden ja uskontojen rajankäynti
- koulu, media ja taide maailmankuvaa luovina ja välittävinä instituutioina
- länsimaisen maailmankuvan murrokset ja mullistajat
- kokemusten, arkikäsitusten ja uskomusten synty ja tiedollinen luotettavuus
- maailmankuvien ja tiedon lähteiden järkipäinen arviointi

3. Yksilö ja yhteisö (ET3)

Kurssilla pohditaan yksilöä, yhteisöllisyyttä, yhteiskuntaa ja ihmisten välistä vuorovaikutusta. Kurssilla perehdytään oikeudenmukaisuuden, ihmisoikeuksien ja demokratian toteutumiseen.

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää yhteisöllisyyden merkityksen ihmisyydelle ja yksilölliselle identiteetille
- oppii arvioimaan omaa asemaansa yksilönä yhteisöissä ja yhteiskunnassa, kansalaisena valtiossa ja toimijana talousjärjestelmässä
- oppii tarkastelemaan yksilöiden, yhteisöjen ja instituutioiden toimintaa osana yhteiskunnallista vallankäyttöä
- oppii arvioimaan poliittisia keinoja ja päämääriä sekä kasvattaa kykyään ja haluaan rakentaa yhteiskunnalliseen osallistumiseen
- ymmärtää ihmisoikeuksien, demokratian ja oikeudenmukaisuuden merkityksen hyvän yhteiskunnan ja tulevaisuuden kannalta.

Keskeiset sisällöt

- ihminen sosiaalisena olentona, yksilöiden vuorovaikutus ja yhteisöllisyys, yksityinen ja julkinen
- vallan käsite, vallan muodot ja valtasuhteet sekä erilaiset vaikuttamiskeinot
- teorioita yhteiskunnan rakenteesta ja muutoksesta
- hyvä kansalainen suomalaisena, eurooppalaisena ja maailmankansalaisena

- ihmisoikeudet, *ihmisoikeussopimukset* ja niiden historia, *ihmisoikeusrikoksia kuten holokausti*
- poliittiset ihanteet, ideologiat, utopiat ja demokratian muodot
- oikeudenmukaisuus yhteiskunnallisena, maailmanlaajuisena ja ekologisena kysymyksenä

Syventävät valtakunnalliset kurssit

4. Kulttuuriperintö ja identiteetti (ET4)

Kurssilla pohditaan kulttuuriperintöä hyvän elämän lähtökohtana ja hyvän elämän mittana sekä toisaalta jatkuvasti kehittyvänä ja muuttavana ilmiönä. Kurssilla perehdytään sekä maailman että suomalaisen nyky-yhteiskunnan monikulttuurisuuteen.

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- oppii tuntemaan kulttuuria merkityksiin perustuvana inhimillisenä toimintana
- tutustuu erilaisiin kulttuuriperintöihin ja niihin liittyviin elämäntapoihin
- kehittää kykyään arvioida ihmisten käsityksiä ja tekoja suhteessa heidän omiin arvostuksiinsa ja uskomusjärjestelmiinsä
- oppii suvaitsevaisuutta erilaisia elämänkatsomuksellisia ratkaisuja ja identiteettivalintoja kohtaan
- perehtyy suomalaisen identiteetin ilmenemismuotoihin
- ymmärtää rasismia, muukalaisvihaa ja syrjinnän ihmisoikeusloukkauksina.

Keskeiset sisällöt

- kulttuurin käsite ja merkitys ennen ja nyt
- identiteetti, etnisuus ja kulttuuriperintö
- saamelaiset, suomalaiset ja eurooppalaiset kulttuuripiirteet ja niiden nykyinen merkitys
- kulttuurien ja sivilisaatioiden vuorovaikutus
- etninen ja kulttuurinen moninaisuus Suomessa ja maailmassa
- elämä monikulttuurisessa yhteiskunnassa
- etnosentrisuus sekä rasismi ja suvaitsevaisuuden historiaa

5. Maailman selittäminen katsomusperinteissä (ET5)

Kurssilla pohditaan erilaisia tapoja selittää maailmaa myyttisissä, uskonnollisissa ja katsomuksellisissa perinteissä. Kurssilla perehdytään erilaisten katsomusten syntyyn, historiaan ja tutkimukseen.

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää herkkyyttään arvioida arvostuksissa ja uskomusjärjestelmissä esiintyviä eroja ja yhtäläisyyksiä
- oppii arvioimaan uskomuksia ja elämänkatsomuksia koskevia väitteitä
- tuntee eri kulttuureissa vaikuttavia ja tärkeinä pidettyjä uskomusjärjestelmiä ja elämänkatsomuksellisia ratkaisuja sekä kasvattaa tietämystään niiden taustoista sekä niiden välittymisestä nykyajassa
- ymmärtää myyttien ja uskonnollisten käsitysten historiallisen synnyn ja nykyisen merkityksen maailman ilmiöiden selittäjinä
- oppii hahmottamaan maailman selittämistä eurooppalaisessa kulttuuriperinnössä.

Keskeiset sisällöt

- maailman myyttinen selittäminen ennen ja nyt
- uskonnon ja uskonnollisuuden olemus
- uskontokritiikki: sosiologinen, moraalinen, antropologinen ja psykologinen
- ateismi ja agnostismi
- sekulaarin humanismin ja vapaa-ajattelun historiaa ja nykysuuntauksia
- humanismi ja kristinusko länsimaiden katsomuksellisina perusvirtauksina

7.11 Filosofia

Filosofinen ajattelu käsittelee koko todellisuutta, sen monimuotoista hahmottamista sekä ihmisen toimintaa siinä. Filosofian erityisluonne on sen tavassa jäsentää ongelmia käsitteellisesti, järkipäisesti ja keskustellen. Filosofian opiskelu lukiossa tukee opiskelijoiden yksilöllistä kehitystä ja edistää yleisiä oppimisen ja ajattelun valmiuksia, joita tarvitaan muuttuvassa ja monimutkaisessa yhteiskunnassa. Filosofissa opiskeltavat tiedolliset kokonaisuudet ovat välttämättömiä kulttuuriperinnön ja nykykulttuurin ymmärtämiseksi.

Filosofian käytännön merkitys perustuu siihen, että opiskelija oppii jäsentämään käsitteellisesti arvoja, normeja ja merkityksiä koskevia kysymyksiä. Filosofian opiskelu auttaa näkemään, mitä merkitystä erilaisilla tiedoilla ja taidoilla on yksilölle ja yhteiskunnalle. Tietojen ja taitojen erikoistumisen vastapainona filosofian opiskelu opettaa hahmottamaan laajempia käsitteellisiä kokonaisuuksia ja yhteyksiä. Se auttaa näkemään, miten eri tieteenalojen ja ajatteluperinteiden käsitykset todellisuudesta, arvoista ja normeista voivat muodostaa keskenään johdonmukaisia kokonaisuuksia tai olla keskenään ristiriidassa. Filosofia kehittää arvostelukykyä.

Filosofian opetus edistää luovan ja itsenäisen ajattelun kehitystä. Filosofissa annetaan runsaasti tilaa opiskelijoiden yksilöllisten näkemysten muodostamiselle. Kun opiskelijat paneutuvat filosofian peruskysymyksiin, joihin ei ole yksinkertaisia ratkaisuja, he oppivat muodostamaan ja perustelemaan omia näkemyksiään sekä samalla kunnioittamaan toisenlaisia perusteltuja näkemyksiä. Mutkikkaiden kysymysten pohdiskelu ryhmässä kasvattaa opiskelijoissa kykyä luottaa omiin yksilöllisiin mahdollisuuksiinsa selvittää vaikeitakin ongelmia. Filosofian opiskelu tukee oppilaiden kasvua aktiiviseksi, vastuulliseksi ja suvaitsevaisiksi kansalaisiksi.

Opetuksen tavoitteet

Filosofian opetuksen tavoitteena on, että opiskelija

- osaa hahmottaa filosofisia ongelmia ja niiden erilaisia mahdollisia ratkaisuja
- osaa jäsentää puhetta ja tekstiä käsitteellisesti sekä tunnistaa väitteitä ja niiden perusteluja
- ymmärtää erilaisten filosofisten käsitysten perusteluja sekä pystyy keskustelemaan niistä johdonmukaisesti ja järkevästi
- hallitsee yleissivistävät perustiedot sekä filosofian historiasta että nykysuuntauksista ja osaa suhteuttaa niitä yhteiskunnan ja kulttuurin ilmiöihin.

Aihekokonaisuudet

Filosofian opetuksessa aihekokonaisuudet liittyvät moniin teemoihin eri kursseissa. Erityisesti ne korostuvat opetuksessa seuraavasti: *Aktiivinen kansalaisuus ja yrittäjyys* kurssissa FI1, *hyvinvointi ja turvallisuus* kurssissa FI2, *kestävä kehitys* kurssissa FI2 ja FI4, *kulttuuri-identiteetti ja kulttuurien tuntemus* kurssissa FI5, *teknologia ja yhteiskunta* kurssissa FI1 ja FI4 sekä viestintä- ja mediaosaaminen kurssissa FI3.

Opetusjärjestelyt ja työtavat

Filosofian opetuksen työtavoja ovat luennot, opetuskeskustelut, ryhmä- ja parityöskentely. Lisäksi kursseilla voidaan laatia tutkielmia tai alustuksia ja esitelmää sekä tehdä opintokäyntejä.

Kurssien suoritusjärjestys

Filosofian opiskelu suositellaan aloitettavaksi kurssilla FI1. Sen jälkeen opiskelija voi vapaasti valita kurssien suoritusjärjestyksen.

Kurssin itsenäinen suorittaminen

Filosofian kurssit FI2-FI4 on mahdollista erityisestä syystä suorittaa itsenäisesti. Tällöin opiskelija sopii opettajan kanssa kirjallisesti suoritettavat tehtävät ja tutkielmat. Lisäksi opiskelijan tulee osallistua kurssin kirjalliseen kuulusteluun.

Arvioinnin perusteet

Filosofiassa arvioidaan käsitteiden ja teorioiden omaksumista sekä kykyä ilmaista omaa filosofista ajattelua. Opiskelijan suhde filosofisiin kysymyksiin on yksilöllinen, mutta kysymysten käsittelyn perustana ovat ajattelun tiedolliset hyveet: kriittisyys, johdonmukaisuus, ristiriidattomuus ja järjestelmällisyys.

Kurssin arviointi

Kaikkien kurssien arviointiperusteena on jatkuva näyttö ja kirjallinen kuulustelu tai tuotos. Myös pidetyt esitelmät ja alustukset ovat arvioinnin tukena. Syventävät kurssit FI1-FI4 arvioidaan numeroin ja soveltava kurssi FI5 suorituserkinnällä.

Oppimäärä ja sen arviointi

Oppimäärä muodostuu opiskelijan opiskelemista pakollisesta kurssista ja syventävistä kursseista. Oppimäärän arvosana määräytyy opiskelijan opiskelemien pakollisen kurssin ja valtakunnallisten syventävien kurssien FI2 – FI4 kurssiarvosanojen aritmeettisena keskiarvosanana.

Pakollinen kurssi

1. Johdatus filosofiseen ajatteluun (FI1)

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- hahmottaa filosofisia ongelmia ja niiden erilaisia mahdollisia ratkaisuja, ymmärtää, miten filosofiassa käsitteellistetään todellisuutta, tietämistä, toimintaa ja arvoja
- tunnistaa erilaisia filosofisia, tieteellisiä ja arkisia käsityksiä todellisuudesta, sen tietämisestä ja siinä toimimisesta
- hahmottaa kuvailevien ja normatiivisten väitteiden eroja ja osaa perustella käsityksiä hyvästä ja oikeasta.

Keskeiset sisällöt

- mitä filosofia on, filosofisten kysymysten luonne ja niiden suhde käytännöllisiin, tieteellisiin ja uskonnollisiin kysymyksiin, filosofian keskeiset osa-alueet
- todellisuuden luonnetta koskevia filosofisia perusnäkökymyksiä: hengen ja aineen suhde, vapaus ja välttämättömyys
- tietoa ja tietämistä koskevia filosofisia perusnäkökymyksiä ja niiden suhde tieteellisiin ja arkisiin näkökulmiin: tieto, totuus ja perustelu, käsitteellisen ja kokemuksellisen suhde tiedon muodotumissessa
- yksilön ja yhteiskunnan suhde filosofisena kysymyksenä, oikeudenmukaisuuden ja vapauden käsitteet
- hyvän ja oikean käsitteet, toimintaa ohjaavien moraalisten arvojen luonne ja suhde tosiasioihin sekä muihin arvoihin kuten kauneuteen, hyvää elämää ja onnellisuutta koskevia filosofisia näkökymyksiä

Syventävät valtakunnalliset kurssit

2. Filosofinen etiikka (FI2)

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- perehtyy filosofisen etiikan tärkeimpiin ongelmiin, käsitteisiin ja teorioihin
- osaa arvioida elämää ja toimintaa moraalista näkökulmista sekä perustella arvioitaan etiikan käsittein
- kykenee jäsentämään omia moraalisia ratkaisujaan ja perusteitaan filosofisen etiikan välinein
- oppii kriittisyyttä ja suvaitsevaisuutta niin itseä kuin toisia kohtaan.

Keskeiset sisällöt

- moraaali ja sitä pohtiva soveltava ja normatiivinen etiikka sekä metaetiikka
- moraalisia arvoja ja normeja koskevien vakaumusten erilaiset perustat, moraalin suhde oikeuteen ja uskoon, järjen ja tunteiden asema moraalisisissa vakaumuksissa
- moraalisten arvojen ja normien objektiivisuus ja subjektiivisuus, kysymys eettisten perusteiden tiedollisuudesta ja eettisten totuuksien mahdollisuudesta
- klassisen hyve-etiikan sekä seuraus- ja velvollisuusetiikan perusteet
- filosofinen etiikka ja kysymys hyvästä elämästä

3. Tiedon ja todellisuuden filosofia (FI3)

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- hahmottaa, mitä tieto ja tietäminen ovat filosofiassa, tieteessä ja arkielämässä
- osaa arvioida, millaisia kuvia todellisuuden perusrakenteesta muodostuu filosofiassa, tieteessä ja katsomuksissa
- oppii erittelemään ja arvioimaan kriittisesti tiedollisia uskomuksia ja väitteitä
- oppii hahmottamaan tieteellisen tutkimuksen ja päättelyn luonnetta.

Keskeiset sisällöt

- metafysiikan keskeisiä kysymyksiä ja peruskäsitteitä, erilaisia käsityksiä metafysiikan luonteesta, todellisuuden rakenne luonnontieteellisen, ihmistieteellisen ja käytännöllisen tiedon valossa
- totuuden luonne ja totuusteorioiden
- tiedon mahdollisuus ja rajat, tiedon oikeuttaminen
- tietäminen, ymmärtäminen ja tulkinta, käytännöllisen ja tieteellisen tiedon eroja ja yhtäläisyyksiä, tietäminen luonnontieteissä ja ihmistieteissä
- tieteellisen tutkimuksen luonne ja sen metodologisia peruskäsitteitä
- argumentoinnin ja päättelyn perusteita

4. Yhteiskuntafilosofia (FI4)

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- perehtyy yhteiskuntafilosofian keskeisiin käsitteisiin ja suuntauksiin
- oppii hahmottamaan yhteiskunnan luonnetta ja sen keskeisten instituutioiden toimintaa
- osaa arvioida yhteiskunnallisen järjestyksen oikeutusta
- osaa jäsentää yhteiskunnan ja yksilön suhdetta sekä yhteiskunnallista ja poliittista toimintaa.

Keskeiset sisällöt

- yhteiskunnallinen oikeudenmukaisuus, *ihmisoikeussopimuksia ja julistuksia*
- yksilön oikeudet ja velvollisuudet, rikos ja rangaistus
- yhteiskuntajärjestyksen, vallan ja omistamisen oikeuttaminen: yhteiskuntasopimusteorioiden, anarkismi ja yhteiskunnalliset utopiat, *dystopiat ja niiden toteutuminen kuten holokausti*
- poliittinen filosofia: konservatismi, liberalismi ja sosialismi perusajatukset ja niiden yhteiskuntafilosofiset nykytulkinnot
- nykykulttuuriin liittyviä filosofisia kysymyksiä: sukupuoli ja sukupuolisuus, identiteetti ja identiteetin rakentuminen, toiseus, vieraus ja monikulttuurisuus

7.12 Historia

Opetuksen tehtävä

Lukion historian opetuksen tehtävänä on luoda opiskelijalle edellytyksiä ymmärtää eri aikakausien luonnetta, oman aikansa ongelmia ja muutosprosesseja sekä auttaa häntä hahmottamaan kansainvälistä maailmaa. Historia on yksilöllistä, kansallista ja eurooppalaista identiteettiä luova oppiaine.

Opetuksen lähtökohtana ovat historian luonne tieteenalana ja sen tiedon muodostumisen perusteet. Sen vuoksi huomiota kiinnitetään tietojen kriittiseen pohdintaan ja tulkintaan sekä pyritään ot-

tamaan huomioon ilmiöiden moniperspektiivisyys. Historian keskeisiä käsitteitä ovat aika, muutos ja jatkuvuus sekä syy-yhteydet. Muutoksen analyysia korostavana oppiaineena historia luo mahdollisuuksia käsitellä tulevaisuutta sekä arvioida tulevaisuuteen liittyviä mahdollisuuksia. Opetuksessa korostetaan ihmisen ja ympäristön välistä suhdetta sekä inhimillisen kulttuurin laaja-alaisuutta, kulttuurien erilaisuuden ymmärtämistä ja kansainvälisen yhteisymmärryksen merkitystä. Myös oman maan historian erityispiirteiden tunteminen on ensiarvoisen tärkeää. Sen tarkastelussa on tosin otettava huomioon maailmanhistoriallisesti merkittävien muutosten vaikutus Suomen kehitykseen.

Opetuksen tavoitteet

Historian opetuksen tavoitteena on, että opiskelija

- oppii tuntemaan Suomen ja maailmanhistorian päälinjat ja keskeisimmät historialliset tapahtumat sekä niiden taustat ja seuraamukset
- näkee nykyhetken historiallisen kehityksen tuloksena ja tulevaisuuden lähtökohtana, kykenee suhteuttamaan oman aikansa ja itsensä historian jatkumoon ja näin rakentamaan historiatietoisuuttaan
- osaa hankkia menneisyyttä koskevaa tietoa ja arvioida sitä kriittisesti sekä ymmärtää sen monitulkintaisuuden, suhteellisuuden ja syy-yhteyksien monisäikeisyyden
- osaa arvioida menneisyyden ihmisen toimintaa ja historiallisia ilmiöitä kunkin ajan omista lähtökohdista sekä nykyajan näkökulmasta
- ymmärtää kulttuurin erilaisia ilmenemismuotoja ja niiden erilaisuutta
- saa aineksia ihmisoikeuksia ja demokratiaa arvostavan maailmankuvan luomiseen sekä toimintaan vastuullisena kansalaisena.

Aih kokonaisuudet

Aih kokonaisuuksista historian kannalta keskeisimpiä ovat aktiivinen kansalaisuus ja yrittäjäyys sekä kulttuuri-identiteetti ja kulttuurien tuntemus. Historian keskeinen tehtävä on valmistaa opiskelijaa aktiiviseen kansalaisuuteen antamalla tietoa yhteiskunnasta ja korostamalla aktiivisen osallistumisen merkitystä. Historian opiskelu opettaa kriittisyyteen ja antaa perspektiiviä tämän päivän yhteiskunnan tarkasteluun. Mitä tulee kulttuuri-identiteettiin ja kulttuurien tuntemukseen, voidaan sanoa, että historian varsinaisena tutkimuskohteena on kulttuuri laajasti ymmärretty. Kurssi HI2 perehdyttää opiskelijaa ennen kaikkea eurooppalaisen kulttuurin kehitykseen. Suomen historian kurssit HI4 ja HI5 taas pyrkivät luomaan kuvaa suomalaisuudesta. Kurssilla HI6 pohditaan koko kulttuurin käsitettä laajemmin ja perehdytään ulkoeurooppalaisiin kulttuureihin sekä kulttuurien kohtaamisen problematiikkaan. Kestävän kehityksen aihepiiriin sopii erityisesti kurssi HI1, jossa keskeisiä aihepiirejä ovat ihmisen ja luonnon suhde sekä tekniikan kehitys. Näin se käsittelee myös aih kokonaisuutta teknologia ja yhteiskunta.

Opetusjärjestelyt ja työtavat

Historian opetukseen soveltuvat monenlaiset työtavat. Perinteinen opettajajohtoinen opetus, opetuskeskustelu, väittelyt sekä erilaiset oppilaskeskeiset työtavat ovat kaikki mahdollisuuksien mukaan käytössä.

Kurssien suoritusjärjestys

Pakolliset kurssit suositellaan suoritettavaksi numerojärjestyksessä. Vain erityisistä syistä järjestyksestä voi poiketa. Syventäviä kursseja opiskelija voi suorittaa toisena, kolmantena tai neljäntenä opiskeluvuotena. Kurssi HI5 edellyttää kurssien HI1 ja HI2 suorittamista, kurssi HI6 kurssien HI1, HI2 ja HI3 suorittamista.

Kurssin itsenäinen suorittaminen

Pakollisten kurssien itsenäinen suorittaminen on mahdollista vain erityisestä syystä. Syventäviä kursseja opiskelija voi suorittaa itsenäisesti. Tällöin opiskelija sopii opettajan kanssa kurssiin liittyvistä kirjallisista töistä ja osallistuu sen lisäksi kirjalliseen kuulusteluun.

Kurssin arviointi

Oppimisen arvioinnin perusteina ovat historialle ominaiset taidot ja ajattelutavat sekä oppimäärän keskeisten sisältöjen hallinta. Arvioinnissa kiinnitetään erityistä huomiota opiskelijan valmiuteen rakentaa tiedoistaan jäsentyneitä kokonaisuuksia, erottaa olennainen ja epäolennainen tieto toisistaan, hallita aikasuhteita ja syy-yhteyksiä sekä arvioida historian ilmiöitä ja tiedonlähteitä kriittisesti. Kurssien arvioinnissa keskeisellä sijalla ovat kirjalliset kokeet sekä jatkuva näyttö, mutta myös muita menetelmiä, kuten tutkielmia voidaan käyttää. Sekä pakolliset että syventävät kurssit arvioidaan numeroin.

Oppimäärä ja sen arviointi

Oppimäärä muodostuu opiskelijan opiskelemista pakollisista kursseista ja syventävistä kursseista. Oppimäärän arvosana määräytyy opiskelijan opiskelemien pakollisten kurssien ja valtakunnallisten syventävien kurssien HI5 ja HI6 kurssiarvosanojen aritmeettisena keskiarvosanana.

Pakolliset kurssit

1. Ihminen, ympäristö ja kulttuuri (HI1)

Kurssi tarkastelee ihmisen ja luonnon vuorovaikutusta sekä tämän tuloksena tapahtunutta kulttuuriympäristön rakentumista ja kehittymistä esihistoriasta nykyaikaan.

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää ihmisen ja luonnon välisen riippuvuussuhteen osana kestäväää kehitystä
- ymmärtää, miten ihminen käyttää luonnonvaroja toimeentulon lähteenä ja miten se vaikuttaa ympäristöön ja yhteiskuntarakenteeseen
- tuntee tuotantotalouden kehityslinjat ja vaikutukset elämäntapaan
- tietää väestönkasvun pääpiirteet ja siihen vaikuttavat tekijät.

Keskeiset sisällöt

Esihistoria-pyynnätkulttuurin aika

- ihmisen kehitysvaiheet , keräilijöiden ja metsästäjien elämäntapa.

Maanviljely ja sen aiheuttamat muutokset

- työnjako ja kulttuurin synty, suurten jokilaaksojen kulttuurit

Välimeren talousalue antiikin aikana

- Kreikan talouselämä, Rooma - miljoonakaupunki ja imperiumi, orjuus ja antiikin ajan tekniikka.

Keskiajan talous- ja yhteiskuntajärjestelmä

- feodaaliyhteiskunta, keskiajan väestö, kauppa ja kaupunki

Löytöretket

- löytöretkien edellytykset ja seuraukset , maailmantalouden syntyminen

Teollistuva maailma

- tekniset innovaatiot ja koneteollisuuden alkuvaiheet, muutokset sukupuolten työnjaossa, yhteiskunnalliset muutokset ja ympäristövaikutukset , muutokset kaupunkirakenteessa

Globaali kulutusyhteiskunta

- raaka-aineiden ja markkinoiden jakaminen , massatuotanto ja kulutusyhteiskunta , sosialistinen suunnitelmatalous , kolmannen maailman muotoutuminen , kasvun rajat ja uudet haasteet

2. Eurooppalainen ihminen (HI2)

Kurssi tarkastelee eurooppalaisen kulttuurin keskeisiä saavutuksia sekä eurooppalaisen ihmisen maailmankuvan muutosta ja sen taustalla vaikuttanutta tieteellistä ja aatehistoriallista kehitystä. Kurssilla tutustutaan eurooppalaisen kulttuurin tuotoksiin erityyppisen historiallisen lähdeaineiston avulla. Kulttuuri ymmärretään laaja-alaisena käsitteenä.

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää, mistä eurooppalaisuus rakentuu tutustumalla sen keskeiseen kulttuuriperintöön

- ymmärtää tieteen saavutusten merkityksen ihmisen maailmankuvan muokkaajana
- osaa analysoida kulttuuri-ilmiöitä aikakautensa ilmentäjinä
- tuntee yhteiskunnallisen kehityksen taustalla vaikuttavia aatehistoriallisia virtauksia
- tuntee eri aikakausien elämäntapoja ja maailmankuvaa.

Keskeiset sisällöt

Antiikin aika

- demokratian synty , antiikin kulttuuri

Keskiajan yhtenäiskulttuuri

- keskiajan ihmisen maailmankuva ja tapakulttuuri , uskonnon merkitys kulttuurissa

Uuden ajan murros

- renessanssi ja tiedon vallankumous , uskonpuhdistus , barokki itsevaltiuden ja vastauskonpuhdistuksen ilmentäjänä , luonnontieteellisen maailmankuvan synty

Valistuksen aikakausi

- valistusfilosofia ja sen vaikutukset yhteiskuntaan ja taiteeseen , Yhdysvaltain itsenäistymisen ja Ranskan suuren vallankumouksen aatteellinen perintö

Aatteiden vuosisata

- keskeiset aatesuuntaukset ja taidevirtaukset , tiede uskonnon haastajana , porvariston vuosisata

Nyky aika

- kulttuurin pirstoutuminen , populaarikulttuuri massaviihdeksi

3. Kansainväliset suhteet (HI3)

Kurssi tarkastelee kansainvälisen politiikan keskeisiä tapahtumia, taustoja ja muutoksia 1800-luvun lopulta lähtien. Kurssilla analysoidaan kansainvälisen politiikan ilmiöitä taloudellisen, aatteellisen ja valtopoliittisen kilpailun perusteella. Kurssin keskeisiä tarkastelunäkökulmia ovat demokratia vastakohtanaan diktatuuri.

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- tuntee kansainvälisen politiikan pääpiirteet ja teoriaa
- ymmärtää kansainvälisten yhteistyörakennelmien sekä vastakkainasettelujen perusteita
- ymmärtää aatteiden ja taloudellisten eturistiriitojen vaikutuksen kansainvälisten suhteiden historiassa.

Keskeiset sisällöt

Suurvaltojen ylivalta yritys

- kansainvälisen politiikan peruskäsitteet, imperialismien teoria ja käytännöt, ensimmäinen maailmansota ja sen vaikutukset kansainväliseen politiikkaan

Maailmansotien välinen aika ja toinen maailmansota

- eurooppalaiset ääriliikkeet, demokratian kriisi, *ihmisoikeudet, joukkotuhonta, holokausti* ja muut kansanvainot, toinen maailmansota seurausilmiöineen, *YK:n ihmisoikeuksien yleismaailmallinen julistus ja sen merkitys sekä muut keskeiset ihmisoikeussopimukset*

Kylmä sota

- kylmän sodan teoriat: Yhdysvallat ja Neuvostoliitto kaksinaapaisen maailman johtajina, kylmän sodan ideologiset, taloudelliset ja sotilaalliset rintamat, kylmän sodan kriisien luonne, Saksa kylmän sodan näyttämönä , Kiinan rooli kansainvälisessä politiikassa

Uusi epävarmuuden aika

- Neuvostoliiton hajoaminen ja kaksinaapaisuuden purkautuminen, kansainväliset rauhanpyrkimykset, kolmas maailma osana kansainvälistä politiikkaa, Lähi-idän ongelmakenttä, Yhdysvaltain aseman muutos kansainvälisessä politiikassa, uudet kansainväliset rakenteet

4. Suomen historian käännekohtia (HI4)

Kurssin tarkoituksena on analysoida Suomen historian keskeisiä muutosprosesseja ja kehityslinjoja 1800-luvulta nykyaikaan. Keskeisiä tarkastelukohteita ovat Suomen valtiollisen ja kansainvälisen aseman muuttuminen, muutoksiin liittyvät kriisit, siirtyminen sääty-yhteiskunnasta kansalaisyhteiskuntaan sekä taloudelliset ja kulttuuriset murrokset.

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- tuntee keskeiset yhteiskunnalliset ja taloudelliset muutokset
- osaa suhteuttaa Suomen valtiollisen kehityksen yleiseurooppalaiseen ja maailmanpoliittiseen taustaan
- ymmärtää talouden, yhteiskunnan, kulttuurielämän sekä aatteellisen ja valtiollisen elämän ilmiöiden keskinäisen riippuvuuden.

Keskeiset sisällöt

Ruotsin ajan perintö

Vallanvaihdos

- Suomen liittäminen Venäjään , autonomian synty

Suomalaisuuden synty ja kansallinen herääminen

- aatteellinen ydin ja keskeiset vaikuttajat

Yhteiskunnallinen ja taloudellinen murros

- elinkeinorakenteen muuttuminen ja Suomen teollistuminen, sääty-yhteiskunnan hajoaminen ja kansalaisyhteiskunnan synty, sortokaudet ja kansanvallan synty

Suomen itsenäistymisprosessi

- Suomen itsenäistymisen, sisällissota , hallitusmuoto

Kahtiajaosta eheytymiseen

- poliittisten ääriliikkeiden synty ja heikentyminen, elintason nousu, kulttuurista kulutustavaraa

Toinen maailmansota jälkiseurauksineen

- sodat ja jälleenrakentaminen , ulkopoliittikan muutos

Hyvinvointivaltion rakentaminen

- rakennemuutos, 1960- ja 1970-lukujen kulttuurinen ja yhteiskunnallinen muutos

Suomen uusi kansainvälinen asema

- kytkeytyminen kansainväliseen talouteen kulttuurisesti, taloudellisesti ja poliittisesti, suomalaisten tulevaisuus osana globaalia järjestelmää

Syventävät valtakunnalliset kurssit

5. Suomen vaiheet esihistoriasta autonomian aikaan (HI5)

Kurssi tarkastelee Suomen historian keskeisiä kehityslinjoja ennen vuotta 1809 sekä suomalaista kulttuuriperintöä.

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- tuntee maamme historialliset kehityslinjat ja niiden yhteydet Itämeren alueeseen
- tuntee Suomen väestö-, sosiaali- ja taloushistoriallisen kehityksen.
- ymmärtää suomalaisen sivistyksen yhteydet länsimaiseen kulttuuriin
- oppii arvostamaan suomalaista kulttuuriperintöä
- oppii yhdistämään historialliset kehityslinjat oman kotiseutunsa historiaan ja näkee kehityksen myös yksittäisen ihmisen kannalta.

Keskeiset sisällöt

Esihistoria

- esihistoria ja tulkinnat suomalaisten ja saamelaisten alkuperästä, asutus, elinehdot, uskonnot ja uskomukset sekä ulkoiset yhteydet

Suomen liittyminen länsieurooppalaiseen kulttuuriyhteisöön keskiajalla

- Suomi idän ja lännen välimaastossa, sääty-yhteiskunnan synty, asutus, elinkeinot, uskonnolliset ja poliittiset muutokset

Uuden ajan uudet tuulet

- uskonpuhdistus ja keskusvallan voimistuminen

Suurvaltakausi

- suurvaltakauden vaikutukset Suomessa, talous, väestö, koulutus

Vapauden ja hyödyn aika

- kulttuurillinen ja taloudellinen kehitys, kustavilaiset uudistukset, kansallisen tietoisuuden ensi askeleet

6. Kulttuurien kohtaaminen (HI6)

Kurssilla tarkastellaan valinnaisesti jonkun tai joidenkin kulttuuripiirien ominaispiirteitä ja nykyaikaa sekä kulttuurien välistä vuorovaikutusta. Kulttuuri ymmärretään kokonaisvaltaisena käsitteenä. Käsiteltävät kulttuurialueet valitaan Euroopan ulkopuolelta.

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- tuntee kulttuurin peruskäsitteitä ja oppii ymmärtämään omasta kulttuuristaan poikkeavan kulttuurin arvomaailmaa ja elämäntapaa
- ymmärtää henkisen kulttuurin, yhteiskuntarakenteen, talouselämän ja luonnonolosuhteiden keskinäisen riippuvuuden
- tuntee tarkasteltavan kulttuurin historiallisen kehityksen sekä sen vuorovaikutuksen muiden kulttuurien kanssa
- oppii analysoimaan kulttuurin erilaisia ilmenemismuotoja esimerkiksi taiteissa, uskonnossa ja sosiaalisissa rakenteissa
- osaa ottaa huomioon kulttuuritaustojen erilaisuuden vuorovaikutustilanteissa.

Keskeiset sisällöt

Tarkasteltavaksi kulttuurialueeksi valitaan yksi tai useampi seuraavista:

Afrikka, arktiset kulttuurit, Australian ja Oseanian alkuperäiskulttuurit, Intia, islamin maailma, Japani, Kiina, Korea, Lätinalainen Amerikka, Pohjois-Amerikan alkuperäiskulttuurit

Soveltava kurssi

7. Historian ja yhteiskuntaopin kertauskurssi(HI7)

Kurssin tavoitteena on kerrata historian ja yhteiskuntaopin oppimäärien keskeisiä aihepiirejä, syventää kyseisten aineiden tietoja ja valmistautua ylioppilaskokeisiin. Kurssi arvioidaan suoritusmerkinnöin.

7.13 Yhteiskuntaoppi

Opetuksen tehtävä

Yhteiskuntaopin opetuksen tehtävänä on syventää opiskelijoiden käsitystä ympäröivästä yhteiskunnasta. Yhteiskunnan rakennetta ja keskeisiä ilmiöitä, valtaa, taloutta ja vaikuttamista tarkastellaan suomalaisen yhteiskunnan, Euroopan ja maailman näkökulmasta. Yhteiskuntaoppi rakentuu eri yhteiskuntatieteiden ja oikeustieteiden sisällöistä. Se luo opiskelijoille edellytyksiä aktiiviseen ja kriittiseen ajankohtaisten ilmiöiden tutkimiseen ja yhteiskunnalliseen toimintaan.

Opetus perustuu keskeisiin yhteiskuntaeettisiin arvoihin, kuten oikeudenmukaisuuteen ja tasa-arvoon, sosiaaliseen vastuuseen, ihmisoikeuksien kunnioittamiseen, työn ja yrittäjyyden arvostukseen sekä aktiiviseen kansalaisuuteen.

Opetuksen tavoitteet

Yhteiskuntaopin opetuksen tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää yhteiskunnan olemuksen historiallisen kehityksen tuloksena
- tuntee Suomen yhteiskuntajärjestelmän ja talouselämän perusteet ja toimintatavat ja osaa suhteuttaa ne eurooppalaisiin ja kansainvälisiin yhteyksiin
- hallitsee keskeisen yhteiskunnallisen ja taloudellisen käsitteistön
- on selvillä vaikutus- ja osallistumismahdollisuuksista kansalaisyhteiskunnassa ja osaa myös käyttää niitä

- pystyy hankkimaan ajankohtaista tietoa eri lähteistä sekä arvioimaan kriittisesti verbaalista, kuvallista ja tilastollista informaatiota
- kykenee muodostamaan itselleen perustellun näkemyksen ristiriitaisista ja arvosidonnaisista yhteiskunnallisista ja taloudellisista kysymyksistä
- saa edellytyksiä vastuuntuntoisen, tasa-arvoa kunnioittavan ja suvaitsevan yhteiskuntakäsityksen rakentamiseen.

Aihekokonaisuudet

Aihekokonaisuuksista yhteiskuntaopin kannalta selvästi keskeisin on aktiivinen kansalaisuus ja yrittäjäyys. Yhteiskuntaopissa tarkastellaan kunnallista, valtakunnallista ja Euroopan unionin tasolla toimivaa poliittista järjestelmää sekä niiden ulkopuolista ns. vapaata kansalaisyhteiskuntaa. Opiskelijoihin perehdytetään kansalaisen vaikutusmahdollisuuksiin ja samalla korostetaan aktiivisen osallistumisen merkitystä ja antoisuutta. Näitä kysymyksiä tarkastelevat ennen kaikkea kurssit YH1 ja YH4. Kansalaisena olemisen kannalta keskeistä tietoa antavat myös lakitiedon kurssi YH3 ja taloustiedon kurssi YH2, joista jälkimmäisellä tarkastellaan myös yrittäjäyttä. Myös aihekokonaisuudet teknologia ja yhteiskunta sekä viestintä ja mediaosaaminen liittyvät oleellisesti yhteiskuntaoppiin. Opetusmenetelmien tulee hyödyntää sekä uutta teknologiaa että mediaa, ja samalla ne ovat yhteiskunnallisia ilmiöitä, joiden merkitystä tulee tarkastella laajemminkin.

Opetusjärjestelyt ja työtavat

Yhteiskuntaopin opetukseen sopivat hyvin monenlaiset työtavat. Perinteinen opettajajohtoinen opetus, opetuskeskustelu, väittelyt sekä erilaiset oppilaskeskeiset työtavat ovat kaikki mahdollisuuksien mukaan käytettävissä.

Kurssien suoritusjärjestys

Kurssia YH1 suositellaan suoritettavaksi ennen kursseja YH2 ja YH4. Kurssin YH3 suorittamisaikankohta ei ole sidottu muiden kurssien suorittamiseen, mutta sitä suositellaan suoritettavaksi aikaisintaan toisena opiskeluvuotena.

Kurssin itsenäinen suorittaminen

Pakollisten kurssien itsenäinen suorittaminen on mahdollista vain erityisestä syystä. Syventävistäkin kursseista vain YH4 soveltuu itsenäisesti suoritettavaksi. Tällöin opiskelija sopii opettajan kanssa kurssiin liittyvistä kirjallisista töistä ja osallistuu sen lisäksi kirjalliseen kuulusteluun.

Kurssin arviointi

Yhteiskuntaopin oppimisen arvioinnissa huomio kiinnitetään oppimäärän asiasisällön ja keskeisten käsitteiden hallintaan, opiskelijan valmiuteen ilmaista tietonsa jäsentyneesti sekä arvioida ja tulkita yhteiskunnallisia ilmiöitä ja eri tavoin esitettyä sanallista, numeerista ja graafista informaatiota kriittisesti. Näitä valmiuksia arvioidaan kurssien yhteydessä monipuolisten kirjallisten koetehtävien avulla tai käyttämällä vaihtoehtoisia arviointikeinoja. Sekä pakolliset että syventävät kurssit arvioidaan numeroin.

Oppimäärä ja sen arviointi

Oppimäärä muodostuu opiskelijan opiskelemista pakollisista kursseista ja syventävistä kursseista. Oppimäärän arvosana määräytyy opiskelijan opiskelemien pakollisten kurssien ja valtakunnallisten syventävien kurssien YH3 – YH4 kurssiarvosanojen aritmeettisena keskiarvosanana.

Pakolliset kurssit

1. Yhteiskuntatieto (YH1)

Kurssi perehdyttää valtiolliseen ja yhteiskunnalliseen järjestelmään ja keskittyy suomalaisen yhteiskunnan analyysiin valtio-opin, sosiaalipolitiikan ja sosiologian käsitteistöä ja teorioita hyödyntäen. Keskeisiä näkökulmia ovat yhteiskunnan perusrakenteiden kehitys, valta ja vaikuttaminen.

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija ymmärtää suomalaisen yhteiskunnan perusrakenteet, tuntee kansalaisen perusoikeudet, vaikuttamiskeinot ja -mahdollisuudet, omaksuu tasapainoisen ja analyttisen näkökulman yhteiskuntaan sekä tuntee hyvinvointiyhteiskunnan perusteet.

Keskeiset sisällöt

Suomalaisen yhteiskunnan kehitys

- Suomen väestörakenne, hyvinvointivaltion rakentuminen, hyvinvointivaltion mahdollisuudet

Valta

- valta käsitteenä ja vallankäytön muodot, poliittiset järjestelmät

Vaikuttaminen

- demokratia ja kansalaisyhteiskunta, globaali vaikuttaminen, vaikuttamisen haasteet

Oikeusvaltio ja turvallisuusjärjestelmät

- perusoikeudet, tuomio- ja järjestysvalta, turvallisuuspolitiikka ja vaihtuvat uhkakuvat

Sosiaalipolitiikka

- tarkoitus, tehtävä ja muodot

2. Taloustieto (YH2)

Kurssi johdattaa ymmärtämään talouselämän toimintaperiaatteita. Se pohjautuu taloustieteisiin. Se käsittelee mikro- ja makrotalouden kysymyksiä kuluttajan, yritysten ja valtioiden näkökulmasta. Kurssilla tutustutaan talouselämään erityyppisten tilastojen ja muiden lähteiden avulla.

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija tutustuu kansantalouden keskeisiin perusteisiin, käsitteisiin ja teorioihin, tutustuu Suomen ja kansainvälisen talouselämän nykytilaan ja tulevaisuuden näkymiin, saa taitoja tehdä jokapäiväisiä taloudellisia päätöksiä ja tarkastelee taloudellisia kysymyksiä myös eettiseltä kannalta sekä tuntee työnteon ja yrittäjyyden merkityksen kansantaloudelle.

Keskeiset sisällöt

Suomalaisten elinkeinot

- alkutuotanto, teknologia ja teollistuminen palveluyhteiskunta

Taloudellinen toiminta ja yritykset

- talouden peruskäsitteet, kysyntä, tarjonta ja tasapaino markkinatalouden perusteina, kilpailu ja sen muodot, yritystoiminta ja kuluttaja

Talouselämän vaihtelut ja häiriöt

- taloudellinen kasvu, keynesiläisyys ja monetarismi talouden häiriöiden vaihtoehtoisina ratkaisumalleina

Rahapolitiikka ja rahoitusmarkkinat

- markkinoiden vapautuminen, rahoitusmarkkinoiden rakenne, rahapolitiikka ja korko

Julkinen talous ja talouspolitiikka

- verotus ja finanssipolitiikka, politiikka ja markkinavoimat, tulopolitiikka

Suomi kansainvälisessä kaupassa

- kansainvälistyvä talous ja Suomi, globalisaation vaikutuksia

Suomen talouden tulevaisuudennäkymät

- uhkatekijät, mahdollisuudet ja kasvun rajat

Syventävät valtakunnalliset kurssit

3. Kansalaisen lakitieto (YH3)

Kurssi antaa perustiedot Suomen oikeusjärjestyksestä ja opettaa opiskelijaa valvomaan omia oikeuksiaan sekä hoitamaan yksinkertaiset oikeustoimet itse.

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- oppii perustiedot Suomen oikeusjärjestyksestä ja sen keskeisistä periaatteista

- saa perustiedot Suomen tuomioistuineläimestä ja kansalaisen kannalta merkittävistä kansainvälisistä tuomioistuimista

- oppii hoitamaan itse tavanomaisimmat oikeusasiat

- tuntee oikeutensa, etunsa ja velvollisuutensa kansalaisena, työntekijänä ja kuluttajana
- kykenee löytämään ja oppii käyttämään keskeisiä oikeudellisen tiedon lähteitä
- haluaa toimia oikein ja lainmukaisesti.

Keskeiset sisällöt

Lakitiedon perusteet

- Suomen oikeushistoria, oikeusjärjestys ja oikeusjärjestelmä, peruskäsitteet, oikeudellisen tiedon hankkiminen

Kansalaisen yleisimmät oikeustoimet

- perheoikeus, työoikeus, kuluttajansuoja, velka, takaus ja maksukyvyttömyys, asuminen, muutoksenhaku viranomaisten päätöksiin

Rikos- ja prosessioikeus

- oikeudenkäynti ja sen vaihtoehdot, rangaistukset, kansainvälinen oikeus ja siihen vetoaminen

4. Eurooppalaisuus ja Euroopan unioni (YH4)

Kurssi perehdyttää opiskelijat Euroopan unionin toimintaan, yksittäisen kansalaisen asemaan yhdentävässä Euroopassa sekä kannustaa osallistumaan ajankohtaiseen Euroopan unionista käytävään keskusteluun.

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija saa monipuolista ja syventävää tietoa Euroopan unionista ja sen toiminnasta, oppii toimimaan Euroopan unionin kansalaisena, tuntee Euroopan yhdentymisen tarjoamia etuja ja haittoja, mahdollisuuksia ja uhkia, osaa hankkia Euroopan unionia ja kansalaisia koskevaa vertailevaa tietoa sekä ymmärtää Euroopan yhdentymisen vaikutuksen oman elämänsä ja Suomen poliittisen järjestelmän kannalta.

Keskeiset sisällöt

Eurooppalainen identiteetti

- yhteiset eurooppalaiset arvot, Euroopan unionin kansalaisuus

Vaikuttaminen ja vallankäyttö Euroopan unionissa

- Euroopan unionin päätöksentekojärjestelmä, suomalaiset Euroopan unionin päätöksentekojärjestelmässä, erilaiset jäsenet

Euroopan unionin alueelliset vaikutukset

- nuorten opiskelu ja työnteke EU:ssa, alueitten unioni kansalaisen näkökulmasta

Euroopan unionin haasteet

- EU:n laajeneminen, yhteinen turvallisuuspolitiikka, EU ja globaalit järjestelmät

Soveltava kurssi

5. Talous- ja työelämätaidot tutuiksi(YH5)

Kurssin tavoitteena on parantaa opiskelijoiden tietoja taloudesta ja työelämästä sekä kehittää talous- ja työelämätaitoja. Kurssin aikana opittua sovelletaan erilaisissa harjoituksissa. Keskeiset aihepiirit ovat oman talouden hallinta, velat ja vakuudet, sijoittaminen, ammatinvalinta, työnhaku, yrittäjäyys ja työelämään liittyvä lainsäädäntö. Kurssi arvioidaan suoritusmerkinnöin.

7.14 Psykologia

Ihmisen toimintaa tutkivana tieteenä psykologia antaa opiskelijalle valmiuksia havainnoida ja ymmärtää monipuolisesti ihmistä ja hänen toimintaansa vaikuttavia tekijöitä. Psykologisen tiedon ja käsitteiden avulla opiskelija voi omakohtaisesti tunnistaa, tiedostaa ja käsitellä psyykkisiä ilmiöitä. Psykologian tiedot ja taidot tukevat itsetuntemusta, itsensä kehittämistä ja psyykkisen hyvinvoinnin ylläpitämistä. Psykologian yhtäältä empiirinen ja toisaalta pohdiskeleva ote luo opiskelijalle mahdollisuuden kehittää omaa kriittistä ajatteluaan.

Opetuksessa luodaan edellytykset psykologisen tiedon ymmärtämiseen ja omakohtaiseen soveltamiseen. Opiskelijaa autetaan oivaltamaan psykologisen tiedon yhteys sosiaaliin, kulttuuriin ja ajankohtaisiin kysymyksiin sekä ymmärtämään psyykkisten, biologisten ja sosiaalisten tekijöiden välistä vuorovaikutusta ja vastavuoroista riippuvuutta.

Opetuksessa käsitellään psykologisen tiedon luonnetta ja tiedon muodostumista painottaen ajankohtaisen tutkimuksen ja tutkimusperinteen keskeisiä sisältöjä.

Opetuksen tavoitteet

Psykologian opetuksen tavoitteena on, että opiskelija

- hahmottaa tutkimustiedon pohjalta ihmisen toiminnan kokonaisuutena, joka perustuu psyykkisten, biologisten ja sosiaalisten tekijöiden vuorovaikutukseen
- hallitsee psykologian keskeisiä käsitteitä, kysymyksenasetteluja ja tiedonhankintakeinoja sekä tietää psykologian tutkimustuloksia ja pystyy niiden pohjalta arvioimaan tieteellisen tiedon mahdollisuuksia ja rajoituksia
- ymmärtää psykologista tietoa siten, että pystyy soveltamaan tietojaan elämäntilanteidensa ja mahdollisuuksiensa tunnistamiseen, oman psyykkisen kasvunsa ja hyvinvointinsa edistämiseen, opiskeluunsa sekä ajattelunsa, ihmissuhteidensa ja vuorovaikutustaitojensa kehittämiseen
- osaa hankkia psykologista tietoa eri tietolähteistä ja kykenee arvioimaan tiedon luotettavuutta
- kehittää valmiuksiaan sosiaaliseen ja yhteiskunnalliseen toimintaan, yhteiskunnallisten ja -kulttuurillisten muutosten - kuten teknologisen kehityksen – tunnistamiseen ja kohtaamiseen sekä erilaisista kulttuuritaustoista ja yhteiskunnallisista oloista tulevien ihmisten toiminnan ymmärtämiseen.

Aih kokonaisuudet

Psykologian opetuksessa aihekokonaisuudet liittyvät moniin teemoihin eri kursseissa. Erityisesti ne korostuvat opetuksessa seuraavasti: *Aktiivinen kansalaisuus ja yrittäjyys* kurssissa PS1, *hyvinvointi ja turvallisuus* kurssissa PS1, PS5 ja PS6, *kestävä kehitys* kurssissa PS9, *kulttuuri-identiteetti ja kulttuurien tuntemus* kurssissa PS2, *teknologia ja yhteiskunta* kurssissa PS1, PS4 ja PS7 sekä *viestintä- ja mediaosaaminen* kurssissa PS2, PS3 ja PS8.

Opetusjärjestelyt ja työtavat

Psykologian opetuksen työtapoja ovat luennot, opetuskeskustelut, ryhmä- ja parityöt sekä yhteistoiminnallinen työskentely. Psykologian tieteellisestä luonteesta johtuen tunneilla tehdään pieni-muotoisia kokeita ja tutkimuksia. Opiskelijoiden esitelmät, alustukset tai tutkielmat voivat olla opetuksen lähtökohtina. Opiskelua voidaan syventää ja rikastuttaa tekemällä opintokäyntejä tai pyytämällä vierailijoita tunneille.

Kurssien suoritusjärjestys

Kurssit PS1-PS5 suositellaan suoritettavaksi numerojärjestyksessä. Kurssien PS6-PS9 opiskelun edellytyksenä on kurssin PS1 suorittaminen, mutta muuten niiden suorittamisjärjestys ja on vapaa.

Kurssin itsenäinen suorittaminen

Opiskelija voi erityisestä syystä suorittaa psykologian kurssit PS2-PS5 itsenäisesti. Tällöin opiskelija sopii opettajan kanssa kirjallisesti suoritettavat tehtävät ja tutkielmat. Lisäksi opiskelijan tulee osallistua kurssin kirjalliseen kuulusteluun.

Arvioinnin perusteet

Arvioinnissa kiinnitetään huomiota opiskelijoiden kognitiivisesti korkeatasoiseen ymmärrykseen tähtäävään osaamiseen. Arvioinnissa painotetaan tiedon muokkaamista ja kokonaisuuksien hallintaa yksittäisten tietojen toistamisen sijasta. Opiskelijan tulee osoittaa, että hän on ymmärtänyt opiskelunsa asiat ja että hän pystyy soveltamaan oppimaansa tietoa.

Kurssin arviointi

Psykologian kurssien arvioinnin perusteina ovat jatkuva näyttö sekä kirjallinen kuulustelu tai sen korvaava kirjallinen tuotos. Myös pidetyt esitelmät ja alustukset ovat tukena arvioinnille. Pakollinen kurssi ja syventävät kurssit arvioidaan numeroin sekä soveltavat kurssit suoritusmerkinnällä.

Oppimäärä ja sen arviointi

Oppimäärä muodostuu opiskelijan opiskelemasta pakollisesta kurssista ja syventävistä kursseista. Oppimäärän arvosana määräytyy opiskelijan opiskelemien pakollisen kurssin ja valtakunnallisten syventävien kurssien PS2 – PS5 kurssiarvosanojen aritmeettisena keskiarvosananä.

Pakollinen kurssi

1. Psykkinen toiminta, oppiminen ja vuorovaikutus (PS1)

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- tutustuu psykologiaan tieteenä ja psykologian soveltamiseen yhteiskunnan eri alueilla ymmärtää erilaisia tapoja tutkia ja selittää ihmisen toimintaa
- tietää psykologian keskeisiä aihepiirejä, kuten emootio, motivaatio ja kognitiiviset toiminnot, sekä osaa havainnoida ja pohtia ihmisen toimintaa näitä kuvaavien käsitteiden avulla
- ymmärtää oppimista psykologiseen tietoon tukeutuen ja osaa pohtia psykologisen tiedon avulla omaa opiskeluaan
- osaa soveltaa sosiaalipsykologista tietoa sosiaalisen vuorovaikutuksen tarkastelussa ja ymmärtää itseään ryhmän jäsenenä.

Keskeiset sisällöt

- psykologia tieteenä: psykologian tutkimuskohteet ja sovellusalueet, psykologisen tiedon muodostuminen, keskeisiä lähestymistapoja psykologisten ilmiöiden selittämiseen
- psyykkisen toiminnan luonne: psykologian peruskäsitteitä, toimintaa ohjaavia psyykkisiä, biologisia ja sosiaalisia tekijöitä
- oppimisen psykologian perusteet ja sovelluksia
- sosiaalipsykologian perusteita, kuten ryhmädynamiikka, roolit ja normit

Syventävät valtakunnalliset kurssit

2. Ihmisen psyykinen kehitys (PS2)

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää yksilön psyykkisen kehityksen perustana olevia psykologisia, biologisia ja sosiaalisia tekijöitä ja näiden keskinäistä riippuvuutta
- tietää keskeisiä kehityspsykologisia teorioita ja osaa soveltaa kehityspsykologista tietoa omaan elämäänsä
- ymmärtää yksilön psyykkisen kehityksen jatkuvan monimuotoisena koko elämän ajan
- ymmärtää yksilön kehitykseen liittyviä mahdollisia ongelmia ja ymmärtää, että kehitykseen voidaan vaikuttaa
- ymmärtää, miten psyykkistä kehitystä tutkitaan.

Keskeiset sisällöt

- yksilön psyykinen kehitys elämän eri vaiheissa
- psyykkisen kehityksen osa-alueet kehityspsykologisten teorioiden valossa
- psyykkisen kehityksen yhteydet biologisiin tekijöihin, esimerkiksi perintötekijöihin ja hermos-
ton kehitykseen
- sosiaalisen vuorovaikutuksen ja kulttuurin merkitys ihmisen psyykkisessä kehityksessä
- psyykkisen kehityksen ongelmia ja niihin vaikuttaminen
- psyykkisen kehityksen tutkiminen

3. Ihmisen tiedonkäsittelyn perusteet (PS3)

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää kognitiivisten perusprosessien, kuten tarkkaavaisuuden, havaitsemisen ja muistin toiminnan periaatteita
- ymmärtää vireystilan säätelyä ja sen merkitystä ihmisen hyvinvoinnin kannalta
- ymmärtää hermoston perusrakenteen ja toiminnan periaatteita sekä niiden yhteyden kognitiivisiin perustoimintoihin
- tietää, miten kognitiivisia perusprosesseja ja hermoston toimintaa tutkitaan.

Keskeiset sisällöt

- kognitiiviset perusprosessit
- vireystilan säätely, nukkuminen ja uni
- hermoston rakenne, hermosolun ja hermoverkkojen toiminta ja niiden yhteys psyykkisiin toimintoihin
- kognitiivisen toiminnan häiriöt ja aivovauriot sekä niiden kuntoutus
- kognitiivisen psykologian ja neuropsykologian tutkimus ja sovelluksia

4. Motivaatio, tunteet ja älykäs toiminta (PS4)

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää ihmisen toiminnan olevan sekä tietoisien ohjauksen että tiedostamattomien tekijöiden vaikutuksen alaisista
- tutustuu motivaation ja emootioiden perusteorioihin ja tietää, miten ihmisen motivaatiota ja emootioita koskeva tutkimustieto syntyy niiden pohjalta
- ymmärtää, miten motivaatio, emootiot ja kognitiiviset toiminnot muodostavat dynaamisen toimintaa ohjaavan kokonaisuuden
- ymmärtää, miten motivaatio ja emootiot ovat yhteydessä yksilön ja yhteisön hyvinvointiin
- ymmärtää tietoisuuden, ajattelun ja kielen merkityksen ihmisen toiminnassa
- ymmärtää taitavan ajattelun, älykkyyden, asiantuntijuuden ja luovuuden edellytyksiä ja kehittämismahdollisuuksia yksilön ja yhteisön näkökulmasta.

Keskeiset sisällöt

- eritasoiset motiivit sekä motivaation kehittäminen ja ylläpitäminen
- tunteet moniulotteisina prosesseina sekä niiden muodostuminen, ilmeneminen ja merkitys
- motivaation ja emootioiden perusteoriat ja tutkimus
- motivaation, emootioiden ja kognitiivisten toimintojen keskinäiset vaikutukset ihmisen toiminnassa
- motivaation, emootioiden ja niiden säätelyn yhteys hyvinvointiin yksilö- ja yhteisötasolla
- motivaation ja tunteiden yhteydet sosiaalisiin ja kulttuurisiin tekijöihin sekä motivaation ja tunteiden biopsykologinen perusta
- korkeatasoinen kognitiivinen toiminta, kuten ajattelu, ongelmanratkaisu ja päätöksenteko

5. Persoonallisuus ja mielenterveys (PS5)

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää persoonallisuuskäsitteen laaja-alaisuuden ja tietää, millaisin tutkimusmenetelmin persoonallisuutta koskeva tieto on syntynyt
- ymmärtää erilaisia lähestymistapoja persoonallisuuden kuvaamiseen
- ymmärtää mielenterveyden määrittelyn vaikeuden sekä sen, miten psyykkiset, biologiset, sosiaaliset ja kulttuuriset tekijät ovat yhteydessä mielenterveyteen
- tietää keskeisiä mielenterveyden häiriöitä ja niiden erilaisia hoitomuotoja
- tietää psyykkisen hyvinvoinnin ylläpitämisen keinoja.

Keskeiset sisällöt

- persoonallisuuspsykologian keskeisiä käsitteitä, esimerkiksi minuus ja identiteetti
- persoonallisuuden määrittely ja selittäminen psykologian eri näkökulmista
- persoonallisuuden tutkiminen

- mielenterveyteen vaikuttavat tekijät ja mielenterveyden häiriöt
- psykoterapia ja lääkehoito mielenterveyden ongelmien hoidossa
- psyykkisen hyvinvoinnin ylläpitäminen

Soveltavat kurssit

6. Psykkisen hyvinvoinnin ylläpito ja mielenterveysongelmat (PS6)

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- saa mahdollisuuden keskustella oman ja toisten hyvinvoinnin ylläpidosta
- oppii ymmärtämään, mitkä asiat ovat tärkeitä psyykkisen tasapainon kannalta sekä löytää uusia keinoja pitää huolta mielenterveydestään
- ymmärtää psyykkisten ongelmien yleisyyden, tietää ja tuntee erilaisten häiriöiden oireita ja taustaa sekä madaltaa kynnystään hakea tarvittaessa myös ulkopuolista apua
- saa käytännön tietoa mielenterveyspalveluista, hoitomuodoista ja niiden tavoitettavuudesta vierailijoiden ja tutustumiskäyntien kautta.

Keskeiset sisällöt

- arjen voimavarat ja psyykkinen itsesäätely
- toisen tukeminen ja ongelmiin suhtautuminen
- stressi ja kriisit
- erilaiset mielenterveyden ongelmat, -häiriöt ja sairaudet
- erilaiset hoitomuodot ja mielenterveyspalvelut
- vierailijat ja tutustumiskäynnit lähialueen mielenterveyspalveluihin.

7. Sosiaalipsykologiaa ja ihmissuhdetaitoja (PS7)

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- saa perustiedot sosiaalipsykologisista ilmiöistä ja tutkimisesta
- ymmärtää yksilön merkityksellisyyden ryhmän osana: hahmottaa ryhmän jäsenenä tai johtajana toimimisen vaikutuksia ryhmän tavoitteiden suhteen
- ymmärtää ryhmien muodostumiseen ja toimintaan liittyviä prosesseja ja dynamiikkaa
- voi ryhmän kautta peilata lisää omaa itsetuntemustaan
- oppii ymmärtämään vuorovaikutustilanteita monipuolisesti: sekä yksilön että ryhmän näkökulmasta.

Keskeiset sisällöt

- yksilön sosiaalistuminen yhteisönsä jäseneksi ja arvojen muodostuminen
- kiintymyssuhteiden synty ja ihmisten välinen vetovoima
- viestintätilanteet ja sosiaaliset taidot
- ryhmien synty, tavoitteet, kiinteys, tunnesuhteet, valtasuhteet ja johtajuus, roolit sekä normit
- ryhmien kehitys ja muutosprosessit, ryhmän ohjaaminen
- ryhmien väliset suhteet
- sosiaalipsykologinen tutkimus
- osa kurssista voidaan toteuttaa koulun ulkopuolelle suuntautuvana viikon-loppuleirinä, jonka aikana toteutetaan osa kurssiin sisältyvistä tunteista.

9. Psykologian näköalapaikkoja ja syvennystä (PS9)

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- syventää kokoavasti aikaisemmillä kursseilla hankkimiaan psykologian tietoja luomalla yhteyksiä ilmiöiden, vaikuttajien ja psykologisten lainalaisuuksien välille
- ajankohtaistaa tietouttaan seuraamalla tiedotusvälineissä ja julkisuudessa käytävää keskustelua psykologisista aiheista
- oppii hankkimaan ja arvioimaan itsenäisesti psykologista tietoa kirjastoa, internetiä, tutkimusjulkaisuja ja tieteellisiä aikakauslehtiä käyttämällä
- harjoittelee psykologian keskeisten tutkimusmenetelmien käyttöä

- tutustuu uusiin tutkimuksiin ja osaa arvioida niiden luotettavuutta
- hahmottaa psykologian tulevia kehityssuuntia ja arvioi niiden merkitystä

Keskeiset sisällöt

- keskeiset psykologian ilmiöt, lainalaisuudet, teoriat ja tutkimukset ja niiden merkitysyhteyksien pohdinta
- julkisuudessa käytävän ajankohtaisen psykologisen keskustelun seuraaminen ja arviointi
- tiedonhankinta- ja tutkimusmenetelmien käytön harjoittelu tekemällä pienimuotoisia tutkimuksia tai kokeita, niiden luotettavuuden arviointi
- psykologian suuntausten tulevaisuusnäkyminen hahmottaminen

7.15 Musiikki

Lukion musiikinopetus perustuu ajatukselle, että musiikki on merkittävä osa ihmisen kulttuuria. Musiikinopetus tähtää siihen, että opiskelija tiedostaa musiikkisuhteensa ja syventää sitä. Omakohmainen musiikkisuhte vahvistaa itsetuntemusta ja kokonaisvaltaista hyvinvointia sekä tukee itse-tuntoa. Opiskelija oppii ymmärtämään musiikin monenlaisia ilmenemismuotoja ja merkityksiä. Tehtävänä on tarjota elämyksiä, taitoja ja tietoja, jotka lisäävät opiskelijan musiikillista sivistystä ja rohkaisevat häntä elinikäiseen musiikin harrastamiseen.

Musiikinopetuksessa on keskeistä opiskelijan oma ilmaisu, luovuus, vuorovaikutustaidot ja myönteiset kokemukset. Musiikillinen osaaminen, ajattelu ja kyky oman toiminnan arviointiin kehittyvät vuorovaikutuksessa muiden kanssa. Yhdessä musisoiminen on ainutlaatuisia ryhmätoimintaa, joka vahvistaa sosiaalisia ja kommunikaatiotaitoja. Musiikin tuottaminen – laulaminen, soittaminen ja musiikillinen keksintä – ja kuunteleminen ovat opetuksen keskeisiä sisältöjä. Oppisisältöjen valinnassa otetaan huomioon opiskelijoiden erilainen suuntautuminen ja lähtötaso. Musiikin kursseilla pyritään tarjoamaan jokaiselle mielekkäitä musiikillisia tehtäviä.

Taideaineena musiikin tulee tukea ja luoda koulun kulttuuritoimintaa. Se on tärkeä osa koulun juhlia ja muita tapahtumia. Musiikinopiskelu syventää oman ja muiden kulttuurien tuntemusta. Se auttaa arvostamaan kulttuurien monimuotoisuutta ja ymmärtämään kulttuurien- ja taiteidenvälistä vuorovaikutusta. Opiskelija saa valmiuksia taiteelliseen työskentelyyn, aktiiviseen kulttuurivaikuttamiseen, teknologian hyödyntämiseen musiikin alalla ja median tarjonnan kriittiseen tarkasteluun.

Opetuksen tavoitteet

Musiikinopetuksen tavoitteena on, että opiskelija

- tiedostaa oman suhteensa musiikkiin ja kykenee arvioimaan sitä sekä oppii arvostamaan erilaisia käsityksiä musiikista
- oppii ilmaisemaan itseään musiikillisesti, laulaen ja soittaen
- kehittää taitoaan kuunnella musiikkia ja tulkita kuulemaansa, myös musisoidessaan
- syventää tietojansa musiikin eri tyyleistä, lajeista ja historiasta
- tunnistaa oman kulttuuri-identiteettinsä sekä oppii ymmärtämään musiikkikulttuurien monimuotoisuutta ja toimimaan kulttuurien välisessä vuorovaikutuksessa
- oppii ymmärtämään musiikin ja äänen merkitystä mediassa
- osaa toimia vastuullisesti ja pitkäjänteisesti aktiivisessa vuorovaikutuksessa ryhmän kanssa
- osaa asettaa musiikinopiskelulle tavoitteita ja arvioida niiden toteutumista.

Aihekokonaisuudet

Aihekokonaisuudet sisältyvät musiikinkursseihin luontevasti.

Aktiivinen kansalaisuus ja yrittäjäyys: yhteismusisointi, juhlaohjelmien valmistaminen, musiikkikriittikki (Musiikki ja minä, Musiikkiprojekti, Musiikin lukiodiplomi).

Hyvinvointi ja turvallisuus: kuulonhuolto, musiikkiterapia (Musiikki ja minä).

Kestävä kehitys: kansanlaulut, länsimaisen taidemusiikin historia (Moniääninen Suomi).

Kulttuuri-identiteetti ja kulttuurien tuntemus: paikallinen musiikkitarjonta, suomalainen musiikki, eri maiden kansanmusiikki, eri musiikinlajit (Moniääninen Suomi, Ovet auki musiikille).
Teknologia ja yhteiskunta: musiikki ja internet (Musiikki viestii ja vaikuttaa).
Viestintä ja mediaosaaminen: musiikki ja media, tekijänoikeudet (Musiikki viestii ja vaikuttaa).

Opetusjärjestelyt ja työtavat

Opetus pyritään järjestämään ottaen huomioon opiskelijan musiikkiopinnot kokonaisuutena. Työkentelytavoissa painottuu monipuolisuus. Kurssin painotuksen mukaan työtapoja ovat laulaminen, soittaminen, kuuntelu, musiikillinen keksintä, musiikkiliikunta, itsenäiset yksilö- tai ryhmätyöt ja esitelmät sekä mahdolliset opintokäynnit. Opetuksessa pyritään hyödyntämään myös musiikin teknologiaa.

Kurssien suoritusjärjestys

Opiskelija voi suorittaa kurssit haluamassaan järjestyksessä. Jos opiskelija suorittaa vain yhden musiikin kurssin, tämä on kurssi MU1.

Kurssin itsenäinen suorittaminen

Kurssien itsenäinen suorittaminen ei ole mahdollista kurssien toiminnallisen luonteen vuoksi.

Arviointi

Musiikinopetus tarjoaa samanaikaisesti useita tapoja kehittää opiskelijoiden muusikkoutta ja musiikillista osaamista. Kukin opiskelija syventää musiikillisia valmiuksiaan sekä itsenäisesti että yhdessä ryhmän kanssa. Nämä musiikinopiskelun erityispiirteet edellyttävät jatkuvaa ja monipuolista arviointia, jolla suunnataan ja tarkennetaan oppimisprosessin kulkua. Arviointi tukee myönteisesti opiskelijan musiikillista edistymistä ja hänen musiikkisuhteensa syventymistä.

Luottamuksellisessa ja turvallisessa ilmapiirissä tapahtuva arviointi kohdistuu koko musiikinopiskelun prosessiin ja opiskelulle asetettujen tavoitteiden toteutumiseen.

Arvioinnissa otetaan huomioon opiskelijan lähtötaso sekä se, että opiskelijan osaaminen voi ilmetä millä tahansa musiikin osa-alueella. Opiskelijan itsearviointi on olennainen osa arviointia. Musiikissa arvioidaan opiskelijan musiikillista toimintaa koulussa, ei hänen musikaalisuuttaan.

Kurssin arviointi

Jos opiskelija opiskelee vain yhden musiikin kurssin, tämä kurssi arvioidaan suoritusmerkinnällä ellei opiskelija halua numeroarvostelua. Muussa tapauksessa pakolliset kurssit ja valtakunnalliset syventävät kurssit MU3 – MU5 arvioidaan numeroin. Muut syventävät kurssit arvioidaan suoritusmerkinnällä.

Kurssien korvaaminen ja lukeminen hyväksi

Lukion kurseja ei voi korvata opinnoilla muissa oppilaitoksissa. Opiskelija voi laajentaa ja syventää opintojaan muissa oppilaitoksissa ja lukea suorittamansa opinnot lukio-opinnoiksi erillisen ohjeen mukaisesti.

Oppimäärä ja sen arviointi

Oppimäärä muodostuu opiskelijan opiskelemista pakollisista kursseista ja syventävistä kursseista. Oppimäärän arvosana määräytyy opiskelijan opiskelemien pakollisten kurssien ja valtakunnallisten syventävien kurssien MU3 – MU5 kurssiarvosanojen aritmeettisena keskiarvosananä.

Pakolliset kurssit

1. Musiikki ja minä (MU1)

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija löytää oman tapansa toimia musiikin alueella. Hän pohtii oman musiikkisuhteensa kautta musiikin merkitystä ihmiselle ja ihmisten väliselle vuorovaikutukselle. Hän tutkii omia mahdollisuuksiaan musiikin tekijänä ja tulkitsijana, kuuntelijana sekä kulttuuripalvelujen käyttäjänä. Kurssilla tutustutaan opiskelijoiden omaan ja muuhun paikalliseen musiikkitoimintaan.

Opiskelija kehittää äänenkäyttöään ja soittotaitoaan musiikillisen ilmaisun välineenä. Kurssilla syvennetään musiikin peruskäsitteiden tuntemusta käytännön musisoinnin avulla. Opiskelija oppii tarkkailemaan ääniympäristöään ja perehtyy kuulonhuoltoon.

2. Moniääninen Suomi (MU2)

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija oppii tuntemaan suomalaista musiikkia ja vahvistaa omaa kulttuurista identiteettiään. Opiskelija tutkii erilaisia Suomessa esiintyviä musiikkikulttuureja ja niiden sisäisiä osakulttuureja ja oppii ymmärtämään niiden taustatekijöitä, kehitystä ja olennaisia piirteitä. Kurssilla tarkastellaan eurooppalaisen taidemusiikin vaikutuksia suomalaiseen musiikkikulttuuriin.

Opiskelussa käytetään monipuolisia työtapoja, erityisesti musisoimista ja kuuntelua. Musisoitaessa kiinnitetään huomiota oman ilmaisun sekä kuuntelu- ja kommunikointivalmiuksien kehittämiseen. Sisältöjen tulee edustaa eri musiikinlajeja: populaari-, taide- ja perinnesäestystä.

Syventävät valtakunnalliset kurssit

3. Ovet auki musiikille (MU3)

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija oppii tuntemaan itselleen vieraita musiikinlajeja ja musiikkikulttuureja sekä ymmärtää musiikin kulttuurisidonnaisuutta. Hän tarkastelee eri musiikkikulttuurien käytäntöjen samankaltaisuutta tai erilaisuutta ja oppii ymmärtämään, miten jokainen kulttuuri määrittelee itse oman käsityksensä musiikista. Kurssilla tutustutaan syvällisesti joihinkin musiikinlajeihin tai musiikkikulttuureihin. Opiskelija kehittää musisointi- ja tiedonhankintataitojaan.

4. Musiikki viestii ja vaikuttaa (MU4)

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija tutustuu musiikin käyttöön ja vaikutusmahdollisuuksiin eri taidemuodoissa ja mediassa. Opiskelija perehtyy musiikin osuuteen esimerkiksi elokuvassa, näyttämöllä, joukkoviestimissä ja Internetissä sekä tutkii musiikin yhteyttä tekstiin, kuvaan ja liikkeeseen. Sisältöjen tarkastelussa ja työskentelytavoissa painottuu monipuolisuus. Musiikin vaikuttavuutta tutkitaan analysoimalla olemassa olevaa tai itse tuotettua materiaalia.

5. Musiikkiprojekti (MU5)

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija oppii suunnittelemaan ja toteuttamaan ryhmässä tai itsenäisesti musiikillisen kokonaisuuden, jossa hän käyttää aiemmin hankkimiaan tietoja ja taitoja. Kyseessä voi olla esimerkiksi pienimuotoinen konsertti, ohjelmaa koulun juhliin, äänite tai taiteidenvälinen projekti.

Syventävät koulukohtaiset kurssit

6. Kitaransoitto (MU6)

Kurssin pääpaino on säestyksen harjoittelussa perussoinnuilla. Kurssilaisten taidot huomioiden tutustutaan myös barre'-otteisiin. Harjoitellaan erilaisia säestystapoja ja komppirytmiejä. Opiskellaan myös helpohkojen melodioiden soittamista nuoteista sekä kitaratabuluureista. Musisoidaan erityyppisiä kappaleita. Opiskelu ei edellytä aikaisempaa soittotaitoa tai nuotinlukutaitoa.

7. Bändimusiisointi (MU7)

Perehdytään bändisoiton alkeisiin kitaran, basson, rumpujen sekä poplaulun avulla. Kurssilla tutustutaan populaarimusiikin vaiheisiin ja musisoidaan populaarimusiikkia eri vuosikymmeniltä. Musiikin kuuntelun ohella musisointi on pääasiallinen työtapo kurssin aikana.

8. Laulun taika (MU8)

Tutustutaan kevyesti laulamisen tekniikkaan, opetellaan pitämään huolta omasta äänestä erilaisten äänenmuodostusharjoitusten avulla, pyritään rohkeaan ilmaisuun omalla äänellä ja ja harjoitellaan mikrofoni laulua. Myös moniääninen kuoro- ja lauluyhtymemusisointi on mahdollista ryhmän kiinnostus ja taidot huomioon ottaen. Kurssin pääpaino on erityylisten laulujen laulamissa. Opiskelijoiden toiveet huomioidaan ohjelmistoa valittaessa.

Soveltavat kurssit

9. Musiikin lukiodiplomi (MU9)

Lukiodiplomin suorittamisen edellytyksenä on vähintään neljän musiikin lukiokurssin tai niitä vastaavien opintojen suorittaminen. Kurssilla kootaan valtakunnallisten ohjeiden mukainen näytesalkku ja viimeistellään näyte- tai projektityö. Musiikin lukiodiplomi perustuu lukion musiikinopetuksen tavoitteisiin ja sisältöihin sekä opiskelijan lukioaikaiseen musiikinopiskeluun. Lukiodiplomi on osoitus tiedollisesta ja taidollisesta erityisosaamisesta musiikissa.

10. A cappella-kurssi(MU10)

Kurssilla lauletaan kolme-kuusiäänisiä lauluja ilman soitinsäestystä. Kouluajan ulkopuolella viikoittain harjoitteleva lauluyhtye esiintyy säännöllisesti koulun tilaisuuksissa. Mahdollisuuksien mukaan lauluyhtye voi keikkailla itsenäisesti muissakin tilaisuuksissa. Kurssi ei ole vapaasti valittavissa, vaan kurssisuorituksen saa osallistuttuaan muodostetun lauluyhtyeen toimintaan. Kurssi arvioidaan suoritusmerkinnöin.

11.-12. Musiikkioppilaitoksissa suoritettut kurssitutkinnot(MU11 ja MU12)

Lukion opiskelijan musiikkioppilaitoksissa suorittamat kurssitutkinnot, jotka luetaan lukion 75 kurssin oppimäärään. Kurssit arvioidaan suoritusmerkinnöin. Saadakseen suoritusmerkinnän opiskelijan on esitettävä musiikkioppilaitoksen alkuperäinen todistus tai matrikkeliote lukion rehtorille.

13.-15. Musiikkioppilaitoksissa suoritettut kurssitutkinnot(MU13, MU14 JA MU15)

Lukion opiskelijan musiikkioppilaitoksissa suorittamat kurssitutkinnot, joita ei lueta lukion 75 kurssin oppimäärään, mutta jotka muuten voidaan lukea hyväksi lukio-opintoihin. Kurssit arvioidaan suoritusmerkinnöin. Saadakseen suoritusmerkinnän opiskelijan on esitettävä musiikkioppilaitoksen alkuperäinen todistus tai matrikkeliote lukion rehtorille.

Musiikkioppilaitoksissa suoritettujen opintojen lukeminen hyväksi lukio-opintoihin

Opiskelija voi lukea musiikkioppilaitoksissa suoritettuja kurssitutkintoja lukion 75 kurssin oppimäärään enintään kaksi kurssia. Lisäksi hän voi lukea hyväkseen enintään kolme kurssia muita kurssitutkintoja. Lukion aikana tapahtuneen vuoden mittaisen yhteissoiton tai vuoden mittaiset soolistisen pääaineen opinnot voi kunkin lukea hyväkseen yhdeksi kurssiksi. Kaikki edellä mainitut lukion oppimäärään hyväksi luetut kurssit (yhteensä enintään viisi kurssia) arvioidaan suoritusmerkinnällä.

1. Musiikkiopistossa suoritettavat kurssit

Tutkinto perustasolla	Vastaavuus
Musiikin perustason päättötodistus	1 kurssi
Tutkinto opistotasolla	Vastaavuus
Solistisen pääaineen tasosuoritus	1 kurssi
Musiikkianalyysi	1 kurssi
Säveltapailu	1 kurssi
Musiikin tuntemus	1 kurssi
Harmonian kirjoitus ja soitto	1 kurssi

2. Osallistuminen opintoihin musiikkiopistossa lukio-opintojen aikana:

Yhteissoitto opistotasolla (kesto yksi vuosi)	1 kurssi
Solistisen pääaineen opinnot (kesto yksi vuosi)	1 kurssi

7.16 Kuvataide

Lukion kuvataideopetuksessa opiskelija oppii tulkitsemaan, arvostamaan ja arvottamaan omaa ja muiden kuvallista kulttuuria. Kuvataideopetuksen tarkoituksena on kehittää opiskelijan ymmärrystä yhteiskunnan ja ympäristön visuaalisista ilmiöistä ja niiden merkityksistä. Omakohtainen taiteellinen työskentely antaa opiskelijalle mahdollisuuden taiteesta nauttimiseen, onnistumisen kokemukseen ja itselle tärkeiden asioiden ilmaisemiseen. Opetuksessa tuetaan opiskelijan mielikuvituksen, luovan ajattelun ja assosiaatiokyvyn kehittymistä. Opiskelijaa ohjataan pohtimaan ja perustelemaan esteettisiä ja eettisiä arvovalintojaan omassa elämässä, kuvataiteessa, mediassa ja kulttuuriympäristössä. Opetuksen keskeisenä tavoitteena on, että opiskelija ymmärtää taiteen merkityksen omassa elämässään ja yhteiskunnassa. Opetuksessa syvennetään visuaalisen kulttuurin yleissivistyksen perusteet ja luodaan riittävät edellytykset jatko-opinnoille.

Opetuksen sisältöjä ovat kuvailmaisuus ja kuvallinen ajattelu, taiteen tuntemus ja kulttuurinen osaaminen, ympäristön suunnittelu, arkkitehtuuri ja muotoilu sekä median visuaaliset tekstit.

Opetuksessa pyritään oppiaineen sisäiseen integraatioon, jossa taidolliset ja tiedolliset sisällöt täydentävät toisiaan. Oppisisällöistä rakennetaan teemallisia kokonaisuuksia ja opetuksessa tehdään yhteistyötä eri taiteen- ja tieteenalojen kanssa. Opetuksen lähtökohtana on opiskelijan oma kokemus, jonka pohjalta opiskelija toteuttaa monipuolisia kuvien tuottamis- ja tulkintaprosesseja. Oppiaineiden välistä yhteistyötä tehdään kouluympäristön viihtyvyyden ja kulttuuritoiminnan lisäämiseksi. Opiskelija hankkii projekti- ja kulttuuriosaamista työskennellessään yhdessä paikallisten toimijoiden kanssa.

Oppiaineessa tulee tarjota valtakunnallisten pakollisten ja syventävien kurssien lisäksi koulukohtaisia soveltavia kursseja. Lisäksi opiskelijalle tulee taata mahdollisuus kuvataiteen lukiodiplomin suorittamiseen. Turvallinen, innostava ja sosiaalisia taitoja kehittävä taidekasvatus edellyttää asianmukaisia opetustiloja ja pieniä ryhmäkokoja.

Aih kokonaisuudet kuvataiteen opetussuunnitelmassa

Aktiivinen kansalaisuus ja yrittäjyys: Opiskelijat tutustuvat ajankohtaiseen taiteen kenttään ja erilaisiin visuaalisiin ammatteihin. Kuvataideopetuksen tavoitteena on yhteistyö eri oppiaineiden kanssa, mutta myös koulun ulkopuolisten tahojen kanssa. Suhtaudumme myönteisesti erilaisiin projekteihin. Aktiivinen yrittäjyys korostuu oman taidenäyttelyn pystytyksessä

Hyvinvointi ja turvallisuus: Taide kasvattaa opiskelijaa psyykkisesti ja sosiaalisesti tasapainoiseksi aikuiseksi. Taidekasvatus sallii tunteiden tunnistamisen ja käsittelyn. Se tuo elämäniloa, edistää mielenterveyttä ja auttaa jaksamisessa.

Kestävä kehitys: Ympäristökasvatus on yksi kuvataiteen osa-alue. Kuvataide opettaa havainnoimaan ja tutkimaan eri ympäristöjä ja sen muutoksia. Opetuksessa painotetaan vastuun ottamista ympäristöstä ja ohjataan opiskelijaa omilla valinnoillaan kestäväan elämäntapaan.

Kulttuuri-identiteetti ja kulttuurien tuntemus: Taide kulttuurin tulkkina on keskeinen lukion kuvataideopetuksen sisältö kaikissa pakollisissa ja syventävissä kursseissa. Kuvataide opettaa ympäristö- ja mediakasvatuksen puitteissa jäsentämään omaa kulttuuri-identiteettiämme.

Teknologia ja yhteiskunta: Kuvataideopetuksessa kannustetaan ennakkoluulottomiin luoviin ratkaisuihin. Teknologista kehitystä ei tapahdu ilman olemassa olevien mallien kyseenalaistamista ja uuden oivaltamista.

Viestintä- ja mediaosaaminen: Kokemuksemme todellisuudesta on nykyisin usein visuaalisen median välittämää. Kuvataide opettaa tulkitsemaan, tuottamaan ja analysoimaan median visuaalisia viestejä.

Opetuksen tavoitteet

Kuvataiteen opetuksen tavoitteena on, että opiskelija

- oppii tunnistamaan, ymmärtämään ja arvottamaan kuvataidetta ja muuta visuaalista kulttuuria omassa elämässään ja yhteiskunnassa
- tuntee kuvataiteen ja visuaalisen kulttuurin keskeisiä käsitteitä ja osaa käyttää niitä taideteosten, visuaalisten viestien sekä omien ja toisten töiden tulkinnassa, arvioinnissa ja työskentelyprosessin kuvailussa
- harjaantuu tavoitteelliseen prosessinomaiseen työskentelyyn, itsearviointiin ja yhteistyöhön
- oppii valitsemaan ja käyttämään tarkoituksenmukaisesti eri materiaaleja, tekniikoita ja välineitä kuvallisessa ilmaisussaan
- tuntee nykytaidetta ja kuvataiteen historiaa
- ymmärtää mediakulttuuria ja sen vaikutusta ihmiseen ja yhteiskuntaan
- oppii mediatuotannon visuaalisen sisällön suunnittelua, tuottamista ja esteettistä arviointia ja osaa soveltaa mediateknologiaa omassa kuvallisessa työskentelyssään
- tuntee arkkitehtuurin, muotoilun ja esinekulttuurin visuaalista kieltä ja historiaa
- tiedostaa oman toimintansa vaikutukset luontoon, kulttuurimaisemaan, rakennettuun ympäristöön ja niitä koskevaan suunnitteluun ja päätöksentekoon
- osaa käyttää ja arvostaa kulttuuripalveluja.

Opetusjärjestelyt ja työtavat

Kuvataiteen opetuksen luonteeseen kuuluvat luokkatyöskentelyn lisäksi erilaiset ympäristöön liittyvät projektit ja opintokäynnit eri kohteissa. Yksilötyöskentelyn lisäksi kursseilla on paljon myös pari- ja ryhmätyöskentelyä sekä erilaisia opetuskeskusteluja.

Kurssien suoritusjärjestys

Kursseja suositellaan suoritettavaksi seuraavasti: Kurssi KU1 ensimmäisenä, KU2 toisena ja KU8 kolmantena opiskeluvuotena. Lisäksi jokaisena vuonna kannattaa valita vähintään yksi syventävä tai soveltava kurssi, jotta kuvataiteen opetus olisi jatkuvaa ja opiskelijan kannalta palkitsevinta. Syventävät ja soveltavat kurssit opiskelija voi suorittaa haluamassaan järjestyksessä. Kuvataiteen lukiodiplomikurssille osallistuminen edellyttää, että opiskelija on suorittanut aikaisemmin neljä kuvataiteen kurssia. Koska diplomikurssi toteutetaan valtakunnallisten suositusten mukaan toisessa jaksossa, neljä aikaisempaa kurssia on suoritettava kahtena ensimmäisenä opintovuonna.

Kurssin itsenäinen suorittaminen

Kuvataiteen kurseja ei voida suorittaa itsenäisesti tenttimällä.

Kurssin arviointi

Kuvataiteen arviointi on pitkäkestoista ja vuorovaikutteista. Arvioinnin tulee antaa tietoa opiskelijan edistymisestä ja samalla kannustaa häntä ilmaisemaan itseään rohkeasti luottaen omaan kuvalliseen ilmaisuunsa. Kuvataideopetuksen tulee kehittää opiskelijan itsearviointitaitoja. Arvioinnin kohteina ovat työprosessit, työskentelyn tulokset, sisällölliset, ilmaisulliset ja tekniset taidot ja kyky soveltaa teoriatietoa omassa ilmaisussaan. Kuvataidekurssien arvioinnissa otetaan huomioon kuvalliset ja kirjalliset yksilö- ja ryhmätehtävät, luonnokset, itsenäisesti suoritettavat tehtävät ja yleinen aktiivisuus. Kuvataiteen kaikki kurssit arvioidaan numeroin. Kuvataiteen lukiodiplomikurssi arvioidaan numeroin (1-5) ja sanallisesti.

Oppimäärä ja sen arviointi

Oppimäärä muodostuu opiskelijan opiskelemista pakollisista kursseista ja syventävistä kursseista. Oppimäärän arvosana määräytyy opiskelijan opiskelemien pakollisten kurssien ja valtakunnallisten syventävien kurssien KU3 – KU5 kurssiarvosanojen aritmeettisena keskiarvosanana.

Pakolliset kurssit

1. Minä, kuva ja kulttuuri (KU1)

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- tuntee visuaalisen kulttuurin sisältöjä ja perusteita
- oppii ilmaisemaan itseään kuvataiteen keinoin ja tekemään omakohtaisia ratkaisuja
- oppii käyttämään taiteen käsitteistöä tarkastellessaan ja arvioidessaan omia, muiden opiskelijoiden, taiteen ja median kuvia
- oppii tarkastelemaan visuaalisen kulttuurin ilmiöitä kriittisesti ja tulkitsemaan niiden sisältöjä, muotoja ja merkityksiä yksilön ja yhteiskunnan kannalta sekä soveltamaan oppimaansa omassa työskentelyssään
- ymmärtää kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin merkityksen omassa elämässään ja yhteiskunnassa.
- oppii käyttämään oman paikkakunnan tarjoamia tiedonhankinta- ja kulttuuripalveluja

Keskeiset sisällöt

- mitä taide on: taide yksilön ja yhteiskunnan kannalta ja erilaiset taidekäsitteet
- kuvan valta ja vallan kuva kulttuurissa
- taide kulttuurin tulkina: suomalaisuus, pohjoismaisuus, eurooppalaisuus ja Euroopan ulkopuolisia kulttuureita
- oma kuvallinen ilmaisu: piirtäminen, maalaaminen, kolmiulotteinen työskentely, digitaalisen kuvan käyttö
- kuvan rakentamisen keinot: sommittelu, muoto, väri, liike, tila ja aika
- kuvan tulkinta ja analysointi kuvallisin ja sanallisin keinoin, analysointitapoihin, kuten formalistiseen, semioottiseen, ikonografiseen ja reseptioanalyttiseen tulkintaan tutustuminen
- vierailu paikallisissa taidenäyttelyissä ja tutustuminen taidealan ammattilaisiin

2. Ympäristö, paikka ja tila (KU2)

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- oppii muotoilun ja arkkitehtuurin perusteita, ilmaisutapoja, materiaalituntemusta, estetiikkaa ja suunnitteluprosesseja
- oppii ympäristön suunnittelussa ja muotoilussa tekemään havaintoja eri näkökulmista, kuten esteettiseltä ja eettiseltä sekä sosiaalisesti ja kulttuurisesti kestävän kehityksen kannalta

- oppii tarkastelemaan ympäristöä luonnonvaraisena, rakennettuna, sosiaalisena ja psyykkisenä ilmiönä sekä kulttuurisena viestinä
- ymmärtää yhteisö- ja ympäristötaiteen merkityksen ympäristösuunnittelussa ja laajemmin visuaalisessa kulttuurissa
- oppii tarkastelemaan Lapuan arkkitehtuuria ja ympäristöä ja osaa arvostaa omaa kasvu-ympäristöään

Keskeiset sisällöt

- tila käsitteenä: tilan kokeminen psyykkisenä, fyysisenä ja sosiaalisena paikkana
- arkkitehtuurin ja muotoilun peruskäsitteet: mittakaava, liike, tila, suhdejärjestelmät, rakenne, väri, muoto ja materiaali
- maisema, rakennus, esine ja taideteos materiaalisena, henkisenä, esteettisenä ja oman aikansa kulttuurihistoriallisena viestinä
- arkkitehtuuri ja muotoilu kulttuurisesti kestävä kehityksen ja talouselämän näkökulmasta
- mallintaminen, havainnekuvat, pienoismallit ja materiaalikokeilut
- oman paikkakunnan kohteiden dokumentointi valokuvaten ja taidekuvana piirtäen tai maalaten

Syventävät valtakunnalliset kurssit

3. Media ja kuvien viestit (KU3)

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- oppii erittelemään ja tulkitsemaan median kuvaaman maailman suhdetta kulttuuriin ja todellisuuteen
- ymmärtää kuvailmaisun vaikutuskeinoja mediassa
- oppii käyttämään erilaisia kuvia ja tekniikoita eri viestintäympäristöissä oman ilmaisunsa välineenä
- oppii analysoimaan ja kehittämään omaa mediasuhdettaan.

Keskeiset sisällöt

- kuva mediassa: kuvajournalismi, mainonta, viihteen kuvat, populaarikulttuuri, sarjakuva, www-sivujen ja tietokonepelien kuvailmaisuus
- graafinen suunnittelu: taitto, typografia, kuvan muokkaus- ja siirtomenetelmät
- mediakuvien aatekriittinen ja kulttuurinen tarkastelu eri aikoina, paikoissa ja osakulttuureissa
- valokuva mediassa
- elokuva ja video: perinteinen ja uudistuva kuvakerronta
- visuaalisuus tuotteistamisessa ja tuotemerkkien luomisessa

4. Taiteen kuvista omiin kuviin (KU4)

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- hahmottaa kuvataiteen historian pääpiirteitä teemallisesti ja kronologisesti
- ymmärtää kuvataiteen sisältöjä ja ilmaisutapoja eri aikoina ja eri kulttuureissa
- käyttää omassa ilmaisussaan hyväkseen taiteen tuntemustaan
- oppii työskentelemään itsenäisesti ja harjaantuu pohdiskelemaan, sanalliseen itsearviointiin.

Keskeiset sisällöt

- taidekuvan tulkinta ja analyysi kuvin ja sanoin
- eri aikakausien kulttuuristen merkitysten ja käsitysten ilmeneminen kuvataiteessa
- aiheen kehittäminen ja luonnostelu osana taiteellista luomisprosessia
- kuvan sisältö ja muoto taiteilijan ja kulttuurin viestinä, sommittelu, kuten: väri, valo, varjo ja liike sekä illusorisuus ja kolmiulotteisuus sekä pinnan rakenne ja materiaali

5. Nykytaiteen työpaja (KU5)

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- oppii seuraamaan ja arvioimaan nykytaiteen ajankohtaisia ilmiöitä

- oppii havaitsemaan ja oivaltamaan visuaalisia merkityksiä ympäristössä sekä soveltamaan havaintojaan omassa ilmaisussaan
- oppii ymmärtämään ja käyttämään nykytaiteen keinoja työskennellessään erilaisten ilmiöiden parissa
- harjaantuu tavoitteelliseen prosessinomaiseen työskentelyyn.

Keskeiset sisällöt

- mitä nykytaide on: nykytaiteen taustalla vaikuttavat ilmiöt ja erilaiset taidekäsitteet
- nykytaide ja kulttuurien välinen vuorovaikutus, visuaaliset alakulttuurit
- taiteiden väliset projektit koulussa tai koulun ulkopuolella
- oman produktion toteuttaminen
- visuaaliset ammatit yhteiskunnassa ja taidealan organisaatioita

Syventävät koulukohtaiset kurssit

6. Pima – piirustus ja maalaus (KU6)

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija oppii arvostamaan nykypäivän teknologian keskellä myös kuvataiteen tekemisen perinteisiä keinoja sekä oppii piirtämisen ja maalaamisen perusteet; välineiden ja materiaalien hallinta, sommittelu ja värin käyttö

Keskeiset sisällöt

- piirtämistä ja maalaamista, sommittelutehtäviä, joilla vahvistetaan taitoja ymmärtää ja toteuttaa kuvallista ilmaisua
- kurssilla perehdytään taidealan oppilaitosten vanhoihin ja uusiin pääsykoetehtäviin

7. Plastinen sommittelu (KU7)

Siirrytään pinnasta kolmiulotteiseen kuvaamiseen. liikutaan linjalla esine-veistos. Tutustutaan esinesuunnittelun historiaan ja taideteollisuuteen. Tehdään muoto- ja tilatutkielmia. Tutustutaan eri materiaaleihin ja opitaan tuntemaan niiden ominaisuudet. Tehdään tila- ja pienoisteoksia paperista romumateriaaliin.

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija tutustuu saveen, kipsiin ja muihin perinteisiin muotoilumateriaaleihin, oppii tekemään tila- ja muotoitutkielmia, tutustuu esinesuunnitteluun ja taideteollisuuteen ja oppii käyttämään kolmiulotteisuutta taiteellisten pyrkimystensä välineenä.

Keskeisiä sisältöjä ovat taideteollisen muotoilun tekeminen näkyväksi, oma plastinen ilmaisu, tilan ja kolmiulotteisuuden ymmärtäminen, muotoilun ja esinekulttuurin visuaalinen kieli ja historia sekä laadukkaan muotoilun arvostaminen ja arvottaminen.

Soveltava kurssi

8. Kuvataiteen lukiodiplomi (KU8)

Diplomikurssi on valtakunnallisten ohjeiden (aiheet ja arviointiperusteet) mukaan toteutettu kurssi, joka muodostuu kuvataiteellisesta työstä, työnäytökansiosta eli portfoliosta, sekä niihin liittyvästä kirjallisesta tehtävästä. Opiskelija saa diplomikokeesta kirjallisen todistuksen, jolla voi saada lisäpisteitä jatko-opiskelupaikkaa hakiessa.

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija osaa itsenäisesti prosessoida ja toteuttaa laadukkaan kuvataiteellisen projektin, tekee ajattelunsa näkyväksi portfoliotyöskentelyn avulla, osaa käyttää kaikkea hankkimaansa kuvataiteellista tietoa hyväkseen sekä pystyy välittämään haluamansa tunnetilan tai ajatuksen vastaanottajalle.

Keskeiset sisällöt muodostuvat opiskelijan oman kiinnostuksen ja valtakunnallisten ohjeiden yhteensovittamisesta. Aihealueet, teemat, vaihtelevat vuosittain.

7.17 Liikunta

Liikunnanopetuksen tehtävänä on edistää terveellistä ja aktiivista elämäntapaa sekä ohjata opiskelijaa ymmärtämään liikunnan merkitys fyysiselle, psyykkiselle ja sosiaaliselle hyvinvoinnille. Liikunnan myönteiset kokemukset vahvistavat psyykkistä vireystilaa ja jaksamista koulutyössä. Liikunnassa opiskelija ilmaisee itseään ja kokee elämyksiä. Se on toiminnallinen oppiaine, jossa kehitetään opiskelijoiden fyysis-motorisia ominaisuuksia sekä tuetaan heidän tasapainoista kasvuaan ja kehitystään. Liikunnan avulla vahvistetaan sosiaalisia taitoja ja yhteenkuuluvuutta, ohjataan vastuullisuuteen ja reilun pelin hengen ymmärtämiseen sekä hyviin tapoihin. Liikunnanopetus tukeutuu eettiseen ja esteettiseen arvopohjaan.

Fyysisen kunnon harjoittamisen ja seurannan avulla opiskelijaa ohjataan ymmärtämään hyvän kunnon merkitys jaksamiselle ja työkyvyllä. Monipuolisella liikunnan opetuksella luodaan valmiuksia omaehtoiseen liikunnan harrastamiseen.

Liikuntaa opetetaan monipuolisesti ottaen huomioon vuodenaajat ja paikalliset olosuhteet. Opetusjärjestelyinä käytetään yksilö-, pienryhmä- sekä ryhmäopetusta. Suomalaisen liikuntakulttuurin perinteet otetaan huomioon valittaessa liikuntamuotoja. Erityistä tukea tarvitseville opiskelijoille opetusta eriytetään yksilöllisten tarpeiden pohjalta. Opetuksen toteuttamisessa otetaan huomioon turvallisuus, monikulttuurisen oppilasaineksen erityistarpeet sekä uskonnollinen vakaumus.

Opetuksen tavoitteet

Liikunnan opetuksen tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää taitojaan ja tietojaan eri liikuntamuodoissa
- saa valmiuksia omaehtoiseen liikuntaharrastukseen
- osaa arvioida omaa fyysistä kuntoaan sekä asettaa itselleen tavoitteita
- toimii hyvien tapojen mukaisesti, noudattaa sovittuja sääntöjä sekä osaa liikkua luonnonarvoja kunnioittaen
- osaa työskennellä rakentavasti, turvallisesti ja vastuullisesti sekä itsenäisesti että ryhmässä.

Opetusjärjestelyt ja työtavat

Opetuksessa huomioidaan vuodenaajat, sää- ja saliolosuhteet. Työtapoina käytetään yksilö-, pienryhmä- ja ryhmätyöskentelyä sekä opettajajohtoista opetusta opetettavasta lajista riippuen.

Kurssien suoritusjärjestys

Pakollisista kurssista LI1 opiskellaan ensimmäisenä opiskeluvuotena ja LI2 toisena opiskeluvuotena. Kurssi LI3 opiskellaan toisena tai kolmantena vuotena, LI9 toisena ja LI10 viimeisenä opiskeluvuotena. Muut kurssit voidaan opiskella minä opiskeluvuotena tahansa.

Kurssin itsenäinen suorittaminen

Pakollisia kurseja ei voi suorittaa tenttimällä eikä itsenäisesti. Mikäli opiskelija suorittaa syventävän kurssin oman valmennusohjelmansa mukaisesti, suorituksen on tapahduttava pääsääntöisesti koulun tuntikaavion puitteissa.

Kurssin arviointi

Liikunnan arvioinnissa otetaan huomioon opiskelijan aktiivisuus, vastuullisuus ja asennoituminen sekä taidot, tiedot ja toimintakyky.

Pakolliset kurssit ja syventävät kurssit LI3-LI5 arvioidaan numeroin, muut syventävät numeroin ellei opiskelija pyydä arviointia suoritusmerkinnällä. Soveltava kurssi LI9 arvioidaan suoritusmerkinnällä ja kurssi LI10 valtakunnallisten ohjeiden mukaan. Opiskelijan suorittaessa omaa valmennusohjelmaansa kursseilla LI3 –LI6, kurssi arvioidaan suoritusmerkinnällä.

Oppimäärä ja sen arviointi

Oppimäärä muodostuu opiskelijan opiskelemista pakollisista kursseista ja syventävistä kursseista. Oppimäärän arvosana määräytyy opiskelijan opiskelemien pakollisten kurssien ja valtakunnallisten syventävien kurssien LI3 – LI5 kurssiarvosanojen aritmeettisena keskiarvosanana.

Aihekokonaisuudet

Liikunnanopetuksessa toteutetaan jatkuvasti useita aihekokonaisuuksia.

Aktiivinen kansalaisuus ja yrittäjyys

- yhteistyö kaupungin liikuntatoimen, urheiluseurojen ja nuorisojärjestöjen kanssa
- kilpailutoiminta, tuomaritehtävät
- sosiaalinen toiminta joukkueissa, vastuullisuus,
- tanssiesitykset ja näytös

Hyvinvointi ja turvallisuus

- omasta terveydestä ja hyvinvoinnista huolehtiminen
- turvallisuustekijät siirryttäessä liikuntapaikkoihin
- pelisäännöt, fair play
- ergonomia ja suoritustekniikka

Kestävä kehitys

- liikunnasta elämäntapa
- liikkuminen luonnon ehdoilla, vuodenajat huomioon ottaen
- liikkuminen omaa energiaa hyväksikäyttäen

Kulttuuri-identiteetti ja kulttuurin tuntemus

- perinteiset suomalaiset liikuntalajit: hiihto, pesäpallo, kansantanssit, paini, suunnistus, naisvoimistelu
- juhlakulttuuri

Teknologia ja yhteiskunta

- teknologisten välineiden hyödyntäminen liikunnassa: sykemittarit, kuntotestaus tietokoneohjelman avulla
- kuntosalilaitteet
- ergonomiset tekijät

Viestintä- ja mediaosaaminen

- median välittämä tieto uusista lajeista ja muotisuuntauksista
- kriittinen suhtautuminen median välittämään tietoon
- liikunnassa opiskelijat voivat ilmaista itseään, myös aggressioille liikunta antaa hyvän purkautumiskeinon
- median välittämä tieto harrastusmahdollisuuksista
- koulun liikuntatoiminnasta tiedottaminen

Pakolliset kurssit

Pakollisilla kursseilla syvennetään peruskoulussa opittuja taitoja ja tietoja sekä annetaan mahdollisuus tutustua uusiin lajeihin. Tarvittaessa opetusta eriytetään opiskelijälähtöisesti. Kurssien suunnittelussa tulee ottaa huomioon vuodenajat niin, että pakollisten kurssien aikana pyritään harjoittamaan kesä- ja talviliikuntaa sekä sisä- ja ulkoliikuntaa. Opetuksessa tulee korostaa liikunnan vaikutusta terveyteen ja hyvinvointiin. Opiskelussa huomioidaan turvallisuus ryhmiä muodostettaessa.

1. Taitoa ja kuntoa (LI1)

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- jatkaa peruskoulussa opittujen liikuntataitojen syventämistä ja harjoittamista
- saa ohjausta monipuoliseen liikuntaan
- saa myönteisiä liikuntakokemuksia
- tutustuu mahdollisuuksien mukaan uusiin liikuntalajeihin
- ymmärtää monipuolisen fyysisen kunnan harjoittamisen periaatteet ja toimii terveyttä, hyvinvointia ja turvallisuutta edistävästi.

Keskeiset sisällöt

- fyysisen kunnan harjoittelu, oman fyysisen kunnan mittaaminen ja arviointi
- lihahuolto ja rentoutus
- sisä- ja ulkopalloilu, mailapelit
- voimistelu eri muodoissaan
- tanssi eri muodoissaan
- talviliikunta
- uinti ja vesipelastus
- yleisurheilu
- suunnistus ja luontoliikunta

2. Liikuntaa yhdessä ja erikseen (LI2)

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

monipuolistaa lajitaitojaan ja -tietojaan

- saa perustiedot kunto-ohjelman laatimiseen ja toteuttamiseen
- saa ohjausta henkilökohtaisen, terveyttä edistävän liikuntaharrastuksen aktivoimiseen
- oppii vastuulliseen toimintaan itsenäisesti ja ryhmässä
- oppii arvostamaan ja ylläpitämään terveyttä ja työkykyä
- kehittyy sosiaalisessa kanssakäymisessä.

Keskeiset sisällöt

- fyysisen kunnan harjoittelu, lihahuolto ja rentoutus
- sisä- ja ulkopalloilu, mailapelit
- voimistelu eri muodoissaan
- tanssi eri muodoissaan
- kuntouinti ja vesiliikunta
- luontoliikunta
- jokin uusi liikuntalaji

Syventävät valtakunnalliset kurssit

Kurssien tavoitteena on opiskelijälähtöisyyden korostuminen, yhteistoiminnallisuuden edistäminen ja koulun yhteishengen vahvistaminen. Syventävien kurssin sisältöjen tarkentaminen tapahtuu opiskelijoiden kanssa yhdessä.

3. Virkisty liikunnasta (LI3)

Kurssin tavoitteena on tukea opiskelijan jaksamista ja lisätä opiskeluvireyttä rentouttavien ja elämyksellisten liikuntakokemusten kautta. Kurssi koostuu yhdestä tai useammasta liikuntamuodosta. Opettaja tarkentaa yhdessä opiskelijaryhmän kanssa kurssin sisällön.

Valittavia lajeja ovat kaikki perinteiset liikuntalajit sekä keilailu, ratsastus, golf, ammunta, jousiammunta, karting ja kamppailulajit. Mahdollisuuksien mukaan voidaan toteuttaa myös yhteinen liikuntaprojekti (esim. vaellus, tutustumisretki johonkin uuteen liikuntapaikkaan). Kilpaurheilijat voi-

vat toteuttaa myös omia valmennusohjelmiaan kurssin puitteissa. Kurssi on tarkoitettu ensisijaisesti toisen ja kolmannen lukuvuoden opiskelijoille. Maksulliset lajit ovat vapaaehtoisia.

4. Yhdessä liikkuen (LI4)

Kurssin tavoitteena on edistää opiskelijoiden yhteisiä liikuntaharrastuksia. Työtavoissa painottuu opiskelijaryhmän yhteistoiminta. Kurssin sisältönä ovat vanhat tanssit tai jokin muu yhdessä toteutettava liikunta.

Kurssin tavoitteena on vahvistaa eri palloilulajien perustekniikoita ja suoda opiskelijoille mahdollisuus koulutyön ohessa harrastaa liikuntaa tehokkaasti. Kurssin sisältö valitaan ryhmän toiveiden mukaan seuraavista lajeista: lento-, kori-, jalka- ja käsipallo, salibandy, tennis, sulkapallo, squash, golf, keilailu, jääpelit sekä erilaiset viitepelit. Kilpaurheilijat voivat toteuttaa myös omia valmennusohjelmiaan kurssin puitteissa.

5. Kuntoliikunta (LI5)

Kurssin tavoitteena on oman säännöllisen liikunnan tehostaminen, oman kunnon kohottaminen ja seuraaminen sekä jatkuvan liikunnan harrastamisen merkityksen oivaltaminen. Opiskelijat laativat henkilökohtaisen liikuntasuunnitelman kurssille, joka toteutetaan sekä itsenäisesti että ryhmässä. Opettaja tarkentaa sisällön yhdessä opiskelijaryhmän kanssa.

Kurssin tavoitteena on oman kunnon ja kestävyuden kohottaminen sekä jatkuvan liikunnan harrastamisen merkityksen oivaltaminen. Kurssin sisältönä ovat kuntosalityöskentely (pojat), aerobic ja kuntosalityöskentely (tytöt). Aerobicissa käydään läpi sen eri muotoja (low, high, combo, step ym.). Maksullisen kuntosalin käyttö on vapaaehtoista. Kilpaurheilijat voivat toteuttaa myös omia valmennusohjelmiaan kurssin puitteissa.

Syventävät koulukohtaiset kurssit

6. Salibandy (LI6) (pojat)

Kurssin sisältöjä ovat tekniikka, taktiikka, kuviot ja pelit.

7. ”Tykkäätkö tanssista ” (LI7)

Kurssin tavoitteena on tutustuttaa opiskelijat tanssiliikunnan eri muotoihin.

Lajit: Jazz-, moderni- ja discotanssi, steppi, hip hop, kansantanssit ja luova tanssi.

Kurssilla käydään mahdollisuuksien mukaan tutustumassa johonkin tanssinäytökseen, josta voi aiheutua kustannuksia opiskelijoille. Kurssi on valittavissa joka toinen vuosi vuorotellen kurssin LI8 kanssa.

8. Talviliikunta(LI8)

Kurssi rakentuu eri talviliikunnan muodoista. Sisältö muotoutuu osittain oppilaiden toiveiden mukaan sisältäen esim. jääurheilua, hiihtoa ja laskettelua. Kurssista voi aiheutua oppilaille maksuja (esim. hissiliiput, välinevuokrat).

Soveltavat kurssit

9. Vanhat tanssit, käytös- ja tapatietokurssi (LI9)

Kurssin tavoitteena on ylläpitää koulumme ”Vanhojen päivän” perinnettä, oppia asiallinen ja tyylikäs käyttäytyminen erilaisissa arki- ja juhlapäivien tilaisuuksissa. Kurssin keskeinen sisältö muodostuu vanhojen tanssien harjoittelusta sekä siihen liittyvistä tilaisuuksista. Kurssi suoritetaan toisena opiskeluvuotena.

10. Lukiodiplomi (LI10)

Kurssilla suoritetaan valtakunnallisten ohjeiden mukainen liikunnan lukiodiplomi, jonka edellytyksenä on vähintään viisi lukion liikuntakurssia. Diplomi on todistus liikunnallisesta erityisosaamisesta ja siinä arvioidaan liikuntakykyisyys, yhteistyötaidot ja erityisosaaminen opiskelijan valitsemassa lajissa sekä siihen liittyvä tutkielma. Opiskelija kokoaa myös portfolion omasta lukioaikaisesta liikunnan harrastamisestaan. Lukiodiplomi antaa hakupisteitä pyrittäessä liikunnan jatko-opintoihin. Kurssi suoritetaan viimeisenä opiskeluvuotena.

11. Kehonhuoltoa ja stressin hallintaa(LI11)

Kurssin tavoitteena on virkistää ja rentouttaa opiskelijoita erilaisilla kehonhuollon menetelmillä. Kurssin sisältönä ovat esim. jooga, pilates, syvävenyttely, erilaiset hengitystekniikat ja rentoutusmenetelmät. Kurssi arvioidaan suoritusmerkinnöin.

7.18 Terveystieto

Terveystieto on monitieteiseen tietoperustaan nojautuva oppiaine, jonka tarkoitus on edistää terveyttä, hyvinvointia ja turvallisuutta tukevaa osaamista. Tämä osaaminen ilmenee tiedollisina, sosiaalisina, tunteiden käsittelyä ohjaavina, toiminnallisina, eettisinä sekä tiedonhankintavalmiuksina. Terveysosaamiseen kuuluu valmius ottaa vastuuta oman ja toisten terveyden edistämisestä. Lukion terveystiedon opetuksessa terveyttä ja sairautta sekä terveyden edistämistä ja sairauksien ehkäisyä ja hoitoa tarkastellaan yksilön, perheen, yhteisön ja yhteiskunnan näkökulmasta.

Terveys ymmärretään fyysisenä, psyykkisenä ja sosiaalisena työ- ja toimintakykynä. Lukion terveystiedon opiskelussa terveyteen ja sairauksiin liittyviä ilmiöitä tarkastellaan tutkimus- ja kokemustiedon avulla. Tärkeää on myös terveyttä koskeva arvopohdinta.

Pakollisen kurssin aikana opiskelija perehtyy terveyteen ja sairauksiin vaikuttaviin tekijöihin kansantautien ja yleisimpien tartuntatautien ehkäisyyn sekä työ- ja toimintakyvyn edistämisen näkökulmasta. Keskeistä on myös itsehoitovalmiuksien kehittäminen.

Syventävillä kursseilla perehdytään seikkaperäisemmin nuoren arkielämässään tarvitsemiin terveysresursseihin, terveystottumuksiin ja selviytymisen keinoihin sekä terveystietämisen käsitteelliseen vastuulliseen aikuisuuden ja vanhemmuuden näkökulmasta. Terveyteen ja sairauksiin liittyviä tekijöitä ja niihin vaikutusmahdollisuuksia tarkastellaan tutkimuksen, terveydenhuollon ammattikäytäntöjen, palvelujen käytön sekä historiallisen ja yhteiskunnallisen kehityksen näkökulmasta.

Opetuksen tavoitteet

Terveystiedon opetuksen tavoitteena on, että opiskelija *ymmärtää* työ- ja toimintakyvyn, turvallisuuden sekä sairauksien ehkäisyä ja terveyden edistämisen merkityksen ; *osaa* käyttää terveyden edistämiseen, terveyteen ja sairauteen liittyviä keskeisiä käsitteitä ; *ymmärtää* sairauksien, erityisesti kansantautien ja tartuntatautien, ehkäisyä ja tuntee niiden keskeisiä ehkäisy- ja hoitomahdollisuuksia yksilön ja yhteiskunnan näkökulmasta ; *pohtii* terveyttä koskevia arvokysymyksiä ja osaa perustella omia valintojaan ja oppii arvostamaan terveyttä voimavarana sekä edistämään terveyttä ; *tuntee* kansanterveyden historiallista kehitystä ja väestöryhmien välisten terveyserojen syntyyn vaikuttavia tekijöitä ; *tuntee* terveyden- ja sosiaalihuollon peruspalveluja sekä kansanterveyteen liittyvää kansalaistoimintaa sekä *perehtyy* terveyttä koskevan tiedon hankintamenetelmiin sekä osaa kriittisesti arvioida ja tulkita terveyttä ja sairauksia koskevaa tietoa ja erilaisia terveyskulttuuriin liittyviä ilmiöitä.

Opetusjärjestelyt ja työtavat

Opetuksessa pyritään käyttämään monipuolisia ja vaihtelevia työtapoja luokkaopetuksessa, vierailukäyntejä, vierailevia asiantuntijoita sekä internetin tarjoamia mahdollisuuksia.

Kurssien suoritusjärjestys ja kurssin itsenäinen suorittaminen

Pakollinen suoritettava ensin. Terveystiedon kursseja ei voi suorittaa itsenäisesti.

Kurssin arviointi

Arvioinnissa korostetaan terveyttä ja sairautta koskevan tiedon ymmärtämistä ja soveltamista. Huomio kiinnitetään siihen, miten opiskelija osaa käyttää ja yhdistää erilaisiin lähteisiin perustuvaa tietoa. Arvioinnin kohteena on opiskelijan valmius terveyttä ja sairautta koskevaan eettiseen arvio-pohdintaan ja taito perustella omia terveysvalintoja sekä taito arvioida yhteisössä tehtyjä terveyttä ja sairautta koskevia ratkaisuja. Terveystiedon arvioinnissa voidaan käyttää kurssikokeita, yksilö- ja ryhmätehtäviä, esitelmiä, pienimuotoisia kartoituksia ja tutkimuksia sekä toiminnallisia tehtäviä. Kurssit arvioidaan numerolla.

Oppimäärä ja sen arviointi

Oppimäärä muodostuu opiskelijan opiskelemista pakollisesta kurssista ja syventävistä valtakunnallisista kursseista. Oppimäärän arvosana määräytyy opiskelijan opiskelemien pakollisen kurssin ja valtakunnallisten syventävien kurssien TE2 ja TE3 kurssi-arvosanojen aritmeettisena keskiarvosanana.

Aihekokonaisuudet

Terveystiedon opetuksessa toteutuvat seuraavat aihekokonaisuudet:

Aktiivinen kansalaisuus ja yrittäjyys : kansalaistoiminta kansanterveystyössä ; terveydenhuolto- ja hyvinvointipalvelujen tarkoituksenmukainen käyttö ja potilaan oikeudet

Hyvinvointi ja turvallisuus : fyysinen, psyykinen ja sosiaalinen hyvinvointi , itsehoito , turvallisuus kotona ja vapaa-aikana ; työhyvinvointi ja työturvallisuus sekä yhteistyö SPR:n, palolaitoksen, liikenneturvan kanssa, ensiapu

Kestävä kehitys : terveelliset elämäntavat ja ympäristön terveys

Kulttuuri-identiteetti ja kulttuurien tuntemus : kulttuurisidonnaiset terveysongelmat

Teknologia ja yhteiskunta : teknologinen kehitys terveyden ja turvallisuuden näkökulmasta

Viestintä- ja mediaosaaminen : terveysviestintä, terveyden lukutaito ; terveysmainonnan kriittinen tulkinta sekä väkivallaton viestintä

Pakollinen kurssi

1. Terveyden perusteet (TE1)

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- tuntee fyysiseen, psyykkiseen ja sosiaaliseen työ- ja toimintakykyyn sekä työ- ja muuhun turvallisuuteen vaikuttavia tekijöitä ja osaa arvioida niiden toteutumista omassa elämäntavassaan ja ympäristössään
- tietää kansantautien ja yleisimpien tartuntatautien ehkäisyn merkityksen yksilön ja yhteiskunnan näkökulmasta sekä oppii pohtimaan niiden ehkäisyyn liittyviä ratkaisuja yhteiskunnassa
- tunnistaa terveyserojen syntyyn vaikuttavia tekijöitä
- osaa hankkia, käyttää ja arvioida terveyttä ja sairauksia koskevaa tietoa sekä pohtia terveyskulttuuriin ja teknologiseen kehitykseen liittyviä ilmiöitä terveysnäkökulmasta
- tuntee keskeiset terveyden ja sosiaalihuollon palvelut.

Keskeiset sisällöt

- työ- ja toimintakykyyn sekä turvallisuuteen vaikuttavia tekijöitä: ravitsemus, uni, lepo ja kuoritus, terveysliikunta, mielenterveys, sosiaalinen tuki, työhyvinvointi, työturvallisuus, turvallisuus kotona ja vapaa-aikana, ympäristön terveys
- seksuaaliterveys, parisuhde, perhe ja sukupolvien sosiaalinen perintö
- kansantaudit ja yleisimmät tartuntataudit sekä niihin liittyvät riski- ja suojaavat tekijät sekä niihin vaikuttaminen
- sairauksien ja vammojen itsehoito, ensiapu ja avun hakeminen

- terveyserot maailmassa, terveyseroihin vaikuttaviin tekijöihin tutustuminen
- terveystietojen tiedonhankintamenetelmiä sekä terveyttä koskevan viestinnän, mainonnan ja markkinoinnin kriittinen tulkinta
- terveydenhuolto- ja hyvinvointipalvelujen käyttö, kansalaistoiminta kansanterveystyössä

Syventävät valtakunnalliset kurssit

2. Nuoret, terveys, ja arkielämä (TE2)

Kurssilla syvennetään pakollisen kurssin tavoitteita nuoren arkielämän terveystottumuksien ja selviytymisen keinojen osalta. Eri sisältöalueiden avulla tarkastellaan terveysongelmia selittäviä kulttuurisia, psykologisia ja yhteiskunnallisia ilmiöitä ja niiden tulkintoja. Lisäksi perehdytään käsitykseen itsestä ja muista fyysisellä, psyykkisellä ja sosiaalisella tasolla. Erityisesti korostetaan terveyden ylläpitoon liittyvää vastuullisuutta. Työskentelyssä korostuvat arvopohdinta, yksilö- ja ryhmäharjoitukset, sekä keskustelu- ja argumentaatiotaitoja kehittävät työmuodot.

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- oppii tarkastelemaan elämäänsä aikuisuuden ja vanhemmuuden näkökulmasta
- osaa pohtia ja tarkastella terveyteen ja sairauteen liittyviä arvoja ja arvostuksia
- osaa perustella omia valintojaan terveyden näkökulmasta ja arvioida elämäntapaan ja ympäristöön liittyvien valintojen merkitystä terveydelle ja hyvinvoinnille
- osaa kuvata koettua terveyttä ja terveysongelmia selittäviä ilmiöitä ja niiden erilaisia tulkintoja.

Keskeiset sisällöt

- itsetuntemus, aikuistuminen, sosiaalisen tuen merkitys perheessä ja lähiyhteisössä
- vanhemmuuteen ja perhe-elämään valmentautuminen
- elämänilo, mielenterveyden ylläpitäminen ja jaksaminen, masennuksen ja kriisien kohtaaminen
- ruoan terveydelliset, kulttuuriset ja yhteiskunnalliset merkitykset sekä painonhallinta, terveysliikunta, syömishäiriöt
- fyysinen ja psyykinen turvallisuus, väkivallaton viestintä
- seksuaaliterveys
- terveysongelmia selittäviin kulttuurisiin, psykologisiin ja yhteiskunnallisiin ilmiöihin ja niiden tulkintoihin tutustuminen, esimerkiksi elämän mielekkyyden kokeminen, ruumiinkuva/kehollisuus, mielihyvä ja riippuvuudet nykyaikana
- tupakka, alkoholi ja huumeet yksilön, yhteisön ja yhteiskunnan että globaalista näkökulmasta

3. Terveys ja tutkimus (TE3)

Kurssilla perehdytään terveyteen vaikuttaviin historiallisiin tekijöihin ja näkökulmiin, terveyden ja sairauden tutkimiseen sekä kuolleisuuteen ja sairastavuuteen liittyviin kehityslinjoihin. Kurssilla käsitellään myös terveydenhuollossa ja itsehoitona toteutettaviin tavallisimpiin tutkimuksiin, niiden tulosten tulkintaan ja johtopäätöksiin. Lisäksi perehdytään pakollisen kurssin tavoitteita syventäen terveydenhuollon eri käytäntöihin, terveystieteen palvelujen tarjontaan sekä yksilön asemaan terveyden- ja sairauenhoidossa. Työskentelyssä korostuvat toiminnallisuus, tekemällä oppiminen, tutkiva oppiminen ja vierailukäynnit.

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa pohtia kansanterveystieteen ja ehkäisevän terveydenhuollon kehityksen päälinjoja kansallisesti ja maailmanlaajuisesti
- osaa hankkia, arvioida ja tulkita terveyteen ja sairauksiin liittyvää tutkimus- ja arkitietoa
- toteuttaa pienimuotoisia terveys-/terveyskäyttäytymiskartoituksia omassa opiskeluympäristössään
- osaa käyttää terveydenhuollon palveluja sekä tuntee asiakkaan ja potilaan oikeudet
- osaa pohtia ja arvioida teknologisen kehityksen merkitystä terveyden ja turvallisuuden näkökulmasta.

Keskeiset sisällöt

- terveyden edistämiseen, sairauksien tunnistamiseen ja ehkäisyyn liittyviä eri aikakausien menetelmiä

- terveyskäyttötymisen ja koetun terveyden tutkiminen: fyysisen ja psyykkisen työ- ja toimintakyvyn mittaaminen, ergonomiamittaukset, työhyvinvointi ja siihen vaikuttavat tekijät
- terveydenhuollon ja hyvinvointipalvelujen käytäntöjä, asiakkaan ja potilaan oikeudet
- tutkimustiedon ja median terveydestä välittämien mielikuvien kriittinen lukutaito, medikalisaatio
- terveystottumusten arvioiminen ja seuranta sekä tutkimusten tekeminen
- tutustumiskäyntejä paikallisiin tai lähiympäristön terveys- ja tutkimuspalveluja tarjoaviin tahoihin

Soveltava kurssi

4. Kertauskurssi (TE4)

Kurssilla kerrataan reaalikokeen pohjana olevien terveystiedon pakollisen ja syventävien kurssien sisältöä. Kurssilla käydään läpi myös oppiainerajat ylittäviä tehtäviä. Kurssi on ylioppilaskirjoitukseen valmentava. Kurssi TE4 arvioidaan suoritusmerkinnällä.

7.19 Opinto-ohjaus

Opinto-ohjauksen tehtävänä on tukea opiskelijaa opinnoissa lukioaikana ja huolehtia siitä, että opiskelijalla on riittävästi sellaisia tietoja ja taitoja, joita hän tarvitsee siirtyessään jatko-opintoihin ja työelämään.

Ohjaustoiminnan tulee muodostaa koko lukiokoulutuksen ajan kestävä jatkumo, jonka aikana opinto-ohjauksen kurssit tarjoavat opiskelijoille mahdollisuuden hankkia perustiedot ja taidot, joiden varassa heidän on mahdollista suunnitella jatko-opintoja ja pohtia ammatillista suuntautumista. Valinta- tai muissa ongelmatilanteissa sekä päätöksentekotaitojensa kehittämiseksi opiskelijoiden tulee saada henkilökohtaista tai pienryhmäohjausta. Henkilökohtaisessa ohjauksessa opiskelijan tulee voida keskustella opintoihinsa, koulutusvalintoihinsa sekä ammatti- ja urasuunnitteluunsa, tulevaisuuteensa ja elämäntilanteeseensa liittyvistä kysymyksistä. Opiskelijalla tulee olla mahdollisuus käsitellä pienryhmissä asioita, jotka ovat muiden opiskelijoiden kanssa jaettavissa olevia ja joiden esille ottaminen ryhmässä on mielekästä.

Opinto-ohjauksen tehtävänä on tukea ja auttaa erityistä tukea tarvitsevia opiskelijoita myös opintoihin liittyvissä käytännön kysymyksissä.

Opinto-ohjauksen tavoitteet

Opinto-ohjauksen tavoitteena on ohjata opiskelijaa itsenäisyyteen ja vastuullisuuteen siten, että hän pystyy suunnittelemaan oman henkilökohtaisen opiskelusuunnitelmansa, tunnistamaan opiskeluunsa liittyviä ongelmia ja etsimään tietoa, miten hän saa apua näihin ongelmiin. Tavoitteena on, että opiskelija pystyy opiskelemaan täysipainoisesti koko lukion ajan, kykenee kehittämään oppimaan oppimisen taitojaan sekä löytämään omat yksilölliset oppimisen tapansa ja vahvuutensa opiskelijana.

Opiskelijaa tulee ohjata hankkimaan tietoa ja hyödyntämään tieto- ja viestintäteknologian tarjoamia mahdollisuuksia. Tavoitteena on, että opiskelija tuntee keskeiset jatkokoulutus- ja ammatinvalintaan liittyvät hakuoppaat ja muut tietolähteet sekä osaa käyttää tietoverkoissa olevaa informaatiota itsenäisesti jatko-opintoihin hakeutumisen tukena.

Opiskelijaa tulee ohjata ja tukea elämänsuunnittelun ja -hallinnan taidoissa. Opiskelijan tulee saada ohjausta jatko-opintojen suunnittelussa ja päätöksenteossa siten, että hänellä on tietoa opiskeluvai-

toehdoista lukion jälkeen ja että hän tuntee toisen asteen ammatillisten oppilaitosten, ammattikorkeakoulujen ja yliopistojen keskeisen koulutustarjonnan. Tarkoituksena on, että opiskelijalla on valmiudet hakeutua jatko-opintoihin välittömästi lukio-opintojen jälkeen. Tavoitteena on, että opiskelija pystyy ammatillisen suuntautumisen etsimisessä ja päätöksenteossa arvioimaan realistisesti omia edellytyksiään ja mahdollisuuksiaan opintojen eri vaiheissa. Tavoitteena on, että opiskelija suunnittelee lukio-opintojaan ja tekee valintojaan tarkoituksenmukaisella tavalla ottaen koko ajan huomioon jatko-opintosuunnitelmansa.

Opinto-ohjauksen tehtävänä on välittää tietoa työ- ja elinkeinoelämästä sekä yrittäjyydestä. Opiskelijalla tulee olla mahdollisuus tutustua eri ammatteihin ja työelämään sekä opiskeluun muissa oppilaitoksissa. Opiskelijaa tulee ohjata siten, että hän osaa etsiä tietoa muiden maiden tarjoamista opiskelumahdollisuuksista ja työskentelystä ulkomailla.

Pakollinen kurssi

1. Koulutus, työ ja tulevaisuus (OP1)

Opinto-ohjauksen pakollisen kurssin tavoitteena on, että opiskelija saa lukio-opintojen aloittamiseen ja suorittamiseen sekä jatko-opintoihin hakeutumiseen liittyvät keskeiset tiedot ja taidot. Kurssiin liittyen järjestetään tutustumista työelämään sekä toisen ja korkea-asteen koulutuspaikkoihin.

Opinto-ohjauksen kurssilla tulee käsitellä kaikille opiskelijoille yhteisiä, lukio-opintoihin, ylioppilastutkintoon, jatko-opintoihin, ammatti- ja urasuunnitteluun liittyviä kysymyksiä sekä kulloinkin lukio-opintojen kannalta ajankohtaisia asioita.

Keskeiset sisällöt

- opintojen rakentuminen ja omien opiskelutaitojen kehittäminen
- itsetuntemus
- omien toimintamallien ja vahvuuksien tunnistaminen
- työelämä tietous
- ylioppilastutkinto
- ammatillinen suuntautuminen ja jatko-opintojen pohtiminen
- jatko-opintoihin hakeutuminen
- työelämään siirtyminen

Syventävä valtakunnallinen kurssi

2. Opiskelu, työelämä ja ammatinvalinta (OP2)

Opinto-ohjauksen syventävän kurssin keskeisenä tavoitteena on lisätä opiskelijan opiskeluvalmiuksia, parantaa hänen itsetuntemustaan ja ohjata häntä perehtymään jatkokoulutuksen ja työelämän kannalta sellaisiin keskeisiin kysymyksiin, joihin muussa ohjauksessa ei ole mahdollista syventyä. Kurssin puitteissa voidaan tutustua mahdolliseen jatko-opiskelupaikkaan.

Opetussuunnitelmassa määritellään opinto-ohjauksen syventävän kurssin tavoitteet ja keskeiset sisällöt kunkin koulun opiskelijoiden keskeisten tarpeiden pohjalta painottaen alueellisen työ- ja elinkeinoelämän kysymyksiä, itsetuntemusta ja opiskelun taitoja tai ammatti- ja urasuunnittelua tai käsitellen kaikkia osa-alueita yhdessä.

Soveltavat kurssit

3. Opiskelutaitojen kehittämiskurssi(OP3)

Kurssin tarkoituksena on kehittää opiskelijan opiskelutaitoja, saada opiskelija pohtimaan omaa oppimistaan ja opiskelutapojaan. Kurssi auttaa opiskelijaa löytämään omat vahvuutensa ja heikkou-

tensa sekä hänelle sopivat opiskelutavat. Kurssilla käsitellään myös eri oppiaineiden opiskelun erityispiirteitä opiskelijoiden henkilökohtaisten tarpeiden mukaan. Kurssin tarkoituksena on vahvistaa opiskelijan itsetuntoa ja opiskelumotivaatiota. Päättävänä tavoitteena on auttaa opiskelijaa saavuttamaan kykyjensä ja tavoitteidensa mukaiset oppimistulokset. Kurssi on tarkoitettu niille opiskelijoille, joilla on todettu luki- tai muu oppimisvaikeus sekä niille, jotka tahtovat omaehtoisesti kehittää opiskelutaitojaan.

4. Tutor-toiminnan kurssi(OP4)

Tutor-opiskelija auttaa, opastaa ja tukee lukio-opintojen alussa olevaa opiskelijaa opiskeluun liittyvissä asioissa. Tutor toimii myös apuna oppilaitoksen esittelytilaisuuksissa. Tutortoiminnan tavoitteena on syventää tietämystä omasta oppilaitoksesta ja sen toiminnasta, suunnitella kouluesittelyjä ja tutorina toimimista, parantaa omia vuorovaikutus- ja esiintymistaitoja sekä vaikuttaa myönteisesti lukion opiskeluilmapiiriin. Kurssin arvioinnin perustana on osallistuminen tutor-koulutukseen ja -kokouksiin sekä aktiivinen osallistuminen uusien opiskelijoiden ohjaustoimintaan yhden lukuvuoden aikana. Kurssille on erillinen ilmoittautuminen, eikä sitä voi valita valintakortilla. Kurssi arvioidaan suoritusmerkinnöin.

7.20 LUKION TEHTÄVÄÄN SOVELTUVAT OPINNOT

7.20.1 Tietotekniikka

Tietotekniikan opetuksen tavoitteena on antaa opiskelijalle valmiuksia tietoyhteiskunnan mahdollisuuksien hyödyntämiseen. Tämä edellyttää, että opiskelijalla on hyötyohjelmien peruskäytön vankka hallinta sekä monipuoliset viestintä- ja mediataidot.

Aihekokonaisuudet

Aktiivinen kansalaisuus ja yrittäjyys: Aktiivinen kansalainen käyttää monipuolisesti hyväkseen tietoverkkojen tarjoamia mahdollisuuksia ja pyrkii hyödyntämään hankkimaansa omaa erityisosaamistaan.

Hyvinvointi ja turvallisuus: Kurseilla AT1 ja AT2 kiinnitetään huomiota tietoverkoissa toimimisen turvallisuuteen sekä suojautumiseen verkkojen tuomilta uhilta, kuten virukset ja muut haittaohjelmat, tietomurrot ym.

Teknologia ja yhteiskunta: Liittyy läheisesti kaikkiin kursseihin.

Viestintä ja mediaosaaminen: Liittyy läheisesti kaikkiin kursseihin.

Kurssien suoritusjärjestys

Kurssi AT1 suositellaan suoritettavaksi ensimmäisenä opiskeluvuotena, koska kurssi antaa valmiuden käyttää tietotekniikkaa opiskeluvälineenä lukio-opiskelussa sekä tutustuttaa opiskelijan koulun verkkoympäristöön. Kurssi AT1 suositellaan suoritettavaksi ennen muita tietotekniikan kursseja.

Kurssien suorittaminen etäopiskeluna

Opiskelijan, joka suorittaa jonkin tietotekniikan kurssin osallistumatta opetukseen, tulee tehdä opettajan määräämät harjoitustyöt sekä antaa näyttökoe kurssivaatimusten hallinnasta.

Kurssin arviointi

Kurssit arvostellaan suoritusmerkinnällä. Kurssi AT4 voidaan arvioida opiskelijan niin halutessa numeroarvosanalla.

Oppimäärä ja sen arviointi

Oppimäärä muodostuu kaikista opiskelijan opiskelemista kursseista. Oppimäärä arvioidaan suoritusmerkinnällä ellei opiskelija ole pyytänyt numeroarviointia.

Kurssit

1. Tietotekniikka opiskelun apuna (AT1)

Kurssin tavoitteena on hankkia opiskelussa tarvittavien laitteiden ja ohjelmistojen sekä toimintaympäristön käyttöön liittyvät perustiedot ja –taidot.

Keskeisiä sisältöjä ovat koulun laitteet ja verkkoympäristö sekä niiden toiminta, työvälineohjelmat ja tietojen siirto ohjelmien välillä, tekstinkäsittelyn perusteet, asiakirjamallit ja prosessikirjoittaminen, sähköinen viestintä, tiedonhaku ja internet.

Suositus: Suoritetaan ensimmäisen opiskeluvuoden aikana.

2. Tietoverkot ja verkkojulkaisu (AT2)

Tutustutaan mm. tiedonsiirron ja tietoverkkojen periaatteisiin, turvallisuuteen, tekijänoikeuksiin ja tiedon luotettavuuteen, internet-tietoverkon käyttöön ja sen osa-alueisiin sekä tiedon etsimisen periaatteisiin. Opetellaan henkilökohtaista ja julkista viestintää ja käyttäytymistä tietoverkoissa. Lisäksi tutustutaan www-sivujen laatimiseen ja julkaisemiseen internetissä.

3. Digitaalinen kuvankäsittely (AT3)

Kurssin tavoitteena on antaa valmiuksia tuottaa itse pienimuotoisia ilmoitus-, mainos- ja tiedotuslehtisiä.

Keskeisiä sisältöjä ovat kuvien tuominen eri lähteistä kuvankäsittelyohjelmaan sekä niiden muokaus eri käyttötarkoituksiin. Opiskelija tuntee värijärjestelmät ja tietää niiden eron sekä osaa hyödyntää niitä eri yhteyksissä. Opiskelija tuntee tietokonegrafiikan eri muodot ja osaa käyttää ilmoituslehtisen valmistuksessa tarkoituksenmukaisia ohjelmistoja.

4. Ohjelmointi (AT4)

Kurssilla perehdytään algoritmien laatimiseen ja ohjelmoinnin periaatteisiin. Opiskellaan ohjelmointikielen ja ohjelman dokumentoinnin periaatteita ja laaditaan pienimuotoisia tietokoneohjelmia. Kurssi on pohjana tekniikan alojen jatko-opinnoille.

5. Tiedonhallinta ja tilastollinen tietojenkäsittely (AT5)

Tietokoneen suurin hyöty saadaan suurten tietomäärien hallinnasta. Kurssin keskeinen tavoite on oppia etsimään tietoa erilaisista koulun tietoverkon piirissä olevista tietolähteistä. Opiskellaan tietokantaohjelman käyttöä tiedon hakemiseksi tietokannasta. Tutustutaan taulukkoon tietorakenteena, opetellaan taulukon tietojen hyödyntämistä taulukkolaskennan ja tilastografiikan avulla.

6. Koulun ulkopuolella suoritettu kurssi (AT6)

Tavoitteena on, että opiskelija hyödyntää omaa erityisosaamistaan koulun ulkopuolella työskennellen. Hän voi lukea yhden näin suorittamansa opintokokonaisuuden lukion kurssiksi.

7. 20. 2 Draama ja teatteri

Draama ja teatteri on taito- ja taideaine, jossa yhdistyy luovan ajattelun, kokonaisvaltaisen ilmaisun, ihmissuhdetaitojen ja esteettisen ymmärtämisen kehittäminen. Draamatyöskentelyn keskeinen lähtökohta on oppimisen prosessimaisuus, mikä tarkoittaa kaikkien osa-alueiden rinnakkaista harjaanuttamista yksin ja ryhmässä toimimalla sekä omaa ja toisten toimintaa tutkimalla. Prosessissa syventyy käsitys yksilön suhteesta itseensä, toisiin ihmisiin ja maailmaan.

Taideaineena draaman ja teatterin opiskelu yhdistää perinteisesti teatteritaiteeseen kuuluvia taiteenlajeja: näyttämöilmaisua, musiikkia, kuvataiteita ja tanssiliikuntaa.

Opetuksen tavoitteet

Draaman ja teatterin opetuksen tavoitteena on vahvistaa oppilaan itsetuntoa ja kehittää hänen ilmaisuun kokonaisvaltaisesti. Opiskelu ohjaa oppilasta tavoitteelliseen yhteistoimintaan ja myönteisiin vuorovaikutussuhteisiin toisten kanssa. Työskentely ohjaa oppilasta myös ajattelun kriittisyyteen sekä syventää eettisten ja esteettisten arvojen valintakykyä. Opiskelu kasvattaa taiteen kulttuuriperinnön vaalimiseen ja kehittämiseen.

Työtavat ja opetusjärjestelyt

Draaman ja teatterin opiskelu on tuntityöskentelyä yksin, pareittain ja ryhmässä. Useimmat harjoitukset edellyttävät runsaasti tilaa keskittymiseen ja liikkumiseen, joten parhaiten opetukseen soveltuu koulun liikuntasali. Luokkahuoneessa voidaan kuitenkin harjoitella mm. puhetekniikkaan ja äänenkäyttöön liittyviä seikkoja. Kurssilla pyritään vierailemaan teatterissa.

Kurssien suoritusjärjestys

Opiskelija voi opiskella kurssit haluamassaan järjestyksessä.

Kurssien itsenäinen suorittaminen

Draaman ja teatterin kurseja ei voi suorittaa itsenäisesti.

Kurssin arviointi. Oppimäärä ja sen arviointi.

Kurssit arvostellaan suoritusmerkinnällä. Oppimäärä muodostuu opiskelijan opiskelemista kursseista. Oppimäärä arvioidaan suoritusmerkinnällä.

Kurssit

1. Minä ja ryhmä - Draaman ja teatterin peruskurssi (DR1)

Kurssin tavoitteena on luoda turvallinen ja salliva harjoitusympäristö, jossa oppilaalla on mahdollisuus kehittää ilmaisun ja ryhmätoiminnan perusvalmiuksia. Kurssilla harjoitellaan kehon kielen, liikkeen, eleiden ja mimiikan käyttämistä ilmaisussa sekä syvennetään puheen ja äänen käyttötaitoja. Tutustumis- ja aistiharjoitukset, liike-, kontakti- ja rentoutumisharjoitukset, mimiikka- ja panto-miimiharjoitukset sekä improvisointi muodostavat kurssin keskeiset sisällöt.

Arviointi: Turvallisen ja sallivan harjoitteluympäristön syntyminen edellyttää, että varsinkin kurssin alussa arvioinnista pidättäydytään. Opettaja antaa palautetta lähinnä yleisesti koko ryhmälle. Kurssin kuluessa pyritään kehittämään oppilaan valmiuksia arvioida omaa työskentelyään, ja kurssin päättyessä voidaan käydä arviointikeskustelu sitä haluavien kanssa.

2. Taidosta taiteeseen - Draaman ja teatterin jatkokurssi (DR2)

Kurssin tavoitteena on vahvistaa ja laajentaa esiintymistaitoa. Kurssin harjoitukset suuntaavat oppilasta tietoisesti edistämään omaa taiteellista ilmaisukykyään sekä syventävät teatterin ja sen sukulaistaiteiden tuntemusta ja ymmärtämistä. Yksin ja ryhmässä tehtävät harjoitukset (improvisointi- ja rooliharjoitukset, mininäytelmät, draamaprosessit) ohjaavat työskentelemään luovasti ja itsenäisesti. Ne opettavat myös tavoitteiden asettamista omalle taiteelliselle toiminnalle.

Arviointi: Oppilas arvioi omaa työskentelyään pitämällä oppimispäiväkirjaa. Kukin oppilas käy kurssin lopussa arviointikeskustelun opettajan kanssa.

7. 20.3 Kotitalous

Opetuksen keskeisenä tavoitteena on antaa eväitä omatoimiseen kotitalouden töiden suunnitteluun, organisointiin ja toteuttamiseen, sekä tiedonhankintaan ja ongelmanratkaisuun alan jatko-opintoja tai omaa harrastusta ajatellen. Tavoitteena on erilaisiin ruoanvalmistusmenetelmiin ja -sanastoon tutustuminen. Kurssille voi osallistua suorittamatta lukiodiplomia.

Kurssien suoritusjärjestys:

Kursseja KO1 ja KO2 ei tarvitse suorittaa numerojärjestyksessä. Kurssin KO3 voi suorittaa vasta kurssien KO1 ja KO2 jälkeen.

Kustannukset:

Ruoka-aineisiin tarvittava raha kerätään opiskelijoilta. Sen suuruus määrätään vuosittain.

Kurssin arviointi

Kurssit KO1 ja KO2 arvioidaan suoritusmerkinnällä. Arvioinnin perustana on tuntityöskentelyn lisäksi opiskelun aikana tehtävä pienimuotoinen tutkielma. Kurssi KO3 arvioidaan asteikolla: erinomainen (5), kiitettävä (4), hyvä (3), tyydyttävä (2), hyväksytty (1). Arvosanaan vaikuttavat käytännön työtaidot, tiedon hankinta- ja käsittelytaidot, yhteistyö- ja vuorovaikutustaidot, itsearviointitaidot. Lukio-diplomista annettava todistus on lukion päättötodistuksen liite.

Oppimäärä ja sen arviointi

Oppimäärä muodostuu opiskelijan opiskelemista kursseista. Oppimäärä arvioidaan suoritusmerkinnällä.

Kurssit

1. Kansainvälisiä ruokia ja tapatietoutta (KO1)

Kurssin keskeisiä sisältöjä ovat ruokamatka maailmalle tutkimalla, valmistamalla ja maistelemalla eri maiden ruokia, tunnelman luominen ruokailuhetkeen, eri maiden pöytä- ja pukeutumistapoja, pienimuotoinen tutkielma opiskelijan valitseman maan ruokakulttuurista, sisältäen mm. ateriasuunnitelman, aterian hintalaskelman, eri maiden tapoja: miten nuori suomalainen menestyy maailmalla, mitä viemiseksi maailmalle, mitä tarjota ulkomaalaiselle vieraalle.

2. Kulinaristi keittiössä (KO2)

Kurssin keskeisiä sisältöjä ovat erilaisiin ruoanvalmistusmenetelmiin ja ruokien maailmaan tutustuminen, erilaisten ruokien ja leivonnaisten valmistaminen. Aiheet valitaan opiskelijoiden toiveiden mukaan: esim. ”Väriä vihanneksista” – kasvikset ruoanvalmistuksessa, ”Valkosipulin vuosi” – valkosipuli ruoanvalmistuksessa, ”Iltapalatarjottavaa”, ”Erityyppisiä leivonnaisia”, ”Juhlamenu” - hieno päivällinen, ”Joulu juhlista jaloin” - tai muu vuotuinen juhla, ”Keittiön pienkoneet apunamme”, ”Ystävälläni on ruoka-aineisiin liittyvä sairaus, mitä tarjoan?”. Pienimuotoinen tutkielma opiskelijan valitsemasta tunnilla käsitellystä aiheesta sisältäen hintalaskelman.

3. Kotitalouden lukiodiplomi (KO3)

Oikeus suorittaa lukiodiplomityö edellyttää kahta kotitalouden kurssia. Lukiodiplomikurssiin sisältyy lukiodiplomityö, essee ja portfolio. Diplomityöhön liittyy työsuunnitelma, työpäiväkirja ja esseen kirjoittaminen. Diplomityö voi olla opiskelijan valitsemaan teemaan liittyvä juhlatilaisuuden järjestäminen, teemaan liittyvä käytännön työtä sisältävä kokeilu tai pienen tutkielman laatiminen. Opetushallitus vahvistaa teemat lukuvuosittain. Essee kirjoitetaan koulussa valvotussa tilanteessa ja siihen varataan aikaa korkeintaan 4 tuntia. Opiskelija hankkii itse diplomityötä varten tarvitsemansa materiaalin.

Kotitalouden diplomityössä painottuvat erityisesti prosessinomaisen opiskelun vahvistaminen, itsenäiseen työskentelyyn harjaantuminen, ongelmanratkaisukyvyyn kehittyminen ja itsenäinen tiedonhankinta ja -käsittely. Tavoitteena on harjaantua kotitalouden monien erilaisten tehtävien suunnitteluun ja käden taitoihin, luovuuteen, valintojen ja päätösten tekoon. Tavoitteena on myös, että prosessinomainen opiskelu ja ryhmässä toimiminen kehittävät opiskelijan tiedonkäsittely- ja vuo-

rovaikutustaitoja ja hyvää käytöstä. Lisäksi tavoitteena on kansallisen kulttuurin ja kansainvälisyyden merkityksen ymmärtäminen.

7.20.4 Käsiyö

Käsiyön opetuksen keskeisenä tavoitteena on opiskelijan käsiyöprosessien laajentaminen teknisen tuottamisen tasolta kohti kriittisen ajattelun tasoa. Tavoitteena on suunnittelu- ja ongelmanratkaisutaitojen kehittäminen. Tarkoitus on myös harjaannuttaa muissa aineissa opittuja tietoja ja taitoja sekä itsenäistä tiedonhankintaa. Kurseilla harjoitellaan raportointia ja itsearviointia.

Opiskelijalla on mahdollisuus sekä itseilmaisuun että oman erityisosaamisensa osoittamiseen käsiyön keinoin. Käsiyö kehittää opiskelijan kokonaispersoonallisuutta ja auttaa jaksamisessa.

Käsiyön opiskelu toteutuu lukiossa teemoin ja projektein. Kursseihin osallistuminen edellyttää oma-aloitteista ja itsenäistä työskentelyä tavoitteisiin pyrittäessä.

Kurssien suoritusjärjestys ja kurssien itsenäinen suorittaminen

Kurssien KÄ1 ja KÄ2 suoritusjärjestys on vapaa. Diplomikurssin KÄ3 voi suorittaa, kun kurssit KÄ1 ja KÄ2 on suoritettu. Käsiyön kurseja ei voi suorittaa itsenäisesti tenttimällä.

Kurssin arviointi.

Kurssit arvioidaan suoritusmerkinnällä. Arvioinnin perustana ovat suunnittelu, valmistusprosessi, valmis tuote sekä portfolio. Lukiodiplomikurssista annetaan lukiodiplomitodistus. Lukiodiplomikurssiin voi osallistua myös normaalina lukiokurssina, jolloin kurssista annetaan vain kurssiarvio, ei lukiodiplomitodistusta.

Oppimäärä ja sen arviointi

Oppimäärä muodostuu opiskelijan opiskelemista kursseista. Oppimäärä arvioidaan suoritusmerkinnällä.

Kurssit

1. Vaatteen suunnittelusta valmiiksi tuotteeksi (KÄ1)

Kurssilla suunnitellaan ja valmistetaan asu teeman pohjalta käyttäen erilaisia tekstiilityön tekniikoita, esim. ompelua, neulontaa ja huovutusta. Työstä valmistetaan portfolio, jossa raportoidaan ideoiden kehittelyä, valmistettavan tuotteen visuaalista ja teknistä suunnittelua, tiedonhankintaa, kokeiluja ja ongelmanratkaisua.

2. Tekstiili sisustuksen osana (KÄ2)

Kurssilla suunnitellaan ja valmistetaan sisustus- tai taidetekstiili teeman pohjalta käyttäen erilaisia tekstiilityön tekniikoita, esim. ompelua, neulontaa, huovutusta, erilaisia kirjonta-, kankaanpaino- tai värjäysmenetelmiä. Työstä valmistetaan portfolio, jossa raportoidaan ideoiden kehittelyä, valmistettavan tuotteen visuaalista ja teknistä suunnittelua, tiedonhankintaa, kokeiluja ja ongelmanratkaisua.

3. Lukiodiplomikurssi (KÄ3)

Diplomikurssilla suunnitellaan ja valmistetaan diplomityö -käsiyötuote- ja työskentelyä kuvaava portfolio. Aiheen ja käsittelytavan mukaan portfolio voi sisältää tutkielman. Työn aihe perustuu valtakunnallisesti annettaviin vuosittain vaihtuviin teemoihin, joista opiskelija valitsee omansa. Teemat ovat niin laaja-alaisia, etteivät ne sido toteutusta mihinkään erityiseen tekniikkaan tai materiaaliin. Lukiodiplomin suorittamisesta jotkut oppilaitokset antavat lisäpisteitä.

7. 20. 5 Yrittäjyyskasvatus

Opetuksen tehtävä

Yrittäjyyskasvatuksen opiskelun keskeisenä tavoitteena on, että

- opiskelijasta kehittyä yrittäjähenkilöksi ja että hän osaa ajatella taloudellisesti. Hän osaa hankkia yrityksen ja yhteisön toimintaan tarvittavaa tietoa, muokata ja tulkita sitä. Hän ymmärtää muutoksen olevan yksi yritystoiminnan perustekijä ja oppii toimimaan sen mukaan.
- opiskelija osaa eritellä omia vahvuus- ja kehittämisaikavälitään kaupan ja hallinnon työtehtävissä sekä valmiuksiaan yrittäjänä. Hän osaa arvioida sisäisen ja ulkoisen yrittäjyyden edellytyksiä aidoissa tilanteissa. Hän pystyy selvittämään yrittäjäksi ryhtymisen eri vaihtoehtoja, arvioimaan erilaisia liikeideoita ja perustamaan yrityksen.
- opiskelija osaa laatia yritystoiminnan käynnistämiseen liittyviä laskelmia ja arvioida toiminnan kannattavuutta. Hänellä on rahoituksen järjestämiseen liittyvät perustiedot. Hän osaa viestiä ammattiinsa liittyvistä asioista suullisesti ja kirjallisesti äidinkielen lisäksi toisella kotimaisella kielellä ja yhdellä vieraalla kielellä.
- opiskelija tutustuu erilaisten yritysten ja yhteisöjen tuotantoprosesseihin ja niihin liittyviin raha- ja tavaravirtoihin ja oppii näin logistiikan perusteet. Hän osaa ne oleelliset asiat, jotka vaikuttavat logistisen järjestelmän tehokkuuteen, taloudellisuuteen ja palvelevuuteen. Hän hallitsee logistiikkaan liittyvän keskeisen oikeudellisen normiston. Hän osaa muodostaa käsityksen yritysten ja yhteisöjen raha- ja tuotevirroista kansainvälistyvässä toimintaympäristössä.
- opiskelija ymmärtää tuotekehittelyn ja ympäristönsuojelun merkityksen yrityksen ja yhteisön menestykselliselle toiminnalle. Hän hahmottaa yrityksen ja yhteisön elinkaaren vaiheet. Hän hallitsee henkilöstöhallinnon perusteet sekä ymmärtää henkilöstön fyysisen ja psyykkisen hyvinvoinnin merkityksen ja oman roolinsa työyhteisössä. Hän osaa seurata talouselämän tapahtumia ja kehitystä.

Suoritusohjeet

Opiskelija voi opiskella kurssit haluamassaan järjestyksessä. Yrittäjyyskasvatuksen kursseja ei voi suorittaa itsenäisesti.

Arviointi

Kurssit arvostellaan suoritusmerkinnällä. Oppimäärä muodostuu opiskelijan opiskelemista kursseista. Oppimäärä arvioidaan suoritusmerkinnällä.

Opetusjärjestelyt

Yrittäjyyskasvatuksen opetus pyritään järjestämään yhteistyössä muiden toisen asteen oppilaitosten, ammattikorkeakoulun ja yliopiston kanssa. Opiskelija voi yrittäjyyskasvatusta opettavan oppilaitosten opinnoilla täydentää ja syventää yrittäjyyskasvatuksen opintojaan.

Kurssit

1. Yrittäjyys tutuksi (YR1)

Kurssin keskeisenä tavoitteena on, että opiskelija oppii liiketoiminnan ja yrittämisen perusteet, tuntee eri yritysmuodot sekä saa asenteellisia valmiuksia yrittämiseen.

Kurssin keskeisiä sisältöjä ovat

- yrittäjyyden neljä ulottuvuutta (makro-, liiketoiminta-, organisaatio- ja yksilöulottuvuus)
- yrittäjyyden makroulottuvuus (kansantalouden kiertokulku, yritystoiminnan merkitys, yrityskentän dynamiikka, yrittäjyyskulttuuri ja verkostotalous)

- yrittäjyyden liiketoiminnallinen ulottuvuus (liikeidea: uuden liiketoiminnan lähteet), yritystoiminnan tunnusmerkit, yrityksen toimintaprosessi sekä puitetekijät ja sidosryhmäsuhteet
- yrittäjyyden organisaatioulottuvuus (millä tavoin yrittäjyys voi organisoitua, sisäinen yrittäjyys, yritysmuodot)
- yrittäjyyden yksilöulottuvuus (ominaisuudet, polut yrittäjäksi, yrittäjän rooli, miten yrittäjänä toimiminen eroaa palkanansaitsijana toimimisesta)

2. Yrityksen perustaminen (YR2)

Kurssin keskeisenä tavoitteena on, että opiskelija osaa etsiä ja tunnistaa liiketoimintamahdollisuuksia, kehittää yritysideoita liiketoimintasuunnitelmaksi, osaa perustaa yrityksen sekä käynnistää sen toiminnan.

Kurssin keskeisiä sisältöjä ovat

- yritysideoita etsiminen ja yrityksen liikeidean määrittäminen
- yrityksen toimintaympäristön analysointi; asiakkaat, kilpailijat ja ympäristötekijät
- yritysmuodon ja yrityksen toiminnan valinta
- yritystoiminnan riskit; niiden selvittäminen ja niiltä suojautuminen
- yrityksen rahoitus; rahoitusjärjestelyt, rahan hinta ja vakuudet
- kannattavuuslaskelmat; yritystoiminnan käynnistämiseen liittyvät laskelmat, toiminnan kannattavuuden arviointi sekä yrityksen verotus
- yrityksen perustamisasiakirjat; luvat, ilmoitukset, vakuutukset ja muut perustamismuodollisuudet
- toiminnan organisointi; hankintojen ja markkinoiden suunnittelu.

NY Vuosi yrittäjänä – opintokokonaisuus korvaa tämän kurssin. NY Vuosi Yrittäjänä – opintokokonaisuus ei ole vapaasti valittavissa, vaan siihen on erillinen ilmoittautuminen. Kurssi arvioidaan suoritusmerkinnöin.

3. Yrityksen taloushallinto (YR3)

Kurssin keskeisenä tavoitteena on selvittää oppijalle kannattavan yritystoiminnan edellytykset.

Kurssin keskeisiä sisältöjä ovat

- kannattavuuslaskennan perusteet ja näiden laskelmien soveltaminen käytännön tilanteisiin yritysmaailmassa
- tutustuminen siihen, miten liiketapahtumat rekisteröidään yrityksessä laskentatoimen tietojärjestelmäksi
- tutustuminen siihen, kuinka rahoitus on ratkaiseva tekijä yritystoiminnassa kuten kaikessa menestyvässä taloudellisessa toiminnassa
- tutustuminen siihen, millaisia peruslaskelmia tehdään käytännössä yrityksen eri sidosryhmiä varten.

Kurssin menestyksellinen suorittaminen edellyttää jatkuvaa ja aktiivista osallistumista tuntityöskentelyyn. Harjoitukset ovat keskeisin osa kurssin omaksumisessa.

4. Yrityksen markkinointi (YR4)

Kurssin keskeisenä tavoitteena on antaa oppijalle näkemys markkinoinnin merkityksestä yrityksessä.

Kurssin keskeisiä sisältöjä ovat

- mitä markkinointi on ?
- mitä, kenelle, miten ?

- mikä on myymäni tuote, kuka on asiakkaani, kuinka myyn tuotteen tuloksekkaasti, millainen on hyvä mainos ja missä kannattaa mainostaa, mistä asiakkaani löytävät tuotteeni
- Kurssin suorittaminen edellyttää aktiivista osallistumista tuntityöskentelyyn. Suorittamiseen kuuluu hyväksytyt, portfolion muodostavat harjoitustyöt.

7. 20. 5 Liikennekasvatus

Liikennekasvatuksen tavoitteena on, että opiskelija saa valmiudet selviytyä liikenteessä jalankulkijana, pyöräilijänä ja moottoriajoneuvon kuljettajana ja että opiskelija hankkii valmiudet ajokortin suorittamista varten.

Kurssi

1. Autokoulu (AU1)

Opiskelu muodostuu liikenneteorian opiskelusta ja ajo-opetuksesta. Kurssi arvioidaan suoritusmerkinnällä. Lukion aikana suoritettu ajokortti korvaa tämän kurssin.

Opiskelija vastaa itse kaikista opiskelukustannuksista.

Lapuan lukion järjestyssäännöt

Järjestyssääntöjen tavoitteena on taata kouluyhteisön jäsenille oikeusturva, työrauha sekä miellyttävä ja turvallinen työympäristö.

1. Kouluyhteisön jäsenen tulee asiallisella ja rauhallisella käyttäytymisellään pyrkiä edistämään koulun työrauhaa.
2. Oppitunneille, päivänavaukseen ja koulun yhteisiin tilaisuuksiin saavutaan täsmällisesti.
3. Opettaja ja opiskelijat kokoontuvat ennen päivittäisen koulutyön alkamista päivänavaukseen luokkiin. Päivänavauksessa ovat velvollisia olemaan kaikki ne opettajat ja opiskelijat, joilla on päivänavausta seuraava oppitunti.
4. Opiskelijalla on oppitunneilla oltava mukanaan tarvittavat opiskeluvälineet.
5. Oppitunneilla ja ruokailussa ollaan paljain päin.
6. Ulkovaatteet jätetään oppituntien ja ruokailun ajaksi niille varatuille paikoille.
7. Matkapuhelimien tulee olla suljettuna oppituntien ja yhteisten tilaisuuksien aikana. Kamerapuhelimien käyttö ilman kuvattavan lupaa ei ole soveliasta.
8. Opettaja voi poistaa luokasta enintään jäljellä olevan oppitunnin ajaksi opiskelijan, joka häiritsee opetusta.
9. Jos opiskelija tarvitsee vapautusta jostakin oppitunnista tai koulupäivästä, on hänen saatava siihen lupa. Poissaoloista on pyynnöstä annettava selvitys.
10. Lapuan lukio, sen alue ja lukion lähialue on päihteen ja tupakaton.
11. Kouluyhteisössä käyttäydytään asianmukaisesti ja toiset huomioon ottaen.
12. Jokainen huolehtii, että koulu ja sen ympäristö pysyvät siistinä. Koulun omaisuutta käsitellään huolellisesti. Vahingosta on ilmoitettava heti rehtorille, opettajalle tai talonmiehelle. Vahingontekijä korvaa tahallisesti tai tuottamuksellisesti aiheuttamansa vahingot
13. Kouluruokailu tapahtuu hyviä tapoja noudattaen. Ruokailuvälineet ja roskat sijoitetaan niille varatuille paikoille ja tuolit nostetaan paikoilleen.
14. Polkupyörät, autot ja muut moottoriajoneuvot pidetään niille varatuilla pysäköintialueilla.
15. Tapaturman sattuessa ilmoitetaan siitä viipymättä terveydenhoitajalle, opettajalle tai rehtorille ja annetaan mahdollisuuksien mukaan tarvittava ensiapu.
16. Niissä asioissa, joita ei näissä järjestyssäännöissä mainita, noudatetaan lukiolakia ja lukioasetusta sekä lukion opetussuunnitelman ja opinto-oppaan määräyksiä.

Liite 2

Tieto- ja viestintätekniiikan opetuskäytön strategia

poistettu; päivitys meneillään

Kieliohjelman

Peruskoulu

Lukio

1 2 3 4 5 6 7 8 9

A1	EN 8 + (8 + 2)	6 + 5 + 1
----	----------------	-----------

A2	RU 6 + (8 + 2)	6 + 3 + 2
----	----------------	-----------

B1	RU 6 + 2	5 + 3 + 4
----	----------	-----------

B2	B2 4	8 + 1
----	------	-------

B3	B3 8 + 1
----	----------

B2 = ranska / saksa / venäjä

B3 = espanja / ranska / saksa / venäjä

Liite 4

Kielitaidon tasojen kuvausasteikko

Lukion opetussuunnitelman perusteet 2003/Opetushallitus mukaan.

Liite 5

Lukiokoulutuksen tuntijako

Nuorille annettavan lukiokoulutuksen tuntijako on seuraava:

Oppiaine tai aineryhmä	Pakolliset kurssit	Syventävinä opintoina tarjottavien valtakunnallisten kurssien määrä
Äidinkieli ja kirjallisuus	6	3
Kielet perusopetuksen vuosiluokilta 1-6 alkava kieli (A-kieli)	6	2
perusopetuksen vuosiluokilta 7-9 alkava kieli (B-kieli)	5	2
muut kielet		16
Matematiikka		
lyhyt oppimäärä	6	2
pitkä oppimäärä	10	3
Ympäristö ja luonnontieteet		
Biologia	2	3
Maantiede	2	2
Fysiikka	1	7
Kemia	1	4
Uskonto tai elämäntutkimustieto	3	2
Filosofia	1	3
Psykologia	1	4
Historia	4	2
Yhteiskuntaoppi	2	2
Taito- ja taideaineet	5	
Liikunta	2	3
Musiikki	1-2	3
Kuvataide	1-2	3
Terveystieto	1	2
Opinto-ohjaus	1	1
Pakolliset kurssit	47-51	
Syventävät kurssit vähintään	10	
Soveltavat kurssit vähintään	Kurssit yhteensä 75	

Tuntijaon mukaisten pakollisten ja syventävien kurssien lisäksi voi olla koulutuksen järjestäjän päättämiä syventäviä ja soveltavia kursseja. Oppituntien lisäksi opinto-ohjauksessa opiskelijalle annetaan muuta ohjausta. Opiskelija voi opiskella useampaa kuin yhtä A-kieltä. Jos toista kotimaista kieltä opiskellaan A-oppimäärän mukaisesti, on pakollisten kurssien määrä kuusi.